

Ocena programowa

Profil ogólnoakademicki

Raport Samooceny

Nazwa i siedziba uczelni prowadzącej oceniany kierunek studiów:

Warszawski Uniwersytet Medyczny

ul. Żwirki i Wigury 61

02-091 Warszawa

Nazwa ocenianego kierunku studiów: **LEKARSKI**

1. Poziom/y studiów: **JEDNOLITE STUDIA MAGISTERSKIE**

2. Forma/y studiów: **STACJONARNE I NIESTACJONARNE**

3. Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek: **NAUKI MEDYCZNE 100%**

W przypadku przyporządkowania kierunku studiów do więcej niż 1 dyscypliny:

a. Nazwa dyscypliny wiodącej, w ramach której uzyskiwana jest ponad połowa efektów uczenia się wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla dyscypliny wiodącej w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

Nazwa dyscypliny wiodącej	Punkty ECTS	
	liczba	%
-	-	-

b. Nazwy pozostałych dyscyplin wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla pozostałych dyscyplin w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

L.p.	Nazwa dyscypliny	Punkty ECTS	
		liczba	%
-	-	-	-

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów

Efekty uczenia się dla kierunku lekarskiego są zgodne z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 lipca 2019 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu lekarza, lekarza dentystry, farmaceuty, pielęgniarki, położnej, diagnosty laboratoryjnego, fizjoterapeuty i ratownika medycznego (Dz.U. 2019 poz. 1573 z późn. zm.). Zakładane dla kierunku efekty uczenia się uwzględniają w szczególności nabycie przez studentów umiejętności praktycznych umożliwiających uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu, kompetencji niezbędnych na rynku pracy oraz wiedzy i podstaw do dalszego rozwoju naukowego i zawodowego.

Program studiów jest zgodny z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 28.08.2017 r. w sprawie ramowego programu zajęć praktycznych dla kierunku lekarskiego i lekarsko-dentystycznego (Dz.U. 2017 r. poz. 1728). Realizacja kształcenia dla okresu przypadającego na czas ogłoszonego stanu epidemii COVID-19 (który miał wpływ na organizację i metody kształcenia) jest zgodna z następującymi rozporządzeniami: rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 11.03.2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania uczelni medycznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 406) w okresie 11-25 marca 2020 r., rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 23.03.2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania uczelni medycznych w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. z 2020 r. poz. 515 z późn. zm.) w okresie 16 marca – 24 maja 2020 r., rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22.05.2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania uczelni medycznych w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. z 2020 r. poz. 917 z późn. zm.) w okresie 25 maja – 30 września 2020 r. i obowiązujące od dnia 19 października 2020 r. i nadal – rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 16.10.2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania uczelni medycznych w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. z 2020 r. poz. 1833 z późn. zm.).

Program kształcenia i profil ogólnoakademicki studiów na kierunku lekarskim został zatwierdzony przez Senat WUM (Uchwała nr 64/2017 Senatu WUM z dnia 25.09.2017 r. oraz Uchwała nr 46/2020 Senatu WUM z dnia 29.06.2020 r., załącznik do Uchwały nr 1 i 2).

Zakładane dla kierunku efekty uczenia się uwzględniają w szczególności nabycie przez studentów umiejętności praktycznych umożliwiających uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu, kompetencji niezbędnych na rynku pracy oraz podstaw do dalszego rozwoju naukowego i zawodowego.

Skład zespołu przygotowującego raport samooceny

Imię i nazwisko	Tytuł lub stopień naukowy/stanowisko/funkcja pełniona w uczelni
Rafał Krenke	Prof. dr hab. n. med. Dziekan Wydziału Lekarskiego
Aneta Nitsch-Osuch	Prof. dr hab. n. med. Prodziekan ds. Programów i Jakości Kształcenia
Aleksandra Banaszek	Prof. dr hab. n. med. Prodziekan ds. Studenckich III i IV roku
Tadeusz Grochowicki	Prof. dr hab. n. med. Prodziekan ds. Studenckich V i VI roku
Łukasz Koperski	Dr hab. n. med. Prodziekan ds. Studenckich I i II roku
Jacek Sieńko	Dr hab. n. med. Prodziekan English Division
Ewa Romejko-Wolniewicz	Dr hab. n. med. Przewodnicząca Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia
Andrea Horvath-Stolarczyk	Dr hab. n. med. Pełnomocnik Rektora ds. Programów Kształcenia
Piotr Dziechciarz	Dr hab. n. med. Przewodniczący Uczelnianego Zespołu ds. Jakości Kształcenia

Spis treści

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów	2
Skład zespołu przygotowującego raport samooceny	4
Prezentacja uczelni	6
Część I. Samoocena uczelni w zakresie spełniania szczegółowych kryteriów oceny programowej na kierunku studiów o profilu ogólnoakademickim	8
Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się	8
Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się	14
Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie	40
Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry	51
Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie	57
Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku	65
Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku	67
Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia	76
Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach	86
Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów	88
Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów	107
Część III. Załączniki	109
Załącznik nr 1. Zestawienia dotyczące ocenianego kierunku studiów	109
Załącznik nr 2. Wykaz materiałów uzupełniających	117

Prezentacja Uczelni

Historia nauczania medycyny w Warszawie rozpoczęła się w 1809 roku, kiedy to utworzono Wydział Akademicko-Lekarski (Akademię Lekarską), jej prezesem został Stanisław Staszic, a dziekanem Jacek Dziarkowski. Już w pierwszym roku istnienia Akademia Lekarska miała 44 studentów medycyny oraz 14 farmacji, a pierwsze dyplomy zostały wydane 18 absolwentom w 1813 roku. Pierwsze kliniki dla studentów Wydziału Akademicko-Lekarskiego: wewnętrzna i chirurgiczna powstały w 1811 roku w Szpitalu św. Rocha. Do 1915 roku Wydział Lekarski działał w ramach Uniwersytetu o różnych nazwach: w latach 1915-1949 był to Uniwersytet Warszawski. W dniu 1 stycznia 1950 roku powołano, na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 października 1949 r. w sprawie założenia Akademii Lekarskich w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Lublinie, Łodzi i Wrocławiu (Dz. U. Nr 58, poz. 450), Akademię Lekarską, której nazwa została zmieniona na Akademię Medyczną już w marcu 1950 roku. W ramach nowo powstałej Uczelni powołano Wydziały: Lekarski (z Oddziałem Stomatologicznym) i Farmaceutyczny.

W roku 1975 nazwę Wydziału Lekarskiego zmieniono na I Wydział Lekarski, powołując jednocześnie II Wydział Lekarski. 1 października 1993 r., w ramach II Wydziału Lekarskiego, utworzono Oddział Nauczania w Języku Angielskim - „English Division”, a w maju 2001 r., Senat Akademii Medycznej powołał w jego strukturach Oddział Fizjoterapii. Na podstawie zapisów w ustawie z dnia 23 stycznia 2008 r. nadano Akademii Medycznej w Warszawie nazwę „Warszawski Uniwersytet Medyczny” (Dz. U. Nr 39, poz. 226). Warszawski Uniwersytet Medyczny (WUM) jest obecnie akademicką uczelnią publiczną, prowadzącą kształcenie w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu w następujących dyscyplinach naukowych: nauki farmaceutyczne, nauki medyczne, nauki o zdrowiu. Uczelnia posiada osobowość prawną, a jej siedzibą jest m. st. Warszawa i działa na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1668 ze zm.).

26 czerwca 2019 r. Rektor WUM, realizując zapisy Ustawy 2.0 - Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce, powołał nowe struktury WUM, utworzono wówczas Wydział Lekarski (powstały z połączenia I i II Wydziału Lekarskiego), Wydział Medyczny, Wydział Farmaceutyczny, Wydział Nauk o Zdrowiu oraz Wydział Lekarsko-Dentystyczny.

Aktualnie WUM z Wydziałem Lekarskim jest jedną z trzech polskich uczelni, którą uwzględnili twórcy rankingu Times Higher Education by Subject 2021, debiutując w dziedzinie „*clinical and health*”. Warszawski Uniwersytet Medyczny zajął wśród krajowych szkół wyższych drugie miejsce, wyprzedził go Uniwersytet Jagielloński. W 2020 roku WUM z Wydziałem Lekarskim znalazł się w gronie siedmiu polskich uczelni uwzględnionych w zestawieniu najlepszych uczelni z całego świata (Academic Ranking of World Universities, ARWU), określanym jako Lista Szanghajska. W 2020 roku WUM z Wydziałem Lekarskim uzyskał najwyższe oceny w grupie krajowych uniwersytetów medycznych, znalazł się w czołówce polskich szkół wyższych w światowym zestawieniu szkół wyższych The Center for World University Rankings (CWUR). W Rankingu Uczelni Akademickich Perspektywy z 2020 roku WUM zajął 12 miejsce.

Wydział Lekarski (WL) jest największą jednostką WUM, w której obecnie studiuje **4 437 studentów**. Wydział Lekarski od lat plasuje się na najwyższych pozycjach w ogólnopolskich rankingach szkół wyższych. W WUM pracuje ponad 1700 nauczycieli akademickich, w tym ponad 170 profesorów tytularnych, co daje najwyższy wskaźnik liczby wysokokwalifikowanych nauczycieli w stosunku do liczby studentów wśród wszystkich uczelni o profilu medycznym w Polsce. Zdecydowaną większość kadry dydaktycznej Uczelni stanowią pracownicy WL. **Wydział posiada największą liczbę samodzielnych pracowników naukowych w Uczelni, w tym 120 pracowników z tytułem profesora i 184 pracowników ze stopniem doktora habilitowanego, 474 ze stopniem doktora.** W skład kadry dydaktyczno-naukowej Wydziału wchodzi czołowi polscy naukowcy, wysoko wykwalifikowani specjaliści w dziedzinie

medycyny, w tym lekarze stosujący innowacyjne, na skalę krajową i światową, metody diagnostyki i leczenia. Nasi naukowcy znaleźli się w prestiżowym gronie Top 2% (lista The World's Top 2% Scientists) - najlepszych naukowców na świecie, których publikacje są najczęściej cytowane przez innych autorów (prof. Hanna Szajewska, kierownik Kliniki Pediatrii UCK WUM oraz prof. Jakub Gołąb, kierownik Zakładu Immunologii). Atutem Wydziału jest dobre przygotowanie do prowadzenia kierunku studiów o profilu ogólnoakademickim - jest to możliwe dzięki ścisłemu powiązaniu procesu kształcenia z działalnością naukowo-badawczą. Badania naukowe prowadzone w WL są finansowane min. ze środków Narodowego Centrum Nauki i Narodowego Centrum Badań i Rozwoju. Wydział Lekarski regularnie pozyskuje z tych instytucji środki finansowe na badania naukowe, ich wartość przekracza 50% wszystkich środków na badania naukowe pozyskiwanych przez WUM ze źródeł zewnętrznych. Wydział zapewnia rozwój naukowy i możliwość prowadzenia badań studentom i młodej kadrcze, m.in. poprzez przyznawanie minigrantów studenckich, grantów młodego badacza, grantów wewnętrznych. Mocną stroną WUM i WL jest baza dydaktyczno-naukowa, w skład której wchodzi 6 szpitali klinicznych. Obecnie trwa realizacja projektu, którego celem jest wprowadzenie i upowszechnienie zajęć z wykorzystaniem symulacji medycznych. Studenci kierunku lekarskiego WL odbywają większość zajęć praktycznych w szpitalach klinicznych WUM. Odsetek godzin zajęć klinicznych prowadzonych w jednostkach posadowionych na bazie obcej wynosi dla dawnego I WL 1,54% lub 7,55%, a dla dawnego II WL 4,54% lub 37,9%, w zależności od tego czy baza obca jest definiowana wyłącznie jako jednostki nie należące do WUM, czy też jako wszystkie jednostki prowadzące zajęcia dydaktyczne posadowione poza szpitalami klinicznymi WUM (a więc z włączeniem jednostek WUM znajdujących się poza szpitalami klinicznymi WUM). Taka proporcja zajęć klinicznych odbywanych w jednostkach, w których zatrudnieni są nauczyciele akademicy pozwala na utrzymanie wysokiej jakości kształcenia. W Rankingu Kierunków Lekarskich Perspektywy 2020 WL WUM zajął IV miejsce (w 2019 roku: I WL – II miejsce, II WL – VI miejsce). Przystępując do sformułowania Strategii Rozwoju WL, przeprowadzono analizę SWOT (*załącznik nr 1*).

Część I. Samoocena uczelni w zakresie spełniania szczegółowych kryteriów oceny programowej na kierunku studiów o profilu ogólnoakademickim

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

1. *Powiązania koncepcji kształcenia z misją i głównymi celami strategicznymi uczelni, oczekiwań formułowanych wobec kandydatów, oferowanych specjalności/specjalizacji*

Wydział Lekarski WUM opracował koncepcję kształcenia, zgodną ze **Strategią Rozwoju WUM** (załącznik nr 2) oraz **Polityką Jakości Kształcenia na Wydziale Lekarskim** (załącznik nr 3). **Koncepcja kształcenia na Wydziale Lekarskim**, przedstawiona w załączniku nr 4, opracowana została przez Kolegium Dziekańskie i Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia przy współudziale interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Koncepcja kształcenia prowadzonego na WL jest spójna z celami strategicznymi Wydziału oraz Uczelni i stanowi efekt wieloletnich doświadczeń Wydziału i Uczelni w organizacji studiów medycznych. Koncepcja kształcenia jest wyraźnie powiązana z misją Uczelni, „(...) która dąży do osiągnięcia jak najwyższego poziomu kształcenia w zawodach medycznych, badaniach naukowych, świadczeniu wysokospecjalistycznych usług zdrowotnych”. Koncepcja kształcenia na WL wpisuje się również w misję Wydziału, której sztandarowymi elementami są: zasada jedności nauki i nauczania oraz włączanie studentów w prowadzone prace badawcze. Realizację tej drogi edukacji umożliwia potencjał naukowy Wydziału: duża liczba samodzielnych pracowników badawczo-dydaktycznych, szeroki dostęp do specjalistycznej aparatury badawczej, m. in. w Centrum Badań Przedklinicznych (CBP) oraz rozwinięta współpraca krajowa i międzynarodowa. Wydział Lekarski WUM gwarantuje najwyższą jakość nauczania przygotowującego do zawodu lekarza, rozwijając jednocześnie nowe metody kształcenia, polegające m.in. na e-learningu, wykorzystaniu symulacji medycznych oraz zaangażowaniu studentów w badania naukowe prowadzone na Wydziale. **Celem strategicznym procesu dydaktycznego** w WL jest przekazanie absolwentom wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych i zawodowych zgodnych z Polską Ramą Kwalifikacji oraz standardami obowiązującymi w Unii Europejskiej. Takie przygotowanie zawodowe absolwentów umożliwia dalsze podnoszenie jakości świadczonych usług zdrowotnych, będących jednym z filarów społeczno-gospodarczego rozwoju nowoczesnych społeczeństw i decydujących o poczuciu bezpieczeństwa zdrowotnego. Priorytetem kształcenia na WL jest wysoka jakość edukacji, w tym w pierwszej kolejności kształtowanie w studentach umiejętności zdobywania wiedzy. Kształcenie studentów odbywa się według europejskich i światowych standardów edukacyjnych, dzięki temu absolwenci Wydziału Lekarskiego są poszukiwanymi lekarzami, pracownikami systemu ochrony zdrowia, a ich przygotowanie zawodowe, tj. fachowa wiedza, umiejętności praktyczne i kompetencje interpersonalne przyczyniają się do budowania prestiżu naszego Wydziału i Uczelni. Oczekiwania wobec kandydatów, zasady rekrutacji na studia opisano w dalszej części raportu (kryterium 3).

2. *Związek kształcenia z prowadzoną w uczelni działalnością naukową, w tym odniesienia do głównych kierunków działalności naukowej prowadzonej w uczelni w dyscyplinie/dyscyplinach, do której/których kierunku jest przyporządkowany oraz najważniejszych osiągnięć naukowych uczelni w tym zakresie z ostatnich 5 lat będących wynikiem tej działalności (kategoria naukowa, prestiżowe publikacje, granty, nagrody, awanse naukowe), a także sposobów wykorzystania wyników działalności naukowej w opracowaniu i doskonaleniu programu studiów, jak również w procesie jego realizacji, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości zdobywania przez studentów kompetencji badawczych i udziału w badaniach*

Program studiów na WL zawiera przedmioty, których treści nauczania są zgodne i ściśle powiązane z prowadzonymi w Uczelni i Wydziale badaniami naukowymi, a które służą zdobywaniu przez studenta wiedzy, umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych. Nauczyciele akademicy prowadzą badania zgodnie z profilem nauczania swojego przedmiotu. Kształcenie odpowiada założeniom profilu ogólnoakademickiego i odbywa się w zakresie dyscypliny nauk medycznych, w której nauczyciele akademicy prowadzą intensywną działalność badawczą i posiadają bogaty i aktualny dorobek. Wydział Lekarski, który powstał z połączenia I i II Wydziału Lekarskiego w 2019 roku, nie podlegał jeszcze kategoryzacji, ale należy podkreślić, iż dawny **I Wydział Lekarski posiadał kategorię A**, a dawny **II Wydział Lekarski posiadał kategorię B**.

Pracownicy Wydziału łączą działalność dydaktyczną, naukową i kliniczną. W roku 2018 **liczba publikacji pracowników** obu dawnych Wydziałów Lekarskich wynosiła 1820 (1337 artykułów, w tym 890 (66%) w bazie Scopus, 44 książek, 439 rozdziałów), w roku 2019 – 1681 publikacji (1245 artykułów, w tym 836 (67%) w bazie Scopus, 53 książek, 383 rozdziałów). **Łącznie w latach 2016-2020 pracownicy WL opublikowali: 6205 artykułów, 203 monografie, 1718 rozdziałów** w monografiach (załącznik nr 5). W latach 2017-2020 310 pracowników WL otrzymało łącznie 509 nagród naukowych JM Rektora WUM (załącznik nr 6), 5 nagród Ministra Zdrowia, 2 nagrody Prezesa Rady Ministrów, 1 nagrodę Wydziału Nauk Medycznych PAN (załącznik nr 7). Liczba grantów krajowych realizowanych przez kadrę WL w latach 2016-2020 wynosiła 186 (załącznik nr 8), a liczba grantów międzynarodowych - 73 (załącznik nr 9).

Wykorzystując wyniki działalności naukowej pracowników Wydziału, w ramach opracowania i doskonalenia programu studiów, **włączono do nauczania m. in. takie przedmioty jak: onkogenetyka, metodologia badań naukowych**, wzbogacając tym samym program kształcenia w zakresie przedmiotów klinicznych i przedklinicznych poza ofertę obowiązkową, wynikającą ze standardów kształcenia.

Studenci mają możliwość zdobywania kompetencji badawczych i udziału w badaniach naukowych, o czym świadczy nie tylko fakt istnienia i działalności nie tylko licznych studenckich kół naukowych (110 na WL), możliwości udziału w wymianie międzynarodowej, konferencjach naukowych krajowych i międzynarodowych (przykłady - załącznik nr 10), ale także dane o liczbie publikacji powstałych w latach 2018 i 2019, w których **współautorami są studenci**: 167 prace pełnotekstowe (143 artykułów, 3 monografie, 21 rozdziałów), w tym w 34 artykułach studenci byli pierwszymi autorami. **Łącznie, w latach 2016-2020 studenci WL byli współautorami 27 rozdziałów w monografiach, 7 monografie i 315 artykułów naukowych** (załącznik nr 11).

Dzięki ścisłemu **powiązaniu procesu kształcenia z działalnością naukowo-badawczą** i potencjałowi naukowemu Wydziału (rozbudowana baza naukowa, szeroki dostęp do specjalistycznej aparatury badawczej, duża liczba samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych, doświadczona kadra naukowa oraz rozwinięta współpraca krajowa i międzynarodowa) możliwe było wprowadzenie do modułów poszczególnych przedmiotów zajęć powiązanych z prowadzeniem badań naukowych odpowiednich dla kierunku studiów. Służą one pogłębieniu wiedzy i umiejętności prowadzenia badań naukowych. Studenci są włączani do prac badawczych podczas zajęć klinicznych, jak i teoretycznych, np. w zakresie biologii komórki nerwowej, neuropsychofarmakologii, biochemii z elementami chemii, fizjologii z patofizjologią genetyki, z histologii z embriologią. Warto podkreślić, że w 2020 roku została opublikowana z udziałem studentów pierwsza polska publikacji dotycząca entozy, opublikowana w czasopiśmie *Cancers* (IF 6,1). Również przedmioty humanistyczne i z zakresu profesjonalizmu są powiązane z badaniami naukowymi: przedmiot etyka lekarska z elementami filozofii jest powiązany z badaniami naukowymi prowadzonymi w ramach grantów wewnętrznych WUM „*Analiza motywu choroby w filmach Andrieja Tarkowskiego*”

i minigrantu studenckiego „Kino transcendentalne i medycyna”, a przedmiot zdrowie publiczne jest związany z badaniami naukowymi poprzez realizację minigrantu studenckiego „O czym lekarze rozmawiają z nastolatkami, a o czym nastolatkwie chcieliby? Badanie realizacji standardów lekarskich wizyt profilaktycznych młodzieży”. Przykłady prac opublikowanych z udziałem studentów WL w czasopiśmie o wysokim współczynniku oddziaływania: „The role of epidermal sphingolipids in dermatologic diseases”, “Sphingolipids in cardiovascular diseases and metabolic disorders” (Lipids Health Dis 2016, IF 2,3), „Validation of standard and new criteria for the differential diagnosis of narrow QRS tachycardia in children and adolescents” (Medicine Baltimore, 2015, IF 5,7), „Intraparenchymal mesenchymal chondrosarcoma of the frontal lobe - a case report and molecular detection of specific gene fusions from archival FFPE sample” (Clin Neuropathol 2015, IF 1,6), “Intratumor and intertumor heterogeneity in melanoma” (Trans Oncol 2017, IF 3), “Increased expression of the microRNA 106b~25 cluster and its host gene MCM7 in corticotroph pituitary adenomas is associated with tumor invasion and Crooke's cell morphology” (Pituitary 2017, IF 3,4), “How attitudes towards vaccination change in the face of an outbreak” (Hum Vaccin Immunother 2020, IF 2,8).

Studenci WL prowadzący działalność naukową są laureatami prestiżowych nagród. Laur Medyczny im. Doktora Wacława Mayzla - honorowe wyróżnienie V Wydziału Nauk Medycznych PAN - przyznawane jest studentom za wysoko ocenioną pracę naukową, która została wykonana i opublikowana przed uzyskaniem dyplomu ukończenia uczelni. Student Emil Bik został doceniony za cykl prac poświęcony chirurgii transplantacyjnej obejmującej przeszczepienia wątroby oraz chirurgii wątroby. Studenta Łukasza Przepiórkę uhonorowano natomiast za cykl prac pt. „Zastosowanie metod obrazowania radiologicznego i medycyny opartej na faktach w nowoczesnej neurochirurgii”. W latach 2016-2020 studenci kierunku lekarskiego otrzymali **29 nagród JM Rektora** za wybitne prace naukowe (załącznik nr 12), a **47 studentów otrzymało stypendia Ministra Zdrowia** za wybitne osiągnięcia naukowe (załącznik nr 13).

W Uczelni przyznawane są **minigranty studenckie i granty młodego badacza, realizowane przez studentów pod przewodnictwem naukowym pracowników poszczególnych jednostek**. W 2020 roku przyznano studentom Wydziału Lekarskiego: 53 minigranty studenckie oraz 35 grantów młodego badacza (załącznik nr 14), w 2018 roku przyznano: 38 minigrantów studenckich (załącznik nr 15), w 2017 roku przyznano 41 minigrantów studenckich (załącznik nr 16). Łącznie, w latach 2016-2020 zrealizowanych zostało **288 projektów z udziałem studentów (jako minigranty studenckie, projekt młodego badacza, mikrogranty UW i WUM)** (załącznik nr 17).

3. Zgodność koncepcji kształcenia z potrzebami otoczenia społeczno-gospodarczego oraz rynku pracy, roli i znaczenia interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie opracowania koncepcji kształcenia i jej doskonalenia

Absolwenci kierunku lekarskiego WL WUM nie mają problemów z podjęciem pracy zawodowej po zakończeniu studiów. Nasi absolwenci są cenieni przez potencjalnych pracodawców, trudno obecnie wskazać specjalizację lekarską, w której nie brakowałoby młodej kadry. Zgodnie z opracowaną na WL koncepcją kształcenia, w czasie studiów realizowane jest nauczanie podstaw teoretycznych medycyny oraz zasad praktyki medycznej, w tym umiejętności komunikacji i współpracy z pacjentem oraz umiejętności pracy w zespole. Koncepcja kształcenia koncentruje się na wykształceniu umiejętności samodzielnego planowania i realizowania zadań zawodowych i naukowych (na co zwracali szczególną uwagę podczas tworzenia koncepcji kształcenia interesariusze zewnętrzni, głównie przedstawiciele podmiotów leczniczych), prowadzenia dyskusji naukowej, wypracowaniu postawy charakteryzującej się krytycyzmem, kreatywnością i odpowiedzialnością oraz nacechowanej potrzebą ustawicznego pogłębiania

zdobytej wiedzy (szczególnie podkreślane przez interesariuszy zewnętrznych). W wyniku procesu kształcenia absolwent kierunku lekarskiego WL WUM posiada wiedzę teoretyczną i umiejętności praktyczne niezbędne do wykonywania zawodu lekarza oraz jest przygotowany do kontynuowania nauki na studiach doktoranckich (na co szczególnie zwracali uwagę przedstawiciele interesariuszy wewnętrznych, w tym studenci i doktoranci), **zgodnie z oczekiwaniami otoczenia społeczno-gospodarczego oraz rynku pracy**. Koncepcja kształcenia została omówiona i zaakceptowana na posiedzeniu Rady Wydziału, a w procesie formułowania **koncepcji kształcenia** uczestniczyli przedstawiciele pracodawców oraz wszystkich grup społeczności akademickiej (m.in. na poziomie prac i podczas spotkań Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia, Rady Pracodawców, Rad Programowych, Rady Wydziału). Wydział Lekarski **realizuje misję WUM, która uwzględnia interes publiczny** poprzez: kształcenie lekarzy niezbędnych w systemie ochrony zdrowia, udział w kształceniu podyplomowym specjalistycznym, udział jednostek organizacyjnych Wydziału w sprawowaniu opieki zdrowotnej nad mieszkańcami regionu, a w przypadku procedur wysokospecjalistycznych – kraju, zaangażowanie na rzecz społeczności lokalnej, jak i na poziomie ogólnopolskim (m.in. inicjatywy i akcje profilaktyczne i promujące zdrowie, np. „WUM Społeczeństwu Warszawy”, „Warszawskie Spotkania Nefrologiczne”, „Medycyna dla sąsiada”, „Czyste ręce ratują życie”, „Bezpieczni w czasie epidemii”). Kadra dydaktyczna Wydziału bierze czynny udział w opracowywaniu i popularyzacji poradników dla pacjentów (opiekunów pacjentów), np. dotyczących żywienia dzieci, leczenia i monitorowania pacjentów z nieswoistymi zapaleniami jelit, celiakią oraz współpracuje z organizacjami pacjenckimi (np. Polskie Stowarzyszenie Osób z Celiakią i na Diecie Bezglutenowej, Stowarzyszenie J-elita (zrzeszające pacjentów z nieswoistymi zapaleniami jelit). **Współpraca z organizacjami pacjenckimi** takimi jak np. J-elita polega m.in. na udziale ekspertów (nauczycieli akademickich naszego Wydziału) w konferencjach prasowych, w programach telewizyjnych i radiowych, publikacji artykułów w prasie; udziale w corocznych turnusach wakacyjnych (letnich i zimowych) dla pacjentów i ich opiekunów; systematycznie przeprowadzane są też wykłady dla pacjentów i ich opiekunów przez lekarzy, dietetyków i psychologów; opracowano poradniki dla młodzieży i dla rodziców dzieci chorych, które są dostępne na stronach Towarzystwa, opublikowano cykl artykułów w kwartalniku „J-elita” zajmującym się propagowaniem zagadnień związanych z nieswoistymi zapaleniami jelit. W latach 2017-2020 realizowany był **Uczelniany Program Patronacki** obejmujący stołeczne licea. Celem programu był rozwój edukacji w zakresie nauk medycznych i nauk o zdrowiu. Patronat umożliwił licealistom m.in. udział w wykładach ekspertów (nauczycieli akademickich WUM, w tym WL) w cyklicznie organizowanych konferencjach organizowanych przez Uniwersytet oraz dołączenie do uczelnianych zespołów badawczych.

4. Sylwetka absolwenta, przewidywane miejsca zatrudnienia absolwentów

Sylwetkę absolwenta WL WUM przedstawia *załącznik nr 18*. Sylwetka absolwenta została opracowana przez Kolegium Dziekańskie WL, przy współudziale Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia, przy udziale interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Kształcenie na WL WUM obejmuje nauczanie podstaw teoretycznych medycyny oraz zasad praktyki medycznej, w tym umiejętności komunikacji i współpracy z pacjentem oraz umiejętności pracy w zespole. W wyniku procesu kształcenia absolwent kierunku lekarskiego WL WUM posiada wiedzę teoretyczną i umiejętności praktyczne niezbędne do wykonywania zawodu lekarza. Absolwenci kierunku lekarskiego WL WUM są przygotowani do Lekarskiego Egzaminu Końcowego (LEK). Ma to ważne znaczenie, ponieważ wynik tego egzaminu stanowi jedno z kryteriów podczas ubiegania się o szkolenie w ramach rezydentury. Absolwenci mogą kontynuować kształcenie poprzez uczestnictwo w studiach podyplomowych oraz studiach doktoranckich. Absolwenci mogą ubiegać się o stopień naukowy doktora nauk, a także poszerzać swoje kwalifikacje uczestnicząc w szkoleniach i kursach Centrum Kształcenia

Podyplomowego WUM. Przewidywane **miejsca zatrudnienia absolwentów** Wydziału Lekarskiego to: prywatne i publiczne zakłady opieki zdrowotnej świadczące usługi szpitalne i ambulatoryjne o różnym poziomie referencyjności, uczelnie medyczne, instytuty naukowe i badawcze, instytucje zajmujące się poradnictwem i upowszechnianiem wiedzy z zakresu edukacji prozdrowotnej.

5. Cechy wyróżniające koncepcję kształcenia oraz wykorzystane wzorce krajowe lub międzynarodowe

Zasadnicze, wyróżniające założenia koncepcji kształcenia na WL WUM to: zapewnienie oferty edukacyjnej uwzględniającej innowacyjne treści oraz formy kształcenia (np. wykorzystanie platform e-learningowych, również zewnętrznych) integracja dydaktyki z realizowanymi zadaniami naukowymi poprzez implementację do procesu dydaktycznego współczesnych osiągnięć badawczych z dziedziny medycyny (np. nauczanie transplantologii, onkogenetyki), umiędzynarodowienie procesu dydaktycznego (zwiększenie mobilności studentów i kadry akademickiej, promowanie aktywności profesorów wizytujących), wykształcenie w studentach potrzeby ustawicznego kształcenia (ang. *life long learning*), promowanie wśród społeczności akademickiej działalności profilaktycznej, inicjatywy prozdrowotne (np. kampania „*Nie spalaj się! WUMModa na niepalenie*”, „*WUMModa na zdrowie*”), współpraca z zewnętrznymi instytucjami opieki zdrowotnej i społecznej, instytucjami edukacyjnymi, organizacjami pozarządowymi, w tym wspieranie akcji na rzecz walki z największymi zagrożeniami zdrowotnymi. Koncepcja kształcenia na kierunku lekarskim jest ściśle powiązana z tematami i problemami, które są przedmiotem działalności naukowej kadry dydaktycznej, na którą składają się wybitni specjaliści/eksperti w dyscyplinie naukowej i specjalnościach lekarskich. Koncepcja kształcenia na WL jest efektem wieloletnich doświadczeń naszej Uczelni w organizacji studiów medycznych oraz działań podjętych przez WL w związku z wprowadzeniem do systemu polskiego szkolnictwa wyższego Krajowych Ram Kwalifikacji. Koncepcja pozostaje w zgodzie z założeniami Polskiej Ramy Kwalifikacji (poziom 6-7), Procesu Bolońskiego, Association for Medical Education in Europe (AMEE), wzorcami krajowym (realizowanymi w innych uczelniach medycznych) oraz zagranicznymi.

6. Kluczowe kierunkowe efekty uczenia się, z ukazaniem ich związku z koncepcją, poziomem oraz profilem studiów, a także z dyscypliną/dyscyplinami, do której/których kierunek jest przyporządkowany

oraz

7. Nie dotyczy kierunku lekarskiego

oraz

8. Spełnienie wymagań odnoszących się do ogólnych i szczegółowych efektów uczenia się zawartych w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie artykułu 68 ust. 3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. W przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68, ust.1 powołanej Ustawy

Efekty uczenia się dla kierunku lekarskiego są zgodne z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 lipca 2019 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu lekarza, lekarza denty, farmaceuty, pielęgniarki, położnej, diagnosty laboratoryjnego, fizjoterapeuty i ratownika medycznego (Dz.U. 2019 poz. 1573 z późn. zm.). Zakładane dla kierunku efekty uczenia się uwzględniają w szczególności nabycie przez studentów umiejętności praktycznych umożliwiających

uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu, kompetencji niezbędnych na rynku pracy oraz wiedzy i podstaw do dalszego rozwoju naukowego i zawodowego.

Program studiów jest zgodny z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 28.08.2017 r. w sprawie ramowego programu zajęć praktycznych dla kierunku lekarskiego i lekarsko-dentystycznego (Dz.U. 2017 r. poz. 1728). Realizacja kształcenia dla okresu przypadającego na czas ogłoszonego stanu epidemii COVID-19 (który miał wpływ na organizację i metody kształcenia) jest zgodna z następującymi rozporządzeniami: rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 11.03.2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania uczelni medycznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 406) w okresie 11-25 marca 2020 r., rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 23.03.2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania uczelni medycznych w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. z 2020 r. poz. 515 z późn. zm.) w okresie 16 marca – 24 maja 2020 r., rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22.05.2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania uczelni medycznych w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. z 2020 r. poz. 917 z późn. zm.) w okresie 25 maja – 30 września 2020 r. i obowiązujące od dnia 19 października 2020 r. i nadal – rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 16.10.2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania uczelni medycznych w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. z 2020 r. poz. 1833 z późn. zm.).

Program kształcenia i profil ogólnoakademicki studiów na kierunku lekarskim został zatwierdzony przez Senat WUM (Uchwała nr 64/2017 Senatu WUM z dnia 25.09.2017 r. oraz Uchwała nr 46/2020 Senatu WUM z dnia 29.06.2020 r., załącznik do Uchwały nr 1 i 2).

Program studiów obejmuje aktualne koncepcje i trendy w medycynie, jest skonstruowany tak, że pozwala zrealizować wszystkie efekty uczenia się, zgodnie ze standardami. Program studiów jest bezpośrednią pochodną standardów i koncepcji kształcenia na WL i jest ściśle związany z dyscypliną, do której kierunek jest przyporządkowany. Aktualność i innowacyjność programu jest na bieżąco monitorowana, zgodnie z postępem wiedzy medycznej i dostosowywana do potrzeb pacjentów oraz rynku pracy.

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

Program studiów na kierunku lekarskim WL WUM spełnia wymagania zawarte w standardach i odnoszące się do liczby godzin i czasu trwania kształcenia. Studia trwają 6 lat (12 semestrów). W programie uwzględniono wszystkie wymagane efekty uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Program studiów na WL został przedstawiony w *załączniku nr 21*. Rozkład realizowanych w ramach kształcenia efektów uczenia się został zebrany w formie **matrycy efektów uczenia się** (*załącznik nr 22*). Proces kształcenia jest realizowany w postaci zajęć odpowiadających poszczególnym zagadnieniom z dyscypliny, do której jest przyporządkowany kierunek (nauki medyczne). Program studiów został skonstruowany tak, aby przypisać grupom zajęć powtarzalne wartości punktowe wyrażone w ECTS. Liczba godzin zajęć dydaktycznych, łącznie z praktykami wakacyjnymi i zajęciami fakultatywnymi, realizowanymi w ramach programu studiów na kierunku lekarskim wynosi **5759 godzin (punkty ECTS: 364)**, a więc jest wyższa niż wskazana w rozporządzeniu minimalna liczba godzin zajęć i punktów ECTS (5700 godzin i 360 ECTS). Program studiów obejmuje zajęcia związane z prowadzoną w Uczelni działalnością naukową w dyscyplinie nauk medycznych, do której jest przyporządkowany kierunek lekarski w wymiarze większym niż 50% liczby punktów ECTS, koniecznej do ukończenia studiów i uwzględnia udział studentów w zajęciach przygotowujących do prowadzenia działalności naukowej lub udział w tej działalności. Liczba godzin zajęć dydaktycznych i punktów ECTS wynosi: **nauki morfologiczne** (anatomia prawidłowa, histologia z embriologią) w wymiarze 300 godzin, 31 ECTS (w standardzie: 300 godzin, 25 ECTS), **naukowe podstawy medycyny** (biofizyka, podstawy biologii molekularnej, biochemia z elementami chemii, fizjologia z patofizjologią, cytofizjologia, metodologia badań naukowych, statystyka i informatyka) w wymiarze 568 godzin, 46 ECTS (w standardzie: 525 godzin, 43 ECTS), **nauki przedkliniczne** (genetyka, mikrobiologia, immunologia, farmakologia i toksykologia, propedeutyka medycyny uzależnień, immunologia kliniczna, patomorfologia, onkogenetyka, parazytologia) w wymiarze 545 godzin, 44 ECTS (w standardzie: 525 godzin, 43 ECTS), **nauki behawioralne i społeczne z elementami profesjonalizmu** (psychologia medyczna, komunikacja medyczna, etyka lekarska z elementami filozofii, język obcy w medycynie, język łaciński w medycynie, historia medycyny) w wymiarze 269 godzin, 15,5 ECTS (w standardzie: 240 godzin, 12 ECTS), **nauki kliniczne niezabiegowe** (pediatria, choroby wewnętrzne, medycyna paliatywna, neurologia, psychiatria, psychiatria dzieci, dermatologia z wenerologią, onkologia, geriatria, medycyna rodzinna i podstawy geriatry, choroby zakaźne, rehabilitacja, neonatologia, farmakologia kliniczna, diagnostyka laboratoryjna) w wymiarze 1182 godzin, 69 ECTS (w standardzie: 1060 godzin, 65 ECTS), **nauki kliniczne zabiegowe** (anestezjologia i intensywne terapie, chirurgia, chirurgia dziecięca, ortopedia i traumatologia narządu ruchu, medycyna ratunkowa, ginekologia i położnictwo, urologia, okulistyka, neurochirurgia, transplantologia, laryngologia, pierwsza pomoc i elementy pielęgniarstwa, propedeutyka stomatologii i chirurgia twarzowo-szczękowa, medycyna nuklearna, radiologia) w wymiarze 900 godzin, 52,5 ECTS (w standardzie: 900 godzin, 50 ECTS), **prawne i organizacyjne aspekty medycyny** (bezpieczeństwo i higiena pracy, higiena i epidemiologia, zdrowie publiczne, przysposobienie biblioteczne, prawo medyczne i medycyna sądowa) w wymiarze 135 godzin, 6 ECTS (w standardzie: 100 godzin, 6 ECTS), **praktyczne nauczanie kliniczne** (30 tygodni) - odbywa się na VI roku, obejmuje 900 godzin, 60 punktów ECTS (zgodnie ze standardem), **praktyki zawodowe** (20 tygodni, 600 godzin, 20 ECTS, zgodnie ze standardem).

W trakcie kształcenia w zakresie nauk klinicznych studentom zapewnia się bezpośredni dostęp do pacjentów, w tym pacjentów leczonych ambulatoryjnie, z chorobami ostrymi lub

przewlekłymi, które są ujęte w treściach kształcenia przypisanych do zajęć. Program studiów realizowanych w WL na kierunku lekarskim **zapewnia realizację zajęć uzupełniających wiedzę, umiejętności, kompetencje społeczne** w wymiarze ponad 550 godzin (36 ECTS) wskazanym w rozporządzeniu, a mianowicie jest to: 609 godzin (40 ECTS), w tym 300 godzin (20 ECTS) na przedmiot do wyboru. Program studiów **umożliwia studentowi wybór zajęć**, którym przypisano punkty ECTS w wymiarze: 5,5% ECTS koniecznych do ukończenia studiów (300 godzin zajęć fakultatywnych (20 pkt. ECTS): 60 godzin (4 ECTS) w trakcie I roku, 60 godzin (4 ECTS) w trakcie II roku, 90 godzin (6 ECTS) w trakcie III roku, 90 godzin (6 ECTS) w trakcie IV roku studiów. Nie więcej niż połowa godzin umożliwiających uzyskanie efektów uczenia się w grupie D (nauki społeczne i behawioralne – psychologia lekarska, etyka lekarska, historia medycyny, komunikacja medyczna, język angielski) jest przeznaczona na nauczanie języka angielskiego (psychologia lekarska - 20 godzin, etyka lekarska - 30 godzin, historia medycyny - 35 godzin, komunikacja medyczna - 44 godzin, język łaciński - 20 godzin (łącznie 149 godzin), język angielski – 120 godzin). Zajęcia z wychowania fizycznego, w wymiarze 60 godzin (bez ECTS), są zajęciami obowiązkowymi. Program studiów umożliwia studentom uzyskanie nie mniej niż 5 punktów ECTS z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych (etyka lekarska z elementami filozofii– 2 punkty ECTS, psychologia medyczna - 1 punkt ECTS, historia medycyny – 2 punkty ECTS).

Liczba punktów, która jest uzyskana w ramach kształcenia z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość jest mniejsza niż 20% liczby punktów ECTS koniecznej do ukończenia studiów – wynosi bowiem 427 godzin (7,41% wszystkich godzin), co odpowiada 24,12 ECTS (6,62% wszystkich ECTS) w przypadku, gdy student wszystkie zajęcia fakultatywne zrealizował z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość. Liczba godzin zajęć obowiązkowych odbywanych z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość wynosi 127, jest im przypisane 4,12 ECTS, co odpowiada 2,21% godzin zajęć oraz 1,13% liczby punktów ECTS (*załącznik nr 23*). **Praktyczne nauczanie kliniczne** na VI roku obejmuje zajęcia służące osiągnięciu efektów uczenia się w zakresie nauk klinicznych niezabiegowych i nauk klinicznych zabiegowych, realizowane jest w formie seminariów i ćwiczeń, w klinikach, oddziałach szpitalnych lub symulowanych warunkach klinicznych w wymiarze: choroby wewnętrzne 240 godzin (16 ECTS), pediatria 120 godzin (8 ECTS), chirurgia 120 godzin (8 ECTS), ginekologia i położnictwo 60 godzin (4 ECTS), psychiatria 60 godzin (4 ECTS), medycyna ratunkowa 60 godzin (4 ECTS), medycyna rodzinna 60 godzin (4 ECTS), specjalność wybrana przez studenta 180 godzin (12 ECTS), razem: 900 godzin (60 ECTS). Zajęcia służące osiągnięciu efektów uczenia się w grupach zajęć klinicznych niezabiegowych i zabiegowych są prowadzone zgodnie z ramowym programem określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 5 ust. 14 z dnia 5 grudnia 1996 roku o zawodach lekarza i lekarza dentysty (Dz.U. z 2019r. poz. 537, z późn. zm.).

Przy **projektowaniu programu studiów** i treści programowych Rady Programowe biorą pod uwagę standardy i wytyczne dotyczące kształcenia studentów kierunku lekarskiego opracowane przez międzynarodowe stowarzyszenia medyczne, doniesienia naukowe oraz dobre praktyki stosowane w wiodących uczelniach polskich i zagranicznych. Wytyczne te są przekazywane Radom Programowym przez koordynatorów przedmiotów i przedstawicieli jednostek naukowo-dydaktycznych w Radach Programowych (specjalistów w danych dziedzinach nauki), którzy na bieżąco śledzą informacje w tym zakresie i analizują je podczas regularnych spotkań naukowo-dydaktycznych odbywanych w ramach jednostek, jak również przez władze dziekańskie (np. wskazówki omawiane na ogólnopolskich spotkaniach dziekanów kierunku lekarskiego).

1. Dobór kluczowych treści kształcenia, w tym treści związanych z wynikami działalności naukowej uczelni w dyscyplinie/dyscyplinach, do której/których jest przyporządkowany kierunek oraz w zakresie znajomości języków obcych, ze wskazaniem przykładowych powiązań treści kształcenia

z kierunkowymi efektami uczenia się oraz dyscypliną/dyscyplinami, do której/których kierunek jest przyporządkowany

oraz

2. Dobór metod kształcenia i ich cech wyróżniających, ze wskazaniem przykładowych powiązań metod z efektami uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych, w tym w szczególności umożliwiających przygotowanie studentów do prowadzenia działalności naukowej w zakresie dyscypliny/dyscyplin, do której/których kierunek jest przyporządkowany lub udział w tej działalności, stosowanie właściwych metod i narzędzi, w tym zaawansowanych technik informacyjno-komunikacyjnych, jak również nabycie kompetencji językowych w zakresie znajomości języka obcego

Treści kształcenia zostały dobrane w sposób umożliwiający pełną realizację efektów uczenia się określonych standardami w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych i mające na celu przygotowanie studenta do pracy lekarza. Tematyka zajęć uwzględnia najnowsze osiągnięcia światowej medycyny i jest powiązana z trendami i wynikami aktualnych badań naukowych prowadzonych w dyscyplinie, do której jest przyporządkowany kierunek (nauki medyczne). Treści kształcenia opisane są w sylabusach przedmiotów, zebranych dla każdego roku w przewodnikach dydaktycznych (*załącznik nr 24*), dostępnych w formie elektronicznej na stronie internetowej Wydziału, jak i na stronach poszczególnych jednostek oraz na platformie e-learningowej, gdy przedmiot jest na niej realizowany. Sylabusy przedmiotów aktualizowane są co roku.

Uzupełniająca dla zajęć obowiązkowych oferta programowa jest realizowana m.in. w trakcie **zajęć fakultatywnych, których zakres i dostępność są bardzo szerokie**. W roku akademickim 2019/2020 uruchomiono **82 fakultety organizowane przez jednostki dydaktyczne WUM**. Od roku akademickiego 2017/2018, w ramach **współpracy dydaktycznej WUM i Uniwersytetu Warszawskiego**, studenci WUM mają możliwość zapisów na zajęcia fakultatywne prowadzone przez UW, w roku 2019/2020 w ofercie UW było 28 fakultetów, w których mogli uczestniczyć studenci WUM. Oferta zajęć fakultatywnych, wraz z sylabusami, prezentowana jest na stronie Wydziału (<http://lekarski.wum.edu.pl/fakultety/>)

W trakcie realizacji programu studiów na kierunku lekarskim wykorzystywane są **tradycyjne, jak i nowatorskie metody kształcenia**. Tradycyjne metody (np. wykłady, seminaria) są w znacznym stopniu realizowane z wykorzystaniem nowoczesnych technik i pomocy dydaktycznych (filmy, animacje). Uzupełnieniem ćwiczeń praktycznych są zajęcia w **Centrum Symulacji Medycznych (CSM)**. **Zajęcia w CSM prowadzone są z zakresu:** pediatrii, ginekologii i położnictwa, interny, chirurgii, medycyny ratunkowej, anestezjologii i intensywnej terapii, pierwszej pomocy; dodatkowo **w czasie pandemii COVID-19 zostały stworzone filmy instruktażowe** oraz infografiki dla studentów i pracowników medycznych dotyczące stosowania środków ochrony osobistej, zgodnie z wytycznymi WHO i CDC. Ponadto, w dobie pandemii COVID-19 treści kształcenia zostały zaktualizowane o zagadnienia związane z zakażeniami wywołanymi przez SARS-Cov-2 (seminaria poświęcone tej tematyce np. w czasie zajęć z chorób zakaźnych, higieny i epidemiologii, praktyczne seminaria w zakresie pulmonologii dotyczące zasad tlenoterapii, respiratoroterapii, postępowania w przypadku ostrej niewydolności oddechowej).

Przykłady działań dostosowujących program studiów i metody nauczania do aktualnych trendów w medycynie oraz potrzeb pacjentów i pracodawców (potrzeb szeroko rozumianego otoczenia społeczno-gospodarczego); przykłady powiązań metod z efektami uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych:

1. Wprowadzono zmiany w sposobie nauczania pediatrii. Wcześniej przedmiot ten był nauczany w kilku klinikach pediatrycznych, do których studenci byli przydzielani w sposób losowy. Każda z tych klinik realizowała ten sam program nauczania, niezależnie od profilu kliniki. Mogło się więc zdarzyć, że student był nauczany np. zagadnień związanych

z chorobami układu oddechowego u dzieci w klinice nefrologii dziecięcej, czy też klinice gastroenterologii dziecięcej. Mając na uwadze postęp medycyny i rozwój poszczególnych specjalności, przeprowadzono całkowitą reorganizację zajęć. Zajęcia z propedeutyki pediatrii są prowadzone na roku III według tego samego programu tylko w trzech jednostkach (ujednolicony sylabus). Na kolejnych latach każdy student zdobywa wiedzę, kompetencje i umiejętności praktyczne z zakresu pediatrii podczas zajęć odbywających się w klinikach specjalistycznych (klinika chorób płuc naucza chorób układu oddechowego, klinika nefrologii – chorób nerek, klinika hematologii i onkologii dziecięcej – chorób krwi i chorób rozrostowych u dzieci, itd.). Tak więc, każdy student ma możliwość korzystania z wiedzy i umiejętności specjalistów w poszczególnych dziedzinach. Ponadto, na VI roku studiów realizowany jest program praktycznego nauczania pediatrii, w który zaangażowane są wszystkie jednostki. Podobnie jak do programu zajęć z innych przedmiotów, tak również do programu zajęć z pediatrii, wprowadzono dla każdej z klinik oddzielnie praktyczne zajęcia w **Centrum Symulacji Medycznych**.

2. Przykładem zajęć dostosowujących treści i sposoby nauczania do aktualnych trendów i potrzeb pacjentów są zajęcia z **pediatrii i gastroenterologii dziecięcej**, które mają na celu przekazanie zasad postępowania diagnostycznego i terapeutycznego wobec dzieci z szerokim spektrum objawów ze strony przewodu pokarmowego. Wśród nich istnieje bardzo duża grupa pacjentów z chorobami czynnościowymi, gdzie kluczową rolę odgrywają czynniki psychologiczne i emocjonalne, w związku z tym bardzo istotna jest **nauka studentów obserwowania dziecka i jego relacji z najbliższymi**. Równie ważna jest nauka zbierania wywiadu w zakresie nie tylko objawów somatycznych, ale także zainteresowań, spędzania czasu wolnego, nawiązywania relacji z rówieśnikami, trudności w szkole i sposobów radzenia sobie z nimi, sytuacji materialnej całej rodziny, itd. Pomagają w tym **warsztaty z psychologiem klinicznym**, które są organizowane **w ramach zajęć praktycznych dla VI roku WL**. Ich istotną częścią są tzw. scenki (ang. *role plays*), w których studenci wcielają się w rolę lekarza i pacjenta. Pozwala to na ćwiczenie praktycznych umiejętności komunikacji z pacjentem. Duża liczba zaburzeń psychosomatycznych w tej grupie pacjentów, gdzie wiodącym objawem są bóle brzucha, zaparcie i nietrzymanie stolca, wymaga od studentów nauki **umiejętności rozróżniania objawów somatycznych i pozasomatycznych**. Zapraszanie do diagnozowania i leczenia tych pacjentów psychologa i psychiatry pozwala na **bieżącą analizę potrzeb pacjenta i uczy holistycznego jego traktowania**. W gastroenterologii dziecięcej duża grupa pacjentów to pacjenci chorzy przewlekle, tj. z chorobami trwającymi całe życie, wymagającymi stałego przyjmowania leków i wielokrotnych wizyt w poradni i hospitalizacji, co wiąże się z nieprzyjemnymi i bolesnymi zabiegami, a jakość ich życia jest zmniejszona. Pacjent taki wymaga opieki zespołu, w którego skład wchodzi, oprócz gastroenterologa, dietetyk i psycholog, często także rehabilitant i chirurg. **Praca w zespole uczy studenta holistycznego podejścia do pacjenta i jego choroby** oraz pozwala nauczyć, że dobro pacjenta wymaga spojrzenia na wiele aspektów jego życia z różnych perspektyw. **Wykorzystanie nowych technik do przesyłania obrazu i dźwięku** pozwala na **transmisję w czasie rzeczywistym badań wykonywanych w pracowni endoskopowej czy pracowni badań czynnościowych przewodu pokarmowego**. Pozwala to studentom na aktywne uczestniczenie w całej procedurze badania: rozmowie o niej, uzyskiwaniu zgody i jego przebiegu zachowując warunki intymności pacjenta podczas badania. Uczy to studentów dbania o godność pacjentów (**kształtowanie kompetencji społecznych**). Dla studentów kluczowe jest **usystematyzowanie i scalenie wiadomości nabytych na innych przedmiotach** w czasie studiów, aby wykształcić umiejętność ich zastosowania w prawdziwych sytuacjach klinicznych. Służą temu seminaria, w czasie których omawiane są przypadki kliniczne (ang. *case studies*), których rozwiązywanie wymaga nie tylko powtórzenia nabytej wcześniej wiedzy, ale uzupełnienia o najnowsze zalecenia kliniczne. Seminaria te cieszą się szczególnym uznaniem i ogromnym zainteresowaniem studentów.

Studenci rozwiązują je w zespołach, co ma na celu **kształcenie pracy zespołowej**. Zajęcia praktyczne wzbogacone są o pracę na fantomach, które umożliwiają nauczenie studentów np. zakładania sondy dożołądkowej i podstaw żywienia enteralnego.

3. Innym przykładem działań dostosowujących program do aktualnych trendów i potrzeb zdrowotnych w kraju było **wprowadzenie do programu kształcenia zajęć z medycyny paliatywnej** (wcześniej te efekty kształcenia realizowano w kilku klinikach internistycznych i onkologicznych, aktualnie jest to odrębny przedmiot realizowany na V roku studiów, kończący się zaliczeniem). **Zajęcia z medycyny paliatywnej** mają na celu przekazanie filozofii i zasad postępowania terapeutycznego wobec chorego na nieuleczalną postępującą chorobę oraz jego rodziny w sposób holistyczny, to jest w odniesieniu do objawów somatycznych i psychicznych, trudności socjalnych i potrzeb duchowych. Kluczowe jest usystematyzowanie i sprzęgnięcie wiadomości nabytych na innych przedmiotach w czasie studiów, aby wykształcić umiejętność ich zastosowania w prawdziwych sytuacjach klinicznych. Służą temu seminaria, testy oraz przypadki kliniczne (ang. *case studies*), których rozwiązywanie wymaga nie tylko powtórzenia nabytej wiedzy, ale uzupełnienia o najnowsze zalecenia kliniczne uznanych towarzystw naukowych i najnowszych danych klinicznych. Dlatego kurs bazuje na zasadach medycyny opartej na dowodach (ang. *Evidence Based Medicine*, EBM). Rozwiązywanie prawdziwych przypadków klinicznych, w których studenci mogą zmierzyć się z diagnostyką i leczeniem bólu oraz innych objawów w zaawansowanej chorobie nowotworowej cieszy się szczególnym uznaniem i ogromnym zainteresowaniem studentów. Studenci rozwiązują je w zespołach, co ma na celu kształcenie pracy zespołowej. Istotną częścią przedmiotu są praktyczne umiejętności komunikacji z pacjentem umierającym w typowych sytuacjach konieczności przekazania trudnej prawdy o niekorzystnym rozpoznaniu czy zbliżającej się śmierci, bez odbierania nadziei. Temu poświęcone są scenki (ang. *role plays*), w których studenci wielokrotnie wcielają się w rolę lekarza, ale też w rolę pacjenta. Dzięki temu uzmysławiają sobie potrzebę szczególnej wrażliwości i taktu wobec osoby cierpiącej. Niezwykle ważną część zajęć stanowią aspekty etyczne, omawiane interaktywnie w czasie seminariów w celu kształcenia postawy lekarza empatycznego i oddanego pacjentowi. Ostatnim aspektem zajęć jest kształcenie umiejętności dawania oceny zwrotnej (ang. *positive feedback*), aby studenci nie bali się tej oceny, ale ją potrafili przyjąć i także umiejętnie wyrażać. Przygotowaniem studentów do zajęć kontaktowych jest **kurs e-learningowy**, z licznymi krótkimi prezentacjami oraz testami sprawdzającymi wiedzę.

4. Wydział realizuje efekty uczenia się z zakresu nauk społecznych, w tym psychologii medycznej ze szczególnym uwzględnieniem efektów dotyczących metod komunikowania się z pacjentem, jego rodziną i współpracownikami na przedmiotach: psychologia medyczna (I rok) – 20 godzin, komunikacja medyczna (II rok) – 32 godziny, komunikacja medyczna (III rok) – 12 godzin. Dodatkowo, w ramach innych przedmiotów (głównie klinicznych) studenci doskonalą nabywanie umiejętności komunikowania się w zespole oraz komunikacji interpersonalnej, m.in. komunikacji z chorymi i jego opiekunami oraz kompetencji empatycznej, holistycznej opieki nad chorym i jego rodziną. Przykładem modyfikacji programu studiów, która nastąpiła na skutek m.in. postulatów zgłaszanych przez pracodawców, jak i pacjentów, było **wprowadzenie do programu studiów przedmiotu komunikacja medyczna**. Przedmiot **komunikacja medyczna** obejmuje 20 godzin e-learningu i 12 godzin ćwiczeń na II roku oraz 12 godzin ćwiczeń na III roku studiów. E-learning, realizowany asynchronicznie indywidualnie przez studentów, stanowi przygotowanie do ćwiczeń praktycznych w grupach około 12-osobowych. Główną metodą dydaktyczną, wykorzystywaną w ramach ćwiczeń dotyczących uczenia się nowych umiejętności komunikacyjnych w relacji lekarz-pacjent (głównie na II roku), jest **odgrywanie ról** (ang. *role playing*). To zaawansowana metoda uczenia się umożliwiająca integrację wiedzy i celowego działania. Kluczowymi jej elementami są: szczegółowo

przygotowane materiały zawierające symulacje sytuacji prowokujących do wdrożenia odpowiednich zachowań komunikacyjnych, przygotowanie studentów do pracy z pacjentem (zarówno od strony klinicznej, jak i komunikacyjnej), aktywny udział w symulacji w przypisanej roli (bez możliwości zmiany kluczowych elementów sytuacji klinicznej), omówienie przebiegu symulacji przez osoby biorące w niej udział, udzielenie informacji zwrotnej przez obserwujących uczestników (z wykorzystaniem **zintegrowanego formularza oceny**), przygotowanie raportu z wykonanego zadania. Metody wykorzystywane do rozwoju komunikacji interpersonalnej i współpracy zespołowej (głównie u studentów III roku) mają **charakter warsztatowy** i obejmują elementy: **treningu interpersonalnego, gier szkoleniowych (symulacyjnych), modelowania, mini-scenek, autoanalizy**. Pozwalają na uzyskanie wielowymiarowej oceny własnych predyspozycji i umiejętności w oparciu o informację zwrotną od członków grupy szacowaną na skalach, samoocenę oraz ocenę wykładowcy. **Metody wykorzystywane w trakcie ćwiczeń mają charakter autorski, opierają się na aktualnych rekomendacjach międzynarodowych**, jak CanMeds w zakresie modelu ról pełnionych przez lekarza, standardach Calgary Cambridge w zakresie struktury i zakresu konsultacji medycznej, wybranych protokołach komunikacyjnych (SPIKES, ABCDE, EMPATHY). Uwzględniają także współczesne rekomendacje dotyczące innowacyjnego nauczania oraz specyfikę etapu kształcenia przedklinicznego. **Efekty uczenia się w zakresie wiedzy weryfikowane są w oparciu o testy i zadania przygotowane w ramach e-learningu, natomiast w zakresie umiejętności i kompetencji - w oparciu o obserwację wykonania zadania (jak?) i ocenę stopnia osiągnięcia celu przypisanego danej symulacji (co?) oraz ocenę poprawności raportu z wykonywanych zadań przygotowywanego według określonego standardu.**

5. Wydział realizuje program zapewniający osiągnięcie efektów uczenia z zakresu **bioetyki** – realizowany jest przedmiot **etyka lekarska z elementami filozofii** (30 godzin). Podczas wykładów student zostaje zapoznany z filozoficznymi aspektami nauki, teoretyczno-filozoficznymi podstawami etyki medycznej oraz podstawowymi pojęciami, standardami i regulacjami właściwymi dla etyki lekarskiej. Podczas seminariów student rozwija umiejętności niezbędne do analizy problemów etycznych. Uczy się doceniania etycznych aspektów medycyny dla praktyki zawodowej oraz umiejętności stosowania obowiązujących regulacji etycznych i prawnych związanych z wykonywaniem zawodu lekarza. Poza tym efekty kształcenia z zakresu bioetyki lekarskiej i respektowania praw pacjentów są integralną częścią ogólnej wiedzy z przedmiotów nauczanych na wydziale lekarskim, a zwłaszcza przedmiotów klinicznych.

6. Do programu kształcenia **wprowadzono przedmiot geriatry**. Celem zajęć z zakresu geriatry jest nabycie przez studentów podstawowej wiedzy o procesach starzenia się ludzi na poziomie indywidualnym i społecznym, specyfice schorzeń w wieku starszym, nabycie umiejętności wykorzystywania narzędzi diagnostycznych do kompleksowej oceny stanu zdrowia chorych w podeszłym wieku stosowanych w Całościowej Ocenie Geriatrycznej (COG) oraz w ocenie funkcjonalnej pacjenta z niepełnosprawnością. Oczekiwane kompetencje społeczne dotyczą m.in. nawiązywania przez studentów właściwego kontaktu z pacjentem geriatrycznym, umiejętności nawiązania kontaktu z pacjentem i jego opiekunami. Metody weryfikacji oczekiwanych efektów uczenia się obejmują: obserwację studenta podczas zajęć (np. dokonywania badania podmiotowego i przedmiotowego pacjenta w wieku podeszłym), kolokwium testowe.

7. **Zmiany w zakresie nauczania chirurgii.** Po licznych spotkaniach Rada Programowa ds. Przedmiotów Zabiegowych zaakceptowała nowy program kształcenia w zakresie chirurgii, z uwzględnieniem dokładnego zakresu godzinowego zajęć, tematów wykładów i seminariów na każdym roku studiów. Doprecyzowano również zasady zaliczania i zdawania egzaminu z chirurgii, podano wymagany współczesny zakres piśmiennictwa do przedmiotu. Podczas prac nad nowym programem kształcenia w zakresie chirurgii zwracano szczególną uwagę na

upraczynienie zajęć, uwzględniając ćwiczenia przy łóżku chorego, na bloku operacyjnym, w izbie przyjęć, poradniach, centrum symulacji, uczestnictwo w spotkaniach interdyscyplinarnych i multidyscyplinarnych oraz odbycie przez studenta jednego dyżuru. Działaniem pro jakościowym i prostudenckim jest też deklaracja udostępnienia studentom puli zagadnień przed egzaminem ustnym, a także wprowadzenie egzaminu testowego ciągłego. **Innowacyjne metody nauczania zastosowano w Klinice Kardiochirurgii Dziecięcej,** gdzie zajęcia zaplanowano tak, by studenci uzyskiwali wiedzę zarówno w trakcie seminariów prowadzonych przez kardiochirurgów, jak i w trakcie **zajęć praktycznych realizowanych na świeżych sercach zwierzęcych (VET-LAB).** Celem przewodnim zajęć jest zapoznanie studentów ze specyfiką kardiochirurgii dziecięcej, embriologią serca, symptomatologią i diagnostyką kardiochirurgiczną, wskazaniami oraz zasadami korekcji wad serca, istotą krążenia pozaustrojowego i form wspomaganie układu krążenia, a także wskazaniami do transplantacji serca. Ćwiczenia praktyczne (VET-LAB) zorganizowano we współpracy z firmą MAC's Medical oraz Katedrą Chorób Dużych Zwierząt i Kliniką Wolica na Wydziale Medycyny Weterynaryjnej Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie (SGGW). Projekt realizowany jest we współpracy z interesariuszami zewnętrznymi (producenci sprzętu chirurgicznego); dodatkowo, w celu realizacji założonych efektów uczenia się, studenci otrzymują nieodpłatnie, publikację zatytułowaną „*Kardiochirurgia wad wrodzonych. Atlas i studium przypadków*”.

8. Wprowadzono przedmiot **prawo medyczne i medycyna sądowa** (w miejsce przedmiotu medycyna sądowa), modyfikując tym samym treści programowe, co wynikało z potrzeb zgłaszanych przez absolwentów i przedstawicieli interesariuszy zewnętrznych (zbyt mała orientacja w zakresie aspektów prawnych pracy lekarza i wynikających z tego konsekwencji).

9. Zajęcia dydaktyczne w ramach przedmiotu **patomorfologia** dla studentów III roku WL prowadzone są obecnie z **wykorzystaniem innowacyjnych rozwiązań technologicznych** bazujących, szczególnie w części ćwiczeniowej zajęć, na **patomorfologii cyfrowej**, czyli cyfrowych obrazach całych preparatów mikroskopowych (ang. *whole slide imaging*, WSI). WSI, często określana również jako **wirtualna mikroskopia**, to przykład obserwowanego procesu cyfryzacji wielu dziedzin diagnostycznych medycyny (m.in radiologii i patomorfologii), która znalazła już uznanie w edukacji patomorfologicznej w wiodących ośrodkach medycznych na świecie. Tradycyjna, przeddyplomowa edukacja patomorfologiczna, polegająca na analizie preparatów mikroskopowych z użyciem jednostanowiskowych mikroskopów świetlnych, obarczona jest szeregiem niedogodności, wśród których należy wymienić: ograniczony, jednoczasowy dostęp studentów do preparatów (szczególnie istotne ze względu na obecnie dużą liczbę uczących się studentów), znacznie utrudnioną interakcję student-nauczyciel, ograniczenie nauczania jedynie do formuły stacjonarnej, ryzyko uszkodzenia preparatu i mikroskopu, itp. Zastosowanie rozwiązań cyfrowych pozwala wyeliminować ograniczenia tradycyjnych sposobów nauczania patomorfologii. W tym celu w Katedrze Patomorfologii WUM stworzono **nowoczesny, kompleksowy system sprzętowo-infrastrukturalny** obejmujący: skaner preparatów cyfrowych (NanoZoomer 2.0 HT firmy Hamamatsu), platformę PathXL oraz pracownie ćwiczeniowe wyposażone w projektory multimedialne oraz stanowiska komputerowe z monitorami wysokiej rozdzielczości. W pierwszej kolejności utworzono repozytorium obrazów cyfrowych poprzez zeskanowanie zestawu około 200 preparatów mikroskopowych (histopatologicznych i cytologicznych) z zakresu patomorfologii ogólnej i szczegółowej-zgodnie z programem przedmiotu patomorfologia dla studentów III roku kierunku lekarskiego. Zastosowany do tego celu skaner jest nowoczesnym urządzeniem japońskiej firmy Hamamatsu, który pozwala na skanowanie preparatów w powiększeniach z użyciem obiektywów x20 i x40 w kilku warstwach, w jasnym polu oraz opcjonalnie we fluorescencji. Tak przygotowane **repozytorium obrazów cyfrowych**, które umieszczono na dedykowanym,

wewnątrzzakładowym serwerze posłużyło do stworzenia kursu z patomorfologii z podziałem na poszczególne zakresy tematyczne. Do tego celu wykorzystano **irlandzki system PathXL**-specjalnie opracowaną, **wysokiej klasy platformę zarządzania obrazami** pozwalającą na dostęp do preparatów cyfrowych on-line dla wirtualnej mikroskopii w dziedzinie edukacji (e-learning), ale również badań naukowych i praktyki klinicznej. System oparty na „chmurze” pozwala na oglądanie i zarządzanie zeskanowanymi preparatami z dowolnego miejsca na świecie, w dowolnym czasie przez wielu użytkowników. System PathXL zapewnia wszystkie narzędzia potrzebne autorowi do budowy wirtualnego kursu on-line. Platforma PathXL oprócz oglądania i analizowania obrazów mikroskopowych (w tym np. dokonywania pomiarów, np. wielkości guza, czy głębokości naciekania nowotworu) pozwala na tworzenie rozbudowanych opisów przypadków i zadań klinicznych dzięki możliwości dołączenia do zeskanowanych obrazów mikroskopowych również zdjęć makroskopowych (np. z badania morfologicznego resekowanych materiałów pooperacyjnych), zdjęć radiologicznych, wyników badań dodatkowych, załączników czy odnośników do stron internetowych (np. towarzystw naukowych czy platform medycznych). Platforma PathXL umożliwia przeprowadzenie ćwiczeń mikroskopowych w trybie stacjonarnym oraz w trybie zdalnym. Katedra Patomorfologii WUM dysponuje **4 multimedialnymi salami ćwiczeniowymi** wyposażonymi łącznie w 55 dwuosobowych stanowisk komputerowych umożliwiających jednocześnie przeprowadzenie zajęć dla 110 studentów. Analizowanie obrazów mikroskopowych na ekranie komputera zamiast w wąskim okularze mikroskopu pozwala prowadzącemu zajęcia na pokazanie najistotniejszych zmian w preparacie, tak aby wszyscy studenci widzieli na co mają zwrócić uwagę. Ułatwia to też studentom nawigację w preparacie, pracę w grupach oraz w trakcie samodzielnego oglądania preparatów pozwala na interakcję z nauczycielem i bieżącą korektę błędów interpretacyjnych. Cyfrowe skany preparatów mikroskopowych pozwalają na ich opisanie i oznaczanie przez prowadzących przed zajęciami (np. strzałki i okręgi wskazujące interesujące zjawiska mikroskopowe, ogniska neuroinwazji, naciek raka, ale również pojedyncze atypowe komórki lub mitozy). Dzięki temu nauczyciel może poświęcić więcej czasu studentom, zamiast samemu przeszukiwać każdy preparat po kolei w poszukiwaniu omawianych zmian. Dodatkowo stanowisko nauczyciela w każdej z sal ćwiczeniowych oprócz komputera, wyposażone jest w mikroskop świetlny z kamerą pozwalający na omawianie ze studentami przypadków z bieżącej diagnostyki patomorfologicznej. **Studenci mają dostęp do wszystkich cyfrowych preparatów mikroskopowych i materiałów ćwiczeniowych również z domu**, w dowolnym czasie poprzez przeglądarkę internetową wpisując adres:

<http://pathxl.wum.edu.pl.a7vt39du0e1a.han3.wum.edu.pl/>.

Ćwiczenia mikroskopowe prowadzone w trybie zdalnym polegają na prezentacji, analizie i omawianiu cyfrowych preparatów mikroskopowych zgromadzonych na PathXL w czasie rzeczywistym (on-line) poprzez platformy edukacyjne, np. MS Teams przy zachowaniu pełnej interaktywności nauczyciela i studenta, możliwości weryfikowania wiedzy i umiejętności prawidłowego interpretowania cech mikroskopowych analizowanych zmian patologicznych. Katedra Patomorfologii WUM dysponuje również **innowacyjnymi rozwiązaniami w odniesieniu do badania autopsyjnego** i możliwości jego wykorzystania jako narzędzie dydaktyczne. **Sala sekcyjna** została wyposażona w **mobilny system MacroView** firmy Milestone służący do dokumentowania badania sekcyjnego w postaci obrazów makroskopowych (zdjęć lub sekwencji filmowych). System ten pozwolił na zgromadzenie w ciągu kilku lat dokumentacji fotograficznej i filmowej, która jest wykorzystywana do celów dydaktycznych i prezentacji studentom interesujących przypadków sekcyjnych. Prosektorium zostało również wyposażone w **system do przesyłania obrazu znad stołu sekcyjnego** pozwalający na śledzenie procedury sekcyjnej w czasie rzeczywistym w pomieszczeniach zewnętrznych Zakładu przez większą liczbę studentów.

10. Nauczanie anatomii prawidłowej prowadzone jest w formie tradycyjnej (praktyczne ćwiczenia w prosektorium oraz w formie wykładów i seminariów). Poza tradycyjnymi metodami nauczania, w Zakładzie stosowane są innowacje dydaktyczne. **Pełnowymiarowy system nauczania zdalnego (e-learning)** - realizacja programu nauczania dla studentów kierunku lekarskiego w dobie pandemii SARS-Cov-2 dokonuje się za pośrednictwem platformy edukacyjnej WUM, umożliwiającej studentom WL uczestnictwo w ćwiczeniach praktycznych w czasie rzeczywistym. Studenci korzystają z materiałów dydaktycznych, do których należą filmy edukacyjne (przygotowywane, nagrywane i montowane samodzielnie przez zespół dydaktyczny Zakładu w 2 wersjach językowych (polska i angielska) na potrzeby każdego tematu), sprawdziany praktyczne (umożliwiające praktyczne rozpoznawanie struktur anatomicznych na zdjęciach preparatów plastynowanych, modeli anatomicznych oraz badań radiologicznych), bazy pytań testowych, repozytoria zdjęć preparatów oraz krótkie quizy sprawdzające bieżącą wiedzę z aktualnego tematu. Dzięki wykorzystaniu **aplikacji BigBlueButton** studenci spotykają się z osobami prowadzącymi zajęcia w wirtualnych salach ćwiczeń, gdzie mają możliwość prowadzenia rozmowy na żywo. Program kursu dopełniają prowadzone na żywo wykłady z anatomii, dostępne poprzez platformę MS Teams. **Pracownia plastynacji.** W Zakładzie od 2014 r. działa pracownia plastynacji, zajmująca się przygotowaniem preparatów anatomicznych według techniki opatentowanej w 1977 r. przez G. von Hagensa. Technika ta polega na usunięciu z tkanek wody oraz tłuszczów i nasyceniu ich odpowiednimi polimerami, co umożliwia ich trwałe zabezpieczenie przed procesami rozkładu oraz zachowanie kształtu i koloru. W plastynację zaangażowanych jest obecnie 3 pracowników Zakładu, a jej kierownik odbył gruntowne szkolenie w zakresie plastynacji w Niemczech i w USA. W pracowni przygotowywane są preparaty mózgowia, narządów wewnętrznych (m.in. serca, płuc, wątroby, nerek) oraz kończyn, które są następnie wykorzystywane w ramach dydaktyki oraz do przygotowywania **materiałów multimedialnych. Nauczanie z wykorzystaniem wirtualnej rzeczywistości (ang. Virtual Reality, VR, Incision Inc., Holandia).** Dzięki współpracy z platformą Incision zaprojektowano w Zakładzie nowatorski element nauczania z wykorzystaniem zestawów do rzeczywistości wirtualnej. Program jest obecnie w fazie rozwoju i oceny efektywności. Polega na prowadzeniu ćwiczeń praktycznych metodą klasyczną w połączeniu z materiałami dostępnymi poprzez zestaw do VR obejmujący gogle i trójwymiarowy atlas anatomiczny, widoczny po ich założeniu. Studenci uzyskują wówczas dostęp do modeli 3D z możliwością ich powiększenia, obracania i selektywnej analizy warstw: powłok, mięśni, tkanek miękkich, naczyń, nerwów oraz kośćca. Oferta edukacyjna stale się rozwija wraz z aktualizacjami produktu. Zestaw służy również jako generator otoczenia dla trójwymiarowych wirtualnych prelekcji anatomicznych, rejestrowanych w postaci filmów edukacyjnych i zamieszczanych na platformie edukacyjnej. **Stół anatomiczny (Anatomage Table, Anatomage Inc., San Jose, USA).** Jest to sprzęt otrzymany w bieżącym roku akademickim. Składa się z multimedialnego blatu o wysokiej rozdzielczości i panelu sterowania. Umożliwia on wyświetlanie zdjęć i modeli anatomicznych oraz dokonywanie wysokiej jakości przekrojów preparatów. Obecnie trwają opracowywane są schematy ćwiczeń z zastosowaniem tego narzędzia. Stół umożliwia zarówno bezpośredni udział studentów w manipulacji na materiale dydaktycznym (w oparciu o oprogramowanie stołu), jak też – dzięki okablowaniu sal prosektoryjnych – prezentację materiału dydaktycznego na wielkoformatowych ekranach w salach prosektoryjnych. Praca wykonana przy stole anatomicznym może być wyeksportowana na nośniki zewnętrzne celem wzbogacenia zasobów dydaktycznych Zakładu. **Podcast anatomiczny. Autorski program cyklicznych audycji internetowych przeznaczonych dla studentów,** układem tematów odpowiadający programowi nauczania anatomii na kierunku lekarskim. **Podcast** jest udostępniony dla wszystkich uczestników kursu anatomii. Każda z audycji posiada temat przewodni, wokół którego osnute są wątki z zakresu anatomii stosowanej i klinicznej oraz historii anatomii. Podcast nie należy do obowiązkowych

zajęć z anatomii, jest on fakultatywnym dodatkiem do kursu, przeznaczonym przede wszystkim dla osób pragnących pogłębiać swoje wiadomości w zakresie anatomii klinicznej. Słuchanie podcastu nie należy do wymagań programowych, a uczestnictwo jest formą dobrowolnego dodatkowego obcowania z tematami anatomicznymi. **Pracownia modeli anatomicznych.** W Zakładzie Anatomii Prawidłowej działa pracownia wykonująca modele struktur anatomicznych wykorzystująca techniki rzeźbiarskie oparte na modelowaniu z włókna szklanego i żywicy epoksydowej. Są to struktury trudne do wizualizacji na standardowych modelach fabrycznych i preparatach anatomicznych (np. struktura wewnętrzna piramidy kości skroniowej, model jąder nerwów czaszkowych). **Anatomia ultrasonograficzna.** Aparat USG jest wykorzystywany w ramach ćwiczeń z anatomii do prezentacji jam ciała i narządów wewnętrznych. Studenci uczą się topografii narządów w oparciu o wizualizację ultrasonograficzną dokonywaną przez osobę prowadzącą zajęcia. Aparat wykorzystywany jest również w przebiegu zajęć fakultatywnych. W ramach działalności Studenckiego Koła Naukowego we współpracy z Kliniką Ortopedii Szpitala im. Grucy w Otwocku organizowane są dla studentów wyższych lat studiów kursy w zakresie artroskopii dużych stawów wraz z ich obrazowaniem ultrasonograficznym. **Warsztaty anatomiczne dla studentów starszych lat studiów.** W oparciu o zaplecze pracowni mikroanatomicznych Zakładu organizowane są również cykliczne kursy dotyczące anatomii naczyń Ośrodkowego Układu Nerwowego, których elementy wykorzystywane są w ramach kongresów studenckich WIMC i cyklicznej konferencji *Neurotrip*. W ramach działalności Studenckiego Koła Naukowego prowadzone są również pogłębione kursy anatomii dla studentów starszych lat studiów, do których należą: kurs w zakresie kardioanatomii klinicznej; kurs w zakresie neuroanatomii klinicznej.

11. Innowacyjne nauczanie w ramach przedmiotu fizjologia z elementami patofizjologii człowieka. Celem nauczania **fizjologii** jest poznanie mechanizmów umożliwiających prawidłowe funkcjonowanie organizmu człowieka, wytworzenie umiejętności kojarzenia procesów i myślenia o poszczególnych narządach i układach, jako o elementach całego organizmu oraz poznanie mechanizmów umożliwiających integrację czynności poszczególnych narządów. Nauczanie fizjologii ma również na celu poznanie możliwości adaptacyjnych organizmu człowieka zdrowego i chorego do naturalnych obciążeń życia codziennego oraz do warunków ekstremalnych. Celem nauczania **patofizjologii** jest poznanie zmian zachodzących w organizmie pod wpływem czynników patogennych, zrozumienie wywołujących je przyczyn oraz skutków zaburzenia czynności jednego układu narządowego na cały ustrój. **Program nauczania fizjologii i patofizjologii jest dostosowany do programu medycyny translacyjnej.** Daje podstawy dla wszechstronnej krytycznej analizy i zrozumienia objawów, mechanizmów chorób oraz dla prawidłowego postępowania profilaktycznego, terapeutycznego i rehabilitacyjnego w dalszej pracy klinicznej. W toku kształcenia studentów wykorzystywane są klasyczne oraz innowacyjne technologie kształcenia, w tym technologie kształcenia na odległość. Materiały e-learningowe publikowane w kursie przeznaczonym dla studentów odbywających zajęcia dydaktyczne z fizjologii i patofizjologii na platformie eWUM (e-learning.wum.edu.pl) umożliwiają nauczanie asynchroniczne i uzupełniają zajęcia prowadzone w formie klasycznej. W kursie zostały przygotowane **autorskie aktywności e-learningowe**, jak nagrania wykładów i prezentacji tematów ćwiczeń, filmy, prezentacje przypadków klinicznych (ang. *case studies*), elektroniczne fragmenty skryptów oraz prezentacje, a także różnorodne ćwiczenia interaktywne dostosowane tematycznie do każdego bloku ćwiczeniowego. Oryginalne ćwiczenia aktywizują studentów, ułatwiają usystematyzowanie i utrwalenie zdobywanej wiedzy, ale także nadzorowanie procesu nauczania przez dydaktyków, natomiast przypadki kliniczne pozwalają na wykorzystanie zdobytej wiedzy teoretycznej w sytuacjach klinicznych. W każdym z modułów ćwiczeniowych znajdują się **testy podsumowujące, co pozwala na natychmiastową weryfikację zdobytej wiedzy, a jednocześnie wspiera proces systematycznego uczenia się studentów.**

Obecnie prowadzone są prace nad implementacją **otwartej platformy typu PowerLab/LabTutor**. Do nauczania przedmiotu fizjologia z elementami patofizjologii zostanie wykorzystany wysokowydajny sprzęt służący do pozyskiwania danych, który przeznaczony jest do nauczania przedmiotów przedklinicznych. Wysokospecjalistyczne, ale jednocześnie łatwe w obsłudze systemy i aplikacje, pozwalają studentom rejestrować i analizować uzyskane przez nich parametry z zakresu omawianych zagadnień fizjologicznych, a dydaktykom tworzenie własnych procedur eksperymentalnych i scenariuszy dydaktycznych. Proces dydaktyczny oparty o wykorzystanie platformy typu PowerLab/LabTutor będzie uzupełniony przez autorskie, interaktywne materiały e-learningowe oraz ćwiczenia z **wykorzystaniem elementów rzeczywistości wirtualnej** (ang. *Virtual Reality*, VR).

12. Przedmiot higiena i epidemiologia został przeniesiony z IV na II rok studiów, co wynikało z uwag studentów, nauczycieli oraz pracodawców. Była to ważna zmiana, ponieważ nauczanie m.in. procedur sanitarno-higienicznych, w tym higieny rąk odbywało się zbyt późno w procesie kształcenia przyszłego lekarza. Zmiana ta wynikała z m.in. z potrzeby wcześniejszego zapoznania studentów z problematyką zakażeń szpitalnych (przed, a nie w trakcie trwania zajęć klinicznych). Tematyka zajęć z higieny i epidemiologii uwzględnia m.in. treści związane z epidemiologią chorób zakaźnych, w tym chorobami nowymi i ponownie pojawiającymi się (ang. *emerging and re-emerging diseases*), zwalczaniem ognisk epidemicznych, epidemiologią chorób niezakaźnych (z uwzględnieniem chorób cywilizacyjnych, dietozależnych). W roku akademickim w treściach programowych uwzględniono te związane z pandemią COVID-19. Treści programowe omawiane w czasie realizacji zajęć obejmują też problematykę profilaktyki zakażeń krwiopochodnych, a także zakażeń szpitalnych, na co szczególną uwagę zwracali pracodawcy. W czasie ćwiczeń z higieny szpitalnej wykorzystywana jest m.in. **lampa ultrafioletowa (urządzenie Couco Box)**, dzięki której możliwe jest dokonanie przez studenta oceny poprawności wykonania procedury higieny rąk (ocena wizualna pozwalająca na weryfikację nabytej umiejętności). Dodatkowo wykorzystywany jest na ćwiczeniach **korneometr** służący do oceny nawilżenia skóry (zwalczanie mitów na temat rzekomego szkodliwego wpływu środków do dezynfekcji rąk na bazie alkoholu). W ramach tematu „*Środowisko a zdrowie*” polega na wykazaniu przyszłym adeptom sztuki medycznej, że czynniki ryzyka obecne w środowisku bytowania i pracy, powietrzu atmosferycznym (tzw. czynniki ekologiczne) mają znaczenie w zdrowiu, a ich znajomość może pomóc w ustaleniu diagnozy. Jest to trend, który praktykowany jest już w Kanadzie i Stanach Zjednoczonych (krajach, gdzie promocja zdrowia i profilaktyka zajmuje ważne miejsce w praktyce lekarskiej). Pacjent poddawany jest szeroko pojętemu tzw. **wywiadowi ekologicznemu**, którego zasady przedstawiamy studentom. Najczęściej stosowanymi metodami pracy ze studentem są **metody problemowe**. Ich głównym zadaniem jest rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia. Polegają one na postawieniu przed uczniami pewnego problemu oraz na organizowaniu procesu poznawczego. W tych metodach wykorzystywane są różnorodne źródła informacji takie jak artykuły z czasopism naukowych, filmy dydaktyczne, fotografie, rysunki, źródła internetowe. Uczniowie korzystający z metod tej grupy ćwiczą umiejętność analizowania, wyjaśniania, oceniania, porównywania i wnioskowania oraz praktycznego wykorzystania zdobytej wiedzy zarówno na zajęciach stacjonarnych jak i e-learning prowadzonych w systemie synchronicznym i asynchronicznym. Przykładowe **metody wykorzystywane w kształceniu** to: „*burza mózgów*”, obserwacja, dyskusja panelowa, studium przypadku, zadania warsztatowe.

13. Przedmiot zdrowie publiczne został przeniesiony z V na III rok studiów, dzięki czemu na starszych latach studiów realizowane są głównie przedmioty kliniczne. Upraktyczniono treści nauczania, wzorując się na przykładach międzynarodowych. W oparciu o doświadczenia dydaktyczne, zawodowe nauczycieli, w tym te nabyte na zagranicznych uczelniach (w Niemczech i Stanach Zjednoczonych) oraz dzięki uczestnictwie w sieciach naukowych (np.

sieci EuroHealthNet) do kształcenia w ramach zajęć ze **zdrowia publicznego** wykorzystywane są **nowatorskie metody przekazywania wiedzy i interakcji ze studentami**: nauczanie problemowe, wyświetlenie filmu i dyskusja nt. treści w nim zawartych (w tym elementy metody „*debata oxfordzka*”); realizacja krótkich zadań indywidualnych i grupowych. Staramy się kształcić studentów patrząc przez pryzmat celów - tego co student powinien wynieść z nauki (ang. „*know, know how, show how*”). Wprowadzamy tzw. **problemowe metody nauczania**, które polegają na czynnym uczestnictwie studentów w analizowaniu i(lub) rozwiązywaniu problemów. W naszej opinii, popartej międzynarodowym piśmiennictwem, w przypadku nauczania zdrowia publicznego na kierunku lekarskim najskuteczniejszym sposobem uczenia się jest przebycie pełnego procesu nabywania wiedzy – poznania, odkrywania, przeżywania, sprawdzania w praktyce - i wreszcie – jej przyswojenia (internalizacji). Przykładem wdrożenia tego typu działań jest **wykorzystanie kampanii 1,000 LIFE-CHANGING DAYS prowadzonej przez sieć EuroHealthNet** i jej wyników do analizy wspólnie ze studentami wpływu różnorodnych czynników determinujących zdrowie (wg modelu społecznych uwarunkowań zdrowia Dahlgrena i Whitehead) w ciągu pierwszych trzech lat życia na długoterminowe zdrowie i dobrostan. W czasie zajęć nauczyciel wspólnie ze studentami tworzy listę działań potrzebnych do stworzenia solidnych podstaw dla zdrowia z perspektywy systemu zdrowotnego, w tym działań lekarzy oraz instytucji ochrony zdrowia. **Wykorzystujemy wzorce międzynarodowe**, w ślad za wytycznymi brytyjskimi (Faculty of Public Health) pokazujemy, czym jest „*wywiad zdrowia publicznego*” (ang. *public health intelligence*). Pokazujemy, gdzie szukać danych o zdrowiu/systemie zdrowotnym i wykorzystujemy **narzędzia interaktywnych/aplikacje**, m.in.: Zdrowie w województwach i powiatach – analizy ad hoc przestrzennego zróżnicowania występowania głównych zagrożeń życia i zdrowia mieszkańców Polski oraz mierników działania systemu zdrowotnego (bazawiedzy.pzh.gov.pl powstała jako produkt grantu norweskiego „*Ograniczanie społecznych nierówności w zdrowiu*”). Przedstawiamy najnowszą wiedzę dziedzinową, m.in. w takich obszarach jak: bioetyka i etyka zarządzania, koncepcja nowatorskiego, Oxfordzkiego modelu Health Responsibility Model; cele i metody marketingu społecznego służącego redukcji społecznych nierówności w zdrowiu. Przy zastosowaniu **autorskiej analizy mocnych i słabych stron teoretycznych modeli systemów ochrony zdrowia** oraz przedstawienie polskiego systemu zdrowotnego w liczbach. **Wykorzystujemy listę Essential Public Health Operations (WHO, 2012)** jako ramę dla systemu zdrowotnego. **Zadanie praktyczne studentów** polega na wskazaniu na podstawowe zadania zdrowia publicznego w kontekście miejsc wypełnienia zadań zdrowia publicznego – swojego drogowskazu do rozwoju jego potencjału wykonawczego. Odbywa się to poprzez prezentację założeń teoretycznych do każdej z 10 funkcji zdrowia publicznego przez nauczyciela i poszukiwania ich przez studentów w codziennym funkcjonowaniu systemu zdrowotnego i wypełnianiu zawodowej roli lekarza. Służy temu także zadanie pt. „*Czy kwestie zdrowia publicznego mogą być tematem filmowym?*”. Zadaniem studenta jest odnalezienie kontekstów zdrowia publicznego w obejrzanym filmie (wg dziedziny zdrowia publicznego w oparciu o Podstawowe Funkcje Zdrowia Publicznego (ang. *Essential Public Health Operations*, EPHOs) oraz cele zrównoważonego rozwoju ONZ (ang. *Sustainable Development Goals*, SDGs) podane w tabeli przez prowadzącego nauczyciela (to m.in. społeczne nierówności w zdrowiu, uwarunkowania zdrowia, zachowania zdrowotne, dostęp do opieki zdrowotnej, działalność instytucji i organizacji międzynarodowych na rzecz zdrowia, zdrowie w wymiarze globalnym, epidemie i pandemie, zdrowie psychiczne). Dodatkowo należy przypisać do prezentowanego filmu 1-3 słów kluczowych (ang. *key words*) stosowane m.in. w bazie Medline (wstęp do wyszukiwania piśmiennictwa w bazach medycznych, przygotowywania publikacji naukowych). Pozwala to zobrazować fakt, że zdrowie publiczne jest bardzo blisko naszego codziennego życia, zarówno zawodowego jak i społeczności, w której żyjemy, uczymy się

i wypoczywamy. **Zadanie to oparte na doświadczeniach nauczania zdrowia publicznego na Uniwersytecie Otago (Nowa Zelandia).**

14. Wprowadzono do programu nauczania przedmiot **metodologia badań naukowych**, dzięki czemu każdy absolwent kierunku o profilu akademickim jest przygotowany do rozumienia konieczności śledzenia najnowszych badań naukowych w procesie diagnostyczno-terapeutycznym z krytyczną oceną ich wiarygodności, a jednocześnie przygotowuje studentów do rozpoczęcia indywidualnej kariery naukowej. Program dydaktyczny ukierunkowany jest na przygotowanie studentów do podejmowania decyzji lekarskich opartych o wyniki rzetelnych, prawidłowo wyselekcjonowanych badań naukowych. Po wprowadzeniu do ogólnych zasad EBM (ang. *Evidence Based Medicine*, EBM) studenci odbywają ćwiczenia praktyczne, polegające na zaplanowaniu prostego badania przedklinicznego i klinicznego, z doбором właściwych i odpowiednich liczebnie grup badanych i kontrolnych oraz samodzielnej analizie statystycznej wyników. Studenci poznają jak różna jest wiarygodność badań w zależności od zastosowanego projektu. Student uczy się też jak komunikować wyniki badań – pisząc streszczenie pracy, czy przygotowując wystąpienie. Projekty badawcze wybrane przez studentów są w sposób interaktywny dyskutowane i zmieniane w trakcie dyskusji w czasie zajęć. Uczestnicy zajęć przygotowują również w małych grupach prezentację badania naukowego z wykorzystaniem zaleceń dotyczących poprawnej prezentacji. Ważnym celem zajęć jest także to, aby krytycznie interpretować opublikowane wyniki badań, co ma na celu przygotowanie przyszłych lekarzy do ostrożnego wyciągania wniosków z publikacji i uwzględnianie ich ograniczeń związanych z doбором badanej grupy, czy z zastosowaną w badaniu metodologią. Osobne treści stanowią zasady badań klinicznych, w tym badania wielośrodkowe i metaanalizy, elementy etyki i bioetyki oraz prawne aspekty badań w tym ochrona własności intelektualnej.

15. Wdrożono innowacyjne elementy programu nauczania **farmakologii**, zgodne ze standardami europejskimi; treści nauczania farmakologii na Wydziale Lekarskim są zgodne z wymogami prawnymi dotyczącymi kierunków regulowanych w Polsce, a także odpowiadają zaleceniom wypracowanym metodą delficką przez 200 ekspertów z 32 krajów (**zunifikowane, europejskie efekty kształcenia**). Podczas nauczania większy nacisk kładziony jest obecnie na umiejętności praktyczne, w tym umiejętność wykorzystania przez studentów narzędzi i wcześniej zdobytej wiedzy (np. receptury) na kolejnych zajęciach. Zwraca się przy tym uwagę na samodzielne przygotowanie się studentów do zajęć, ale także na umiejętność pracy zespołowej. Wprowadzone zostały obowiązkowe zajęcia (wykład) dotyczące prawnych aspektów wypisywania recept (organizowane **we współpracy z farmaceutami**, bazujące na dobrych praktykach z Wielkiej Brytanii), a także praktyczne zajęcia z wypisywania recept. Zmiana była odpowiedzią na sygnały płynące od pracodawców i lekarzy o braku umiejętności absolwentów w tym zakresie. Uruchomiono też obowiązkowe **zajęcia kształcące kompetencje poszukiwane przez pracodawców**, np. seminarium „*Wiarygodne źródła informacji o lekach*”. Kompetencje społeczne, na które także zwracali uwagę pracodawcy podczas spotkań na Radach Programowych i podczas posiedzeń Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia, są wplatane w program nauczania farmakologii, np. omawiane i ćwiczone jest komunikowanie planu terapii.

16. Obowiązkowy przedmiot **BHP** jest realizowany **od 2 lat w 100% na platformie e-learningowej** WUM, co m.in. umożliwia studentom stały dostęp do materiałów, w tym do procedury postępowania po ekspozycji na materiał potencjalnie zakaźny.

17. W roku akademickim 2020/2021 wprowadzono dla wszystkich studentów WUM, w tym dla WL **obowiązkowy kurs e-learningowy „Bezpieczeństwo i higiena pracy w dobie pandemii COVID-19”**, którego celem było m.in. zaznajomienie studentów z zasadami bezpieczeństwa zajęć. Kurs zawierał treści merytoryczne dotyczące m.in. podstawowych danych o czynniku etiologicznym (SARS-CoV-2), drogach transmisji zakażenia, objawach klinicznych zakażenia,

zasadach profilaktyki zakażeń wywołanych przez SARS-CoV-2 (środki ochrony osobistej, dystansowanie społeczne, zasady higieny rąk), zasadach postępowania w przypadku kwarantanny i izolacji. Odrębny wykład poświęcony był korzyściom wynikającym ze szczepień ochronnych (np. przeciw grypie, przeciw pneumokokom) realizowanych u pacjentów, personelu medycznego (również studentów) w czasie trwającej pandemii. Kurs e-learningowy kończył się testem i uzyskaniem certyfikatu umożliwiającego podjęcie zajęć kontaktowych. Do programu kursu jako innowacyjnego elementu kształcenia, wprowadzono treści programowe zgodne z wytycznymi WHO, ECDC oraz polskich ekspertów.

18. Program kształcenia został skonstruowany tak, że umożliwia realizację efektów uczenia się z zakresu kompetencji społecznych, w tym dotyczących aktywności edukacyjnej, postaw społecznych, etycznych i rozumienia konieczności ustawicznego kształcenia. Kompetencje społeczne kształtowane są na przedmiotach klinicznych, jak również wybranych przedmiotach z nauk przedklinicznych, podstawowych, społecznych, np.: etyka lekarska z elementami filozofii - 30 godzin, psychologia medyczna - 20 godzin, prawo medyczne i medycyna sądowa - 74 godziny, propedeutyka medycyny uzależnień - 15 godzin, komunikacja medyczna - 44 godziny. W celu popularyzacji wśród nauczycieli akademickich metod weryfikacji efektów uczenia się w zakresie kompetencji społecznych został stworzony i opublikowany na stronie internetowej Wydziału *„Bank Dobrych Praktyk Dydaktycznych – weryfikacja efektów uczenia się w aspekcie kompetencji społecznych”*.

19. Zajęcia w Centrum Symulacji Medycznych (CSM) – pozwalają głównie na nabycie umiejętności praktycznych. Sposób prowadzenia zajęć: z jedną grupą dziekańską pracuje 3 nauczycieli akademickich. Każdemu asystuje 1 z techników symulacji (ratownik medyczny, pielęgniarz lub położna). Nauczyciele prowadzący zajęcia odbyli zorganizowane przez firmę zewnętrzną szkolenie w zakresie nauczania z wykorzystaniem symulacji medycznej. Do chwili obecnej przeszkolono ponad 150 osób. Planowane są szkolenia trójstopniowe na poziomie podstawowym, średniozaawansowanym oraz instruktorskim. Zakłada się docelowo wykształcenie kadry instruktorskiej, która w przyszłości będzie szkoliła nauczycieli WUM. **Scenariusze zajęć praktycznych** - przygotowywane są przez nauczycieli akademickich, którzy odbyli kurs z zakresu nauczania z wykorzystaniem symulacji medycznej oraz prowadzą zajęcia w CSM. Zgodnie z założeniami projektu rozbudowy i tworzenia CSM w Polsce Uniwersytet Medyczny w Poznaniu stworzył ogólnopolską bazę scenariuszy klinicznych, dostępną dla wszystkich uczelni uczestniczących w projekcie. **Wyposażenie CSM** obejmuje m.in.: 5 symulatorów wysokiej wierności: symulator rodzącej, symulator dziecka 5-letniego, symulator niemowlęcia PALS, 2 symulatory dorosłego mężczyzny, stanowisko do resuscytacji noworodka z promiennikiem, fantomy ALS i BLS, aparat ultrasonograficzny, wideolaryngoskop, aparat KTG, defibrylatory, wózki reanimacyjne, liczne trenażery i drobny sprzęt medyczny (do nauki umiejętności technicznych, m.in.: udrażniania dróg oddechowych, drenażu opłucnej, wkłuc obwodowych u dzieci i dorosłych, cewnikowania pęcherza moczowego, punkcji lędźwiowej, badania ucha, badania *per rectum*, szycia ran powierzchownych, szycia krocza). Pełen wykaz wyposażenia CSM opisano w kryterium V. **Zajęcia w CSM** - liczba godzin dydaktycznych (ćwiczeń) dla VI roku kierunku lekarskiego realizowanych w CSM wynosi 45, co stanowi 5% godzin nauczania praktycznego na tym roku. Ponadto, w CSM prowadzone są zajęcia z anestezjologii i intensywnej terapii dla V roku i zajęcia z pierwszej pomocy dla I roku studiów kierunku lekarskiego. W kolejnych latach wraz z realizacją projektu CSM liczba godzin wzrośnie w całym programie kształcenia do 281 godzin. Planuje się w CSM prowadzenie następujących zajęć: I rok (pierwsza pomoc i elementy pielęgniarstwa oraz anatomia kliniczna; 34 godziny), II rok (fizjologia i patofizjologia kliniczna oraz psychologia z elementami komunikacji z pacjentem; 35 godzin), III rok (choroby wewnętrzne, pediatria, chirurgia, 39 godzin), IV rok (choroby zakaźne, laryngologia, urologia, radiologia, pediatria, choroby wewnętrzne, chirurgia;

51 godzin), V rok (anestezjologia intensywna terapia, ortopedia z traumatologią, ginekologia i położnictwo; chirurgia, choroby wewnętrzne, neonatologia, neurochirurgia, neurologia, okulistyka, pediatria; 62 godziny) VI rok (choroby wewnętrzne, pediatria, chirurgia, ginekologia i położnictwo, psychiatria i medycyna ratunkowa; 60 godzin). Obecnie, w ramach projektu „*Wdrożenie programu rozwojowego w oparciu o CSM*” (załącznik nr 25) i działań związanych z uruchomieniem Centrum Edukacji Medycznych WUM, Uczelnia opracowuje zasady wprowadzenia pacjentów standaryzowanych oraz plan organizacji egzaminów OSCE na zajęciach w CSM.

Należy dodać, że część klinik posiada własne fantomy wykorzystywane podczas zajęć praktycznych, a ich liczba i dostępność zwiększyła się w czasie pandemii (np. Klinika Pediatrii, Klinika Gastroenterologii i Żywienia Dzieci, Klinika Gastroenterologii i Chorób Wewnętrznych, II Klinika Położnictwa i Ginekologii, Katedra i Klinika Chirurgii Ogólnej, Gastroenterologicznej i Onkologicznej).

20. Wydział realizuje program zapewniający osiągnięcie efektów kształcenia w zakresie nowoczesnych metod diagnostycznych. Mikrobiologia - program zajęć z mikrobiologii lekarskiej obejmuje diagnostykę laboratoryjną chorób zakaźnych. Zajęcia dydaktyczne prowadzone dla studentów kierunku lekarskiego zawierają wszystkie elementy współczesnej diagnostyki mikrobiologicznej. W Katedrze Mikrobiologii Lekarskiej działa szerokoprofilowe laboratorium mikrobiologiczne wykonujące badania diagnostyczne dla Szpitala Klinicznego Dzieciątka Jezus, w którym znajdują się oddziały chirurgiczne i internistyczne w tym transplantacyjne. Dzięki temu laboratorium Katedry Mikrobiologii Lekarskiej wyposażone jest w nowoczesny sprzęt do prowadzenia dochodzenia mikrobiologicznego metodami diagnostycznymi zgodnymi z rekomendacjami Unii Europejskiej i USA, w tym metodami dostępnymi tylko w wyspecjalizowanych ośrodkach. Na wszystkich zajęciach dydaktycznych dla kierunku lekarskiego, dotyczących diagnostyki prezentowane są również te najnowsze metody. **Genetyka** - program zajęć z genetyki dla studentów medycyny obejmuje diagnostykę laboratoryjną chorób genetycznych. W Zakładzie przeprowadzane są badania oparte na sekwencjonowaniu nowej generacji, w tym sekwencjonowanie całoeksomowe, wykonywane dla wielu chorób genetycznych w tym ultrazadkich i rzadkich oraz nowotworów. Na wszystkich zajęciach dydaktycznych dla kierunku lekarskiego, dotyczących diagnostyki prezentowane są najnowsze metody. **Medycyna nuklearna** - program zajęć z medycyny nuklearnej obejmuje diagnostykę obrazową oraz terapię radioizotopową. Zajęcia dydaktyczne prowadzone dla studentów kierunku lekarskiego zawierają wszystkie elementy współczesnej diagnostyki i terapii radioizotopowych. W Zakładzie Medycyny Nuklearnej działają nowoczesne gamma kamery SPECT/CT typu Symbia T 3, gamma kamera PET/CT Biograph 64 oraz gamma kamera dedykowana małym narządom typu Mediso Nuclain TH35. Studenci prezentowane mają procedury diagnostyczne wykonywane dla klinik SPCSK WUM oraz z terapiami takimi jak leczenie radiojodem nadczynności tarczycy, radiosynowektomie, leczenie przeciwbólowe przerzutów nowotworowych do kości, w których stosowane są najnowocześniejsze radiofarmaceutyki. Studenci zapoznawani są z zasadami teranostyki wykorzystywanymi w leczeniu raka tarczycy oraz guzów neuroendokrynych. W ramach współpracy z ośrodkiem Unii Europejskiej w Karlsruhe prezentowane mają leczenie miejscowe glejaków B213 i Ac225 - substancja P. **Patomorfologia** - w czasie wykładów i seminariów omawiane są też techniki diagnostyczne oparte o hybrydyzacje kwasów nukleinowych (FISH) i amplifikacje (PCR; NGS).

21. Nabywanie kompetencji językowych. Obowiązkowy lektorat języka obcego na Wydziale Lekarskim trwa 4 semestry i obejmuje 120 godzin kontaktowych. Przygotowuje on studentów do posługiwania się językiem obcym na poziomie B2+ wg ESOKJ w zakresie medycyny z rozróżnieniem języka tekstów specjalistycznych i komunikacji w środowisku zawodowym oraz języka w komunikacji z pacjentem, a także do korzystania z literatury specjalistycznej

w języku obcym oraz przygotowywania i wygłaszania prezentacji w języku obcym. Po dwóch latach lektoratu studenci znają i rozumieją znaczenie komunikacji werbalnej i niewerbalnej w procesie komunikowania się z pacjentem oraz pojęcie zaufania w interakcji z pacjentem; potrafią krytycznie analizować piśmiennictwo medyczne w języku obcym i wyciągać wnioski. Efekty uczenia się są weryfikowane na bieżąco podczas dyskusji, pracy w parach lub grupach, pracy z tekstem specjalistycznym, a także przy wykonywaniu ćwiczeń leksykalnych czy podczas wygłaszania prezentacji. Efekty końcowe weryfikuje się sprawdzianami w formie kartkówek i pisemnych kolokwiiów zaliczeniowych po pierwszych trzech semestrach, zaliczeniem ustnym po semestrze czwartym, i pisemnym egzaminem końcowym zamykającym całość lektoratu. **Fakultatywne zajęcia z języka obcego nowożytnego dla studentów WL** w wymiarze 30 godzin (1 semestr) są bezpłatne i kończą się zaliczeniem bez oceny oraz przyznaniem dodatkowych 2 punktów ECTS. Nauczanie języka odbywa się na poziomie od B1 do C2 (od średniozaawansowanego do zaawansowanego) i przeznaczone jest dla studentów II–V roku. W czasie zajęć studenci uczą się komunikacji z pacjentem i personelem medycznym. Opanowują słownictwo i zwroty związane z zebraniem wywiadu i badaniami, opisują przypadki i ćwiczą czytanie autentycznych tekstów medycznych, a także uczą się przygotowania prezentacji multimedialnej. W bieżącym roku akademickim struktura nauczania języków obcych na WL wygląda następująco: I rok nauczanych jest 697 studentów, w tym: 687 jęz. angielskiego, 3 języka francuskiego, 697 jęz. łacińskiego (dodatkowo 15 osób wyrównywanie różnic programowych), 5 osób języka niemieckiego, 12 osób polskiego jako języka obcego i 2 osoby języka rosyjskiego. Nauczanie języka obcego prowadzone jest dla 602 studentów II roku: jęz. angielski 584 studentów, jęz. francuski - 7 studentów, jęz. niemiecki 10 studentów, jęz. rosyjski - 1 student. Zajęcia językowe fakultatywne: język niemiecki w praktyce klinicznej - osób, 25, język angielski w praktyce klinicznej - 26 osób, język migowy I stopnia - 18 osób. Nauczanie języków dla studiujących w języku angielskim: studenci I roku: 116 osób realizuje lektorat z języka polskiego, 116 osób realizuje lektorat z języka łacińskiego, studenci II roku: 156 osób realizuje lektorat z języka polskiego, studenci II roku: 84 osób realizuje lektora z języka polskiego, 8 - kultura żywego słowa.

3. Zakres korzystania z metod i technik kształcenia na odległość

Kształcenie z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość było rozwijane na Wydziale już **przed pandemią** COVID-19, dzięki czemu zdobyte doświadczenia i umiejętności pozwoliły w sposób bardziej płynny wdrożyć nauczanie na odległość w kryzysowej sytuacji, która pojawiła się w marcu 2020 roku. Tym niemniej jednak, ze względu na **efekt skali** (wszystkie zajęcia kontaktowe musiały być nagle zamienione na zajęcia prowadzone z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość), nie uniknięto trudności, co opisano poniżej. W rozwoju e-kształcenia, w tym upowszechnianiu na Uczelni wykorzystania metod i technik kształcenia na odległość, wspiera społeczność WUM **Uczelniany Zespół ds. e-learningu**, powoływany przez Prorektora ds. Studenckich i Kształcenia. W skład Zespołu wchodzi m.in. nauczyciele akademicki reprezentujący poszczególne wydziały Uczelni, przedstawiciele/ studentów i doktorantów, kierownik Biura Jakości i Innowacyjności Kształcenia, lider Pracowni Nowoczesnych Technik Nauczania przy Zakładzie Informatyki Medycznej i Telemedycyny WUM, eksperci ds. e-learningu i inne osoby wskazane przez Prorektora. **Zadania Zespołu ds. e-learningu** m.in.: kształtowanie założeń uczelnianej strategii e-kształcenia, opracowywanie uczelnianych regulacji i standardów w zakresie e-kształcenia, promowanie i monitorowanie stosowania ww. regulacji i standardów. Założona została **platforma e-learningowa** www.e-learning.wum.edu.pl. Za prowadzenie, udostępnianie i rozwój Platformy e-learningowej WUM odpowiada uczelniane Biuro Jakości i Innowacyjności Kształcenia, przy wsparciu Działu Informatyki oraz Uczelnianego Zespołu ds. e-Learningu. Do

zadań Biura należy m.in.: administrowanie i moderowanie Platformy; zapewnienie szkoleń z zakresu e-learningu, w tym szkoleń z obsługi Platformy i praw autorskich, dla nauczycieli, studentów i innych członków społeczności akademickiej WUM; wsparcie członków społeczności akademickiej WUM w przygotowaniu i prowadzeniu e-zajęć z wykorzystaniem Platformy. WUM realizuje aktualnie (od września 2018 roku do końca sierpnia 2022) roku, projekt finansowany przez NCBiR, ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach POWER 2014-2020 „*WUM AID Akademia Innowacyjnej Dydaktyki Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego*”. Zadanie 5 w tym projekcie dotyczy **rozszerzenia oferty zajęć e-learningowych dla studentów WUM**. Projekt zakłada opracowanie materiałów e-learningowych w języku polskim i angielskim przez jednostki naukowo-dydaktyczne WUM oraz Studenckie Koła Naukowe (SKN) WUM. W trakcie trwania Projektu zaplanowano utworzenie minimum 200 e-zajęć i materiałów e-learningowych na Platformie e-learning WUM, opracowanych przez jednostki naukowo-dydaktyczne WUM, minimum 10 materiałów e-learningowych opracowanych przez SKN WUM. Opracowano **poradnik dla nauczycieli i studentów „Jak stworzyć e-zajęcia”**, opisujący praktyczne zasady tworzenia i prowadzenia e-zajęć, który jest dostępny na stronie:

https://wumaid.wum.edu.pl/sites/wumaid.wum.edu.pl/files/ulotka_przygotowanie_ezajec_0.pdf

Biuro Jakości i Innowacyjności Kształcenia przygotowało i opublikowało też **materiał szkoleniowy opisujący zasady korzystania z platformy e-learningowej**. Na stronie www.e-wum.edu.pl udostępniono materiały dotyczące **prawa autorskiego, najczęstsze pytania i odpowiedzi/rozwiązania problemów, stacjonarne szkolenia dla nauczycieli** dotyczące zasad korzystania z platformy e-learningowej. Opracowany został również **Regulamin zajęć e-learningowych** oraz **Regulamin korzystania z platformy e-learningowej** (*załącznik nr 26 i załącznik nr 27*). Opisano w sposób przystępny zasady logowania się do platformy, a także zasady i sposoby zgłaszania problemów z jej funkcjonowaniem. W okresie przedpandemicznym realizowano na platformie e-learningowej m.in. cieszące się dużą popularnością i wysoko oceniane przez studentów i hospitatorów zajęcia fakultatywne, np. „*Wakcynologia praktyczna*”, „*Terapia bólu*”, „*Bezpieczeństwo pacjenta*”, „*Czyste leczenie, bezpieczne leczenie*”, „*Suplementy diety*”, „*Diety odchudzające – prawda i mity*”, „*Od fizjologii do nowoczesnych technologii*”.

W czasie pandemii COVID-19 sytuacja epidemiologiczna wymusiła konieczność szerszego stosowania technik i metod kształcenia na odległość, co związane było z intensywnym rozwojem tej formy nauczania.

O dynamice rozwoju tej formy kształcenia świadczą następujące dane: w roku akademickim 2018/2019 na wówczas funkcjonujących obu wydziałach lekarskich zarejestrowano 33 kursów e-learningowych. W kolejnym roku akademickim, który był pierwszym rokiem działania powstałego z połączenia Wydziału Lekarskiego zarejestrowano 206 kursów e-learningowych. Aktualnie, w roku akademickim 2020/2021 (stan na 30.11.2020) – 145 kursów e-learningowych: zajęć obowiązkowych i fakultatywnych. Do prowadzenia zajęć synchronicznych wykorzystywana jest platforma MS Teams (przez 75% jednostek), Zoom (10% jednostek) oraz platforma Big Blue Botton (do realizacji pojedynczych przedmiotów, np. zdrowie publiczne, farmakologia kliniczna).

W czerwcu 2020 uruchomiono **platformę www.ezgaminy.wum.edu.pl**. W roku akademickim 2019/2020 przeprowadzono **egzamin z wykorzystaniem platformy e-learningowej** WUM dla 55 przedmiotów (w sesji), 12 egzaminów w „*sesji kroczącej*”, 8 kolokwii testowych. Wykorzystanie metod kształcenia na odległość zostało przeanalizowane i omówione na spotkaniu Uczelnianego Zespołu ds. Jakości Kształcenia w lipcu 2020 roku. Liczbę użytkowników określono na 9632 osób, które w okresie 20.03 -23.06.2020 odbyły 1,2 miliona sesji, korzystały w większości z komputerów (81%) i telefonów (18%). Najczęściej odwiedzane

były kursy realizowane przez WL: anatomia prawidłowa (191 781 odsłon), fizjologia z patofizjologią (122 947 odsłon), farmakologia (113 527 odsłon), higiena i epidemiologia (71 136 odsłon), immunologia (54 512 odsłon), statystyka i informatyka medyczna (49 693 odsłon), genetyka (45 426 odsłon), metodologia badań naukowych (38 655 odsłon).

Szczegółowej **analizie została poddana realizacja zajęć dydaktycznych prowadzonych z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość** podczas semestru letniego roku akademickiego 2019/2020, gdy w związku z pandemią COVID-19 konieczne było szybkie wdrożenie na szeroką skalę kształcenia z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość. Biuro Jakości Kształcenia monitorowało zakres korzystania z metod kształcenia na odległość i zidentyfikowano problemy techniczne zgłaszane przez studentów (najczęściej w czasie egzaminów): powolne ładowanie stron, brak połączenia z platformą, powolne ładowanie się grafik, „niezaznaczanie” się odpowiedzi w testach, problemy z połączeniem. Analiza zgłaszanych problemów wykazała, że nie wynikają one z zaniedbań po stronie WUM, ale zależą od warunków, w jakich studenci rozwiązują testy/uczestniczą w e-zajęciach. Nawet w czasie największych egzaminów, gdy do platformy w jednym czasie logowało się prawie 700 osób, serwery pracowały na poziomie 60% mocy. Najczęstsze przyczyny zgłaszanych problemów: słabe łącze internetowe studenta, logowanie na ostatnią chwilę/brak wcześniejszego sprawdzenia kursu z testem, korzystanie z urządzeń mobilnych zamiast komputera, otwieranie kilku okien w przeglądarce, w której odbywa się test/e-zajęcia, aplikacje do słuchania muzyki lub oglądania filmów otwarte na komputerze w czasie egzaminu/e-zajęć, nieuwaga, warunki atmosferyczne. Biuro Jakości i Innowacyjności Kształcenia dokonało analizy przebiegu kształcenia on-line, na podstawie danych dotyczących semestru letniego roku akademickiego 2019/2020, raport ten, zatytułowany „**Kształcimy zdalnie, czyli jak?**” został zaprezentowany i omówiony na spotkaniu UZJK, wspólnie z przedstawicielami UZJK (załącznik nr 28). W celu promowania metod dydaktycznych wykorzystywanych podczas kształcenia na odległość został opracowany „**Bank Dobrych Praktyk Dydaktycznych – zajęcia on-line**”, który w celu maksymalnej popularyzacji został umieszczony na stronie Wydziału. Jest on na bieżąco aktualizowany, stworzona została też i opublikowana na stronie internetowej WL instrukcja tworzenia ankiety wewnętrznej w MS Teams, do wykorzystania podczas zajęć synchronicznych (http://lekarski.wum.edu.pl/wp-content/uploads/2020/11/Bank_z-opisem.pdf).

Poniżej przedstawiono **przykłady sposobów prowadzenia zajęć (przedklinicznych i klinicznych) z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość**:

1. Zajęcia z biochemii - zajęcia prowadzone są w sposób zdalny z wykorzystaniem dwóch platform: e-learningowa (moodle) oraz Microsoft Teams. **Wykłady** - nagrane wykłady umieszczone są na platformie e-learningowej z tygodniowym wyprzedzeniem. Takie podejście do nauczania asynchronicznego pozwala studentom na zapoznawanie się z materiałem we własnym czasie oraz powrót, nawet wielokrotny do trudniejszych zagadnień. Wykładowcy udzielają dodatkowych wyjaśnień i odpowiadają na pytania studentów związane z tematem wykładu. Studenci mogą także podjąć dyskusję z wykładowcą na interesujące ich tematy. **Nauczyciele są dostępni dla osób zainteresowanych**, oraz dla tych które gorzej radzą sobie z przyswajaniem poszczególnych zagadnień. W porównaniu do tradycyjnego nauczania student może odsłuchać wykładów w wybranym przez siebie czasie i odpowiadających sobie porcjach materiału. Wykłady są dostępne przez cały semestr, a jeśli pojawi się taka potrzeba zasygnalizowana przez studentów możemy przeprowadzić dodatkowe konsultacje. Taka forma pozwoli na weryfikację problemów które pojawiają się w toku nauczania, co może być potrzebne przed egzaminem. **Seminaria** - prowadzone są zdalnie. Zajęcia seminaryjne są prowadzone w formie dyskusji na temat prezentowanych zagadnień. Studenci są zobowiązani do zapoznania się z tematem seminarium wg zagadnień udostępnionych na platformie e-learning.wum.edu.pl (w zakładce seminaria) i do aktywnego udziału w zajęciach. Seminaria prowadzone są zdalnie

w czasie rzeczywistym na platformie Microsoft Teams według harmonogramu przekazanego wcześniej studentom. Warunkiem zaliczenia seminariów jest obecność na każdym spotkaniu on-line (Microsoft Teams), aktywny udział w zajęciach i rozwiązanie testu na platformie www.kahoot.it kończącego zajęcia. Zajęcia seminaryjne „Podstawy chemii, obliczenia” są zajęciami rachunkowymi. Do ich przeprowadzenia wykorzystano **wirtualną tablicę**, a studenci na bieżąco śledzą tok rozumowania i widzą kolejne działania asystenta. Ten sposób nauczania charakteryzuje się dużą sugestywnością przekazu, co znacznie ułatwia przyswajanie wiedzy. Na wszystkich zajęciach możliwa jest komunikacja w czasie rzeczywistym i natychmiastowa reakcja na wypowiedzi studentów. Dzięki nabraniu doświadczenia w pracy na platformie Microsoft Teams prowadzimy zajęcia w sposób przypominający interakcje ze studentami w nauczaniu tradycyjnym. Taka forma nauczania pozwala również na ułatwienie konsultacji. Student w każdej chwili może zadać pytanie na czacie platformy MT lub maila do wybranego asystenta. Jednocześnie nie musi przedstawiać swoich wątpliwości lub prosić o pomoc w zrozumieniu trudniejszych zagadnień na forum grupy. Możliwość dyskusji po zapoznaniu się z nagraniem wykładami i późniejsza dyskusja eliminuje niedogodności złej jakości przekazu kierowanego do dużej grupy odbiorców. Część studentów chętnie korzysta z tej formy komunikacji. Ćwiczenia - zostały przeniesione na platformę Microsoft Teams i prowadzone zdalnie z zachowaniem systemu dwutygodniowego i podziału grup dziekańskich. Zajęcia są prowadzone w czasie rzeczywistym z wykorzystaniem filmów pokazujących wykonanie każdego ćwiczenia. Wszystkie materiały dydaktyczne zostały przygotowane przez asystentów Katedry i Zakładu Biochemii. Poszczególne grupy logują się w czasie planowych ćwiczeń do swoich grup na platformę Microsoft Teams i z asystentem omawiają każde doświadczenie. Zajęcia rozpoczynają się krótkim testem sprawdzającym przygotowanie. Studenci na podstawie omówionego ćwiczenia muszą uzupełnić odręcznie skrypt ćwiczeniowy i odesłać go w postaci pliku PDF w ciągu 5 godzin po zakończeniu zajęć. Ćwiczenia w formie tradycyjnej opierają się na dużej aktywności studentów, a nauczycielom zależy na jak największej samodzielności uczestników oraz umiejętności wyciągania wniosków i ich prezentowaniu. Przeniesienie zajęć na platformy edukacyjne ułatwia pozostanie biernymi uczestnikami ćwiczeń. W celu pobudzenia aktywności studentów każde ćwiczenie jest omawiane razem ze studentem i wymaga ich udziału. Studenci wysyłają samodzielnie uzupełnione ćwiczenia korzystając z „surowych” danych. Nauczyciel sprawdzając prace może przesłać informacje zwrotne wyjaśniając studentowi zagadnienia, które tego wymagają. W czasie ćwiczeń promujemy nauczanie synchroniczne, tak aby była uczestnicy mogli wiedzę, obserwacje pomiędzy sobą, a asystent otrzymywał informację zwrotną jaka jest percepcja danego zagadnienia. Warunkiem zaliczenia zajęć jest przesłanie samodzielnie uzupełnionego skryptu i rozwiązanie testu na **platformie www.kahoot.it**.

2. Higiena i epidemiologia – seminaria i ćwiczenia odbywają się w czasie rzeczywistym (synchronicznie), metody interakcji i aktywizacji studentów obejmują (oprócz tradycyjnego spontanicznego zadawania pytań): quiz on-line z wykorzystaniem **platformy kahoot** (odpowiedzi i ranking odpowiedzi wyświetla się w czasie rzeczywistym i jest widoczny dla wszystkich studentów, co pozwala na pozytywną rywalizację oraz budowanie więzi w grupie studentów). Po zakończeniu ćwiczeń studenci uzyskują dostęp do **platformy Quizlet**, została tam utworzona klasa „Ocena stanu odżywienia”, gdzie studenci mogą znaleźć krótkie quizy/testy, które pozwolą im skutecznie przygotować się do zaliczenia (metoda przypomnienia i usystematyzowania wiedzy).

3. Pediatria – wobec konieczności dostosowania formy zajęć do sytuacji epidemicznej seminaria oraz część ćwiczeń odbywają się aktualnie na platformie ZOOM w czasie rzeczywistym, pozostała część ćwiczeń w mniejszych podgrupach: w formie zajęć stacjonarnych – kontaktowych; każdego dnia wchodzi do Kliniki dwie podgrupy ćwiczeniowe. Takie ograniczenie podyktowane jest zmianą profilu Kliniki na oddział covidowy. Plan zajęć (sylabusy) dla wszystkich roczników dostępny jest na stronach Kliniki oraz dziekanatu.

Dodatkowo szczegółowy rozkład zajęć wysyłany jest każdorazowo do starosty nowej grupy wchodzącej do Kliniki na kilka dni przed nowymi zajęciami. Studenci są poinformowani o osobie odpowiedzialnej w Klinice za dany blok zajęć, z którą mogą się bezpośrednio kontaktować w razie zaistnienia problemów (np. kwarantanna). Studenci każdego dnia są informowani o tematyce zajęć w dniu następnym, otrzymują również do przygotowania ćwiczenia na kolejny dzień. W celu zmniejszenia narażenia epidemiologicznego, tj.: skrócenia bezpośredniego kontaktu z pacjentem i ograniczeniem liczby studentów bezpośrednio przy pacjencie wykorzystywany jest sprzęt audiowizualny: telekamery – dostępne w specjalnym pokoju badań, pozostali studenci mogą zbierać wywiad i oglądać badanie z oddzielnego gabinetu lekarskiego; tablety – jak wyżej. W trakcie zajęć studenci dokonują samooceny (według skali Lucas) w zakresie kompetencji społecznych. Do przekazu wykorzystywana jest wewnętrzna zabezpieczona sieć szpitalna dedykowana wyłącznie tym zajęciom. W celu zwiększenia umiejętności praktycznych w dobie COVID-19 wykorzystywane są fantomy dwa (duży i mały pacjent) do ogólnego i szczegółowego badania przedmiotowego (wraz z umiejętnościami osłuchiwania, cewnikowania, zakładania wkłucia iv etc.), dwa specjalistyczne – do punkcji lędźwiowej oraz do żywienia enteralnego. W trakcie zajęć studenci mają możliwość degustacji preparatów do żywienia dzieci w 1 roku życia (w tym: mieszanek modyfikowanych oraz mieszanek mlekozastępczych), jak również preparatów przeznaczonych do specjalnych celów żywieniowych. Klinika posiada także specjalny sprzęt telemonitorujący do badania otoskopowego z kamerą, co zmniejsza narażenie na bliski kontakt z badanym pacjentem. W trakcie zajęć on-line seminaria prowadzone są w tradycyjny sposób z przekazaniem zarówno treści merytorycznych, jak i z częścią aktywną – zazwyczaj w postaci krótkiej sesji pytania i odpowiedzi. Przekazywane treści dostępne są na stronie Kliniki. Ćwiczenia on-line zawsze mają charakter aktywny: w postaci scenek dotyczących przypadków klinicznych zaproponowanych przez asystentów a prowadzonych przez studentów, w postaci **rozwiązywania przypadków klinicznych dostępnych na stronie www.pedscases.com**. Jakość i sposób przekazywanych treści oceniana jest zawsze na koniec zajęć na podstawie ankiety wewnętrznej dostępnej dla studentów on-line. **Studenci są proszeni o indywidualną ocenę każdego dnia i każdego asystenta**; zarówno ćwiczeń, jak i seminariów pod względem przekazywanych treści merytorycznych oraz sposobu prowadzenia zajęć. Dodatkowo studenci mają możliwość swobodnego wypowiedzenia się o najmocniejszych i najsłabszych stronach zajęć. Dla szczególnie zainteresowanych przedmiotem pediatrii Klinika organizuje indywidualne, **dodatkowe zajęcia kontaktowe** – zwykle w dwuosobowych zespołach przyjmowanych w trybie poza zajęciami z pensum zajęć.

4. Ginekologia i położnictwo. Zajęcia praktyczne. W okresie pandemii w ponad 80%-ach zajęcia praktyczne zgodnie z zaleceniami prowadzone są w formie kontaktowej (dla studentów VI roku dwa dni zajęć kontaktowych po 8 godzin lekcyjnych, dla V roku dwa dni po 7 godzin lekcyjnych). Zainteresowani studenci mają możliwość wydłużenia dnia ćwiczeniowego na czas dyżuru (maksymalnie 2-ch studentów jednorazowo w szpitalu). Czas ten nie wlicza się do zajęć przewidzianych planem nauczania. **Sposób prowadzenia zajęć praktycznych kontaktowych:** studenci wybierają 2 miejsca (po jednym na każdy dzień) spośród 9 oddziałów, ambulatorium i pracowni USG. Przypisywani są do poszczególnych asystentów w liczbie jeden student – jeden asystent. Z wyznaczonym asystentem ćwiczą cały dzień zajęciowy. Przebieg zajęć pokrywa się z rozkładem pracy nauczającego lekarza. Przykładowo w oddziale ginekologii student rano robi z opiekunem obchód w oddziale pooperacyjnym, a następnie w oddziale ginekologii. Razem z lekarzem bada pacjentki. Potem bierze czynny udział w zabiegu/zabiegach operacyjnych (jako asysta), krótkich zabiegach, ewentualnie histeroskopiach, w zależności od zakresu pracy opiekującego się lekarza w danym dniu. Następnie bierze udział w kwalifikacjach oraz przygotowaniu pacjentek do operacji na następny dzień. W wolnych chwilach omawia z asystentem konsultowanych i leczonych pacjentów. W ambulatorium student spędza dzień

z lekarzem biorąc czynny udział w konsultacjach, w tym w badaniu pacjentek. Powyższy sposób prowadzenia zajęć kontaktowych z drobiazgowym rejestrowaniem interakcji (udziału) studentów pozwala na szybką identyfikację osób z możliwego kontaktu z osobą zakażoną SARS-CoV-2. **Sposób prowadzenia zajęć praktycznych w formie on-line:** mniej niż 20% zajęć praktycznych (dla VI roku do 5 godzin lekcyjnych, dla V roku do 4 godzin lekcyjnych) jest realizowanych w formie on-line. Są to spotkania organizowane w dniach zaplanowanych jako ćwiczenia kontaktowe, podczas których grupa 9. lub 10. osób ćwiczy w oddziałach. Pozostali studenci, którzy nie mogą uczestniczyć w zajęciach kontaktowych w Klinice są zapraszani do spotkań on-line w prowadzonych na platformie MS Teams. Asystent przedstawia opisy przypadków klinicznych w formie „quizu”, a studenci odgrywają rolę lekarza. W czasie takiej prezentacji studenci zbierają dane z wywiadu, proponują postępowanie diagnostyczne, przedstawiają wstępne rozpoznanie, różnicowanie oraz możliwości leczenia. Omawiane przypadki dotyczą porodu fizjologicznego, powikłań przebiegu ciąży, diagnostyki niepłodności, ostrych stanów w położnictwie i ginekologii. Ostatniego dnia ćwiczeń on-line studenci sami przedstawiają przypadek kliniczny, z którym spotkali się na zajęciach praktycznych. **Sposób prowadzenia zajęć z wykorzystaniem fantomów:** fantomy (9 godzin lekcyjnych dla VI roku, 4 godzin) prowadzące są w formie on-line i polegają na samodzielnym oglądaniu filmów z zakresu położnictwa, a następnie omawianiu ich z asystentem. **Opis zajęć z platformą incision.org:** cel- przygotowanie teoretyczne do zajęć praktycznych- platforma poprzez filmy instruktażowe, na modelach fantomowych lub anatomicznych tłumaczy w jasny i przejrzysty sposób tematy z zakresu położnictwa i ginekologii. Dzięki temu umożliwia studentom lepsze przygotowanie teoretyczne do zajęć praktycznych - ćwiczeń przy pacjentce oraz zajęć w Centrum Symulacji Medycznej. W czasie pandemii COVID-19 często jest to jedyny możliwy sposób obejrzenia niektórych procedur położniczo-ginekologicznych. Studenci otrzymują od Uczelni indywidualny login i hasło dostępu do platformy academy.incision.care, ze strony II Katedry i Kliniki Położnictwa i Ginekologii otrzymują listę obowiązujących filmów. Następnie każdy film jest szczegółowo omawiany wg schematu: wprowadzenie teoretyczne, omówienie prezentowanego filmu, odstępstwa prezentowane w filmie od procedur wykonywanych w naszym ośrodku, odpowiedzi na pytania studentów. Zajęcia teoretyczne: zarówno seminaria jak i wykłady prowadzone są on-line na platformie MS Teams. Studenci mają możliwość 2-kierunkowej komunikacji w czasie rzeczywistym z wykładowcą. Wszystkie materiały dostępne są w zbiorze plików pdf na dysku Share Point Microsoft 365 w zasobach II Kliniki Położnictwa i Ginekologii WUM. Zaliczenia odbywają się w formie on-line na platformie MS Teams. Przed przystąpieniem do kolokwium wstępnego czy też kolokwium zaliczającego przedmiot sprawdzana jest lista obecności. Każda osoba wyczytywana włącza kamerę celem weryfikacji swojej osoby. Następnie na studenckie konta mailowe przesyłana jest zgoda na przetwarzanie danych osobowych oraz informacja o nagrywaniu zaliczenia. Odesłanie przez studenta zgody w sposób bezpośredni sprawdza prawidłowości działania poczty mailowej studenta czym samym jest dopuszczeniem do zaliczenia.

Kolokwia wstępne przeprowadzane są w formie testowej, czas wyznaczony na odesłanie wypełnionego kolokwium weryfikowany jest poprzez godzinę wysłania arkusza zaliczającego a otrzymaniem odpowiedzi. *Kolokwium końcowe* na V roku stanowi esej pisany w określonym czasie (40 minut jeden esej) na zadany temat. Student otrzymuje do wyboru odpowiednio po 3 tematy z położnictwa i ginekologii i jest zobowiązany wybrać po 1 temacie z obydwu dziedzin. Celem eseju jest wykazanie umiejętności złożonej analizy problemu klinicznego. *Egzamin praktyczny* może być zaliczony on-line. Wówczas w czasie rzeczywistym studenci otrzymują do analizy przypadek kliniczny celem postawienia diagnozy, przeprowadzenia dyskusji na temat postępowania, różnicowania oraz leczenia. Po przywróceniu zajęć w Centrum Symulacji Medycznych egzaminy praktyczne są prowadzone kontaktowo podczas w/w zajęć. *Egzamin końcowy* prowadzony jest w formie ustnego egzaminu na platformie on-line. Każdy egzamin jest

rejestrowany (po uzyskaniu zgody studenta). Komisja egzaminacyjna składa się z 2 osób. Zadawane są pytania i bezpośrednio po każdym z nich student odpowiada. Zadawane są pytania uzupełniające. Stosowane są techniki ograniczające możliwość udzielania niesamodzielnych odpowiedzi (kamera, analiza oczu i twarzy studenta przez członków komisji, szybkie pytania uzupełniające). Podsumowując, dobre praktyki podczas zajęć z wykorzystywaniem technik i metod kształcenia na odległość: spotkanie organizacyjne na platformie MS Teams organizowane bezpośrednio z grupą studencką na kilka dni przed rozpoczęciem zajęć umożliwiające dokładne zapoznanie się studentów z przebiegiem zajęć i wyjaśnienie ewentualnych wątpliwości, dostępność materiałów dydaktycznych (seminaria, wykłady) na dysku SharePoint dostępnym po zalogowaniu przez login WUM, zajęcia praktyczne i teoretyczne prowadzone w czasie rzeczywistym, ćwiczenia kontaktowe o najwyższej możliwej efektywności - prowadzone w układzie 1 student – 1 asystent z zachowaniem najwyższych standardów bezpieczeństwa epidemicznego i możliwości retrospektywnej analizy potencjalnych kontaktów osób narażonych na zakażenie, kolokwium wstępne i zaliczeniowe prowadzone w czasie rzeczywistym, sumaryczne zwiększenie liczby godzin przeznaczanych na nauczanie studentów przez poszczególnych nauczycieli (spowodowane zwiększeniem liczby grup podczas zajęć praktycznych do 9 kontaktowych + 1 on-line zamiast 5) jako odpowiedź kadry na apel Dziekanatu o zrekompensowanie studentom skutków pandemii możliwie jak najwyższą jakością nauczania, nowatorska pisemna forma zaliczenia na V roku praktykowana w wiodących światowych uczelniach (np. University of Cambridge) analizująca zdolności studenta do analizy problemu, ustny egzamin końcowy prowadzony z możliwością późniejszej oceny poprawności jego przeprowadzenia, organizacja w czasie rzeczywistym zajęć praktycznych on-line z omawianiem przypadków klinicznych dla studentów nie uczestniczących w danym czasie w zajęciach kontaktowych, nabywanie umiejętności praktycznych w Centrum Symulacji Medycznych (CSM) – symulacja porodu, badania ginekologicznego, badania usg, itd., poszerzenie spektrum zajęć na fantomach o materiały z *Incision Academy* stanowiące ilustrację zagadnień trudnych do przedstawienia „na żądanie” lub zasymulowanie w warunkach ćwiczeń w CSM.

5. Choroby wewnętrzne (hematologia) - zajęcia wysoko oceniane przez studentów z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość, zidentyfikowane dobre praktyki: przejrzysta i czytelna strona internetowa Kliniki; prowadzenie zajęć dydaktycznych przez nauczyciela, który w tym czasie nie wykonuje innych zadań w oddziale; zatrudnienie sekretarki koordynującej techniczny przebieg zajęć (sprawdzenie listy obecności, udzielanie odpowiedzi na e- maile, rozwiązywanie problemów z łączami, itp.); prowadzenie zajęć przy pomocy platformy e-learningowej, jak również w czasie rzeczywistym przy pomocy platformy MsTeams: spotkanie z grupą studencką przed rozpoczęciem zajęć (wprowadzenie do zajęć, obowiązujące zasady, plan zajęć, forma zaliczenia, pytania); wykłady w formie e-learningu mogą być odsłuchane przez studenta w każdym momencie trwania bloku zajęciowego, jednak są tak wybrane, aby tematy w danym dniu dotyczyły tematów prowadzonych następnie w czasie rzeczywistym. Każdy wykład zakończony jest testem sprawdzającym przedstawiony materiał; zajęcia w czasie rzeczywistym za pomocą smartfonów z dostępem do sieci LTE, kamery, aplikacja Ms Teams (wykorzystanie zgody dla studentów i pacjenta uprzednio przygotowane przez zespół prawny); e- obchód z udziałem studentów: zbieranie wywiadu z pacjentem, postępowanie diagnostyczne, diagnoza, proponowane leczenie; interaktywne podsumowanie zajęć po każdym dniu ćwiczeniowym oraz na koniec bloku ćwiczeniowego.

Studenci WL WUM mają **dostęp do zewnętrznej platformy e-learningowej *Incision Academy***. Jest to nowoczesna platforma edukacyjna dla studentów (jak i lekarzy) rozpoczynających szkolenie w specjalizacjach zabiegowych: chirurgia ogólna, chirurgia naczyniowa, chirurgia klatki piersiowej, chirurgia onkologiczna, chirurgia plastyczna, neurochirurgia, ortopedia i traumatologia, położnictwo i ginekologia, urologia. Dostęp do

platformy pozwala na wspieranie procesu kształcenia oraz przygotowanie i studentów do wykonywania procedur chirurgicznych w innowacyjny i atrakcyjny wizualnie, usystematyzowany, zgodny ze światowymi standardami sposób. Na platformie, w przystępny sposób (krok po kroku) przedstawione zostały poszczególne procedury chirurgiczne w oparciu o filmy przygotowane w technologii 2D i 3D. Każda sfilmowana procedura obejmuje sformułowany jasno cel i szczegółowy opis, moduł przedstawiający postępowanie przed- i pooperacyjne oraz niezbędne elementy anatomii. Integralną częścią wszystkich procedur są testy sprawdzające wiedzę. *Incision Academy* jest pierwszą platformą e-learningową, która otrzymała oficjalną akredytację *Royal College of Surgeons of England* oraz oficjalną rekomendację *European Society of Surgical Oncology* i *European Hernia Society*. Korzystają z niej uniwersytety medyczne, kliniki i szpitale na całym świecie, w tym WUM jako jeden z nielicznych uniwersytetów w Polsce. Drugą platformą, do której mają dostęp studenci jest **zewnętrzna platforma e-learningowa platforma Lecturio** (w języku angielskim), która zapewnia m.in. dostęp do wykładów wideo oraz modeli anatomicznych 3D, umożliwia sprawdzenie wiedzy i ocenę postępów w nauce, poprzez udzielanie odpowiedzi na interaktywne pytania quizowe (co ułatwia przygotowanie się do egzaminów, podobnie jak i bank pytań). Wszystkie pytania dotyczące przypadków klinicznych zawierają wyjaśnienia tekstowe i wideo. W celu poprawy jakości kształcenia z wykorzystaniem technik nauczania na odległość w Katedrze i Klinice Chorób Wewnętrznych, Pneumonologii i Alergologii Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego została wdrożona **nowatorska metoda z prototypowym, przenośnym zestawem do telemonitoringu** (składającym się z kamery, głośnika i mikrofonu wraz z oprogramowaniem na dedykowanym komputerze, z wykorzystaniem lokalnej sieci WiFi do transmisji dźwięku i obrazu) hospitalizowanych pacjentów (z udziałem interesariuszy zewnętrznych), pozwalająca obserwować oraz komunikować się na odległość z pacjentem przebywającym w dowolnej sali oddziału. W grudniu 2020 roku zakupione zostały podobne urządzenia dla 13 innych jednostek WL. W styczniu 2021 planowany jest zakup kolejnej partii tych urządzeń.

Wsparcie kadry oraz studentów w zakresie korzystania z metod i technik kształcenia na odległość w czasie pandemii. Biuro Jakości i Innowacyjności Kształcenia przygotowało szereg szkoleń i materiałów e-learningowych, np. „*Blokowanie możliwości nagrywania spotkania - MS Teams*”, „*Blokowanie pobierania i edytowania plików udostępnianych w One Drive*”, „*Przeprowadzenie egzaminu ustnego z wykorzystaniem aplikacji MS Teams, MS Teams - instrukcja tworzenia zdarzenia na żywo*”, „*Kurs obsługi platformy e-learningowej WUM dla studentów*”. WZJK opracował instrukcję tworzenia ankiety wewnętrznej na MS Teams (w celu uzyskiwania w trybie natychmiastowym oceny zajęć prowadzonych zdalnie). Odbyło się seminarium „*Komunikacja w medycynie online. Doświadczenia nauczania kompetencji komunikacyjnych na odległość*” oraz kurs dla nauczycieli w zakresie tworzenia pytań testowych. Wspólnie z UW, w ramach projektu „*Inkubator UW*” **zorganizowano webinar dla nauczycieli akademickich** „*Jak uczyć online. Wykorzystanie nowoczesnych technologii w nauczaniu*” (podczas którego omówiono wykorzystanie różnych narzędzi, komunikatorów i platform, które zapewniają zupełnie nowe możliwości i odblokowują potencjał zajęć online. Gośćmi webinaru byli doświadczeni trenerzy, eksperci dziedzinie nowych technologii oraz e-learningu, którzy wspomogli nauczycieli w tworzeniu ciekawych i angażujących zajęć, dzieląc się swoją wiedzą i doświadczeniami. Inne **spotkania dotyczyły zdrowia fizycznego oraz psychicznego**, potencjalnych skutków pandemii i przeniesienia życia do wirtualnej rzeczywistości.

4. Dostosowanie procesu uczenia się do zróżnicowanych potrzeb grupowych i indywidualnych studentów, w tym potrzeb studentów z niepełnosprawnością, jak również możliwości realizowania indywidualnych ścieżek kształcenia

Wydział **umożliwia realizację indywidualnych ścieżek kształcenia**, jak i uwzględnia zróżnicowane potrzeby grup i indywidualnych studentów. Zgodnie z zapisami w Regulaminie studiów WUM (załącznik do Uchwały 30/2020 Senatu z dnia 27.04.2020), dziekan na wniosek studenta może wyrazić zgodę na odbywanie studiów według **indywidualnej organizacji studiów (IOS)**, określając szczegółowe zasady IOS dla każdego wniosku. Indywidualna organizacja studiów (IOS) to: indywidualny program studiów lub indywidualny plan studiów lub indywidualny tryb i termin zaliczania przedmiotów. Indywidualna organizacja studiów (IOS) może być przyznana studentowi: wyróżniającemu się w nauce, uczestniczącemu w pracach badawczych, wyróżniającemu się w działalności sportowej, kulturowej, artystycznej lub organizacyjnej na rzecz Uczelni, skierowanemu na studia w innej uczelni, realizującemu jednocześnie więcej niż jeden kierunek studiów, z niepełnosprawnością lub chorobą przewlekłą, studentkom w ciąży i studentom będącym rodzicami, przyjętemu w wyniku potwierdzenia efektów uczenia się, jeżeli jego sytuacja życiowa nie pozwala na uczęszczanie na zajęcia i zaliczanie przedmiotów zgodnie z planem studiów. Zasady odbywania IOS według Indywidualnego Programu Studiów opisuje opracowany na Wydziale Regulamin (załącznik nr 29).

5. Harmonogram realizacji studiów z uwzględnieniem: zajęć lub grup zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia oraz studentów (w przypadku gdy uczelnia prowadzi na ocenianym kierunku studia w formie stacjonarnej oraz niestacjonarnej, charakterystykę należy przedstawić odrębnie dla studiów stacjonarnych oraz niestacjonarnych), zajęć lub grup zajęć związanych z działalnością naukową prowadzoną w uczelni oraz zajęć lub grup zajęć rozwijających kompetencje językowe w zakresie znajomości języka obcego, jak również zajęć lub grup zajęć do wyboru

Harmonogram studiów uwzględnia wszystkie rodzaje zajęć, plan studiów jest odrębny dla studentów stacjonarnych i niestacjonarnych, Harmonogram studiów na kierunku lekarskim dla poszczególnych lat studiów przedstawia załącznik nr 30. Harmonogramy są dostępne dla studentów na stronie internetowej Wydziału.

6. Dobór form zajęć, proporcji liczby godzin przypisanych poszczególnym formom, a także liczebności grup studenckich oraz organizacji procesu kształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem harmonogramu zajęć

Liczebność grup studenckich na zajęciach dydaktycznych (w tym fakultetach) corocznie ustala Rektor, na wniosek dziekana, w drodze odrębnego zarządzenia. Treść zarządzenia jest konsultowana z Samorządem Studentów. Liczebność grup studenckich w roku akademickim 2020/2021 reguluje Zarządzenie Rektora nr 197/2020 z dnia 28 września 2020 roku (załącznik nr 31). Wykłady – maksymalna liczba osób: 301-500; seminaria: 20-39 osób, ćwiczenia: z przedmiotów humanistyczno-teoretycznych (np. nauki prawne, społeczne, behawioralne): 20-25 osób; ćwiczenia z technologii informatycznych: 10-15 osób; ćwiczenia z przedmiotów przeklinicznych: 10-12 osób; ćwiczenia z wykorzystaniem fantomów: 6-8 osób; ćwiczenia z metodologii badań naukowych: 10-12 osób; ćwiczenia laboratoryjne: 10-12 osób; ćwiczenia kliniczne: 4-5 osób. Dobór form zajęć, proporcję liczby godzin przypisanych poszczególnym formom zajęć przedstawia załącznik nr 32.

7. Program i organizacja praktyk, w tym w szczególności ich wymiaru i terminu realizacji oraz doboru instytucji, w których odbywają się praktyki, a także liczby miejsc praktyk – w przypadku, gdy w planie studiów na ocenianym kierunku zostały uwzględnione praktyki zawodowe

Studenckie praktyki wakacyjne są integralną częścią programu kształcenia na kierunku lekarskim. Praktyki odbywają się w następującym wymiarze i zakresie: po I roku studiów: 120 godzin praktyk w zakresie opieki nad chorym, po II roku studiów: 90 godzin praktyk w zakresie leczenia otwartego oraz 30 godzin praktyk w zakresie pomocy doraźnej, po III roku studiów: 120 godzin praktyk w zakresie chorób wewnętrznych, po IV roku studiów: 60 godzin praktyk w zakresie pediatrii, 60 godzin praktyk w zakresie chirurgii, po V roku studiów: 60 godzin praktyk w zakresie intensywnej terapii oraz 60 godzin praktyk w zakresie ginekologii i położnictwa. Łączny wymiar praktyk wynosi więc 600 godzin.

Praktyki odbywają się zgodnie z **Regulaminem Praktyk**, opracowanym dla studentów WL, opisującym zasady odbywania praktyk, sposób nadzoru, dokumentowanie (*załącznik nr 33*). Praktyki odbywają się zgodnie z **programem praktyk**, opisanych w sylabusach praktyk i ujętym w Kartach Praktyk, wskazującym, które efekty uczenia są konieczne do realizacji. Dokumentację praktyk stanowią **Karty Praktyk** (*załącznik nr 34*), zawierające wykaz umiejętności praktycznych pozwalających zrealizować zakładane efekty uczenia się, a także wyróżniki charakteryzujące nabywanie kompetencji społecznych (m.in. przestrzeganie zasad etyki, umiejętność komunikacji z pacjentem). Program praktyk został uzgodniony przez zespoły specjalistów w danych dziedzinach powołane przez Dziekana. Nabycie umiejętności i kompetencji społecznych podczas praktyk dokumentuje **Koordynator Praktyk** (wyznaczony przez kierownika placówki, w której praktyka jest odbywana, kompetencje Koordynatora Praktyk, wskazane w Regulaminie Praktyk, weryfikuje **Opiekun Praktyk**, zgodnie z kryteriami przedstawionymi w *załączniku nr 35*). Odrębnie oceniane są nabyte przez studenta kompetencje społeczne i profesjonalizm, a odrębnie – umiejętności. Uzyskanie oceny niedostatecznej wskazującej na nienabycie wymaganych umiejętności, jak i kompetencji powoduje, że praktyka nie jest zaliczana. Zaliczenie i ocena końcowa z praktyk wystawiana jest przez **Opiekuna Praktyk**, którym jest wyznaczony przez Dziekana nauczyciel akademicki. Praktyki odbywają się w czasie wakacji i ich zaliczenie jest konieczne do zaliczenia roku studiów (aktualnie powołanych jest dwóch Opiekunów Praktyk dla studentów polskojęzycznych oraz Opiekun Praktyk dla studentów ED). W roku akademickim 2019/2020, z powodu pandemii COVID-19, początkowo zawieszono odbywanie praktyk wakacyjnych, a następnie przywrócono możliwość ich odbywania na wniosek studenta (zgodnie z Rozporządzeniem Rektora). Aktualnie istnieje możliwość odbywania zaległych praktyk poza okresem wakacji, pod warunkiem iż nie koliduje to z zajęciami planowymi. Informacje nt. praktyk wraz z danymi kontaktowymi do Opiekunów Praktyk zamieszczone są na stronie internetowej Wydziału.

Praktyki odbywają się w zakładach opieki zdrowotnej w Warszawie (zakłady opieki zdrowotnej, dla których WUM jest organem założycielskim oraz innych, z którymi WUM ma podpisane **porozumienie w sprawie praktyk**); na stronie Wydziału zamieszczona jest lista placówek, z którymi zostały podpisane porozumienia w zakresie odbywania praktyk studenckich. Na wniosek studenta (wzór wniosku przedstawia *załącznik nr 36*), istnieje możliwość odbycia praktyki w miejscu wybranym przez studenta, pod warunkiem podpisania umowy pomiędzy WUM i jednostką, w której praktyka ma się odbywać (wzór umowy przedstawia *załącznik nr 37*). Studenci otrzymują skierowanie na praktyki ze wskazanym miejscem ich odbywania. Dobór miejsc praktyk, w Warszawie są to szpitale uniwersyteckie oraz stanowiące tzw. „*bazę obcą*”, w której odbywa się kształcenie w ciągu roku akademickiego, a także praktyki lekarza rodzinnego i podstawowej opieki zdrowotnej, w których również odbywają się zajęcia dydaktyczne (medycyna rodzinna). Aktualnie WUM ma podpisane na czas nieokreślony 82 umowy z jednostkami, w których prowadzone są zajęcia. Listę placówek, w których odbywały się praktyki w poszczególnych latach znaleźć można na stronie internetowej Wydziału (*załącznik nr 38*). Studenci mogą odbywać praktyki w miejscu stałego zamieszkania oraz w innych miejscach wskazanych przez siebie, ale pod warunkiem, że zostaną tam zrealizowane zakładane efekty uczenia się. Jednym z elementów oceny praktyk jest ocena jednostki, w której się praktyka

odbywała, dokonywana przez studenta, dokumentowana w karcie praktyk. Powtarzające się oceny negatywne studentów na temat miejsca praktyk, wymagają działań wyjaśniających, które podejmuje Opiekun Praktyk, w przypadku potwierdzenia nieprawidłowości lub ich powtarzania się – studenci nie będą kierowani do tych jednostek w przyszłości. Dokumenty dotyczące praktyk zawodowych dostępne są na stronie internetowej Wydziału w dwóch wersjach językowych (polskiej i angielskiej), studenci odbywający praktyki poza granicami kraju, realizują te same efekty uczenia się i na tych samych zasadach, co studenci odbywający praktyki w kraju. Autorefleksyjnie, należy stwierdzić, że choć Wydział dokłada starań, by sprawować nadzór nad praktykami wakacyjnymi, to liczba hospitacji praktyk jest ograniczona, szczególnie trudno jest zorganizować nadzór nad praktykami odbywającymi się poza siedzibą Uczelni, często w odległych miejscowościach w Polsce.

8. Nie dotyczy kierunku lekarskiego

9. Spełnienie reguł i wymagań w zakresie programu studiów i sposobu organizacji kształcenia, zawartych w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 powołanej ustawy

W programie studiów na kierunku lekarskim WL WUM uwzględniono standardy kształcenia, zgodnie z art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. W programie studiów uwzględniono zapisy Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 lipca 2019 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowujących do wykonywania zawodu lekarza, lekarza dentystry, farmaceuty, pielęgniarki, położnej, diagnosty laboratoryjnego, fizjoterapeuty i ratownika medycznego.

Dodatkowe informacje, które uczelnia uznaje za ważne dla oceny kryterium 2:

W roku akademickim 2019/2020 Uczelnia pozyskała z NCBiR dofinansowanie na realizację **innowacyjnego programu kształcenia WUM MD PhD**, adresowanego do wybitnych studentów, którzy ukończyli IV rok studiów. Wydział Lekarski WUM jest pierwszym i jedynym wydziałem w Polsce, który wzorem najlepszych uniwersytetów na świecie, umożliwia najlepszym studentom rozpoczęcie realizacji projektu badawczego w czasie studiów i uzyskanie stopnia doktora w niedługim czasie po zakończeniu studiów, co zwiększa ich konkurencyjność na rynku pracy i znakomicie przygotowuje do dalszej kariery naukowej. Uczestnictwo w innowacyjnym programie WUM MD PhD umożliwia m.in. odbycie stażu w krajowym ośrodku badawczym, konferencji naukowej, uczestnictwo w warsztatach naukowych z udziałem znanych ekspertów zagranicznych, uzyskanie efektów kształcenia na poziomie VIII PKR. Do programu zakwalifikowano 10 studentów kierunku lekarskiego WUM. Program kształcenia WUM MD PhD, zatwierdzony przez Senat WUM (Uchwała Senatu nr 24/2020 z dnia 30 marca 2020 r. w sprawie zatwierdzenia Regulaminu programu kształcenia WUM MD PhD realizowanego w ramach projektu „TIME 2 MUW” doskonałość dydaktyczna szansą rozwoju Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego), jest realizowany zgodnie z warunkami konkursu ze środków którego jest współfinansowany *załącznik nr 39*.

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

1. Wymagania stawiane kandydatom, warunki rekrutacji na studia oraz kryteria kwalifikacji kandydatów na każdy z poziomów studiów

Przyjęcie na studia

Kwalifikacja na studia odbywa się w oparciu o zapisy obowiązującej w danym roku rekrutacji **Uchwale Rekrutacyjnej**, powstałej zgodnie z zapisami Ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce”. Obowiązująca Uchwała Rekrutacyjna to Uchwała Senatu WUM nr 41/2020 z dnia 29 czerwca 2020 r. w sprawie: ustalenia warunków, trybu, terminu rozpoczęcia i zakończenia oraz sposobu prowadzenia rekrutacji na pierwszy rok studiów w roku akademickim 2021/2022 w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym (załącznik nr 40) z załącznikami ogłoszona jest na naszym serwisie rekrutacyjnym: <https://rekrutacja-info.wum.edu.pl/uchwala-rekrutacyjna-2021-2022>. Ogólne informacje, warunki rekrutacji, terminy, wymagane dokumenty, etc. zawiera załącznik pn. „Warunki, tryb oraz termin rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji oraz sposób jej przeprowadzenia na pierwszy rok studiów w roku akademickim 2021/2022 w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym” (załącznik nr 41): https://rekrutacja-info.wum.edu.pl/sites/rekrutacja-info.wum.edu.pl/files/zal_us_nr_41_2020_z_29.06.2020.pdf.

Studia na kierunku lekarskim dostępne są dla osób posiadających świadectwo maturalne lub odpowiadający mu dokument uprawniający do podjęcia studiów na uczelni wyższej. Obok polskiej "nowej" matury uznawane są także dyplomy matury międzynarodowej (IB), matury europejskiej (EB) oraz świadectwa matury uzyskanej w państwach członkowskich: Unii Europejskiej (UE), Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) lub Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) a także krajów innych niż wymienione. W przypadku wymienionych powyżej egzaminów maturalnych ocenianych według skal innych niż obowiązująca dla polskiej "nowej" matury, do przeliczenia wyników na punkty rekrutacyjne stosuje się zasadę równoważną. Tabele przeliczników są zamieszczone w załączniku do uchwały rekrutacyjnej. Kandydaci rejestrują się w elektronicznym systemie Internetowej Rejestracji Kandydatów (IRK), podają miejsce i rok uzyskania matury oraz wybierają kierunek studiów i wpisują wyniki swoich egzaminów maturalnych. Podstawą kwalifikacji są wyniki pisemnych egzaminów maturalnych z trzech przedmiotów: biologia i chemia (poziom rozszerzony) oraz fizyka albo matematyka - do wyboru (poziom rozszerzony albo podstawowy). Do przeliczenia na punkty rekrutacyjne wyników egzaminów zdawanych na poziomie podstawowym stosuje się mnożniki ułamkowe. Kwalifikacja odbywa się na podstawie rankingu sum punktów rekrutacyjnych obliczonych dla trzech przedmiotów. Z powodu znacznych liczb kandydatów o takiej samej sumarycznej liczbie punktów (kilkadziesiąt osób), stosuje się rankingowanie II-go stopnia według wyników z biologii, a następnie rankingowanie III-go stopnia wg wyników z chemii. **Obowiązuje zasada jednakowego traktowania wszystkich kandydatów o identycznej sytuacji rankingowej.** Kandydaci spełniający minimum punktów wyznaczone przez limit przyjęć zostają zaproszeni do złożenia dokumentów w wyznaczonym terminie. Podczas składania dokumentów komisja weryfikuje poprawność danych wprowadzonych przez kandydatów do IRK. W wyniku zwalniania miejsc przez kandydatów wykreślanych na skutek nie złożenia dokumentów w terminie lub rezygnacji, komisja wyznacza nowe (niższe) minimum punktów i zaprasza kolejnych kandydatów z listy rankingowej. Niezależnie od rekrutacji na studia stacjonarne, prowadzona jest odrębna rekrutacja na studia niestacjonarne na podstawie odrębnej listy rankingowej, ale wg opisanych powyżej zasad.

Wszyscy Kandydaci na studia w WUM muszą wypełnić warunki przyjęć na studia określone na podstawie obowiązującej w roku rekrutacji Uchwały Rekrutacyjnej w tym: terminowe zarejestrowanie się w Internetowej Rejestracji Kandydatów (skrót IRK), wniesienie opłaty

rekrutacyjnej i złożenie, poprzez IRK, kompletnej aplikacji na studia, a po ogłoszeniu wyników rekrutacji – złożenie do Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej (WKR) wymaganych dokumentów. Powyższe zasady nie dotyczą cudzoziemców, którzy podejmują studia na podstawie skierowania z Departamentu Kwalifikacji Medycznych i Nauki Ministerstwa Zdrowia z określonymi przez Ministerstwo warunkami studiowania, w tym przyznaniem bądź nie stypendium na czas studiów, i którzy nie podlegają postępowaniu kwalifikacyjnemu w Uczelni.

Zasady przyjmowania na jednolite studia magisterskie i studia pierwszego stopnia laureatów oraz finalistów olimpiad stopnia centralnego i wykaz uznawanych olimpiad określa załącznik nr 23 do wym. Uchwały (załącznik nr 42):

https://rekrutacja-info.wum.edu.pl/sites/rekrutacja-info.wum.edu.pl/files/zal_23_us_nr_41_2020_z_29.06.2020.pdf

Uprawnienia do przyjęcia na studia w pierwszej kolejności, wynikające z posiadania tytułu laureata lub finalisty olimpiady, kandydat może wykorzystać jeden raz ubiegając się o przyjęcie na studia w WUM. Laureaci stopnia centralnego (najwyższego) olimpiad przedmiotowych z: biologii albo chemii albo fizyki albo matematyki – przyjmowani są w pierwszej kolejności na wszystkie kierunki studiów. Możliwość taką mają wyłącznie te osoby, które zostały laureatami wyżej wymienionych olimpiad w roku kalendarzowym rekrutacji lub w okresie dwóch lat poprzedzających rok rekrutacji. Warunkiem przyjęcia na studia w pierwszej kolejności laureatów/finalistów wyżej wymienionych olimpiad jest spełnienie przez nich warunków formalnych, a więc terminowe zarejestrowanie się w IRK, wniesienie opłaty rekrutacyjnej i złożenie, poprzez IRK, kompletnej aplikacji na studia, a po ogłoszeniu wyników rekrutacji – złożenie do WKR wymaganych dokumentów wraz z dyplomem laureata / finalisty stopnia centralnego właściwej olimpiady przedmiotowej, wystawionym przez komitet główny tej olimpiady. Laureatom/finalistom stopnia najwyższego olimpiad przedmiotowych z biologii lub chemii lub fizyki lub matematyki, ubiegającym się o przyjęcie na takie kierunki studiów, na których nie przysługuje im możliwość przyjęcia na studia w pierwszej kolejności, przyznaje się 100 punktów za określony przedmiot będący kryterium kwalifikacyjnym. Podstawą do naliczenia tych punktów jest dyplom laureata/finalisty lub odpowiedni wpis na świadectwie maturalnym. Kwalifikacja tych osób odbywa się wg zasad określonych w załącznikach zawierających szczegółowe kryteria przyjęć na studia.

Dla każdego kierunku/poziomu/formy i języka, w którym prowadzone są studia, tworzone są odrębne **listy rankingowe**, na które wpisuje się osoby dopuszczone do postępowania kwalifikacyjnego. Kandydaci szeregowani są na liście rankingowej na podstawie wyników uzyskanych w postępowaniu kwalifikacyjnym w kolejności według malejącej liczby uzyskanych punktów, z uwzględnieniem szczegółowych zasad określonych w załącznikach do wym. uchwały. Kandydaci przyjmowani na podstawie dyplomu laureata/finalisty olimpiady przedmiotowej szeregowani są na czele listy rankingowej w kolejności alfabetycznej.

Limity przyjęć i wyniki rekrutacji

Na kierunek lekarski w WUM, w roku akademickim **2019/2020** obowiązywały następujące limity przyjęć: 550 miejsc studia stacjonarne w języku polskim, 11 miejsc dla cudzoziemców w języku polskim, 130 miejsc studia niestacjonarne w języku polskim, 150 miejsc studia stacjonarne w języku angielskim. Limity przyjęć i wyniki rekrutacji na kierunek lekarski w kolejnym roku akademickim, **2020/2021**, przedstawiono w *tabeli 1*. Uczelniana Komisja Rekrutacyjna, przygotowuje corocznie szczegółowe zestawienia z zakończenia procesu rekrutacyjnego, które przedstawia Senatowi Uczelni.

Tabela 1. Wyniki rekrutacji na kierunek lekarski w roku akademickim 2020/2021.

Limity przyjęć na studia medyczne - kierunek lekarski *				Liczba kandydatów		Liczba przyjętych	
Studia stacjonarne		Studia niestacjonarne	Studia prowadzone w języku innym niż język polski	Stacjonarne	Niestacjonarne	Stacjonarne	Niestacjonarne
jednolite magisterskie	jednolite magisterskie cudzoziemcy	jednolite magisterskie			3272 w tym: - 2800 na studia w jęz. polskim; - 472 na studia w jęz. angielskim	443	657 w tym: - 540 na studia w jęz. polskim; - 117 na studia w jęz. angielskim
550	12	150	150				

* na podstawie Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 16 lipca 2020 r. w sprawie limitu przyjęć na studia na kierunkach lekarskim i lekarsko-dentystycznym; poz. 1272

2. Zasady, warunki i tryb uznawania efektów uczenia się i okresów kształcenia oraz kwalifikacji uzyskanych w innej uczelni, w tym w uczelni zagranicznej

oraz

3. Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych w procesie uczenia się poza systemem studiów

Zasady, warunki i tryb uznawania efektów uczenia się i okresów kształcenia oraz kwalifikacji uzyskanych w innej uczelni opisuje Regulamin Studiów (załącznik nr 43). Przyjęcie na studia w wyniku przeniesienia, odbywa się w ramach wolnych miejsc wynikających z ogłoszonych limitów. Student, który po rozpoczęciu studiów w innej uczelni, znalazł się w odmiennej sytuacji losowej, może ubiegać się o przeniesienie do Uczelni, jeśli przeniesienie ułatwi mu przezwyciężenie problemów lub dalsze funkcjonowanie w zmienionych okolicznościach, o ile spełnił wszystkie poniższe warunki: 1) wypełnił wszystkie obowiązki wynikające z przepisów uczelni, w której studiował dotychczas, 2) zaliczył przynajmniej jeden rok studiów w uczelni, w której studiował, 3) akceptuje warunki studiowania w Uczelni, 4) uzyskane efekty uczenia są zbieżne w obu uczelniach, 5) złożył do dziekana wnioski wraz z uzasadnieniem i dokumentami poświadczającymi sytuację losową i dotychczasowy przebieg studiów. Na wniosek studenta, Dziekan, przenosi zaliczenia i oceny z zajęć oraz egzaminów z przypisanymi punktami ECTS studentowi przenoszącemu się z innej uczelni. Z zastrzeżeniem, że Dziekan podejmuje taką decyzję po zasięgnięciu merytorycznej opinii kierownika właściwej jednostki dydaktycznej. Dziekan może zaliczyć zajęcia albo odmówić zaliczenia zajęć albo zaliczyć zajęcia pod warunkiem uzupełnienia różnic programowych na zasadach określonych przez kierownika właściwej jednostki dydaktycznej (np. uczęszczania na wybrane zajęcia, zdania egzaminu bez uczęszczania na zajęcia). Wyżej opisane zasady stosuje się także w przypadku studenta, który wnioskuje o przeniesienie zaliczonych zajęć z już ukończonych lub odbywanych równolegle studiów, o ile uzyskane efekty uczenia się są zbieżne z efektami, które obowiązują na kierunku, na którym student obecnie studiuje.

Zasady, warunki i tryb uznawania uczenia się i okresów kształcenia oraz kwalifikacji uzyskanych w uczelni zagranicznej w ramach wymiany studenckiej Erasmus. WUM dokłada wszelkich starań, aby zapewnić wysoką merytoryczną jakość wyjazdów studentów i nauczycieli akademickich i przestrzega zasad mobilności w ramach programu Erasmus. W Uczelni powołany jest przez rektora **Uczelniany Koordynator Programu Erasmus** oraz **Koordynatorzy**

Wydziałowi Programu Erasmus. Studenci wyjeżdżający na uczelnie partnerskie realizują program studiów właściwy dla ich uczelni macierzystej, w oparciu o ustalony z **Koordynatorem Programu Erasmus+** (który jest nauczycielem akademickim) **„Learning Agreement”** (oficjalnie zaakceptowany plan studiów). Program kształcenia w czasie wymiany jest tak ułożony, aby był on jak najbardziej zbliżony do planu zajęć na WL WUM. Tak zaakceptowany przez koordynatora program staje się obowiązujący do zaliczenia semestru lub roku. Brakujące przedmioty odrabiane są po powrocie ze stypendium. Często na wyjeździe studenci realizują przedmiot z wyższego roku studiów, co ułatwia im uzupełnienie brakujących zajęć na macierzystym wydziale. Warunkiem zaliczenia semestru lub roku jest dostarczenie w terminie ustalonym w umowie zawartej pomiędzy studentem a Warszawskim Uniwersytetem Medycznym oryginału dokumentu **„Transcript of records”**. Przedmioty zalicza dziekan WL. Ocena przez uczelnię macierzystą zrealizowanych ćwiczeń, kursów, zdanych egzaminów itp. odbywa się z wykorzystaniem systemu **ECTS** (ang. *European Credit Transfer System*), którego punkty są odzwierciedleniem pracy włożonej w zaliczenie przedmiotów przez studenta. Zrealizowanie **30 lub 60 punktów** według „*Learning Agreement*” jest równoznaczne z zaliczeniem, odpowiednio semestru lub roku. W celu umożliwienia realizacji programu Erasmus+ od strony finansowej, wyjeżdżający w jego ramach studenci otrzymują od Unii Europejskiej miesięczne „granty”. Zawarcie przez studentów umowy z Warszawskim Uniwersytetem Medycznym, na podstawie której wypłacane są granty, jest **równoznaczne ze zobowiązaniem się do zrealizowania „Learning Agreement”**. Uczelnia wydaje wszystkim absolwentom Suplement do Dyplomu. Informacja o programach studiów jest aktualna i dostępna na stronie internetowej Uczelni, aby zapewnić jej transparentność.

Zgodnie z Uchwałą nr 57/2015 Senatu WUM z dnia 29 czerwca 2015 r. w sprawie ustalenia zasad, warunków i trybu potwierdzania efektów uczenia się w WUM, na kierunku lekarskim nie dokonuje się potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych w procesie uczenia się poza systemem studiów.

4. Zasady, warunki i tryb dyplomowania na każdym z poziomów studiów

Warunkiem uzyskania dyplomu ukończenia studiów oraz odpowiedniego tytułu zawodowego jest zaliczenie wszystkich zajęć dydaktycznych oraz praktyk wakacyjnych, a także uzyskanie pozytywnej oceny ze wszystkich egzaminów przewidzianych w programie studiów. Zaliczenie roku studiów jest możliwe w przypadku uzyskania oceny co najmniej dostatecznej z przedmiotów kończących się egzaminem i zaliczenia z przedmiotów niekończących się egzaminem. Do zaliczenia roku studiów jest też konieczne odbycie i uzyskanie oceny pozytywnej z praktyk wakacyjnych (potwierdzenie zarówno nabycia umiejętności praktycznych, jak i kompetencji społecznych). Zaliczenie roku następuje w terminie do końca roku akademickiego wynikającego z podziału roku akademickiego. Zaliczenie zajęć dydaktycznych następuje w terminie wyznaczonym planem zajęć lub w terminie uzgodnionym z prowadzącym zajęcia dydaktyczne, nie później jednak niż przed końcem roku studiów lub przed rozpoczęciem sesji egzaminacyjnej, w której jest przewidziany egzamin z danego przedmiotu studiów. Warunki zaliczenia przedmiotu ustala i ogłasza jednostka dydaktyczna, przynajmniej na miesiąc przed rozpoczęciem roku akademickiego, na stronie internetowej tej jednostki oraz w sylabusie. Zasady zaliczania roku studiów i zajęć opisuje Regulamin studiów (*załącznik nr 43*). Dziekanat WL przygotowuje dyplom ukończenia studiów i suplement zgodnie z aktualnie obowiązującymi regulacjami prawnym. Podstawą do obliczenia ostatecznego wyniku studiów jest średnia arytmetyczna wszystkich ocen z egzaminów. Przyjmuje się następującą zasadę wpisywania ocen na dyplomie: ocenę dostateczną otrzymują absolwenci z wynikiem do 3,49, ocenę dobrą otrzymują absolwenci z wynikiem od 3,50 do 4,49, ocenę bardzo dobrą otrzymują absolwenci z wynikiem od 4,50 do 5,00.

5. Sposoby oraz narzędzia monitorowania i oceny postępów studentów (np. liczby kandydatów, przyjętych na studia, odsiewu studentów, liczby studentów kończących studia w terminie) oraz działań podejmowanych na podstawie tych informacji, jak również sposobów wykorzystania analizy wyników nauczania w doskonaleniu procesu nauczania i uczenia się studentów

Efekty uczenia się dokumentowane są w następujący sposób: podczas zajęć w jednostkach prace pisemne etapowe (eseje, zadania, projekty, kolokwia) są archiwizowane w jednostce (przez dwa semestry); wyniki egzaminów - są archiwizowane w jednostce, wypełnione dzienniki umiejętności praktycznych, wypełnione Karty Praktyk – są archiwizowane w dokumentacji indywidualnej studenta opisującej przebieg studiów w dziekanacie. Dokumentacja prowadzona jest zgodnie z obowiązującymi przepisami powszechnie obowiązującymi oraz regulacjami wewnętrznymi WUM, włączając prawo do poufności, z zachowaniem gwarancji, iż do danych studenta mają dostęp wyłącznie osoby do tego uprawnione. Studenci mają wgląd do własnej dokumentacji przebiegu studiów, w tym do danych dotyczących wyników zaliczeń i egzaminów z możliwością ich kwestionowania. Każdy student Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego ma możliwość wglądu do swoich danych osobowych, poprzez skorzystanie z systemu informatycznego Wirtualny Dziekanat (kodowane wejście, które wymaga indywidualnego loginu i hasła). Dane kandydatów są zabezpieczone na uczelnianym serwerze w sposób zgodny z wymaganiami GIODO. Egzaminy przeprowadzane w formie elektronicznej dokumentowane są na platformie e-learning.wum.edu.pl oraz e-egzaminy.wum.edu.pl. Obsługa studentów prowadzona jest z wykorzystaniem **Zintegrowanego Systemu Informatycznego Wspomagającego Proces Kształcenia**, zwanego dalej systemem **Bazus** – system Dziekanatowy obsługujący moduły administracyjne i dydaktyczne.

Poza bazą informacji o studentach, czyli liczbie studentów, danych personalnych, przynależności do grup seminaryjnych, dotychczasowym wykształceniu, system Bazus umożliwia całkowitą obsługę finansową studenta, masowe wysyłanie wiadomości, obsługę sesji egzaminacyjnej, w tym generowanie kart egzaminacyjnych, elektroniczne wpisywanie ocen oraz promocję na kolejny semestr. Za pomocą systemu Bazus przygotowywana jest dokumentacja studenta prowadzona w postaci papierowej oraz dokumentacja studenta prowadzona w postaci elektronicznej. Protokoły egzaminacyjne są przygotowywane w systemie w formie elektronicznej przez pracowników dziekanatu, a następnie udostępniane nauczycielom akademickim. Korzystając z systemu Bazus, nauczyciel akademicki ma możliwość zamieszczenia materiałów dydaktycznych, z których korzystają studenci, a także wprowadza do elektronicznego protokołu wyniki egzaminów i zaliczeń. Studenci, po zalogowaniu się do platformy Wirtualnej Uczelni, mają dostęp do **e-indeksu**, dzięki czemu mogą na bieżąco śledzić swoje oceny. Jeden z modułów w systemie Bazus, zatytułowany „*tok studiów*”, umożliwia uzyskanie informacji o przebiegu nauczania, punktach ECTS przypisanych poszczególnym przedmiotom, liczbie grup dydaktycznych uczestniczących w zajęciach oraz jednostkach, które je realizują. Dzięki rozbudowanemu procesowi oferty dydaktycznej, system Bazus zapewnia elektroniczne zapisy na zajęcia fakultatywne. System Bazus jest narzędziem ankietującym, wykorzystywanym do oceny nauczycieli. Warto dodać, że ze względu na zindywidualizowane możliwości, system ten posłużył także do usprawnienia zapisów na szczepienia przeciwko COVID-19 oraz do wypełniania przez studentów ankiety epidemiologicznej. System Bazus zapewnia studentom *możliwość* przeglądu ocen oraz automatyczne wyliczanie średniej ocen, a także sprawdzenie rozliczenia finansowego; składanie wniosków o stypendia, możliwość zakwaterowania w domach studenckich, itp. Dziekanatowy system Bazus jest zintegrowany z wewnętrznymi systemami Uczelni takimi jak: Internetowa Rekrutacja Kandydatów (IRK), systemem kadrowo-płacowym (ERP) oraz z zewnętrznym zintegrowanym systemem informacji o nauce polskiej i szkolnictwie wyższym (POLON). System Bazus funkcjonuje na Uczelni od 2018 roku, kolejne moduły, które nadal są opracowywane i wdrażane we współpracy z firmą

Simple, tj. układanie planów zajęć, rezerwacja sal dydaktycznych i rozliczanie pensum dydaktycznego, z pewnością usprawnią jeszcze bardziej codzienne funkcjonowanie Wydziału. Narzędzia monitorowania i oceny postępów studentów oraz działania podejmowane na podstawie tych informacji, jak również sposoby wykorzystania analizy wyników nauczania w doskonaleniu procesu nauczania i uczenia się studentów przedstawiono w innych punktach niniejszego raportu (kryterium 10).

Natomiast liczbę kandydatów, przyjętych na studia, tzw. „odsiew” studentów, liczbę studentów kończących studia w terminie (sprawność kształcenia) w roku akademickim 2019/2020 przedstawia tabela 2. Dane te są zamieszczane i analizowane w corocznym Wydziałowym Raporcie Jakości Kształcenia. W roku akademickim 2019/2020 odsetek studentów skreślonych wynosił 1,9%, podczas gdy w roku poprzednim (2018/2019) wynosił 6,1%.

Tabela 2. Sprawność kształcenia w roku akademickim 2019/2020 na kierunku lekarskim WL.

Rok studiów	Liczba studentów rozpoczynających rok	Liczba studentów kończących rok w terminie	Odsetek (%) studentów promowanych	Odsetek (%) studentów powtarzających rok	Odsetek (%) studentów skreślonych
I	602	591	98,17%		1,86%
II	600	595	99,17%	0,34%	0,84%
III	625	622	99,52%		
IV	636	634	99,68%	0,31%	
V	624	614	98,40%	1,63%	
VI	605	589	97,35%	0,68%	0,17%
Razem	3692	3645	98,71% śr.	0,49% śr.	0,48% śr.

6. Ogólne zasady sprawdzania i oceniania stopnia osiągnięcia efektów uczenia się

Informacje o metodach weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się, a także sposobach zaliczenia przedmiotów i warunki ukończenia studiów zostały określone w Regulaminie Studiów WUM (załącznik nr 43) oraz szczegółowo opisane w sylabusach przedmiotów, które są łatwo dostępne, m.in. w przewodnikach dydaktycznych opublikowanych na stronie WL. W szczególności, w systemie sprawdzania i oceniania efektów kształcenia stosowane są zasady określone w Procedurze oceniania studentów i załącznikach do niej, tj. Regulaminie Egzaminów Pisemnych, Regulaminie Egzaminów Testowych, Regulaminie Egzaminów Praktycznych (załącznik nr 44). **W czasie pandemii COVID-19** została stworzona, a następnie zaktualizowana procedura przeprowadzania egzaminów poza siedzibą Uczelni (załączniki nr 45). **Kryteria ocen** są jasno określone w Regulaminie Studiów, a także w Procedurze oceniania studentów oraz szczegółowo w sylabusach przedmiotów. Zasady weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się są jasno określone w sylabusach każdego przedmiotu oraz przedstawiane przez koordynatorów przedmiotów (nauczycieli odpowiedzialnych za dydaktykę) na pierwszych zajęciach z przedmiotu. Od kilku lat studenci oceniając zajęcia (w studenckiej Ankiecie Oceny Zajęć i Nauczycieli, opisanej w kryterium X) najwyżej oceniają przejrzystość warunków zaliczania przedmiotów. W roku 2017/2018, zdecydowana większość respondentów (86%) potwierdziła, że warunki zaliczenia przedmiotów zostały jasno określone na początku zajęć i były stosowane. W roku akademickim 2018/2019 średnia ocena zajęć dydaktycznych realizowanych na WUM wyniosła 4,06; w roku akademickim 2017/2018 - 4,04, w roku 2016/2017 średnia ocena to 4,05; w roku 2015/2016 – 4,0, w roku 2014/2015 3,96 i 3,92 w roku 2013/2014. Zdaniem

zdecydowanej większości respondentów warunki zaliczenia przedmiotu były jasno określone na początku zajęć i stosowane (85% odpowiedzi „zdecydowanie tak” lub „tak”); 81% badanych potwierdziło, że założony w sylabusie program zajęć został zrealizowany; 79% uczestników badania uznało, że zajęcia poszerzyły ich wiedzę; 77% badanych stwierdziło, że udostępnione im materiały dydaktyczne (w formie papierowej lub elektronicznej) były wartościowe; 76% studentów stwierdziło, że do zaliczenia przedmiotu wystarczyła znajomość literatury obowiązkowej; 76% badanych uznało, że do zaliczenia przedmiotu wystarczyła znajomość literatury obowiązkowej; 71% uczestników badania zadeklarowało, że zajęcia z ocenianego przedmiotu były istotnym elementem ich studiów, a ponad 2/3 z nich (70%), że zajęcia pozwoliły im rozwinąć bądź zdobyć nowe umiejętności. W ankiecie 2018/2019 kadra każdego z wydziałów uzyskała ocenę powyżej 4,0. Najwyżej oceniono nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na Wydziale Lekarskim. Podobnie jak w ubiegłych latach studenci najwyżej ocenili przygotowanie nauczycieli do zajęć (średnia ocena 4,60 na skali 1-5). Równie wysokie oceny uzyskał również stosunek prowadzących do studentów (odnoszenie się do studentów z szacunkiem).

Ewaluacja efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych jest systematyczna, wieloetapowa i dostosowana do rodzaju sprawdzanych efektów (nabywanie wiedzy: sprawdziany początkowe, zaliczenia końcowe i egzaminy; umiejętności praktycznych: bezpośrednia obserwacja studenta w trakcie ćwiczeń, egzaminy praktyczne). Wykonywane procedury i nabyte umiejętności praktyczne są odnotowywane w **Dzienniku Praktyk** (załącznik nr 46), który jest dokumentem potwierdzającym realizację praktycznego nauczania na kierunku lekarskim. Dziennik Praktyk zawiera wykaz umiejętności nabytych przez studenta kierunku lekarskiego, został opracowany zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 28 sierpnia 2017 roku w sprawie ramowego programu zajęć praktycznych dla kierunku lekarskiego i lekarsko-dentystycznego. Wpisy dokonane w dzienniku są oficjalnym potwierdzeniem nabycia przez studenta umiejętności praktycznych niezbędnych do wykonywania zawodu lekarza. Nabycie umiejętności praktycznych i kompetencji jest też oceniane w **Kartach Praktyk** (dotyczy praktyk zawodowych odbywanych w okresie wakacji). Ujednolicenie sposobu oceniania zapewniają testowe formy egzaminów, stanowiące podstawową formę zaliczenia na Wydziale, co pozwala na podnoszenie jakości struktury testu. W celu obiektywizacji i standaryzacji oceniania, opracowywane są banki pytań. Trwają także intensywne prace nad rozszerzeniem zakresu egzaminów elektronicznych w WUM. Szczegółowe procedury dotyczące zaliczeń częściowych lub egzaminów z poszczególnych przedmiotów (sposoby weryfikacji efektów kształcenia i kryteria zaliczeń) są opisane w sylabusach zamieszczonych w przewodnikach dydaktycznych. Przebieg procesu kształcenia, zasady zaliczeń i dopuszczenia studentów do sesji egzaminacyjnej są omawiane podczas posiedzeń **Rad Pedagogicznych**, odbywających się co najmniej trzy razy w roku, zgodnie z Regulaminem Rad Pedagogicznych (załącznik nr 47). Progresja wiedzy, kompetencji i umiejętności praktycznych studentów monitorowana jest na bieżąco, podczas zajęć prowadzonych w jednostkach. W procesie tym uczestniczą nauczyciele akademicy (zaliczenia, kolokwia, egzaminy), a także Rady Pedagogiczne. Podczas posiedzeń Rad Pedagogicznych omawiane są postępy w nauce studentów ze zwróceniem szczególnej uwagi na studentów mających problem z terminowym zaliczeniem przedmiotów. Przewodniczący Rady Pedagogicznych dla danego roku studiów jest jednocześnie Opiekunem Roku, który pełni funkcję „osoby zaufania publicznego”, do której studenci mogą zwracać się w sytuacjach szczególnych. **Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia** (WZJK) dokonuje analizy sprawności kształcenia, której wyniki są zawarte w publikowanym co roku raporcie. Raport ten jest omawiany na posiedzeniu Rady Wydziału oraz przesyłany do Uczelnianego Zespołu ds. Jakości Kształcenia. Należy zaznaczyć, że w jednostkach Wydziału prowadzących zajęcia dydaktyczne odbywają się **dyżury dydaktyczne** pełnione przez nauczycieli akademickich,

w czasie których studenci mogą wyjaśniać swoje wątpliwości merytoryczne. Informację o dyżurach zamieszczone są na stronach internetowych jednostek.

7. Dobór metod sprawdzania i oceniania efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych osiąganych przez studentów w trakcie i na zakończenie procesu kształcenia (dyplomowania), w tym metod sprawdzania efektów uczenia się osiąganych na praktykach zawodowych (o ile praktyki zawodowe są uwzględnione w programie studiów), z ukazaniem przykładowych powiązań metod sprawdzania i oceniania z efektami uczenia się odnoszącymi się do działalności naukowej w zakresie dyscypliny/dyscyplin, do której/których kierunek jest przyporządkowany, stosowania właściwych metod i narzędzi, w tym zaawansowanych technik informacyjno-komunikacyjnych, jak również kompetencji językowych w zakresie znajomości języka obcego

Poniżej przedstawiono opis sposobów sprawdzania umiejętności praktycznych z przedmiotów podstawowych, morfologicznych i przedklinicznych. **Nauki morfologiczne. Anatomia prawidłowa** - egzamin składa się z części praktycznej i teoretycznej testowej. Niezaliczenie jednej z części oznacza ocenę niedostateczną z całości egzaminu. Egzamin praktyczny polega na rozpoznaniu 60 struktur anatomicznych (wraz ze stroną) z czego pierwsze 20 to tzw. struktury bazowe. Brak znajomości struktur bazowych uniemożliwia zaliczenie części praktycznej. Warunkiem zaliczenia przedmiotu jest uzyskanie minimum 36 punktów z egzaminu praktycznego i 76 punktów z całości egzaminu, brak uzyskania wymaganej liczby punktów bazowych jest traktowane jako niezaliczenie części praktycznej i tym samym całości egzaminu. Ocena z egzaminu jest wystawiana na podstawie wyników obu części egzaminu. **Histologia z embriologią** - egzamin składa się z dwóch części: praktycznej i teoretycznej (test); egzamin praktyczny i testowy przeprowadzane są niezależnie od siebie. Niezaliczenie części praktycznej lub teoretycznej skutkuje oceną niedostateczną z egzaminu. Egzamin praktyczny polega na rozpoznaniu 10 preparatów histologicznych. Minimalna liczba rozpoznanych preparatów wynosi 6. Za każdy dodatkowo rozpoznany preparat student uzyskuje 1 punkt, a w przypadku rozpoznania 10 preparatów - 5 punktów. Na ocenę końcową składają się punkty uzyskane z obu części egzaminu. Punkty z egzaminu praktycznego są doliczane tylko studentom, którzy spełnili kryteria zaliczenia testu. W sesji poprawkowej punkty z egzaminu praktycznego nie są przyznawane. **Naukowe podstawy medycyny. Fizjologia z patofizjologią** - zaliczenie umiejętności praktycznych dopuszczające do egzaminu - interpretacja badań dodatkowych w kontekście przypadku klinicznego. **Nauki przedkliniczne. Farmakologia i toksykologia** - zaliczenie dopuszczające z receptury obejmuje sprawdzenie praktycznej umiejętności wystawiania recept na leki gotowe i recepturowe oraz znajomości formalno-prawnych zagadnień związanych z wystawianiem recept. **Mikrobiologia** - studenci są dopuszczeni do zaliczenia praktycznego po zaliczeniu dwóch wcześniejszych kolokwiów teoretycznych. Zaliczenie praktyczne jest ustne i wymagana jest wiedza teoretyczna oraz umiejętności praktyczne dotyczące praktycznej, a w szerszym rozumieniu klinicznej strony mikrobiologii. Każdy student musi wykazać się umiejętnością wykonania, zabarwienia i rozpoznania preparatu mikroskopowego, posiewu oraz wykonania podstawowego odczynu serologicznego. Powinien również umieć zinterpretować wyniki posiewów, badania wrażliwości na antybiotyki oraz testów serologicznych i molekularnych. Zaliczenie praktyczne oraz wcześniejsze zaliczenie kolokwiów jest elementem niezbędnym do dopuszczenia do egzaminu końcowego (test). **Patomorfologia** - w trakcie ćwiczeń studenci przeprowadzają samodzielnie analizę histopatologiczną przygotowanych preparatów w zestawieniu z danymi klinicznymi, muszą wykazać się znajomością podstawowych treści histopatologicznych i umieć je zestawić z obrazem

klinicznym (w tym danymi laboratoryjnymi). W trakcie ćwiczeń prezentowane są również barwienia dodatkowe (histochemiczne i immunohistochemiczne) niezbędne do diagnostyki patomorfologicznej. Efekty uczenia się sprawdzane są w trakcie kolokwiiów cząstkowych (2 w ciągu roku) i egzaminu końcowego. Efekty uczenia się w zakresie wiedzy teoretycznej sprawdzane są w formie testu jednokrotnego wyboru (kolokwia cząstkowe- 45 pytań, egzamin końcowy-90 pytań), natomiast efekty uczenia się w zakresie umiejętności praktycznych sprawdzane są w formie pytań multimedialnych (kolokwia cząstkowe-5 pytań, egzamin końcowy-10 pytań), które sprawdzają przede wszystkim umiejętność powiązania obrazów morfologicznych z danymi klinicznymi oraz umiejętność prawidłowego interpretowania rozpoznania histopatologicznego. Dodatkowo efekty uczenia się w zakresie umiejętności sprawdzane są indywidualnie w trakcie ćwiczeń (każde ćwiczenie kończy się zaliczeniem przez prowadzącego).

Weryfikacja umiejętności praktycznych dla modułu przedmiotów klinicznych. Uczelnia i WL realizuje wszystkie efekty uczenia się określone w standardach dla modułu przedmiotów klinicznych w ramach przedmiotów określonych ujętych w programie studiów. Weryfikacja osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia prowadzona jest w procesie oceniania studentów na wszystkich etapach kształcenia z wykorzystaniem różnych metod i narzędzi oceny, w tym kolokwiiów i egzaminów końcowych. Studenci Wydziału są oceniani według opublikowanych i konsekwentnie stosowanych kryteriów i zasad. Formy i metody oceniania odpowiadają stosowanym metodom dydaktycznym oraz są dobierane odpowiednio do rodzaju sprawdzanych efektów. Sposoby **weryfikacji efektów kształcenia w zakresie wiedzy i umiejętności praktycznych (przedmioty kliniczne):** obserwacja studenta podczas ćwiczeń, kolokwium ustne zawierające krótkie ustrukturyzowane pytania, raport ustny z ćwiczeń, opracowanie pisemne przypadku chorego wraz z omówieniem, egzamin praktyczny (pediatria ginekologia i położnictwo, medycyna ratunkowa, choroby wewnętrzne), obserwacja studenta podczas dyżuru, obserwacja studenta w sytuacji symulowanej zagrożenia życia z użyciem manekinów treningowych (zajęcia w Centrum Symulacji), wykonanie samodzielnie badania podmiotowego i przedmiotowego przez studenta w obecności asystenta, ocenianie przez nauczyciela i innych studentów, omówienie historii choroby pacjenta/przypadku klinicznego.

Większość egzaminów z przedmiotów klinicznych zawiera komponent **egzaminu praktycznego**, sprawdzającego zdobycie odpowiednich umiejętności. **Ginekologia i położnictwo** - egzamin praktyczny przeprowadzany jest po zdaniu wszystkich kolokwiiów i polega na analizie wybranego przypadku klinicznego rzeczywistej pacjentki. Student przeprowadza badanie podmiotowe i w miarę możliwości przedmiotowe, sugeruje rodzaj badań dodatkowych, dokonuje analizy różnicowej, próbuje postawić rozpoznanie i zaproponować leczenie. Zaliczenie egzaminu praktycznego dopuszcza do egzaminu ustnego, który zalicza przedmiot. **Dermatologia z wenerologią** - kolokwia praktyczne przy pacjencie polegające na badaniu chorego, stawianiu rozpoznania choroby i podania sugestii co do leczenia u konkretnego pacjenta. Kolokwium ma na celu wykazanie się przez studenta umiejętnością badania pacjenta i różnicowania zmian chorobowych, znajomością budowy i fizjologii skóry oraz symptomatologii chorób skóry. Zdane kolokwium stanowi warunek dopuszczenia do egzaminu testowego. **Pediatria** - egzamin składa się z 2 części: egzaminu testowego oraz ustnego (część praktyczna i teoretyczna). Część praktyczna polega na przeprowadzeniu badania przedmiotowego pełnego lub cząstkowego. Egzamin praktyczny ma wpływ na ocenę końcową. **Choroby wewnętrzne** – przeprowadzany jest egzamin praktyczny przy łóżku pacjenta. Wymagane jest poprawne przeprowadzenie badania podmiotowego i przedmiotowego, samodzielne zredagowanie i omówienie z asystentem historii choroby pacjenta, omówienie diagnostyki różnicowej oraz zasad leczenia, ustne uzasadnienie zaproponowanego toku diagnostycznego i schematu leczenia. Pozytywny wynik egzaminu praktycznego, testowego i ustnego stanowi podstawę zaliczenia przedmiotu. **Medycyna ratunkowa** - zaliczenie

praktyczne odbywa się poprzez umiejętność rozpoznania i zaplanowania leczenia na symulatorze stanu zagrożenia życia z użyciem manekinów treningowych. Prawidłowe prowadzenie resuscytacji krążeniowo-oddechowej zgodnie z wytycznymi ERC 2015. Prawidłowe prowadzenie leczenia pacjentów w stanie zagrożenia życia zgodnie z wytycznymi ERC 2015. Negatywna ocena zaliczenia praktycznego wyklucza udział studenta w egzaminie testowym. **Anestezjologia i intensywna** terapia - zaliczenie praktyczne, dopuszczające do egzaminu odbywa się poprzez samodzielne poprowadzenie resuscytacji krążeniowo oddechowej na poziomie ALS (ang. *Advanced Life Support*, ALS). **Neurologia** - kolokwium praktyczne polega na ocenie umiejętności przeprowadzenia przedmiotowego badania neurologicznego wraz z interpretacją możliwych odchyłeń od stanu prawidłowego. Uzyskana ocena ma wpływ na ocenę końcową z ćwiczeń, która jest średnią ocen z kolokwium wstępnego, kolokwium końcowego, napisanej przez studenta historii choroby oraz kolokwium praktycznego. Uzyskanie średniej oceny na poziomie co najmniej 4,7 umożliwia studentowi zdawanie egzaminu końcowego z neurologii w terminie zerowym.

Weryfikacja osiągnięcia kompetencji społecznych studentów jest dokonywana w trakcie trwania zajęć dydaktycznych (obserwacja studenta przez nauczyciela, w czasie zajęć z pediatrii wykorzystywana jest skala Lucas). Obserwowany i oceniany jest m.in. stosunek studenta do pacjenta, umiejętność zrozumienia jego problemów zdrowotnych, sposób komunikacji z pacjentem i/lub jego opiekunami, okazywanie szacunku, poszanowanie godności i intymności, okazywanie zrozumienia dla różnic światopoglądowych i kulturowych, kierowanie się dobrem pacjenta, przestrzeganie tajemnicy lekarskiej i praw pacjenta. Student, który nie posiada wymaganych kompetencji społecznych (np. nie okazuje szacunku dla chorego, nie przestrzega zasad etyki lekarskiej i tajemnicy lekarskiej) nie uzyskuje zaliczenia przedmiotu. Kompetencje społeczne weryfikowane są podczas zajęć w czasie roku akademickiego, jak i podczas praktyk wakacyjnych (włączając dostrzeganie i rozpoznawanie własnych ograniczeń oraz dokonywanie samooceny, wdrażanie zasad koleżeństwa zawodowego i współpracy w zespole). Sposób weryfikacji efektów uczenia się w zakresie kompetencji społecznych w czasie praktyk wakacyjnych opisano w innej części raportu (kryterium 2). Nawyk kształcenia ustawicznego jest wypracowywany poprzez stosowane metody nauczania i oceniania zorientowane na studentów (w tym nauczanie problemowe (ang. *Problem Based Learning*, *PBL*) - wspierające samodzielne, aktywne uczenie się, zgłębianie wiedzy. Zajęcia z etyki są zaliczane są na podstawie: aktywnego udziału w dyskusji seminaryjnej, napisanie eseju na wybrany problem etyczny, kolokwium opartego na analizie przypadku. Przykładowe sposoby weryfikacji kompetencji społecznych na przedmiotach klinicznych to np.: badanie podmiotowe i przedmiotowe przeprowadzone samodzielnie przez studenta w obecności asystenta (prowadzona jest przedłużona obserwacja studenta), obserwacja studenta podczas ćwiczeń, prezentacja przypadku klinicznego (ocena kompetencji w zakresie formułowania wniosków z własnych pomiarów lub obserwacji); ocena napisanej przez studenta historii choroby wybranego pacjenta (ocena kompetencji w zakresie formułowania wniosków z własnych pomiarów lub obserwacji).

Weryfikację uzyskania zakładanych efektów uczenia się podczas zajęć z komunikacji medycznej opisano w innej części niniejszego raportu (kryterium 2).

Wyniki monitoringu losów absolwentów, ukazujące stopień przydatności na rynku pracy efektów uczenia się osiągniętych na kierunku lekarskim oraz luki kompetencyjne, pochodzące m.in. z analiz dokonywanych przez Biuro Karier, opisano w kryterium 8.

8. Nie dotyczy kierunku lekarskiego

9. Spełnienie reguł i wymagań w zakresie metod sprawdzania i oceniania efektów uczenia się, zawartych w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 powołanej ustawy

Sposób weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się na kierunku lekarskim WL WUM jest zgodny z zapisami w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 lipca 2019 roku w sprawie standardów kształcenia przygotowujących do wykonywania zawodu lekarza, lekarza dentysty, farmaceuty, pielęgniarki, położnej, diagnosty laboratoryjnego, fizjoterapeuty i ratownika medycznego. Osiągnięte efekty w zakresie wiedzy są weryfikowane podczas egzaminów pisemnych testowych i ustnych. Weryfikacja efektów uczenia się w zakresie umiejętności oraz w zakresie komunikowania się odbywa się podczas obserwacji studenta demonstrującego umiejętność (w tym manualne i w zakresie kompetencji społecznych) w czasie tradycyjnego egzaminu/kolokwium klinicznego.

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

1. Liczba, struktura kwalifikacji oraz dorobku naukowego/artystycznego nauczycieli akademickich oraz innych osób prowadzących zajęcia ze studentami na ocenianym kierunku, jak również ich kompetencje dydaktyczne (z uwzględnieniem przygotowania do prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość oraz w językach obcych). Najważniejsze osiągnięcia dydaktyczne jednostki z ostatnich 5 lat w zakresie ocenianego kierunku studiów (własne zasoby dydaktyczne, podręczniki autorstwa kadry, miejsca w prestiżowych rankingach dydaktycznych, popularyzacja)

oraz

2. Obsada zajęć ze szczególnym uwzględnieniem zajęć, które prowadzą do osiągnięcia przez studentów kompetencji związanych z prowadzeniem działalności naukowej

oraz

3. Łączenie przez nauczycieli akademickich i inne osoby prowadzące zajęcia działalności dydaktycznej z działalnością naukową oraz włączanie studentów w prowadzenie działalności naukowej

Liczba nauczycieli akademickich zatrudnionych na Uczelni w pełnym wymiarze czasu pracy wynosi 1386 (stan na 31.12.2020 r.), natomiast **liczba nauczycieli akademickich zatrudnionych na Uczelni w niepełnym wymiarze czasu pracy wynosi 463** (stan na 31.12.2020 r.). Wydział Lekarski WUM posiada **liczną i wysoko wykwalifikowaną kadrę dydaktyczną**, która łączy działalność dydaktyczną z działalnością naukową i kliniczną. Liczba pracowników prowadzących zajęcia dydaktyczne w WL stanowi **55% ogółu pracowników Uczelni**. Liczba nauczycieli akademickich Wydziału Lekarskiego zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy wynosi **779** (załącznik nr 48a), liczba pracowników prowadzących zajęcia dydaktyczne zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu wynosi **231** (załącznik nr 48b), liczba pracowników prowadzących zajęcia dydaktyczne w ramach umowy cywilno-prawnej wynosi 680 (załącznik nr 48c).

Na Uczelni zatrudnionych jest 187 nauczycieli akademickich posiadających tytuł profesora, 282 nauczycieli akademickich posiadających **stopień doktora habilitowanego**, 821 nauczycieli akademickich posiadających **stopień doktora** oraz 559 nauczycieli akademickich posiadających **tytuł zawodowy lekarza/stopień magistra**.

Tytuł profesora posiada 120 pracowników WL WUM, **stopień doktora habilitowanego** – 184 osoby, **stopień doktora** – 474 osoby, **tytuł zawodowy lekarza** – 196 osób i **stopień magistra** – 59 osób. Nauczyciele prowadzący działalność dydaktyczną **podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe** poprzez uzyskiwanie tytułów specjalisty w poszczególnych specjalnościach lekarskich, jak i uzyskując kolejne stopnie i tytuły naukowe, a także poprzez uczestnictwo w licznych szkoleniach i kursach organizowanych także poza uczelnią oraz kongresach i konferencjach naukowych (krajowych i zagranicznych). Łącznie, w latach 2016-2020, na istniejących do 2019 roku I WL i II WL, a następnie na funkcjonującym od roku akademickiego 2019/2020 WL, **stopień doktora uzyskały 264 osoby** (2016 – 45 osób, 2017 – 40 osób, 2018 – 51 osób, 2019 – 36 osób, 2020- 92 osoby), promotorami w tych przewodach doktorskich byli pracownicy obecnego WL, a promowani to pracownicy obecnego WL (pełnoetatowi, pracujący na część etatu lub zatrudnieni na umowie cywilno-prawnej lub uczestnicy studiów doktoranckich lub Szkoły Doktorskiej) (załącznik nr 49). Liczba pracowników, którzy **uzyskali stopień doktora habilitowanego** w latach 2016-2020 wynosi **107 osób** (załącznik nr 50). W 2020 roku nominacje profesorskie otrzymało 13 pracowników WL, w **latach 2016-2019 nominacje profesorskie uzyskało 39 pracowników** (załącznik nr 51).

Zajęcia dydaktyczne prowadzone są przez nauczycieli akademickich posiadających dorobek naukowy w obszarze wiedzy odpowiadającej zakresowi kształcenia wskazanemu dla tego kierunku studiów i/lub posiadają doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, związane z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia dla tego kierunku. Obsada stanowisk naukowo-dydaktycznych, dydaktycznych i naukowych odbywa się na Wydziale w drodze konkursu (polityka rekrutacji opisana została w dalszej części niniejszego raportu). Zasady przeprowadzania konkursów zawarte są Statucie WUM oraz Regulaminie Pracy WUM (załącznik nr 52 oraz załącznik nr 53).

Nauczyciel akademicki zamierzający podjąć lub kontynuujący szkolenie specjalizacyjne, może zwrócić się do osoby reprezentującej Rektora z wnioskiem o wyrażenie zgody na podnoszenie kwalifikacji zawodowych w ramach specjalizacji. Zgoda pracodawcy na podnoszenie kwalifikacji zawodowych umożliwia uzyskanie zwolnienia z całości lub części dnia (lub dni) pracy na czas niezbędny do realizacji programu specjalizacji, przy czym zachowane jest prawo do wynagrodzenia za czas zwolnienia. Szczegóły trybu realizacji szkolenia specjalizacyjnego określa Zarządzenie Rektora nr 152/2019 z dnia 29 listopada 2019 r. w sprawie określenia trybu szkolenia specjalizacyjnego przez nauczycieli akademickich (załącznik nr 54).

Nauczyciele akademicy są też **organizatorami licznych kursów i autorami wykładów** dla lekarzy w ramach kształcenia podyplomowego (załącznik nr 55 - Informator WUM o kursach podyplomowych obowiązkowych specjalizacyjnych) oraz kursów podyplomowych doskonalących (np. „Chirurgia laparoskopowa – techniki szycia”, „Leczenie żywieniowe w chirurgii i intensywnej terapii”, „Od komórki do biobanku - warsztaty dla początkujących”). Należy dodać, że kadra dydaktyczna WL organizuje wspólne konferencje szkoleniowo-naukowe z innymi uczelniami w Polsce (np. konferencja „Alergia na pokarmy u dzieci. Nowe wyzwania w diagnostyce i leczeniu” zorganizowana wspólnie z Wydziałem Lekarskim Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie) oraz instytucjami (np. konferencja „Czyste ręce ratują życie” zorganizowana pod patronatem Głównego Inspektoratu Sanitarnego).

Liczba nauczycieli akademickich, ich dorobek naukowy i kompetencje dydaktyczne zapewniają realizację programu studiów oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów uczenia się. Nauczyciele akademicy posiadają pełne kwalifikacje zawodowe do prowadzenia zajęć dydaktycznych, ponieważ Uczelnia stwarza bardzo dobre warunki do rozwoju, czego dowodem jest liczna grupa pracowników uzyskujących stopnie i tytuły naukowe, specjalizacje lekarskie, co już opisano wcześniej. Obsada zajęć dydaktycznych uwzględnia w pełni dorobek naukowy oraz doświadczenie zawodowe nauczycieli. Kadra na ocenianym kierunku jest w pełni kompetentna do prowadzenia zajęć praktycznych oraz posiada bogate i aktualne doświadczenie zawodowe, które odpowiada zakresowi prowadzonych zajęć.

Nauczyciele akademicy posiadają często więcej niż jedną specjalizację lekarską, 613 pracowników posiada łącznie 950 specjalizacji, w tym 1 osoba posiada 7 specjalizacji, 2 osoby – 5 specjalizacji, 8 osób – 4 specjalizacje, 50 osób – 3 specjalizacje, 199 osób - 2 specjalizacje, 353 osoby – 1 specjalizację. Najczęściej posiadaną specjalizacją jest specjalizacja z chorób wewnętrznych (164 osób) oraz pediatrii (91 osób), chirurgii ogólnej (70 osób) oraz położnictwa i ginekologii (44 osób), (załącznik nr 56). Liczbę specjalistów w danych specjalnościach lekarskich przedstawia załącznik 56a.

Aktualnie **46 nauczycieli WL pełni funkcję konsultantów wojewódzkich** w swoich dziedzinach, a **czterech profesorów funkcje konsultantów krajowych** (prof. Andrzej Horban – choroby zakaźne, prof. Leszek Królicki – medycyna nuklearna, prof. Mirosław Wielgoś – perinatologia, prof. Krzysztof Czajkowski - położnictwo i ginekologia). Kadra WL wchodzi też w **skład zarządów głównych polskich i międzynarodowych towarzystw naukowych**: prof. Zbigniew Gałązka (prezes elekt Polskiego Towarzystwa Chirurgii Naczyniowej, prof. Tomasz Jakimowicz (sekretarz PTChN), prof. Aleksandra Banaszekiewicz (członek ZG Polskiego Towarzystwa Gastroenterologii, Hepatologii i Żywienia Dzieci), prof. Aneta Nitsch-Osuch –

członek ZG Polskiego Towarzystwa Medycyny Rodzinnej), prof. Krzysztof Filipiak (prezes Polskiego Towarzystwa Nadciśnienia Tętniczego), dr hab. Ernest Kuchar (prezes Polskiego Towarzystwa Wakcynologii), prof. Dagmara Mirowska-Guzel jest prezesem Polskiego Towarzystwa Farmakologii Klinicznej i Terapii, prof. dr hab. Piotr Henryk Skarżyński z Zakładu Niewydolności Serca i Rehabilitacji Kardiologicznej WUM został wybrany do Zarządu Międzynarodowego Towarzystwa Telemedycyny i e-Zdrowia na kadencję 2019-2021, gdzie pełni funkcję wiceprzewodniczącego i reprezentanta członków instytucjonalnych ISfTeH, prof. Lidia Rudnicka, kierownik Katedry i Kliniki Dermatologicznej WUM, została wybrana na członka zarządu *European Academy of Dermatology and Venerology*, dr hab. Jola Kunikowska, adiunkt w Zakładzie Medycyny Nuklearnej WUM, została wybrana prezydentem-elektem Europejskiego Towarzystwa Medycyny Nuklearnej (*European Association of Nuclear Medicine, EANM*). Nauczyciele akademicki wchodzi w skład międzynarodowych i krajowych gremiów eksperckich formułujących i publikujących zalecenia, np. prof. Hanna Szajewska jest współautorką rekomendacji: „*Probiotics and Preterm Infants: A Position Paper by the European Society for Paediatric Gastroenterology Hepatology and Nutrition Committee on Nutrition and the European Society for Paediatric Gastroenterology Hepatology and Nutrition Working Group for Probiotics and Prebiotics*”, „*Commercial Probiotic Products: A Call for Improved Quality Control. A Position Paper by the ESPGHAN Working Group for Probiotics and Prebiotics*”.

Wielu nauczycieli WL wchodzi w skład rad naukowych czasopism o zasięgu międzynarodowym z listy filadelfijskiej, łącząc pracę dydaktyczną z pracą naukową (prof. Mariusz Ratajczak (*Leukemia*), prof. Jacek Malejczyk (*Human Reproduction*), prof. Lidia Rudnicka (*Journal of the European Academy of Dermatology and Venerology*), prof. Leszek Szablewski (*Journal of Alzheimers Disease*), prof. Andrzej Górski (*Archivum Immunologiae et Therapiae Experimentalis*), prof. Hanna Szajewska (*Journal of Pediatric Gastroenterology and Nutrition*), prof. Joanna Domagała-Kulawik (*BioMed Reseach International Pulmonology*), prof. Urszula Demkow (*Central European Journal of Immunology*), prof. Mariusz Ratajczak (*Folia Histochemica et Cytobiologica*), prof. Krzysztof J. Filipiak (*Cardiology Journal*), prof. Tomasz Bednarczuk (*Endokrynologia Polska*), prof. Krzysztof Zieniewicz, prof. Wojciech Lisik, prof. Piotr Małkowski (*Annals of Transplantation*), prof. dr hab. Daniel Młocicki (*Acta Parasitologica*), prof. Tadeusz Wróblewski (*Videosurgery and Other Miniinvasive Techniques*), prof. Mariusz Ratajczak (*Open Life Sciences*), prof. Aleksander Mazurek (*Acta Poloniae Pharmaceutica. Drug Research*), dr Bohdan Starościk (*Postępy Mikrobiologii*).

Profesorowie zatrudnieni w WL są członkami gremiów doradczych: prof. Piotr Radziszewski jest członkiem Narodowej Rady Rozwoju przy Prezydencie RP, prof. Magdalena Marczyńska i prof. Andrzej Horban są członkami Rady Medycznej przy Ministrze Zdrowia, prof. Marek Kulus jest członkiem Uniwersyteckiej Komisji ds. Jakości Kształcenia na Kierunku Lekarskim, prof. Andrzej Horban i prof. Aneta Nitsch-Osuch są członkami Rady Sanitarno-Epidemiologicznej. Członkostwo w Radach Naukowych instytutów naukowych: prof. Mirosław Wielgoś (RN Wojskowego Instytutu Medycznego), członkami Rady Naukowej Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc są: prof. Rafał Krenke, prof. Marek Kulus, prof. Zbigniew Gaciong. Członkami Rady Naukowej Narodowego Instytutu Leków są: prof. Grzegorz Basak, dr n. med. Paweł Balsam. Członkiem Rady Naukowej Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny jest dr hab. Piotr Tyszko. Członkami Rady Naukowej Instytutu Kardiologii są: prof. Piotr Pruszczyk, prof. Grzegorz Opolski, prof. Olgierd Rowiński. Członkami Rady Naukowej Narodowego Instytutu Geriatrii, Reumatologii i Rehabilitacji są: prof. Jacek Szaflik, prof. Krzysztof Filipiak.

Włączanie studentów do prowadzenia działalności naukowej przez nauczycieli (prowadzących działalność dydaktyczną i naukową) opisano w kryterium 1 (publikowanie prac, udział w konferencjach naukowych, realizacja grantów) oraz kryterium 8 (koła naukowe).

Autorefleksyjnie, warto jednak zaznaczyć, że bardzo wielu nauczycieli realizuje zadania dydaktyczne w ramach godzin nadliczbowych, co stwarza duże obciążenia czasowe i organizacyjne. Wskazuje to na potrzebę zwiększenia liczebności kadry dydaktycznej Wydziału.

4. Założenia, cele i skuteczność prowadzonej polityki kadrowej, z uwzględnieniem metod i kryteriów doboru oraz rekrutacji kadry, sposobów, zasad i kryteriów oceny jakości kadry oraz udziału w tej ocenie różnych grup interesariuszy, w tym studentów, a także wykorzystania wyników oceny w rozwoju i doskonaleniu kadry

Istotą **polityki rekrutacji pracowników WUM** (załącznik nr 57) jest stosowanie otwartych, efektywnych i przejrzystych procedur (odpowiednio dostosowanych do stanowiska), które są możliwe do porównania z innymi procedurami na poziomie krajowym i międzynarodowym. Celem takiej polityki jest z jednej strony zapewnienie wsparcia dla kandydatów, a z drugiej wyłonienie najlepszych osób, które przyczyniałyby się do wzmocnienia kadry badawczo-dydaktycznej. Warszawski Uniwersytet Medyczny: uznaje pracowników, a w szczególności tych, którzy zdecydowali się na karierę naukową, za profesjonalistów i zapewnia, że będą traktowani w taki sposób od momentu rozpoczęcia pracy zawodowej, nie dyskryminuje kandydatów do pracy oraz pracowników w jakikolwiek sposób: ze względu na płeć, wiek, pochodzenie etniczne, narodowe lub społeczne, religię lub wyznanie, orientację seksualną, język, niepełnosprawność, przekonania polityczne oraz status społeczny bądź materialny, stawia sobie za cel zapewnienie równowagi płci kadry, w tym opiekunów naukowych i menedżerów, bez obniżania kryteriów jakości i kwalifikacji, w celu zapewnienia równego traktowania, dąży do zachowania równowagi płci w komisjach konkursowych. **Procedura rekrutacji pracowników WUM**, szczególnie w przypadku rekrutacji na stanowiska pracowników naukowych, zachowuje standardy międzynarodowe *The European Charter for Researchers* oraz *The Code of Conduct for the Recruitment of Researchers*. Polityka rekrutacji określa standardy przyjmowania pracowników do pracy, z uwzględnieniem osób na początkowym etapie kariery oraz osób powracających do pracy i kariery naukowej. Rekrutacja odbywa się w sposób otwarty, przejrzysty i efektywny oraz jest dostosowana do rodzaju oferowanego stanowiska. Kandydaci są poinformowani z wyprzedzeniem o procesie rekrutacji oraz kryteriach wyboru, liczbie dostępnych stanowisk oraz perspektywach rozwoju zawodowego. Podstawowe **wymagania kwalifikacyjne** dla osób zatrudnianych na stanowiskach nauczycieli akademickich określa Dział VIII Statutu WUM (załącznik nr 52).

5. System wspierania i motywowania kadry do rozwoju naukowego oraz podnoszenia kompetencji dydaktycznych

Pracownicy WL mogą ubiegać się o przyznanie nagród uzależnionych od wyników ich pracy: **nagrody Ministra Zdrowia, Nagrody Rektora**, za osiągnięcia naukowe, dydaktyczne, organizacyjne albo za całokształt dorobku (nauczyciele akademicki), **nagrody Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego** za wybitne osiągnięcia naukowe oraz za osiągnięcia w opiece naukowej i dydaktycznej, **nagrody Prezesa Rady Ministrów** za wyróżnione rozprawy doktorskie, wysoko ocenione osiągnięcia będące podstawą nadania stopnia naukowego. Nagrody Rektora przyznawane są: indywidualnie za osiągnięcia dydaktyczne, zespołowe osiągnięcia dydaktyczne, za osiągnięcia naukowe, za całokształt dorobku, za osiągnięcia o charakterze innowacyjnym i prorozwojowym. **Nagrody Rektora** przyznawane są zgodnie z regulaminem (załącznik nr 58). W latach 2016-2020 JM Rektor przyznał łącznie nauczycielom akademickim Wydziału Lekarskiego: 352 nagrody naukowe, 287 nagród dydaktycznych, 16 nagród

organizacyjnych, 84 nagrody specjalne, 16 nagród za innowacje, 11 nagród za całokształt dorobku. W latach 2016–2020 nauczyciele WL otrzymali Nagrody Ministra Zdrowia: 1 naukową, 6 dydaktycznych, w tych samych latach Prezes rady Ministrów przyznał 2 nagrody naukowe. Wykaz wynagrodzonych nauczycieli akademickich przedstawiają: *załącznik 58a* i *załącznik 58b*. W 2020 roku **Minister Zdrowia przyznał nagrody nauczycielom akademickim WL** za znaczące osiągnięcia w działalności naukowej, dydaktycznej, organizacyjnej, wdrożeniowej oraz za całokształt dorobku: nagrodę w zakresie działalności naukowej otrzymała dr Aleksandra Gąsecka van der Pol z I Katedry i Kliniki Kardiologii UCK WUM, za pracę naukowo-badawczą dotyczącą terapii przeciwpłytkowej, w tym pracę pn. *”Płytkowe pęcherzyki zewnątrzkomórkowe a stosowanie antagonistów receptora P2Y12 w ostrym zawale serca”*, nagrodę w zakresie działalności dydaktycznej przyznano zespołowi w składzie: dr hab. Rafał Stec - kierownik Kliniki Onkologii UCK WUM, dr Marta Smoter i lek. Magdalena Chmielowiec z Kliniki Onkologii, dr Leszek Kraj z Katedry i Kliniki Hematologii, Transplantologii i Chorób Wewnętrznych UCK WUM oraz prof. Mariuszowi Frączkowi z II Katedry i Kliniki Chirurgii Ogólnej, Naczyniowej i Onkologicznej, za autorstwo nowoczesnego podręcznika akademickiego *„Onkologia. Podręcznik dla studentów medycyny. Pomoc dla lekarzy specjalizujących się w onkologii”*, prof. Grzegorza Opolskiego kierownika I Katedry i Kliniki Kardiologii uhonorowano natomiast nagrodą za całokształt dorobku. Prof. Grzegorz Opolski jest też laureatem **Nagrody Prezesa PAN**. Najwyższe odznaczenie **Polskiego Towarzystwa Lekarskiego**, Medal Gloria Medicinae otrzymała prof. Alicja Wiercińska-Drapało, kierownik Kliniki Chorób Zakaźnych za *”ofiarną służbę ludziom, za najwyższy szacunek dla zdrowia i życia ludzkiego, za sumienne i godne wykonywanie sztuki leczenia, za podtrzymywanie honoru i szlachetnych tradycji stanu lekarskiego, za tworzenie nieprzemijających wartości”*. Prof. Jolanta Małyszko, kierownik Katedry i Kliniki Nefrologii, Dializoterapii i Chorób Wewnętrznych UCK WUM jest członkiem Komitetu Wykonawczego *Kidney Disease: Improving Global Outcomes* (KDIGO). Lekarz Paweł Sobczuk z Katedry i Zakładu Fizjologii Doświadczalnej i Klinicznej WUM został powołany do Komitetu Młodych Onkologów (*Young Oncologists Committee*, YOC) – struktury Europejskiego Towarzystwa Onkologii Klinicznej (*European Society for Medical Oncology*). Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego przyznał dr. n. med. Mariuszowi Tomaniakowi z I Katedry i Kliniki Kardiologii UCK WUM prestiżowe wyróżnienie: Nagrodę za Publikacje Naukowe za pracę zatytułowaną *„Benefit and Risks of Aspirin in Addition to Ticagrelor in Acute Coronary Syndromes: A Post Hoc Analysis of the Randomized GLOBAL LEADERS Trial”*, której dr Tomaniak jest pierwszym autorem. Wyróżniona praca została opublikowana w 2019 roku na łamach oficjalnego czasopisma *American Medical Association - JAMA Cardiology*. Podczas dorocznego Kongresu Amerykańskiego Towarzystwa Chirurgów Plastycznych, 89-tej edycji *Plastic Surgery The Meeting*, nagrodzono najlepsze prace z dziedziny chirurgii plastycznej i rekonstrukcyjnej opublikowane w 2019 r. Za najlepszy artykuł w kategorii estetyki piersi uznano publikację pod tytułem *„Analysis of the Visual Perception of Female Breast Aesthetics and Symmetry: An Eye-Tracking Study”*, której współautorami są dr Wiktor Paskal - asystent w Zakładzie Metodologii Badań Naukowych i dr Adriana Paskal - prowadząca badania wraz z zespołem Zakładu.

Podnoszenie kompetencji dydaktycznych kadry zapewniają: obowiązkowy kurs dydaktyczny dla nowozatrudnionych nauczycieli, odbywająca się co roku konferencja Dzień Kultury Jakości Kształcenia, szkolenia i warsztaty organizowane przez Biuro Jakości i Innowacyjności Kształcenia (np. dotyczące zasad tworzenia pytań testowych, przygotowywania zajęć e-learningowych) oraz Centrum Symulacji Medycznych, które przeprowadziło **cykl szkoleń instruktorskich w zakresie nauczania metodą symulacji wysokiej wierności, skierowany do pracowników naukowo-dydaktycznych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego**. Każda edycja szkoleń składała się z części teoretycznej i praktycznej. Podczas zajęć skupiono się

między innymi na zagadnieniach związanych z: zasadami prowadzenia zajęć z wykorzystaniem symulacji medycznej jako narzędzia dydaktycznego, zasadami pracy instruktora symulacji medycznej, zasadami nauczania w salach wysokiej wierności oraz pracowniach umiejętności technicznych, zasadami tworzenia scenariuszy klinicznych, zasadami prowadzenia debriefingu, nauce oceny wiedzy i umiejętności studentów z wykorzystaniem symulacji wysokiej wierności oraz technik podsumowujących zajęcia.

Wsparcie i motywowanie kadry dydaktycznej polega także na zamieszczaniu na stronach internetowych Wydziału i WUM rankingów, np. 100 najlepiej ocenionych przez studentów dydaktyków, 100 liderów naukowych. Ponadto, na stronach internetowych Wydziału i Uczelni zamieszczane są informacje o sukcesach kadry dydaktycznej, np. artykułach opublikowanych w prestiżowych czasopismach, zdobytych grantach, nagrodach, wyróżnieniach, pełnieniu funkcji z wyboru w towarzystwach i gremiach eksperckich krajowych i międzynarodowych.

Kadra dydaktyczna podlega **kompleksowej okresowej ocenie pracowniczej**, zgodnie z obowiązującymi w WUM procedurami (*załącznik nr 59*). W WUM obowiązuje powszechny, okresowy i klarowny system oceny pracy. Powszechność oznacza, że ocenie podlegają wszyscy pracownicy Uczelni. Okres oceny uzależniony jest od zajmowanego stanowiska pracy oraz okresu zatrudnienia. Klarowność opiera się na jasnych zasadach oceny, dostępnych dla wszystkich pracowników. W Uczelni obowiązują odrębne unormowania dotyczące oceny pracy nauczycieli akademickich i odrębne unormowania dotyczące oceny pracy pracowników niebędących nauczycielami akademickimi. Nauczyciele akademicy podlegają okresowej ocenie pracy na podstawie Regulaminu oceny okresowej nauczycieli akademickich, stanowiącego załącznik nr 2 do zarządzenia nr 23/2020 Rektora Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego z dnia 29.01.2020 r. (*załącznik nr 60*).

Załącznik do Regulaminu oceny okresowej nauczycieli akademickich przedstawia kryteria oceny okresowej dla nauczycieli akademickich (*załącznik nr 60a*), które obejmują: kryteria oceny działalności naukowej, kryteria działalności dydaktycznej i podnoszenie kompetencji zawodowych, kryteria oceny działalności organizacyjnej oraz wpływu na otoczenie społeczno-gospodarcze. W wyniku oceny okresowej można uzyskać ocenę pozytywną lub negatywną. W ocenie brane są m.in. pod uwagę i oceniane wyniki ankiety studenckiej (co uwzględnia udział interesariuszy wewnętrznych), wyniki hospitacji, realizacja projektu na rzecz otoczenia społeczno-gospodarczego (co uwzględnia udział interesariuszy zewnętrznych).

6. Spełnienie reguł i wymagań w zakresie doboru nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia oraz obsady zajęć, zawartych w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w przypadku kierunków studiów

Kształcenie służące osiągnięciu efektów uczenia się w grupach zajęć jest prowadzone przez nauczycieli akademickich posiadających kompetencje zawodowe lub naukowe oraz doświadczenie w zakresie właściwym dla prowadzonych zajęć, z tym że w grupach zajęć klinicznych zabiegowych i klinicznych niezabiegowych jest prowadzone przez nauczycieli akademickich posiadających dorobek naukowy, prawo wykonywania zawodu lekarza oraz tytuł specjalisty lub specjalizację w dziedzinie medycyny adekwatnej do prowadzonych zajęć, lub przez osoby posiadające prawo wykonywania zawodu lekarza, które ukończyły w trakcie szkolenia specjalizacyjnego moduł podstawowy albo ukończyły 3 rok szkolenia specjalizacyjnego w specjalizacjach jednolitych w odpowiedniej dziedzinie medycyny, jeżeli uzyskały pozytywną opinię kierownika specjalizacji, a także przy współudziale innych osób posiadających dorobek naukowy lub doświadczenie kliniczne, w zakresie właściwym do prowadzonych zajęć.

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

1. Stan, nowoczesność, rozmiar i kompleksowość bazy dydaktycznej i naukowej służącej realizacji zajęć oraz działalności naukowej na ocenianym kierunku w dyscyplinie/dyscyplinach, do której/których kierunek jest przyporządkowany

Utrzymanie wysokiego poziomu kształcenia jest nierozdzielnie związane z właściwą infrastrukturą dydaktyczną (odpowiednie wyposażenie sal klinicznych, pomieszczeń dydaktycznych i socjalnych). Efektywny przebieg procesu nauczania i osiąganie efektów kształcenia umożliwia również Biblioteka Główna WUM, oferująca dostęp do nowoczesnych narzędzi wyszukiwawczych (medycznych baz danych) oraz aktualnego piśmiennictwa branżowego. Wydział Lekarski prowadzi zajęcia na kierunku lekarskim w oparciu o uczelnianą infrastrukturę opisaną poniżej. **Wykaz sal dydaktycznych wraz z wyposażeniem** przedstawia załącznik nr 61. W ostatnich latach dokonano licznych inwestycji w zakresie infrastruktury dydaktycznej, w tym uruchomiono projekt „Wdrożenie e-usług do obsługi procesów związanych z edukacją i egzaminowaniem w WUM” (dofinansowany z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020). Projekt zakłada rozwój uczelnianej infrastruktury IT, zaprojektowanie i wdrożenie uczelnianego, dedykowanego potrzebom naszych studentów i nauczycieli, systemu egzaminowania elektronicznego oraz stworzenie bazy multimedialnych pytań testowych. Doposażono jednostki w sprzęt (komputery, tablety, kamery) do prowadzenia zajęć z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość. Wyposażono Bibliotekę WUM w celu zwiększenia jej dostępności dla osób niepełnosprawnych (co opisano szerzej poniżej).

Centrum Dydaktyczne WUM (ul. Księcia Trojdena 2a) - W Centrum Dydaktycznym może jednocześnie być kształconych 1700 studentów. W auli wyposażonej w system audiowizualny, możliwej do podziału na dwie części (odpowiednio dla 600 i 400 osób) mieści się 1000 słuchaczy. Pozostali słuchacze mogą uczestniczyć w zajęciach w 18 salach seminaryjnych (2 sale 150-osobowe z możliwością podziału na 4 sale 75 – osobowe, 2 sale 100-osobowe z możliwością podziału na 4 sale 50-osobowe i 10 sal 25-osobowych). Wszystkie sale wyposażone są w: komputer, sieć WIFI, zintegrowany system Audio-Video i rzutniki multimedialne. Wyposażenie Centrum Dydaktycznego pozwala również na transmisję obrazu i dźwięku z auli do sal seminaryjnych, jak również przeprowadzenia wideokonferencji np. z sali operacyjnej.

Centrum Biblioteczno-Informacyjne WUM (ul. Żwirki i Wigury 63) to nowoczesny, czterokondygnacyjny obiekt o powierzchni użytkowej ponad 7 tys. m². Znajduje się w nim ponad 120 pomieszczeń. Budynek wyposażony jest w multimedialne sale wykładowe, w pełni skomputeryzowane czytelnie i wypożyczalnie umożliwiające szybki dostęp do najnowszych krajowych i zagranicznych źródeł naukowej informacji medycznej. Biblioteka Główna WUM posiada liczne, źródła wiedzy medycznej, stomatologicznej i nauk pokrewnych, w tym literaturę zalecaną w sylabusach, dostępne w sieci uczelnianej i poza nią (portal HAN3). W e-ofercie są e-bazy (specjalistyczne, platformy e-czasopism, e-książek), e-czasopisma, e-książki. W ramach Wirtualnej Biblioteki Nauki - dostęp do zasobów licencyjnych dla instytucji akademickich w kraju i wybranych dla konsorcjów. Istnieją narzędzia ułatwiające korzystanie z e-zasobów, pracę naukową i dydaktyczną, zgłaszanie propozycji zakupów baz, czasopism i książek. W ofercie tradycyjnej jest wiele woluminów książek, czasopism itp. Studenci mogą korzystać z pokojów pracy w Czytelnii Biblioteki. Dostępny jest System Centralnego Wydruku (kopiowanie, skanowanie, wysyłki e-mailem, drukowanie). Są przygotowani (przysposobienie biblioteczne) do korzystania z zasobów i usług Biblioteki.

Centrum Rehabilitacyjno-Sportowe (ul. Księcia Trojdena 2a). To nowoczesny obiekt sportowo-dydaktyczny, który rozpoczął swoją działalność 1 lutego 2016 r. Kompleks pełni wielorakie funkcje – jest zarówno ośrodkiem sportowym, rehabilitacyjnym, dydaktyczno-

naukowym oraz rekreacyjnym. Celem CSR WUM jest propagowanie aktywności ruchowej oraz promowanie zdrowego stylu życia w społeczności akademickiej poprzez zapewnienie bazy do prowadzenia zajęć ogólnorozwojowych, zajęć na pływalniach, rehabilitacji jak również dydaktyki ukierunkowanej na opanowanie profesjonalnej wiedzy i umiejętności w zakresie szeroko pojętej fizjoterapii i rehabilitacji.

Centrum Badań Przedklinicznych (ul. Banacha 1b). Projekt Centrum Badań Przedklinicznych i Technologii zrealizowany w latach 2000-2015 i sfinansowany ze środków Unii Europejskiej – Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, lata 2007-2013, Priorytet 2. Infrastruktura strefy B+R, Działanie 2.2 Wsparcie tworzenia wspólnej infrastruktury badawczej jednostek naukowych. W centrach naukowo-badawczych projektu CePT powstało 47 nowoczesnych, unikatowych w skali światowej specjalistycznych laboratoriów, w których realizowane są projekty badawcze we współpracy międzynarodowej z ośrodkami naukowymi z kilkudziesięciu krajów. Infrastruktura badawcza zakupiona w ramach projektu służy kilku tysiącom naukowców, doktorantów oraz studentów. Jest największym przedsięwzięciem biomedycznym i biotechnologicznym w Europie Środkowo-Wschodniej i jednocześnie największą inwestycją w naukę w Polsce. Na powierzchni ponad 5,5 tys. m² mieszczą się nowoczesne laboratoria Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, gdzie prowadzone są badania nad najczęściej występującymi chorobami cywilizacyjnymi. Do głównych obszarów badawczych CBP należą badania nad chorobami neurodegeneracyjnymi, chorobami układu krążenia i chorobami nowotworowymi oraz nowymi związkami aktywnymi biologicznie i nowymi metodami leczenia. CBP stanowi bazę naukową dla zakładów zajmujących się naukami podstawowymi i dla klinik WUM. Wydział Lekarski utworzył w strukturach CBP cztery laboratoria badawcze: Laboratorium Zaawansowanych Biotechnologii, Laboratorium Fizjologii Doświadczalnej i Klinicznej, Laboratorium Farmakologii Doświadczalnej i Klinicznej, Laboratorium Chorób Metabolicznych Wątroby. Laboratoria Wydziału Lekarskiego dysponują najnowocześniejszą aparaturą naukowo-badawczą, która pozwala realizować projekty naukowe zarówno pracownikom naukowym jak i studentom WL. **Wykaz wyposażenia bazy laboratoryjnej Centrum Badań Przedklinicznych** przedstawia załącznik nr 62.

Autorefleksyjnie, należy zauważyć, że ta baza laboratoryjna i aparaturowa powinna być wykorzystana w sposób bardziej optymalny.

Na terenie Kampusu Ochota w Warszawie stworzony został kompleksowy ośrodek badań biomedycznych złożony z dziesięciu ściśle współpracujących ze sobą środowiskowych centrów naukowych, stanowiących konsorcjum czołowych instytucji naukowo-badawczych w Polsce: Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego (WUM), Uniwersytetu Warszawskiego (UW), Politechniki Warszawskiej (PW), Instytutu Biologii Doświadczalnej PAN (IBD), Instytutu Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej PAN (IMDiK), Międzynarodowego Instytutu Biologii Molekularnej i Komórkowej UNESCO – PAN (MIBMiK), Instytutu Biochemii i Biofizyki PAN (IBB), Instytutu Podstawowych Problemów Techniki PAN (IPPT), Instytutu Wysokich Ciśnień PAN (IWC), Instytutu Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej PAN (IBIB). W ściśle współpracujących ze sobą centrach naukowych CePT prowadzone są interdyscyplinarne badania podstawowe oraz badania dotyczące nowych metod diagnostycznych i terapeutycznych, w odniesieniu do najczęściej występujących chorób cywilizacyjnych, w szczególności: układu krążenia, układu nerwowego oraz chorób nowotworowych i związanych z procesem starzenia. Dzięki synergii potencjału wybitnych naukowców z możliwościami sieci laboratoriów wyposażonych w specjalistyczną aparaturę najwyższej klasy zakupioną w ramach projektu CePT, nasi naukowcy mogą tworzyć nową jakość w medycynie i rozwiązywać problemy wielokrotnie bardziej złożone niż dotychczas oraz przekraczać bariery, które ograniczały do tej pory możliwości badawcze poszczególnych wydziałów, uczelni i instytutów. Takie rozwiązanie pozwala nam przedstawić unikatową ofertę, której beneficjentami mogą być cztery grupy

społeczne: naukowcy przez stworzenie warunków pracy na wysokiej klasy aparaturze badawczej, sektor gospodarczy przez otwarcie możliwości współpracy i komercjalizacji badań, placówki służby zdrowia oraz społeczeństwo przez dostęp do najnowocześniejszych metod badawczych i diagnostycznych.

Centrum Symulacji Medycznych (ul. Banacha 1a). Warszawski Uniwersytet Medyczny realizuje w latach 2015-2022 projekt dofinansowany z Funduszy Europejskich pn.: „*Wdrożenie Programu Rozwojowego w oparciu o Centrum Symulacji Medycznych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego*” (załącznik nr 25). Celem projektu jest podniesienie skuteczności i jakości praktycznego nauczania studentów kierunków medycznych (lekarskiego, lekarsko-dentystycznego, pielęgniarstwa i położnictwa). Od roku akademickiego 2017/2018 celem wdrożenia programu kształcenia opartego na CMS utworzono tymczasowe Centrum Symulacji Medycznych. Znajdują się w nim: trzy sale symulacyjne wysokiej wierności wraz z pomieszczeniami kontrolnymi; sala porodowa, sala operacyjna oraz sala szpitalnego oddziału ratunkowego. Wszystkie sale są wyposażone w symulatory wysokiej wierności oraz sprzęt audio-video, które połączone są z salami debriefingowymi, służącymi do omawiania ćwiczonych scenariuszy klinicznych; cztery sale Umiejętności Technicznych wyposażone w trenażery przeznaczone do realizacji zajęć z zakresu anestezjologii, chirurgii, ginekologii i położnictwa, chorób wewnętrznych, medycyny ratunkowej oraz pediatrii. Jedna z sal wyposażona jest w aparat USG wraz ze specjalnymi trenażerami do nauki procedur z zakresu ultrasonografii. Wyposażenie CSM przedstawia załącznik nr 63. Centrum pracuje 5 dni w tygodniu, 12 godzin dziennie (8.00 - 20.00). Obsługą zajęć zajmuje się 10 techników z wykształceniem w zakresie jednego z kierunków: pielęgniarstwo, położnictwo, ratownictwo medyczne oraz psychologia. Jedno stanowisko przypada osobie koordynującej bieżące zadania CSM np. weryfikacja i zamówienia materiałów jednorazowych i zużywalnych, ustalanie harmonogramów pracy zespołu, kontakty z nauczycielami akademickimi prowadzącymi zajęcia, itp.

Szpitala Kliniczne/Spółki WUM: Uniwersyteckie Centrum Kliniczne WUM, w skład którego wchodzi: Centralny Szpital Kliniczny/Przychodnia Specjalistyczna Banacha, Dziecięcy Szpital Kliniczny im. Józefa Polikarpa Brudzińskiego/Przychodnia Specjalistyczna dla Dzieci, Szpital Kliniczny Dzieciątka Jezus/Przychodnia Specjalistyczna Lindleya, Szpital Kliniczny im. Ks. Anny Mazowieckiej, Uniwersyteckie Centrum Zdrowia Kobiety i Noworodka. Opis bazy klinicznej, gdzie prowadzone są zajęcia dydaktyczne przedstawia załącznik nr 64.

2. Infrastruktura i wyposażenie instytucji, w których prowadzone są zajęcia poza uczelnią oraz praktyki zawodowe (w przypadku, gdy w planie studiów na ocenianym kierunku zostały uwzględnione praktyki zawodowe)

WUM korzysta z tzw. „bazy obcej” szpitali zlokalizowanych w Warszawie i okolicach, gdzie prowadzą działalność zakłady, katedry i kliniki uniwersyteckie (dydaktyka w powiązaniu z udzielaniem świadczeń zdrowotnych): Samodzielny Wojewódzki Zespół Publicznych Zakładów Psychiatrycznej Opieki Zdrowotnej, Szpital Czerniakowski Sp. z o.o., Mazowiecki Szpital Bródnowski w Warszawie Sp. z o.o., Szpital Bielański im. ks. Jerzego Popiełuszki - Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Wojewódzki Szpital Zakaźny - Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Mazowieckie Specjalistyczne Centrum Zdrowia im. prof. Jana Mazurkiewicza, Samodzielny Zespół Publicznych Zakładów Lecznictwa Otwartego Warszawa-Ochota, Międzyzleski Szpital Specjalistyczny w Warszawie, Mazowiecki Szpital Wojewódzki „Drewnica” Sp. z o. o., Narodowy Instytut Geriatrii, Reumatologii i Rehabilitacji im. prof. dr hab. Eleonory Reicher. Uczelnia posiada umowy/porozumienia z każdym szpitalem lub innym obiektem klinicznym, w którym prowadzone jest kształcenia studentów, definiujące obowiązki każdej ze stron (załącznik nr 65: wykaz porozumień i wykaz

umów). Umowy muszą wypełniać minimalne wymagania zawarte w art. 89 ust. 5 Ustawy o działalności leczniczej (Dz. u. z 2016 r., poz. 1638 ze zm.). Są to m.in.: czas trwania i warunki jej wcześniejszego rozwiązania; środki finansowe należne udostępniającemu z tytułu realizacji umowy, sposoby przekazywania tych środków oraz zasady i warunki ich wykorzystania; wykaz ruchomości i nieruchomości udostępnianych w celu realizacji umowy, sposoby ich udostępniania oraz zasady i warunki ich wykorzystywania; określenie liczby i kwalifikacji zawodowych nauczycieli akademickich mających wykonywać w udostępnionej jednostce organizacyjnej zadania (kształcenie w powiązaniu z udzielaniem świadczeń zdrowotnych); okoliczności, w których może nastąpić zmiana warunków umowy. Do kompetencji Prorektora ds. Klinicznych i Inwestycji WUM należy: nadzór nad organizacją kompleksowego nadzoru uczelni publicznej nad podmiotami leczniczymi działającymi zarówno w formie SPZOZ i spółek kapitałowych, w których prowadzona jest działalność o charakterze medycznym, w szczególności w zakresie realizacji zadań statutowych, gospodarowania mieniem, gospodarowania finansami, inwestycji oraz wykorzystania dotacji budżetowych, nadzór nad organizacją kontroli i oceny działalności w/w podmiotów, koordynowanie zawierania i realizacji umów z w/w podmiotami oraz podmiotami zewnętrznymi (bazy obcej) dotyczących prowadzenia kształcenia przed- i podyplomowego w powiązaniu z udzielaniem świadczeń zdrowotnych. Charakterystykę podmiotów leczniczych, z którymi WUM posiada umowy/porozumienia w zakresie udostępnienia oddziałów w celu prowadzenia zajęć dydaktycznych przedstawia załącznik 65a.

3. Dostęp do technologii informacyjno-komunikacyjnej (w tym Internetu a także platformy e-learningowej, w przypadku, gdy na ocenianym kierunku prowadzone jest kształcenie z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość) oraz stopnia jej wykorzystania w procesie nauczania i uczenia się studentów oraz w działalności i komunikacji naukowej

Za pośrednictwem automatycznie zakładanych kont w Centralnym Systemie Autoryzacji, studenci WUM mają dostęp do szeroko rozwiniętych zasobów informatycznych WUM, w tym m.in. do internetu (kampusy Uczelni objęte są bezprzewodową siecią komputerową WiFi), uczelnianego intranetu, medycznych baz danych, uczelnianej poczty elektronicznej, ok. 200 stanowisk komputerowych z dostępem do internetu, ponad 20 webkiosków i pracowni komputerowych. Ponadto, studenci korzystają z elektronicznej legitymacji studenckiej, systemu centralnego wydruku. Za pośrednictwem Centrum Pobierania Oprogramowania studenci mogą korzystać np. z bezpłatnego pakietu biurowego Office 2016, programów SAS, Endnote, Statistica, szczegółowe informacje w tym zakresie dostępne są na stronie internetowej Centrum Informatyki WUM <http://it.wum.edu.pl>). Warto podkreślić, że Uczelnia rozpoczęła wdrażanie nowego zintegrowanego systemu informatycznego wspierającego proces kształcenia tj. e-dziekanatu, który zastąpi dotychczasowy Wirtualny Dziekanat. W szczególności, od roku akademickiego 2017/18 studenci I roku WUM korzystają z elektronicznego indeksu. Autorefleksyjnie, należy dodać, że proces wdrażania e-dziekanatu nie przebiega wystarczająco płynnie, sukcesywnie wdrażane są kolejne moduły.

4. Udogodnienia w zakresie infrastruktury i wyposażenia dostosowanych do potrzeb studentów z niepełnosprawnością

Udogodnienia dla osób niepełnosprawnych to nie tylko zniesione bariery architektoniczne (podjazdy dla wózków, windy, drzwi bezprogowe). Liczne udogodnienia istnieją w Bibliotece WUM. Budynek Centrum Bibliotecznego-Informacyjnego to nowoczesny i przestronny obiekt,

dostosowany do potrzeb użytkowników niepełnosprawnych, zarówno w aspekcie barier architektonicznych, jak też usług bibliotecznych. W budynku zastosowano drzwi bezprogowe, umożliwiające swobodne poruszanie się osobom na wózkach; na wszystkie piętra można dostać się korzystając z wind, z komunikatem dźwiękowym powiadamiającym o numerze kondygnacji. Na parterze i II piętrze znajdują się wydzielone, specjalnie przystosowane toalety wyposażone w urządzenia pomocnicze. Z myślą o użytkownikach niepełnosprawnych ruchowo projekty lad bibliotecznych, na parterze i II piętrze, zrealizowano z uwzględnieniem jednego obniżonego stanowiska obsługi. Użytkownikom na wózkach korzystającym z katalogu online, udostępniono na parterze webkiosk z regulowaną wysokością pulpitu. Osoby z dysfunkcją narządu wzroku mogą skorzystać z dwóch powiększalników ONYX Deskset, programu udźwiękawiającego JAWS dla Windows oraz z dwóch skanerów z aplikacją OCR. Klawiatura stanowisk komputerowych została wyposażona w naklejki z punktami brajlowskimi i powiększonymi napisami. Dodatkowych informacji i pomocy udziela użytkownikom niepełnosprawnym dedykowany pracownik biblioteki, odpowiedzialny za kontakty z osobami niepełnosprawnymi (dane kontaktowe na stronie Biblioteki <http://biblioteka.wum.edu.pl/node/334>).

5. Dostępność infrastruktury, w tym aparatury naukowej, oprogramowania specjalistycznego i materiałów dydaktycznych, w celu wykonywania przez studentów zadań wynikających z programu studiów w ramach pracy własnej

oraz

6. System biblioteczno-informacyjny uczelni, w tym dostęp do aktualnych zasobów informacji naukowej w formie tradycyjnej i elektronicznej, o zasięgu międzynarodowym oraz zakres dostosowany do potrzeb wynikających z procesu nauczania i uczenia się na ocenianym kierunku, a także działalności naukowej w zakresie dyscypliny/dyscyplin, do której/których przyporządkowany jest kierunek, w tym w szczególności dostęp do piśmiennictwa zalecanego w sylabusach

Biblioteka Główna WUM mieści się w budynku Centrum Biblioteczno-Informacyjnego, oddanym do użytku w czerwcu 2012 r; jest czynna od poniedziałku do piątku w godz. 8.00 – 20.00; w soboty w godz. 8.00 -14.00. Charakterystyka Biblioteki WUM: powierzchnia użytkowa – 2 630 m², miejsca dla użytkowników – 306, webkioski z dostępem do katalogu online biblioteki – 7, stanowiska komputerowe – 104, urządzenia systemu centralnego wydruku – samoobsługowe skanowanie, drukowanie, kserowanie – 2, sieć bezprzewodowa WiFi, SelfCheck – urządzenie do samodzielnych wypożyczeń i zwrotów – 1. Pozostałe dane charakteryzujące poszczególne Jednostki Centrum Biblioteczno-Informacyjnego przedstawiono poniżej. **Jednostki usługowe Biblioteki Głównej. Czytelnia (wykorzystywana do pracy własnej):** liczba miejsc dla użytkowników – 306, stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu i e-zasobów bibliotecznych – 104, **pokoje pracy indywidualnej** – 3 (6 miejsc), modele czaszek, model serca, oka, korpusu ludzkiego, szkieletu ludzkiego, flash-cards do nauki anatomii, mikroskopy, pokój pracy grupowej – 1 (16 miejsc) – wyposażony w podręczniki i atlasy anatomiczne, strefa wolnego dostępu do zbiorów – ponad 16 000 wol. wydawnictw zwartych i 6 000 zeszytów czasopism z pięciu ostatnich lat, wydzielone pomieszczenie przeznaczone na urządzenia do samoobsługowej reprografii, punkt obsługi użytkownika – informacja, realizacja zamówień, konsultacje w aspekcie bibliometrii i korzystania z elektronicznych źródeł informacji naukowej, możliwość zdalnego składania zamówień na materiały biblioteczne. **Wypożyczalnia:** wypożyczalnia z obsługą - możliwość zdalnej rezerwacji, zamawiania książek i samodzielnego przedłużania okresu wypożyczenia, elektroniczne (e-mail) powiadamianie o terminach zwrotu książek; wypożyczalnia samoobsługowa – ok. 6 500 wol. książek przeznaczonych do samodzielnego wypożyczania za pomocą urządzenia SelfCheck.

Informatorium - udzielanie informacji m.in. na temat zbiorów, usług, topografii budynku – na miejscu, drogą telefoniczną i mailową, profesjonalne wsparcie w zakresie wykorzystania e-oferty bibliotecznej, zagadnień dot. informacji naukowej i bibliometrii. Biblioteka oferuje ze strony www elektroniczny formularz "Zapytaj bibliotekarza" oraz profil na portalu społecznościowym Facebook. **Udogodnienia dla osób niepełnosprawnych w Budynku Centrum Biblioteczno-Informacyjnego** – opisano powyżej. **Dostęp do internetowych medycznych baz danych i innych zasobów wspierających proces dydaktyczny.** Biblioteka posiada w ofercie liczne, krajowe i zagraniczne źródła informacji z zakresu medycyny i nauk pokrewnych (pełnotekstowe i bibliograficzne), dostępne w sieci uczelnianej i poza nią, poprzez portal HAN 3. W e-ofercie biblioteki znajdują się: **24 bazy z zakresu medycyny i nauk pokrewnych** (bazy specjalistyczne, platformy e-czasopism i e-książek), ponad **282 279 dysertacji pełnotekstowych**, ponad **50 364 tytułów e-czasopism**, ponad **56 263 tytułów e-książek**. W ramach Wirtualnej Biblioteki Nauki, Biblioteka Główna WUM zapewnia dostęp do wszystkich zasobów licencyjnych przeznaczonych dla instytucji akademickich w kraju oraz do wybranych zasobów licencyjnych dostępnych dla konsorcjów. **Bazy:** Scopus, Science Direct, Web of Science, ProQuest Central, Reaxys, Royal Society of Chemistry, SciFinder, The Cambridge Structural Database (CSD), UptoDate, Embase, EBSCOhost, Cochrane Library, Dentistry and Oral Sciences Source, MedlineComplete, Polska Bibliografia Lekarska. E-czasopisma renomowanych wydawców: Elsevier, Springer, Lippincott Williams & Wilkins, Nature Publishing Group, American Chemical Society, Oxford University Press, British Medical Journal, Karger, Wiley Online Library, Taylor & Francis. Większość tytułów udostępnianych w e-ofercie Biblioteki, jest indeksowana na listach rankingowych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Wykaz czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych) oraz Clarivate Analytics (Journal Citation Reports). **E-książki renomowanych wydawców:** platforma IBUKLibra (czytelnia online podręczników akademickich i książek naukowych w języku polskim, opublikowanych przez czołowych polskich wydawców – PWN, PZWL), kolekcja książek wydawnictwa McGraw-Hill na platformie AccessMedicine, AccessPharmacy, AccessSurgery, kolekcja książek na platformie SpringerLink, kolekcje książek w bazach: ProQuest, EBSCO host, Wiley Online Library; E-skrypty - platforma umożliwiająca dostęp do wersji cyfrowych wydawnictw publikowanych przez Oficynę Wydawniczą WUM. **Narzędzia wspierające pracę naukową i proces dydaktyczny:** platforma edukacyjna Access Medicine, AccessPharmacy, AccessSurgery, atlas anatomiczny – Acland's Video Atlas of Human Anatomy, Biblioteka Cyfrowa WUM. **Narzędzia ułatwiające korzystanie z e-oferty bibliotecznej:** multiwyszukiwarka Primo – narzędzie do zintegrowanego przeszukiwania zasobów elektronicznych biblioteki i treści naukowych dostępnych w modelu Open Access; wyszukiwarka e-czasopism firmy ExLibris, narzędzie zdalnego dostępu do e-zasobów - HAN 3. W Bibliotece istnieje strefa wolnego dostępu do zbiorów - ponad 21 094 woluminów wydawnictw zwartych i ciągłych, wydzielone pomieszczenie przeznaczone na urządzenia do samoobsługowej reprografii oraz pracownia Oddziału Informacji Naukowej Biblioteki Głównej WUM - profesjonalne wsparcie użytkownika w aspekcie bibliometrii i korzystania z elektronicznych źródeł informacji naukowej. **W bibliotece dostępne są pozycje literaturowe wskazane w sylabusach przedmiotów.**m.in. PWN, PZWL), kolekcja książek wydawnictwa McGraw-Hill na platformie AccessMedicine, AccessPharmacy, AccessSurgery, kolekcja książek na platformie SpringerLink, kolekcje książek w bazach: ProQuest, EBSCO host, Wiley Online Library; E-skrypty - platforma umożliwiająca dostęp do wersji cyfrowych wydawnictw publikowanych przez Oficynę Wydawniczą WUM. Biblioteka Główna uczestniczy w organizowaniu warsztatu naukowo-dydaktycznego Uczelni poprzez gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i udostępnianie krajowych i zagranicznych zasobów bibliotecznych. Polityka gromadzenia zbiorów realizowana jest zgodnie z profilem Uczelni, potrzebami środowiska naukowego, dydaktycznego, studentów,

doktorantów. Celem kształtowania polityki powiększania zasobów Biblioteki jest zapewnienie społeczności akademickiej możliwie kompletnego i aktualnego dostępu do oferty wydawniczej krajowej i zagranicznej. Cel ten realizowany jest poprzez systematyczne śledzenie nowości wydawniczych, sylabusów, dobre rozpoznanie rynku produktów elektronicznych związanych z dziedzinami wiedzy uprawianymi na Uczelni oraz prowadzonymi kierunkami studiów, kontakty z pracownikami naukowymi, studentami WUM, formularz elektroniczny zamieszczony na stronie www biblioteki „Zaproponuj do zbiorów”. Wszystkie zgłoszone propozycje są analizowane na bieżąco i jeśli są niezbędne do procesu nauczania, to zakup realizowany jest bezzwłocznie. W roku bieżącym z zakładki „Zaproponuj do zbiorów” skorzystało 19 osób, przesłano 4 propozycje prenumeraty czasopism, jedną zakupu bazy, pozostałe dotyczyły książek, w tym 12 propozycji od studentów i pracowników WUM, 2 osoby ze statusem „inny”. Z zaproponowanych tytułów Biblioteka zakupiła: „Wykłady z otolaryngologii” (red. K. Niemczyk), „Chirurgia stomatologiczna” (red. Matteo Chiapasco. red. wyd. pol. M. Dominiak, T. Kaczmarzyk), „Żywność w chorobach nowotworowych” (red. Andrzej W. Szawłowski, J. Gromadzka-Ostrowska, P. Paluszkiwicz, M. Słodkowski, J. Sobocki), „Telemedycyna i e-zdrowie. Prawo i informatyka” (red. I. Lipowicz, M. Świerczyński, G. Szpor), „Medycyna sądowa” (red. G. Teresiński). W ostatnim czasie, na bezpośrednią prośbę pracowników WUM zostały dokupione publikacje dostępne na platformie IBUKLibra. Na bieżąco monitorowane są raporty wykorzystania podręczników oraz liczby przekroczonych dostępu, co skutkuje dokupieniem potrzebnych egzemplarzy. W celu przybliżenia społeczności akademickiej nowych źródeł informacji medycznej, biblioteka zapewnia, ze strony www biblioteki, dostępy testowe do baz danych. W bieżącym roku społeczność akademicka miała możliwość zapoznania się z: zasobami związanymi tematycznie z pandemią Covid-19, podręcznikami LWW na platformie Health Library, bazą Gideon, kolekcją czasopism Royal Society, kolekcją czasopism Sage, kolekcją czasopism Bentham Science, materiałami video na platformie JoVE, bazami: Bates Visual Guide, Dynamed, CinahlComplete, KlinikalKeyStudent. Wszystkie planowane zakupy konsultowane są z Radą Biblioteczną, która akceptuje plan wydatkowania środków na źródła informacji medycznej, na bieżąco monitorowane jest wykorzystanie baz danych, dostęp do e-czasopism, e-książek.

7. Sposoby, częstość i zakres monitorowania, oceny i doskonalenia bazy dydaktycznej i naukowej oraz systemu biblioteczno-informacyjnego, a także udziału w ocenie różnych grup interesariuszy, w tym studentów

Za zapewnienie odpowiedniej bazy dla szkolenia klinicznego odpowiada Prorektor ds. Klinicznych i Inwestycji. W szczególności, Prorektor we współpracy z Dziekanami określa bieżące i perspektywiczne potrzeby w zakresie bazy niezbędnej do prawidłowej realizacji procesu dydaktycznego, zawiera umowy z podmiotami leczniczymi określające zakres i zasady prowadzenia w ich jednostkach działalności dydaktycznej i badawczej w powiązaniu z udzielaniem świadczeń zdrowotnych. W zabezpieczeniu odpowiedniej bazy klinicznej, Prorektor ds. Klinicznych i Inwestycji współpracuje z Prorektorem ds. Studenckich i Kształcenia oraz Dziekanami Wydziałów. Władze Dziekańskie odpowiadają za rekomendacje i dobór bazy klinicznej, w porozumieniu z kierownikami jednostek naukowo-dydaktycznych posadowionych na bazie podmiotów leczniczych. Dodatkowo bieżącą kontrolę warunków prowadzenia zajęć dydaktycznych prowadzi kierownik jednostki, na potrzeby której udostępniono daną jednostkę organizacyjną podmiotu leczniczego. Baza podlega również ocenie w studenckich ankietach: Ankiecie Oceny Warunków Studiowania i Ankiecie Oceny Praktyk. Funkcjonowanie Biblioteki co roku podlega ocenie w ramach studenckiej Ankiety Oceny Warunków Studiowania. Studenci najwyższej oceniają jakość obsługi - w edycji 2017/2018 89%

studentów WL oceniło ten aspekt pozytywnie, w porównaniu z 86% w roku 2016/2017 (84% w roku 2015/2016).

8. Spełnienie reguł i wymagań w zakresie infrastruktury dydaktycznej i naukowej, zawartych w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 powołanej ustawy.

Proces kształcenia odbywa się z wykorzystaniem infrastruktury pozwalającej na osiągnięcie efektów uczenia się, w skład której wchodzi m.in. prosektorium i pracownia mikroskopowa, która umożliwia prowadzenie zajęć we wszystkich specjalnościach klinicznych. Zajęcia z zakresu nauk klinicznych zabiegowych i klinicznych niezabiegowych są prowadzone w podmiotach leczniczych, które ze względu na swoją specyfikę oraz liczbę udzielanych przez nie świadczeń zdrowotnych, zapewniają studentom możliwość osiągnięcia efektów uczenia się z zakresu nauk klinicznych. Praktyczne nauczanie kliniczne i praktyki zawodowe odbywają się w oparciu o infrastrukturę uczelni oraz infrastrukturę podmiotów leczniczych, z którymi WUM zawarł umowy lub porozumienia w tym zakresie, w tym z wykorzystaniem symulowanych warunków klinicznych. Praktyczne nauczanie kliniczne i praktyki zawodowe odbywają się w podmiotach leczniczych udzielających świadczeń zdrowotnych z zakresu leczenia szpitalnego, w szczególności w szpitalach, których specyfika pozwala na osiągnięcie efektów uczenia się, podmiotach leczniczych udzielających świadczeń zdrowotnych z zakresu ambulatoryjnej opieki specjalistycznej lub podstawowej opieki zdrowotnej.

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

1. Zakres i formy współpracy uczelni z instytucjami otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym z pracodawcami oraz jej wpływ na koncepcję kształcenia, efekty uczenia się, program studiów i jego realizację, w tym realizację praktyk zawodowych (w przypadku, gdy w planie studiów na ocenianym kierunku zostały uwzględnione praktyki zawodowe)

oraz

2. Sposoby, częstość i zakres monitorowania, oceny i doskonalenia form współpracy i wpływu jej rezultatów na program studiów i doskonalenie jego realizacji

Interesariusze zewnętrzni w sposób czynny biorą udział w tworzeniu i realizacji koncepcji kształcenia na WL, a także realizacji Strategii Rozwoju oraz Polityki Jakości Kształcenia.

Wśród interesariuszy zewnętrznych przeprowadzane jest okresowe ankietowe badanie ewaluacyjne w ramach funkcjonującego w WUM Systemu Zarządzania Jakością Kształcenia. Wyniki ankiety pracodawców są włączane do rocznych raportów z jakości kształcenia powstających na Wydziale i omawianych na posiedzeniach Rad Wydziału. Analiza zgłoszonych przez interesariuszy zewnętrznych uwag dotyczących jakości i programu kształcenia jest uwzględniona przy formułowaniu rekomendacji dziekana Wydziału odnośnie utrzymania i ponoszenia jakości nauczania. Powtarzające się postulaty pracodawców to m.in.:

- **konieczność uprządkowania** studiów, co skutkuje zmianami w programie studiów i zwiększaniem liczby ćwiczeń (np. z psychologii medycznej, podstaw diagnostyki laboratoryjnej), a także wprowadzaniem odniesień do codziennej praktyki lekarskiej w czasie seminariów i wykładów, również podczas zajęć przedklinicznych teoretycznych (np. scenariusze kliniczne zostały implementowane do nauczania farmakologii na IV roku, fizjologii na II roku, higieny i epidemiologii na II roku); rozszerzono też ofertę zajęć fakultatywnych o zajęcia typowo praktyczne „*Dermatopskopia i dermatochirurgia*”, „*Podstawy diagnostyki nieinwazyjnej układu krążenia ze szczególnym uwzględnieniem EKG i echokardiografii*”;

- **konieczność podnoszenia kompetencji społecznych ze szczególnym uwzględnieniem komunikacji** (trudności w komunikacji z pacjentami oraz niewystarczająca umiejętność pracy w zespole zauważana była przez pracodawców zwłaszcza podczas praktyk wakacyjnych). W związku z powyższym do programu studiów **wprowadzono przedmiot „Komunikacja medyczna”** (II i III rok studiów), realizowany w formie wykładów i ćwiczeń; dodatkowo został zorganizowany dla studentów przez Biuro Karier certyfikowany kurs „*Komunikacja w pigułce*” oraz warsztaty „*Budowanie relacji z pacjentem a typy osobowości*”; a dodatkowo poszerzono ofertę zajęć fakultatywnych o zajęcia: „*Grupa Balinta – kształtowanie kontaktu terapeutycznego*”, „*Komunikacja i zrozumienie pacjentów*”, „*Narracja i doświadczenie metodą doskonalenia komunikacji z pacjentem*”;

- **konieczność aktualizacji wiedzy z zakresu prawa medycznego**, z tego powodu dokonano zmian programowych i wprowadzono nauczanie przedmiotu „*Prawo medyczne i medycyna sądowa*” (V rok studiów);

- **konieczność biegłej znajomości języka obcego**, w związku z czym zaproponowano zajęcia fakultatywne: „*Język angielski w praktyce klinicznej*”, „*Język francuski w praktyce klinicznej*”, „*Język niemiecki w praktyce klinicznej*”;

- **konieczność poszerzenia wiedzy z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia**, skutkiem czego było przygotowanie zajęć fakultatywnych „*Wakcynologia praktyczna*”, „*Edukacja zdrowotna pacjenta*”, „*Diety odchudzające – prawdy i mity*”.

Przedstawiciele interesariuszy zewnętrznych są członkami Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia, powoływanego przez Dziekana. Podczas spotkań interesariusze zewnętrzni zwracali głównie uwagę na konieczność kształtowania kompetencji społecznych i umiejętności

komunikacji, co zostało uwzględnione w planach poprawy jakości kształcenia na Wydziale i postulaty pracodawców zrealizowano w sposób opisany powyżej.

Podczas spotkań Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia pracodawcy zwrócili m.in. uwagę na niewystarczającą umiejętność prowadzenia przez studentów dokumentacji medycznej (co zauważalne było głównie podczas praktyk wakacyjnych), w związku z czym Wydział Lekarski WUM nawiązał współpracę z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, mającą na celu propagowanie wśród przyszłych lekarzy wiedzy o elektronicznych zwolnieniach (e-ZLA). ZUS przygotował specjalny e-learningowy program edukacyjny dla studentów dotyczący e-ZLA i związanej z tym obsługi PUE ZUS.

Ponadto, pracodawcy zasugerowali szersze wprowadzenie do nauczania tematów związanych z nowymi technologiami i telemedycyną, w związku z czym studentom zaoferowano udział w zajęciach fakultatywnych „*Innowacje i nowe technologie w ochronie zdrowia*”, „*Medycyna przyszłości*”, „*Od fizjologii do nowoczesnych technologii*”, „*Współpraca z biznesem i komercjalizacja wyników badań*”.

Przedstawiciele interesariuszy zewnętrznych są zapraszani na posiedzenia **Rad Programowych**, mając w ten sposób realny i realizowany na bieżąco wpływ na kształtowanie programu i treści kształcenia.

Na skutek zgłaszanych przez pracodawców uwag i postulatów dotyczących zwiększenia wiedzy i umiejętności studentów w zakresie profilaktyki zakażeń szpitalnych (w tym zgłaszane przez pracodawców problemy z przestrzeganiem procedur sanitarno-higienicznych podczas **praktyk wakacyjnych**), wdrożono następujące działania i implementowano rozwiązania, unikatowe w skali kraju:

- zorganizowano zajęcia fakultatywne „*Bezpieczeństwo pacjenta*”, wspólnie z Polskim Towarzystwem Medycyny Ubezpieczeniowej, którego treści programowe są zgodne z zaleceniami WHO; podkreślić należy, że zajęcia te prowadzone z wykorzystaniem nowoczesnej platformy e-learningowej WUM, cieszą się popularnością i corocznie certyfikat uzyskuje około 600 studentów;

- zorganizowano zajęcia fakultatywne „*Czyste leczenie, bezpieczne leczenie*”, wychodząc naprzeciw zaleceniom Głównego Inspektora Sanitarnego oraz Ministerstwa Zdrowia w zakresie konieczności szerszego niż dotąd implementowania do programów studiów treści związanych z zakażeniami szpitalnymi, corocznie kurs ten kończy około 600 studentów kierunku lekarskiego.

W WUM powołana jest **Rada Pracodawców**. W skład Rady Pracodawców wchodzi 12 osób wskazanych przez Dziekanów, które reprezentują instytucje zatrudniające absolwentów Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego oraz Naczelną Radę Lekarską. Rada Pracodawców stanowi ciało konsultacyjno-doradcze dla Uczelni oraz jej Wydziałów powołane w celu: wsparcia Uczelni w zapewnieniu najwyższego poziomu kształcenia w zawodach medycznych, w tym przygotowaniu absolwentów do wyzwań współczesnego świata oraz potrzeb i oczekiwań lokalnego oraz globalnego rynku pracy, wzmocnienia i zacieśnienia partnerskich relacji pomiędzy WUM a interesariuszami zewnętrznymi, stworzenia trwałej platformy współpracy oraz wymiany idei i doświadczeń na linii Uczelnia-pracodawcy, zwiększenia i pogłębiania dotychczasowego zaangażowania interesariuszy zewnętrznych w proces doskonalenia jakości kształcenia w WUM, rozszerzenia płaszczyzn i obszarów dotychczasowej współpracy. Do głównych zadań Rady Pracodawców należy: opiniowanie koncepcji, programów oraz metod kształcenia na WUM pod kątem ich dostosowania do potrzeb rynku pracy i oczekiwań pracodawców, wskazanie oczekiwań pracodawców wobec kompetencji absolwentów WUM (w zakresie wiedzy, umiejętności i postaw społecznych) oraz sugestii, w jaki sposób Uczelnia mogłaby ich lepiej przygotować do wejścia na rynek pracy, identyfikacja potencjalnych obszarów współpracy Uniwersytetu z otoczeniem społeczno-gospodarczym, konsultowanie uczelnianej i wydziałowych polityk i strategii rozwoju jakości kształcenia.

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

1. Rola umiędzynarodowienia procesu kształcenia w koncepcji kształcenia i planach rozwoju kierunku (przy uwzględnieniu każdego z ocenianych poziomów studiów)

oraz

2. Skala i zasięg mobilności i wymiany międzynarodowej studentów i kadry

oraz

3. Udział wykładowców z zagranicy w prowadzeniu zajęć na kierunku lekarskim

Umiędzynarodowienie stanowi ważny element Strategii Rozwoju WUM oraz Strategii Rozwoju WL. Władze Uczelni i Wydziału dostrzegają zalety uczestnictwa w wymianie studentów i nauczycieli oraz projektach międzynarodowych, dlatego też zamierzają kontynuować wspieranie działań związanych z umiędzynarodowieniem, finansowo oraz poprzez zapewnienie pomocy administracyjnej. Uczelnia uznaje kluczową rolę mobilności w tworzeniu EOSW i wspiera osiągnięcie jego głównych celów poprzez stymulację mobilności, poprawę jakości jej organizacji, zwiększenie liczby wyjazdów. WUM jest od wielu lat członkiem UNESCO. Mając na uwadze zwiększenie rangi naszej uczelni na arenie międzynarodowej, WUM przystąpił: w 2002 roku do Stowarzyszenia Uniwersytetów Europejskich (*European University Association*, EUA), w 2004 roku do Stowarzyszenia Edukacji Medycznej w Europie (ang. *Association for Medical Education in Europe*, AMEE), w 2006 roku do ECTS – Medical Association (Stowarzyszenia Medycznego ECTS). Od wielu lat WUM rozwija współpracę dydaktyczną i naukową z uczelniami w krajach Unii Europejskiej, krajach niebędących członkami UE, jak również między innymi z USA, Kanadą i Japonią. W ramach struktur uczelni funkcjonują dwie oddzielne jednostki zajmujące się umiędzynarodowieniem procesu kształcenia. Zalicza się do nich: Dział Współpracy z Zagranicą (<https://zagranica.wum.edu.pl/node/84>), Pion Nauki i Transferu Technologii (<http://pnitt.wum.edu.pl/>).

Ważnym elementem strategii internacjonalizacji i modernizacji, w której kluczową rolę odgrywa wymiana studentów i nauczycieli akademickich, udział w projektach międzynarodowych w odniesieniu do podnoszenia jakości nauczania i doświadczeń studentów, jest uczestnictwo w **programie ERASMUS**. Najważniejszymi celami uczestnictwa Uczelni w wymianie studentów i nauczycieli są: wkład WUM w Europejski Obszar Szkolnictwa Wyższego, zapewnienie wysokiej jakości nauczania, rozwój programów nauczania z możliwością wspólnych dyplomów, zapewniających absolwentów i naukowców o międzynarodowym poziomie umiejętności, jak również najwyższy poziom nauczania. **W ramach programu Erasmus** uczelnia nawiązała współpracę ze **112 uczelniami europejskimi z 24 krajów**. W latach 2017-2020 w wymianie w ramach programu Erasmus uczestniczyło **463 studentów WL (wyjeżdżających z WL do uczelni partnerskich)**, **356 studentów przyjechało z uczelni partnerskich i odbywało kształcenie na WL** oraz w wymianie uczestniczyło **125 nauczycieli WL**.

WUM uznaje politykę niedyskryminacji i zapewnia równy dostęp i możliwości dla uczestników wymiany zagranicznej różnego pochodzenia. Studenci zagraniczni przyjeżdżający na studia w WUM mogą w pełni uczestniczyć we wszystkich działaniach studenckich, niezależnie od ich rasy, pochodzenia etnicznego, wyznania, płci, grupy społecznej czy przekonań politycznych. Uczelnia jest świadoma potrzeby zapobiegania jakiegokolwiek formie dyskryminacji. Uczelnia zapewnia jednakowe szanse dla kobiet i mężczyzn, a system pomocy dla studentów zapewnia wsparcie finansowe studentom niepełnosprawnym i w trudnej sytuacji materialnej. **Studenci**

polscy i przyjeżdżający w ramach programu Erasmus traktowani są jednakowo. Ponadto studenci w ramach wymiany mogą znaleźć swoich reprezentantów w Samorządzie Studentów i z ich pomocą integrować się w Uczelni. Studentami Erasmusa od samego przyjazdu do Warszawy zajmują się opiekunowie - studenci. W integracji ze środowiskiem uczelnianym i w mobilności pomagają studenci Erasmus Student Network. Uczelnia zapewnia ponadto miejsca w swoich domach studenckich dla studentów polskich i zagranicznych. Dokumenty *Transcript of Records* wydawane są przyjeżdżającym studentom Erasmusa przed powrotem do uczelni macierzystej.

Wyjazdy nauczycieli akademickich w celu prowadzenia zajęć dydaktycznych i pracowników uczelni w celach szkoleniowych odgrywają ważną rolę w ich karierze zawodowej, jak również pozwalają na przeniesienie dobrych wzorców międzynarodowych na grunt Uczelni oraz na przekazanie zdobytych umiejętności i doświadczeń innym pracownikom uczelni macierzystej. Formą uznania odbytej mobilności pracowników jest uwzględnienie jej podczas oceny okresowej pracowników. Odgrywa ona znaczącą rolę w ich ewaluacji pod względem podnoszenia kompetencji, takich jak: doskonalenie warsztatu językowego, poszerzanie wiedzy poprzez udział w szkoleniach oraz wymianę doświadczeń z pokrewnym środowiskiem w uczelniach partnerskich. W ramach umiędzynarodowienia, studenci WL WUM mogą uczestniczyć w **praktykach wakacyjnych ERASMUS+**. Studenci realizują za granicą ustalone przed wyjazdem na praktykę programy „*Learning Agreement for Traineeship*”. Praktyka może odbywać się w zagranicznych instytucjach akademickich i nieakademickich (szpitale, przychodnie, apteki, etc). Instytucje te muszą znajdować się w jednym z następujących krajów: kraje Unii Europejskiej, Islandia, Lichtenstein, Norwegia, Turcja. Pobyt studenta na praktyce w instytucji przyjmującej nie może być krótszy niż pełne 2 miesiące kalendarzowe. Wyjazd na praktykę nie powinien kolidować z ukończeniem studiów w terminie przewidywanym w planie studiów. W trakcie postępowania kwalifikacyjnego brane są pod uwagę następujące kryteria oceny: średniej arytmetycznej ocen ze wszystkich lat studiów obliczanej ze wszystkich egzaminów, łącznie z ewentualnymi ocenami poprawkowymi (do średniej nie włącza się ocen z zaliczeń), udokumentowanej znajomości języka obcego wymaganego przez uczelnię partnerską w stopniu umożliwiającym podejmowanie studiów, udokumentowanej działalności w kole naukowym (opinia opiekuna, publikacje, uczestnictwo w konferencjach, konkursach itp.). Pierwszeństwo udziału w programie Erasmus+ mają studenci ubiegający się o wyjazd po raz pierwszy. Stypendium przyznane studentowi jest przeznaczone na pokrycie dodatkowych kosztów związanych z wyjazdem i pobytem na praktyce (np. koszty podróży, ubezpieczenia, zwiększone koszty utrzymania za granicą). Aktualna oferta praktyk wakacyjnych w ramach programu ERASMUS+: University of Rijeka, Chorwacja, Pavol Jozef Šafárik University in Košice, Słowacja Università degli Studi di Milano, Włochy. Praktyki wakacyjne studenci odbywają też w Uniwersytetach Medycznych w Hamamatsu (Japonia) i w Peru. W latach 2017-2020 w ramach nawiązanej międzynarodowej współpracy naukowej **praktyki wakacyjne międzynarodowe, odbyło 22 studentów kierunku lekarskiego.** Autorefleksyjnie, można zauważyć, iż wykorzystując potencjał intelektualny studentów kierunku lekarskiego, a także wspierając i rozwijając proces umiędzynarodowienia, w przyszłości należy dążyć do zwiększenia liczby studentów odbywających międzynarodowe praktyki wakacyjne. Może i powinno to być powiązane np. z wcześniejszym uczestnictwem studentów i/lub nauczycieli akademickich w wymianie Erasmus (nawiązanie kontaktów i współpracy), czy też powiązane z realizacją zadań naukowych w jednostkach przez poszczególnych nauczycieli (np. w ramach realizowanych grantów międzynarodowych, tworzenia międzynarodowych rekomendacji eksperckich).

Nową propozycją skierowaną do studentów w roku akademickim 2019-2020 jest **program środkowoeuropejski studiów uniwersyteckich CEEPUS**. Celem programu jest realizacja wspólnych projektów badawczych, wykonywanie części badań do pracy magisterskiej lub

doktorskiej, prowadzenia badań w ramach praktyk studenckich. W ramach programu CEEPUS realizowane są przyjazdy studentów i nauczycieli oraz wyjazdy nauczycieli akademickich z naszej Uczelni w celu prowadzenia wykładów w ośrodkach, które są partnerami programu. **Program CEEPUS oferuje:** stypendia krótkoterminowe w ramach Sieci Akademickich; stypendia krótkoterminowe w ramach puli „Freemover”; stypendia krótkoterminowe w ramach szkół letnich i intensywnych kursów. O stypendia zagraniczne w ramach CEEPUS aplikować mogą: studenci, studenci doktoranci oraz pracownicy naukowcy. Jak dotąd w ramach programu przyjechało do WUM 11 nauczycieli, wyjechało 7 nauczycieli oraz 1 student.

W ramach realizacji projektu WUM AID Akademia Innowacyjnej Dydaktyki zapraszani są do WUM wybitni **profesorowie wizytujący z uczelni zagranicznych** (zgodnie z obowiązującym regulaminem). Odbyły się m.in. wykłady i warsztaty praktyczne na temat aspektów etycznych związanych ze wspólnym podejmowaniem decyzji lekarza wraz z rodzicami pacjenta, które poprowadzili: prof. Emanuela Ferretti oraz prof. Thierry Daboval - specjaliści z Children's Hospital of Eastern Ontario w Kanadzie (światowej sławy neonatolodzy i bioetycy wykładający w University of Ottawa w Kanadzie, współautorzy kanadyjskich rekomendacji dotyczących postępowania z noworodkiem urodzonym na granicy przeżycia, specjalizujący się również w szkoleniu personelu medycznego z zakresu komunikacji z rodzicami dzieci w stanie zagrożenia życia). Podczas pobytu Profesorów w Warszawie odbyły się dwa **wykłady z zakresu bioetyki oraz warsztaty z komunikacji z rodzicami noworodków urodzonych z skrajnie małą masą ciała**. Dodatkowo odbyło się spotkanie robocze z nauczycielami akademickimi dotyczące wdrażania różnych metod dydaktycznych z zakresu komunikacji z rodzicami pacjentów. Odbyły się też **dwie edycje warsztatów pisania artykułów naukowych („Scientific Writing Workshop”)** prowadzonych przez dr Jędrzeja Kosiuka, z Uniwersytetu Medycznego w Lipsku. Z oficjalną wizytą w Katedrze i Zakładzie Fizjologii Doświadczalnej i Klinicznej I Wydziału Lekarskiego przebywał prof. Janusz Lipski z Uniwersytetu w Auckland w Nowej Zelandii, który wziął udział w XIV Konferencji Naukowej I Wydziału Lekarskiego i wygłosił **wykład na sesji i wystawie poświęconej pamięci prof. Andrzeja Trzebskiego**. Kolejne wykłady profesorów wizytujących zaplanowane zostały z profesorem Modise Zacharia Koto, kierownikiem Kliniki Chirurgii Sefako Makgatho Health Sciences University & Dr George Mukhari Academic Hospital w Pretorii, rektorem College of Surgeons of South Africa oraz z profesorem Yuichi Hori, kierującym Kliniką Okulistyki w tokijskim TOHO University Omori Medical Center, TOHO University School of Medicine. Warto zaznaczyć, że wśród kadry akademickiej WL są profesorowie zatrudniani wcześniej jako profesorowie wizytujący w uczelniach zagranicznych (prof. Paweł Włodarski - profesor wizytujący na Uniwersytecie w Filadelfii, prof. Mariusz Ratajczak – profesor wizytujący Kansai University w Osace).

Od 16 lat organizowana jest w WUM konferencja studencka „**Warsaw International Medical Congress for Young Scientists**” (WIMC), na której poruszane są zagadnienia z zakresu medycyny, stomatologii i innych nauk biomedycznych. Jest to międzynarodowa konferencja dla młodych naukowców organizowana przez Studenckie Towarzystwo Naukowe Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Konferencja kierowana jest do studentów kierunków biomedycznych, doktorantów oraz młodych lekarzy i naukowców z całego świata. Konferencja ta ma na celu umożliwienie młodym naukowcom prezentacji wyników swoich badań, pogłębienia wiedzy z zakresu nauk biomedycznych, nabycie nowych umiejętności praktycznych oraz szeroko pojętą promocję nauki. Uczestnictwo w WIMC to również idealna okazja dla studentów do zdobycia doświadczenia w wystąpieniach publicznych. Podczas konferencji nawiązane zostały liczne umowy partnerskie z kongresami z całego świata, sprzyja to między innymi wymianie doświadczeń, spostrzeżeń i pomysłów, ale także często nawiązywaniu ciekawych kontaktów, zapewnia uczestnikom wiele niezwykle cennych możliwości: poszerzania horyzontów naukowych, rywalizacji na polu naukowym, zdobycia aktualnej wiedzy medycznej.

Warsaw International Medical Congress for Young Scientists posiada liczne konferencje partnerskie - ponad 30 kongresów z całego świata.

Nauczyciele naszego Wydziału są zaangażowani i pomagają studentom na każdym etapie organizacji konferencji (przygotowywanie konferencji, recenzowanie zgłoszonych prac i prezentacji, prowadzenie sesji). WIMC jest niepowtarzalną okazją dla studentów do przedstawienia swojego dorobku naukowego przed doświadczonym jury. Każda z zakwalifikowanych prac przechodzi proces recenzji przez co najmniej 3 recenzentów z różnych ośrodków naukowych. Konferencja WIMC składa się z następujących elementów: sesje naukowe, w których uczestnicy prezentują wyniki własnych badań, wykłady eksperckie wygłaszane przez wybitnych wykładowców z Polski i zagranicy, warsztaty, podczas których uczestnicy nabywają i doskonalą umiejętności praktyczne i kliniczne oraz konkurs startup, w którym 10 młodych wynalazców prezentuje wyniki swojej pracy, a autor najlepiej ocenionego pomysłu wygrywa nagrodę pieniężną na rozwój pomysłu.

Ostatni, **15th Warsaw International Medical Congress, odbył się w dniach 9-12.05.2019 r.** w Centrum Dydaktycznym WUM, natomiast w 2020 roku został odwołany z związku z pandemią COVID-19. Od lat swoją obecnością w roli wykładowców zaszczycają nas światowej klasy uczeni, z niezwykle różnorodnych pól naukowych. Każdy z nich jest najlepszym specjalistą w swojej dziedzinie. Między innymi, podczas 12th WIMC, swoją obecnością zaszczycił nas **laureat Nagrody Nobla w dziedzinie medycyny - prof. Bert Sakmann**. 14. edycja Kongresu, również była wyjątkowa, ponieważ **gościliśmy prof. Roberta Lefkowitza - laureta Nagrody Nobla w dziedzinie chemii**. W związku z coraz większym zainteresowaniem uczestników wykładami, w 2019 roku zostały zaproszone równie interesujące postacie ze świata nauki. Nasze zaproszenie przyjęły takie osobistości jak: prof. Olivier Kurzai (Niemcy), prof. Marta Kwiatkowska (Wielka Brytania), dr Emilie Karafillakis (Wielka Brytania), dr Nadine Haram (Wielka Brytania), Prof. Bohdan Pomahac (USA), dr David Casarett (USA). Na uczestników sesji *Cardiology & Cardiosurgery* czekał gość specjalny: prof. Jeffrey Michel'a z Texas A&M College of Medicine, który również zasiadał w jury, dzieląc się z młodymi adeptami medycyny swoim doświadczeniem. Podczas 15th edycji WIMC zostało zaplanowanych 29 sesji naukowych, a grupa recenzentów liczyła ponad 320 naukowców. Zwycięzcy wybranych sesji naukowych stają do konkursu podczas Sesji Plenarnej. Zwycięzca konferencji 14th WIMC otrzymał nagrodę pieniężną w wysokości 5 tysięcy PLN, która umożliwiła mu wyjazd na dowolną zagraniczną konferencję. Osoby, które zdobyły 2. oraz 3. miejsce otrzymały możliwość odbycia stażu w Karolinska Institutet w Szwecji, pod okiem prof. Kenny Rodriguez-Wallberg oraz w Universitätsklinikum Münster w Niemczech pod okiem prof. Malca.

W 2018 roku uczestnicy WIMC zgłosili do konkursu prac wyjątkową liczbę streszczeń: 710 prac z 35 państw, w tym również tak odległych jak Chiny, Etiopia, Kanada. Prace te były prezentowane w czasie 24 sesji naukowych. Recenzji zgłoszonych prac dokonało 259 recenzentów (nauczycieli akademickich) posiadających co najmniej stopień doktora. Podczas samego kongresu prace oceniane były pod względem merytorycznym przez blisko 190 członków.

4. Aspekty programu studiów i jego realizacji, które służą umiędzynarodowieniu, ze szczególnym uwzględnieniem kształcenia w językach obcych

Uczelnia oferuje **studia na kierunku lekarskim w języku angielskim**, co podnosi skalę mobilności i poziom jej internacjonalizacji. Rozpoczęcie takiego kształcenia umożliwiła Uchwała senatu z dnia 23 marca 1993 roku. Oddział Nauczania w Języku Angielskim (English Division) funkcjonował do roku akademickiego 2018/2019 w strukturach II Wydziału Lekarskiego, od roku akademickiego 2019/2020 – wchodzi w skład Wydziału Lekarskiego. Powstał on dla kandydatów zainteresowanych studiowaniem medycyny w języku angielskim.

W roku 1993 na pierwszy rok studiów zostało przyjętych 10 studentów, głównie ze Szwecji, a w roku akademickim 1998/1999 ukończyło studia 9 absolwentów z czterech krajów. Liczba studentów systematycznie zwiększała się i przez ponad 25 lat nauczania kierunku lekarski w języku angielskim ukończyło ponad 1100 absolwentów. W roku akademickim 2020/2021 w Oddziale Nauczania w Języku Angielskim studiuje 644 studentów z 61 krajów całego świata. Warszawski Uniwersytet Medyczny posiada zagraniczne akredytacje Amerykańskiego Departamentu Edukacji, *Medical Board of California*, a także *Medical Council of Thailand*, jak również akredytację w Malezji i Tajwanie. Standardy jakości nauczania na Warszawskim Uniwersytecie Medycznym spełniają wymogi Procesu Bolońskiego. Absolwenci English Division otrzymują tytuł lekarza medycyny oraz dyplomy uznawane w Unii Europejskiej, USA, Kanadzie i w większości pozostałych krajów na świecie. W 2014 roku Warszawski Uniwersytet Medyczny przystąpił do programu *Global Health Learning Opportunities* (GHLO); od 2019 roku zmienił nazwę na VSLO (ang. *Visiting Student Learning Opportunities*) i podpisał umowę ze Stowarzyszeniem Amerykańskich Kolegów Medycznych (AAMC), umożliwiającą studentom udział w międzynarodowych praktykach. Udział w tym programie ułatwia studentom wyszukiwanie i zapis na fakultatywne praktyki za granicą. Celem nauczania na kierunku lekarskim w języku angielskim jest przede wszystkim przygotowanie absolwentów do wykonywania zawodu lekarza poprzez nauczanie podstawowych teorii i zasad praktyki medycznej, umiejętności komunikacji i współpracy z pacjentem oraz przygotowanie do kierowania zespołami ludzkimi. Program kształcenia jest tożsamy z programem realizowanym przez studentów kształconych w języku polskim. Osiągnięte efekty uczenia się weryfikuje się na podstawie różnych form sprawdzania, adekwatnych do kategorii wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, których dotyczą te efekty, podobnie jak ma to miejsce w przypadku studentów polskojęzycznych. Absolwenci kierunku lekarskiego w języku angielskim mają możliwość przystąpienia do stażu podyplomowego, po którym zdają Lekarski Egzamin Państwowy. Absolwenci mogą także ubiegać się o udział w studiach podyplomowych oraz o przyjęcie na studia doktoranckie, mogą również wzbogacić swoje kwalifikacje uczestnicząc w szkoleniach i kursach, choćby z zakresu zarządzania i Public Relations. Absolwenci kierunku lekarskiego w języku angielskim mogą dodatkowo starać się o staż lub prawo wykonywania zawodu w krajach, z których pochodzą lub w których chcieliby rozpocząć pracę lekarza. Muszą wówczas przejść proces kwalifikacji jaki obowiązuje w kraju ich wyboru zgodnie z obowiązującym tam przepisami. Dyplom Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego jest honorowany w większości państw na świecie bez konieczności jego nostryfikacji

5. Stopień przygotowania studentów do uczenia się w językach obcych i sposobów weryfikacji osiągnięć przez studentów wymaganych kompetencji językowych oraz ich oceny

Uczelnia jest świadoma roli nauczania języków obcych i rozwijania umiejętności językowych, co ułatwia również udział w programach i wymianach międzynarodowych. Oferowane są **kursy języka polskiego dla studentów zagranicznych**. Jednym z celów strategicznych Programu Erasmus+ jest podnoszenie kompetencji językowych oraz promowanie i wsparcie nauki języków. **Wsparcie Językowe Online (OLS)**, promowane przez WL, pomaga uczestnikom mobilności w ramach programu Erasmus+ (wyjazdy na studia, wyjazdy na praktyki) w sprawdzeniu swoich kompetencji językowych oraz w nauce języka. Narzędzie OLS jest dostępne dla następujących języków: angielski, czeski, duński, francuski, grecki, hiszpański, niderlandzki, niemiecki, portugalski, szwedzki oraz włoski. **Testy biegłości językowej online** (ang. *Language Assessment Licence*) są **obowiązkowe** dla wszystkich uczestników dla których językiem wykładowym (wyjazd na studia) lub roboczym (wyjazd na praktyki) jest jeden z niżej wymienionych języków: angielski, czeski, duński, francuski, grecki, hiszpański,

niderlandzki, niemiecki, portugalski, szwedzki lub włoski. Uczestnik musi podejść do testu dwukrotnie: przed rozpoczęciem oraz pod koniec okresu trwania mobilności. Wynik testu nie ma wpływu na kwalifikację uczestnika do wyjazdu - służy jedynie do weryfikacji znajomości języka obcego przed i po mobilności. W zależności od wyniku pierwszego testu biegłości językowej, uczestnicy mogą wziąć udział w **kursie językowym. Wsparcie językowe dla studentów i kadry.** Studium Języków Obcych WUM poświadcza znajomość języka obcego na wymaganym poziomie po uprzednim przeegzaminowaniu wszystkim osobom wyjeżdżającym w ramach Erasmus+ oraz wyjeżdżającym na praktyki zagraniczne w ramach IFMSA. Dla studentów obcokrajowców (np. z Kartą Polaka) studiujących w języku polskim organizujemy dodatkowo lektorat medycznego języka polskiego. Dla kandydatów obcokrajowców chcących podjąć studia w języku polskim organizujemy kursy językowe w ramach Letniej Szkoły Języka i Kultury Polskiej (<http://sjo.wum.edu.pl/content/letnia-szkoła-jezyka-i-kultury-polskiej-dla-obcokrajowcow>). Dla kandydatów obcokrajowców chcących podjąć studia w języku polskim Studium uzyskało **uprawnienia do przeprowadzania państwowych egzaminów certyfikatowych z języka polskiego jako obcego.** Dla kandydatów obcokrajowców chcących podjąć studia w języku angielskim Studium uruchomiło **Premed College.** W ramach jego programu studenci uczą się medycznego i akademickiego języka angielskiego oraz przedmiotów: chemii, fizyki, biologii i wstępu do anatomii - wiedzy niezbędnej w procesie rekrutacyjnym oraz ułatwiającej studia w kolejnych latach w języku angielskim (<https://sjo.wum.edu.pl/content/premed-college>). Dla kadry akademickiej oferujemy wsparcie w postaci tłumaczenia lub korekty artykułów naukowych (<https://sjo.wum.edu.pl/content/tlumaczenia>). Studium Języków Obcych współpracuje z *British Council*, oferując możliwość przystąpienia do egzaminu certyfikującego IELTS. Poza działalnością dydaktyczną SJO zajmuje się też organizacją konferencji poświęconych medycynie w literaturze i sztuce (dostępnych zarówno dla wykładowców jak i studentów WUM). W ramach serii „*Ars medica ac humanita*”s (pod redakcją specjalistów z WUM, UW 1UŚ) pojawiają się publikacje, które poszukują odpowiedzi na pytanie: „*Jak można wyrazić humanizm poprzez doświadczenie choroby?*”.

6. Sposoby, częstość i zakres monitorowania i oceny umiędzynarodowienia procesu kształcenia oraz doskonalenia warunków sprzyjających podnoszeniu jego stopnia, jak również wpływu rezultatów umiędzynarodowienia na program studiów i jego realizację

Studenci zachęceni są do zamieszczania sprawozdań, uwag i opinii dotyczących wyjazdów w ramach wymiany międzynarodowej (np. „*Inspirujące historie sukcesu*” na stronie <https://zagranica.wum.edu.pl/content/inspirujace-historie-sukcesu-0>).

Wyjazdy podlegają corocznej ewaluacji, przeprowadzane są cztery badania ankietowe:

1. ankieta studentów uczestniczących w programach wymiany międzynarodowej - **studenci przyjeżdżający na praktyki na WUM** (w ramach programu Erasmus lub umowy bilateralnej),
2. ankieta studentów uczestniczących w programach wymiany międzynarodowej - **studenci przyjeżdżający na studia na WUM** (w ramach programu Erasmus lub umowy bilateralnej),
3. ankieta studentów uczestniczących w programach wymiany międzynarodowej - **studenci WUM wyjeżdżający na praktyki zagraniczne** (w ramach programu Erasmus lub umowy bilateralnej),
4. ankieta studentów uczestniczących w programach wymiany międzynarodowej - **studenci WUM wyjeżdżający na studia zagraniczne** (w ramach programu Erasmus lub umowy bilateralnej).

Każdy student uczestniczący w wymianie międzynarodowej, po jej zakończeniu otrzymuje od Działu Współpracy z Zagranicą link do ankiety wraz z indywidualnym terminem wypełnienia

ankiety. Ankiety są dostępne w dwóch wersjach językowych: polskiej i angielskiej. Udział w ankiecie jest dobrowolny. Przedmiotem badania jest ocena jakości kształcenia oraz umiędzynarodowienia WUM z punktu widzenia studentów uczestniczących w programach wymiany międzynarodowej, w tym zebranie opinii na temat: motywów wyjazdu za granicę, warunków umiędzynarodowienia na Warszawskim Uniwersytecie Medycznym, wsparcia i informacji uzyskanych od WUM (w tym Działu Współpracy z Zagranicą) oraz od uczelni przyjmującej, jakości kształcenia w uczelni przyjmującej, efektów kształcenia, czyli wiedzy, umiejętności i kompetencji nabytych podczas studiów/praktyk w uczelni przyjmującej. Badanie charakteryzuje wysoka **zwrotność** uzyskanych odpowiedzi (**68%**), największą grupę stanowili studenci WUM wyjeżdżający na studia za granicę (ponad 90% spośród nich wzięło udział w badaniu). Respondenci zostali poproszeni o wskazanie szczególnie ciekawych, innowacyjnych i/lub skutecznych sposobów nauczania w uczelni przyjmującej. Jako **dobre praktyki do wprowadzenia na WUM** wymieniano: większy nacisk na rozwój umiejętności praktycznych, samodzielności i odpowiedzialności w podejmowaniu decyzji (np. przypisywanie studentom pacjentów podczas zajęć klinicznych – zostało to wdrożone na WL: na VI roku w ramach przedmiotu); nowoczesne centra i metody symulacji medycznych (wdrożone w WL); szeroką ofertę zajęć dodatkowych (WL oferuje bardzo bogatą ofertę zajęć fakultatywnych, zarówno stacjonarnych, jak i z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość, również we współpracy z UW); metody nauczania i uczenia się angażujące studentów; system opieki nad studentem zagranicznym, w tym *buddy programme* (istniejący w WUM) udostępnianie materiałów dydaktycznych w wersji online (udostępniane w WUM na platformie www.e-learning.wum.edu.pl); kursy językowe oraz oferta zajęć dla studentów z zagranicy. Zdobyta wiedza, umiejętności i kompetencje w opinii korzystających z wymiany międzynarodowej: **zdecydowana większość (82%) respondentów jest zdania, że studia za granicą poszerzyły ich wiedzę w zakresie studiowanego kierunku**. Wśród umiejętności i kompetencji, które najbardziej rozwinęli podczas studiów za granicą, respondenci najczęściej wskazywali na umiejętność znalezienia się w nowej sytuacji, umiejętności komunikacji (np. z innymi członkami zespołu, studentami z innych krajów/kultur), nawiązywanie kontaktów i podtrzymywanie relacji z innymi oraz umiejętności organizacyjne. Studenci, którzy w czasie pobytu za granicą uczestniczyli w zajęciach klinicznych, zadeklarowali, że zajęcia te pozwoliły im w szczególności rozwinąć umiejętności stawiania diagnozy oraz wykonywania zabiegów związanych z kierunkiem studiów, a także umiejętność pracy w zespole medycznym.

Monitorowanie jakości wymiany międzynarodowej Kwestiami związanymi z jakością i zarządzaniem projektem w odniesieniu do partnerów międzynarodowych, w tym zawieraniem międzyinstytucjonalnych porozumień i kontaktami z partnerami zajmuje się **Dział Współpracy z Zagranicą**. Warunki umów są analizowane, uzgadniane z partnerami, następnie akceptowane przez Wydziałowych Koordynatorów oraz Uczelnianego Koordynatora Programu Erasmus+ i podpisywane przez Prorektora ds. Umiędzynarodowienia, Promocji i Rozwoju. Nowe umowy międzyinstytucjonalne podpisywane są w wyniku inicjatywy pracowników Działu Współpracy z Zagranicą lub na wniosek nauczycieli akademickich i studentów, którzy zdobywają kontakty i są zainteresowani współpracą z daną instytucją zagraniczną. **Studenci otrzymują indywidualne wsparcie związane z wyjazdem** na stypendium, przygotowaniem Porozumienia o programie studiów/praktyk, zapobieganiem ryzyku, międzykulturowością. Studenci oraz pracownicy otrzymują wsparcie w przygotowaniu do wyjazdu do instytucji zagranicznej organizowane przez Dział Współpracy z Zagranicą oraz przez uczelniany oddział Erasmus Student Network (ESN) np. uczestnicząc w **programie Buddy**. Dział Współpracy z Zagranicą organizuje **dwa coroczne spotkania informacyjne** - w grudniu oraz w kwietniu w celu poinformowania studentów i doktorantów jaką uczelnią zagraniczną wybrać, jakie są minimalne wymagania językowe w danej instytucji partnerskiej, dla kogo dana uczelnia jest wskazana ze względu na różnice programowe lub rok studiów. Na takich spotkaniach **studenci wcześniej**

uczestniczący w Programie Erasmus+ przygotowują i przedstawiają prezentacje opisujące poszczególne uczelnie i ich wrażenia dotyczące mobilności, co ma na celu zniwelowanie ryzyka związanego z wyjazdem do kraju o odmiennej kulturze. Umożliwiamy również studentom **nawiązanie bezpośredniego kontaktu z byłymi uczestnikami Programu Erasmus+**, dzięki czemu znajdują oni odpowiedzi na wiele kwestii jeszcze przed rozpoczęciem swojej mobilności. Niezwykle istotny jest też kontakt studentów z osobami przyjeżdżającymi do naszej Uczelni w celu studiowania lub odbycia praktyki z instytucji partnerskiej, co pomaga w uzyskaniu informacji o kraju i uczelni wyjazdu. Opieka nad studentami przyjeżdżającymi do Polski i uczestnictwo w programach typu „Buddy” oraz w spotkaniach organizowanych przez oddział ESN Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego umożliwia także naszym studentom i doktorantom **podnoszenie kompetencji językowych przed wyjazdem** do uczelni partnerskiej oraz poznanie kolegów z uczelni partnerskich, którzy mogą być dla nich wsparciem podczas pobytu w ich mieście w kolejnym roku. Nasza uczelnia **zaprasza także do siebie koordynatorów i pracowników uczelni partnerskich**, z którymi podpisane są umowy bilateralne. W ramach takich wizyt organizowane są spotkania dla pracowników i studentów, którzy planują w kolejnym roku akademickim wyjazd do danej instytucji. **Wsparcie przygotowawcze dla studentów przyjeżdżających** obejmuje wiele kwestii. Studenci zwracają się do nas z różnymi prośbami i pytaniami dotyczącymi ich pobytu, nie zawsze związanymi z samym odbywaniem nauki. Staramy się udzielić wyczerpujących odpowiedzi na takie pytania lub przekazać kontakt do osób, które takich odpowiedzi udzielą. Ponadto, co roku organizujemy **kurs języka polskiego** przeznaczony specjalnie dla zagranicznych studentów programu Erasmus+. Każdy z nich ma szansę wzięcia w nim udziału, gdyż pora zajęć jest dobrana w sposób niekolidujący z pozostałymi zajęciami. Kurs ten jest uznawany jako część programu, kończy się egzaminem, a po jego odbyciu student otrzymuje 2 punkty ECTS. Dzięki naciskowi położonemu na kształcenie umiejętności komunikacji pozwala uczestnikom mobilności odnaleźć się w naszym kraju i chociaż w minimalnym stopniu pomaga im pokonać barierę językową. Przez cały okres pobytu na stypendium/ praktyce **uczestnicy mobilności są monitorowani przez Dział Współpracy z Zagranicą**. Pierwszym etapem jest przygotowanie Porozumienia o programie studiów/praktykach, następnie podczas pobytu na stypendium niejednokrotnie wprowadzane są zmiany do Porozumień. Wsparcie okazywane jest również przy rozliczaniu odbytego okresu studiów/praktyk po powrocie na uczelnię macierzystą. Monitorowania i stałego wsparcia uczestników wymagają wyjazdy na studia na uczelni partnerskiej. Różnice programowe na poszczególnych uczelniach powodują często konieczność wprowadzania zmian do Porozumienia o programie studiów podczas wyjazdu, jednak uczelnia pozostaje w stałym kontakcie mailowym i/lub telefonicznym ze studentami oraz koordynatorami z instytucji zagranicznych w celu rozwiązywania ewentualnych problemów. Zazwyczaj zmiany wprowadzone do Porozumienia o programie studiów są przesyłane drogą mailową, weryfikowane i zatwierdzane przez Wydziałowego i Uczelnianego Koordynatora Programu Erasmus+ i odsyłane do uczelni partnerskiej. Jeżeli pojawiają się jakiegokolwiek problemy czy też student lub pracownik mają dodatkowe pytania podczas trwania swojej mobilności Dział Współpracy z Zagranicą oferuje swoją pomoc. W trakcie realizacji projektu, Dział Współpracy z Zagranicą, zajmujący się koordynacją wymiany, zapewnia również **ciągłe wsparcie studentom przyjeżdżającym**. Pracownicy Działu są do dyspozycji studentów w trakcie całego tygodnia pracy drogą mailową oraz osobiście. Studenci bardzo cenią sobie szybkość i skuteczność pomocy oferowanej drogą elektroniczną, przez co nie muszą za każdym razem przyjeżdżać do biura. W ten sposób wsparcie przebiega bardzo sprawnie. Mobilność studentów przyjeżdżających jest również monitorowana pod kątem ich osiągnięć i ogólnej adaptacji w środowisku akademickim. Odbywa się to poprzez kontakt z nauczycielami akademickimi, obsługą domów studenckich i przedstawicielami ESN. Ewentualne problemy są konsultowane z Uczelnianym Koordynatorem Programu Erasmus+ lub z Prorektorem ds. Studenckich

i Kształcenia i w razie potrzeby zgłaszane koordynatorom w uczelniach partnerskich. Pomoc uzyskują również nauczyciele akademicy wyjeżdżający w celu prowadzenia zajęć dydaktycznych i pracownicy wyjeżdżający w celach szkoleniowych. Wsparcie odbywa się podczas przygotowania wyjazdu, organizacji podróży i pobytu w uczelni partnerskiej lub instytucji zagranicznej. W zakres działań wchodzi: ustalenie tematów i terminów wykładów, spotkań, rezerwacja biletów oraz noclegów, przygotowanie materiałów promocyjnych.

Dodatkowe informacje, które uczelnia uznaje za ważne dla oceny kryterium 7:

Warto zauważyć, że WUM posiada najwyższy wskaźnik uznawalności kształcenia za granicą wśród uczelni medycznych uczestniczących w programie Erasmus+ w Polsce. Uczelnia została też dobrze oceniona przez studentów przyjeżdżających. Studenci i pracownicy WUM wyrazili również wysoką satysfakcję z wyjazdów (ponad 96% w przypadku studentów i 100% w przypadku pracowników) oraz wysoki procent przyrostu kompetencji. Obecność zagranicznych studentów i programów wymiany międzynarodowej wpływa korzystnie na poziom umiędzynarodowienia uczelni. Dzięki nim rozszerzana jest oferta edukacyjna w języku angielskim, zajęcia prowadzone dla studentów wymiany akademickiej rozliczane są w ramach pensum dydaktycznego, co często stanowi element zachęty dla pracowników dydaktycznych.

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

1. Dostosowanie systemu wsparcia do potrzeb różnych grup studentów, w tym potrzeb studentów z niepełnosprawnością

Udzielanie **pomocy studentom niepełnosprawnym** opisuje Regulamin (*załącznik nr 66*). Powołany jest Pełnomocnik Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych (<https://niepelnosprawni.wum.edu.pl/>), pełni on m.in. funkcję osoby kontaktowej dla osób niepełnosprawnych, mających potrzebę uzyskania pomocy w funkcjonowaniu na terenie WUM. Zgodnie z ustawą Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce oraz zaleceniami ministerialnymi, środki te mogą być przeznaczone na finansowanie różnych form pomocy osobom z niepełnosprawnościami w zakresie dostosowania procesu kształcenia lub prowadzenia działalności naukowej, zakresie dostosowania infrastruktury uczelni/domów studenckich do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (niwelowanie barier architektonicznych), czy też w zakresie zapewnienia optymalnych rozwiązań technologii wspierających. Studenci niepełnosprawni mogą otrzymać wsparcie procesu kształcenia ze środków z dotacji na zadania związane ze stwarzaniem studentom warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia (np. dostosowanie egzaminów wstępnych i okresowych oraz innych form weryfikacji wiedzy do potrzeb i możliwości studentów niepełnosprawnych, a w szczególności przygotowanie materiałów w formie dla nich dostępnej, organizację zajęć z wychowania fizycznego oraz dodatkowych zajęć sportowych, opłacenie asystentów dydaktycznych osób niepełnosprawnych, tłumaczy języka migowego, zakup specjalistycznego sprzętu i urządzeń wspomagających proces dydaktyczny (np. oprogramowanie komputerowe). Wszelkie zapotrzebowanie w tym zakresie można zgłaszać do Pełnomocnika Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych. Na podstawie powszechnie obowiązujących przepisów studenci i doktoranci niepełnosprawni korzystają ze stypendiów dla osób niepełnosprawnych. Zgodnie z Regulaminem Studiów WUM studenci niepełnosprawni mają możliwość skorzystania z Indywidualnego Planu Studiów (IPS), który może zostać przyznany jeżeli sytuacja życiowa studenta nie pozwala na uczęszczanie na zajęcia i zaliczanie przedmiotów zgodnie z planem studiów. Indywidualny Plan Studiów może podlegać w szczególności na modyfikacji systemu odbywania zajęć i egzaminów, jak również zmianie porządku zajęć dydaktycznych w ramach danego toku studiów.

System psychospołecznego wsparcia studentów jest stale rozwijany. 1 marca 2018 r. rozpoczęła działalność Uniwersytecka Poradnia Psychologiczna WUM/*University Counselling Services MUW* dla studentów polskich i zagranicznych. Usługi oferowane przez Poradnię obejmują terapię indywidualną, poradnictwo psychologiczne, coaching, trening biofeedback oraz konsultacje seksuologiczne. Porady udzielane są przez zespół 8 specjalistów (psychologów, seksuologów) w specjalnym do tego przystosowanym gabinecie. Gabinet został wyposażony dzięki środkom uzyskanym w ramach projektu „Adaptacja kulturowa, integracja i wsparcie psychospołeczne dla studentów zagranicznych” (SUPP) współfinansowanego z Funduszy Norweskich i EOG (f). Koordynatorką prac Poradni jest dr Magdalena Łazarewicz z Zakładu Psychologii i Komunikacji Medycznej WUM. Konsultacje są darmowe. Działalność Poradni jest finansowana z funduszy Fundacji Rozwoju WUM. Dotychczas studenci mogli korzystać z porad psychologicznych udzielanych bezpłatnie przez pracowników Zakładu Psychologii i Komunikacji Medycznej WUM (w tym od 2016 r. w poradni uruchomionej w ramach projektu SUPP). Strona poradni, na której znajdują się m.in. profesjonalne materiały samopomocowe: www.ucs.wum.edu.pl.

Wsparcie w zakresie świadczeń zdrowotnych i ubezpieczeń. Wytyczne obowiązujące studentów WUM oraz informacje dotyczące nadzorowania i kontroli prawidłowości wyników poszczególnych badań i szczepień, zawarte są w „*Regulaminie obowiązkowych badań lekarskich i szczepień dla kandydatów na studia oraz studentów WUM*”, *załącznik nr 67*). Badanie z zakresu

medycyny pracy: kandydaci na studia wykonują je po otrzymaniu skierowania od wydziałowej lub oddziałowej komisji rekrutacyjnej. Oryginały w/w badania przechowywane są w aktach osobowych studenta w dziekanacie. Po upływie terminu ważności badania wstępnego Biuro Spraw Studenckich wystawia studentowi skierowanie na wykonanie badania okresowego. Studenci zobowiązani są do dostarczenia zaświadczenia o wykonaniu szczepienia przeciw wzv B, w/w w trakcie I roku studiów. W przypadku braku wcześniejszego szczepienia, BSS wydaje skierowanie na jego nieodpłatne wykonanie. Badania dla celów sanitarno-epidemiologicznych: studenci nieposiadający zaświadczenia o wykonaniu w/w badania otrzymują w BSS skierowanie na jego nieodpłatne wykonanie. Studenci samodzielnie wybierają zakłady opieki zdrowotnej, w których wykonują obowiązkowe badania i szczepienia, natomiast miejsce wykonania wstępnego i okresowego bezpłatnego badania medycyny pracy na podstawie skierowania z Uczelni wybierają z listy przychodni przekazanej przez wojewódzki ośrodek medycyny pracy. Lista przychodni dostępna jest w Biurze Spraw Studenckich oraz na stronie internetowej. Studenci, którzy przed rozpoczęciem studiów mają wykonane badanie sanitarno-epidemiologiczne lub szczepienie wzv typu B, nie wykonują wymienionego badania i szczepienia ponownie. Brak ważnych zaświadczeń o wykonaniu obowiązkowych badań lekarskich i szczepień skutkuje niedopuszczeniem studenta do zajęć dydaktycznych i praktyk zawodowych.

Ubezpieczenia. Ubezpieczenie zdrowotne w NFZ: w celu zgłoszenia przez Uczelnię do ubezpieczenia zdrowotnego studenci powinni zgłosić się do Biura Spraw Studenckich z dowodem osobistym i wypełnić deklarację do ZUS oraz oświadczenie o niepodleganiu ubezpieczeniu z innego tytułu. Na podstawie Ustawy z dn. 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. 210 poz. 2135 z późn. zm.) Uczelnia może ubezpieczyć studentów, którzy ukończyli 26 lat lub nie posiadają innej możliwości ubezpieczenia zdrowotnego. Ubezpieczenie Odpowiedzialności Cywilnej: w roku akademickim 2018/2019 WUM zawarł umowę ubezpieczenia Odpowiedzialności Cywilnej Nr 1023383702 w PZU SA. Ubezpieczenia dobrowolne – NNW, HIV, WZW, OC: Ubezpieczenie NNW jest dobrowolne, finansowane przez studenta. Zakres ubezpieczenia NNW obejmuje zdarzenia podczas nauki/pracy zawodowej, w drodze do i z uczelni oraz w życiu prywatnym (24 godziny) na terytorium całego świata. Wszystkie informacje dotyczące świadczeń z zakresu ochrony zdrowia znajdują się na stronie internetowej <https://dos.wum.edu.pl/content/ubezpieczenia>.

2. Zakres i formy wspierania studentów w procesie uczenia się oraz sposoby informowania studentów o systemie wsparcia, w tym pomocy materialnej; zakres, poziom i skuteczność systemu obsługi administracyjnej studentów, w tym kwalifikacji kadry wspierającej proces kształcenia

Wsparcie dydaktyczne. Studenci mogą liczyć na wsparcie dydaktyczne ze strony nauczycieli akademickich, Opiekunów Roku (którzy są jednocześnie przewodniczącymi Rad Pedagogicznych), kolegium dziekańskiego, w szczególności Prodziekanów ds. Studenckich, Prorektora ds. Studenckich i Kształcenia oraz pracowników administracji. Nauczyciele akademicy są dostępni dla studentów w trakcie zajęć oraz po zajęciach w ramach pełnionych dyżurów dydaktycznych (podczas których udzielają m.in. dodatkowych wyjaśnień dotyczących przedmiotu). Wiele jednostek oferuje studentom dodatkowe godziny konsultacji przed zaliczeniem lub egzaminem końcowym (dotyczy np. pediatrii, farmakologii, biochemii), informacje o terminach dyżurów i konsultacji są dostępne m.in. na stronach www jednostek.

Wsparcie dydaktyczne polega także na realizowaniu projektów finansowanych zewnętrznie mających na celu podniesienie jakości kształcenia (co opisano szerzej w kryterium 10). Dodać należy, że aktualnie 6 nauczycieli oraz 15 studentów Wydziału Lekarskiego jest beneficjentami projektu „Szkoła Orłów”. Celem tego projektu, finansowanego z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego, jest

wsparcie w tworzeniu ścieżki kształcenia dla wybitnie uzdolnionych studentów, laureatów olimpiad przedmiotowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym, a także najlepszych studentów na podstawie wyników uzyskanych na pierwszym roku studiów, poprzez realizację wysokiej jakości kształcenia akademickiego opartego na systemie tutoring. Realizowany jest też projekt „**Mistrzowie Dydaktyki**”, w którym uczestniczy 6 studentów WL. Celem tego projektu, finansowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, jest zwiększenie kompetencji dydaktycznych w zakresie kształcenia indywidualnego nauczycieli nauczających przyszłą kadrę medyczną. Kluczowe znaczenie ma relacja Mistrz-Uczeń, która ze względów systemowych (zbyt liczne grupy studentów) nie może być efektywnie realizowana. Dodatkowe wsparcie w formie indywidualizacji kształcenia pomoże zarówno najzdolniejszym i najsłabszym studentom w określeniu celów kształcenia oraz weryfikację i modyfikację planowanej ścieżki zawodowej. Kadra WUM ma świadomość potrzeb studentów w zakresie indywidualizacji ścieżki kształcenia. Wdrożenie tutoring nie tylko zwiększy kompetencje dydaktyczne kadry, ale również wpłynie na lepsze przygotowanie absolwentów do pracy zawodowej.

Wsparcie administracyjne. Wydział zapewnia studentom, w tym studentom kierunku, szeroki zakres wsparcia administracyjnego w procesie kształcenia. Wsparcie to jest udzielane przez pracowników dziekanatu, innych jednostek administracyjnych WUM (w szczególności jednostek wchodzących w skład Pionu ds. Studenckich i Kształcenia), administrację domów studenckich, pracowników Biblioteki Głównej i sekretariatów jednostek naukowo-dydaktycznych. Zadania najważniejszych jednostek zapewniających wsparcie administracyjne dla studentów (w tym Biura Rekrutacji i Organizacji Kształcenia, Biura Spraw Studenckich z Sekretariatem Organizacji Studenckich, Biura Jakości i Innowacyjności Kształcenia, Biura Karier i Działu Współpracy z Zagranicą). Kadra administracyjna posiada doświadczenie i kwalifikacje pozwalające na jej sprawne funkcjonowanie. Kadra administracyjna uczestniczy w szkoleniach podnoszących kompetencje zawodowe, np. dotyczących zasad zachowania RODO, obsługi systemu Bazus. Podniesienie kompetencji kadry administracyjnej WUM jest jednym z aktualnie realizowanych zadań w ramach trwającego w latach 2018-2022 projektu „*WUM AID Akademia Innowacyjnej Dydaktyki*”, finansowanych zewnętrznie (NCBiR). Kadra administracyjna jest motywowana do rozwoju m.in. poprzez system nagród. W latach 2016-2020 kadra administracyjna otrzymała 125 nagród JM Rektora WUM (*załącznik 58a*).

Kadra administracyjna jest oceniana w corocznej Ankiecie Warunków Studiowania. Studenci WUM mogą ubiegać się o przyznanie następujących **świadczeń pomocy materialnej**: stypendium socjalnego, stypendium dla osób niepełnosprawnych, stypendium rektora, zapomogi. **Laureaci olimpiad międzynarodowych**, a także **laureaci lub finaliści olimpiad stopnia centralnego**, o których mowa w przepisach o systemie oświaty, przyjęci na studia w roku złożenia egzaminu maturalnego, mogą ubiegać się o stypendium rektora na pierwszym roku studiów. Studenci starszych lat oraz studenci pierwszego roku studiów II stopnia, którzy podjęli naukę nie później niż rok od skończenia studiów I stopnia, mogą ubiegać się o przyznanie **stypendium Rektora**, jeśli w poprzednim roku zaliczyli wszystkie ćwiczenia oraz zdali w pierwszym terminie wszystkie egzaminy i uzyskali wyróżniające wyniki w nauce. Dodatkowe osiągnięcia naukowe lub/i sportowe lub/i artystyczne zwiększają szanse studenta na przyznanie stypendium Rektora. Jednocześnie ze stypendium Rektora student może otrzymywać **stypendium Ministra**. Warunki ubiegania się o stypendium ministra zostały przedstawione w Zarządzeniu Rektora nr 115/2019 z dnia 23 września 2019 r. w sprawie trybu składania wniosków studentów o stypendia ministra za znaczące osiągnięcia naukowe lub znaczące osiągnięcia sportowe. Studenci studiów stacjonarnych, na stałe zamieszkujący poza Warszawą, mogą ubiegać się o **zwiększenie stypendium socjalnego z tytułu zamieszkania w domu studenckim lub innym obiekcie niż dom studencki**. Szczegółowe informacje na temat warunków i kryteriów ubiegania się o świadczenia pomocy materialnej znajdują się w **Regulaminie świadczeń dla studentów Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego** oraz

właściwym **komunikacie Prorektora ds. Studenckich i Kształcenia**, zamieszczonych na stronie internetowej **Biura Spraw Studenckich**.

3. Formy wsparcia krajowej i międzynarodowej mobilności studentów, prowadzenia działalności naukowej oraz publikowania lub prezentacji jej wyników, jak również w uczestniczeniu w różnych formach komunikacji naukowej

Wsparcie działalności naukowej dla studentów Wydziału ma bardzo szeroki zakres. Uczelnia może pochwalić się najprężniej działającym ruchem naukowym studentów spośród Uniwersytetów Medycznych w Polsce. Prawie każda jednostka naukowo-dydaktyczna prowadzi co najmniej jedno Studenckie Koło naukowe (SKN). Na Uczelni zarejestrowanych jest 238 kół naukowych, z czego na WL funkcjonuje 110 (*załącznik nr 68*). Udział studentów w pracach badawczych, zarówno w zakresie nauk podstawowych, jak i klinicznych, oraz prezentacja ich wyników na różnych płaszczyznach działalności naukowej, są dowodem na wspieranie indywidualnych aspiracji studentów. Wydział aktywnie wspiera rozwój naukowy studentów. Wyraża się to m.in. w organizacji cyklicznych konferencji i sesji naukowych z udziałem studentów, wsparciu działalności SKN i Studenckiego Towarzystwa Naukowego (STN) WUM oraz organizacji studenckich konferencji, sesji i obozów naukowych. Studenci uczestniczący w pracach badawczych mogą ubiegać się o zgodę na odbywanie studiów według indywidualnej organizacji studiów (IOS) tj.: indywidualnego programu studiów lub planu studiów lub trybu i terminu zaliczania przedmiotów. Dzięki ścisłemu powiązaniu procesu kształcenia z działalnością naukowo-badawczą i ze względu na wysoki potencjał naukowy Wydziału (rozbudowaną bazę naukową, szeroki dostęp do specjalistycznej aparatury badawczej, dużą liczbę samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych, doświadczoną kadrę naukową oraz rozwiniętą współpracę krajową i międzynarodową) do modułów poszczególnych przedmiotów wprowadzono zajęcia związane z prowadzeniem badań naukowych powiązanych z kierunkiem studiów, służące pogłębieniu wiedzy i umiejętności prowadzenia badań naukowych, np. podczas zajęć histologii z embriologią, biochemii z elementami chemii, fizjologii. WUM i Wydział wspiera udział studentów w konferencjach naukowych, krajowych i zagranicznych. Zgodnie z obowiązującym regulaminem STN, o dofinansowanie wyjazdu na konferencję naukową może ubiegać się każdy student będący członkiem STN, który jest aktywnym uczestnikiem danej konferencji. Dofinansowanie może zostać przyznane tylko jednemu uczestnikowi prezentującemu daną pracę. Dofinansowuje się wyjazdy na kongresy zarówno krajowe jak i zagraniczne. Dofinansowanie dotyczy zwrotu kosztów: przejazdu, zakwaterowania, opłat rejestracyjnych konferencji. Maksymalne dofinansowanie wynosi: na konferencje krajowe – 150 PLN, na konferencje zagraniczne – 800 PLN. W celu realizacji wsparcia zawierana jest umowa pomiędzy studentem a WUM, a wnioski rozpatrywane przez prorektora ds. studenckich i kształcenia. Ponadto, studenci są zwalniani z opłat w konferencjach naukowych, krajowych i międzynarodowych, organizowanych przez jednostki WUM lub przy współudziale WUM. Studenci mogą też ubiegać się o **stypendium wyjazdowe Fundacji Rozwoju WUM** (dofinansowanie 10.000 PLN), w latach 2019-2020 wsparcie takie otrzymało 4 studentów WL WUM.

4. Formy wsparcia we wchodzeniu absolwentów na rynek pracy lub kontynuowania edukacji

Aktywnie działające **Biuro Karier** zapewnia studentom i absolwentom bezpłatne konsultacje i informacje nt. aktualnych ofert pracy dla absolwentów. Do **głównych zadań Biura Karier** WUM należą: pomoc w poszukiwaniu zatrudnienia; pomoc w organizacji praktyk/staży; pomoc w pisaniu dokumentów aplikacyjnych na zasadzie konsultacji e-mailowych i stacjonarnych; doradztwo zawodowe i psychologiczne wraz z coachingiem dla studentów

i absolwentów (planowanie ścieżki kariery, poznanie swoich predyspozycji zawodowych, mocnych i słabych stron); udzielanie informacji studentom i absolwentom odnośnie wymagań stawianych kandydatom do pracy przez pracodawców; udostępnianie i rozpowszechnianie ofert pracy, praktyk, staży dla studentów i absolwentów; spotkania z potencjalnymi pracodawcami; promocja najlepszych studentów i absolwentów wśród pracodawców (tworzenie listów polecających); pomoc studentom i absolwentom w tworzeniu osobistego portfolio kariery; tworzenie i prowadzenie warsztatów dla studentów i absolwentów z zagadnień dotyczących rynku pracy (CV, list motywacyjny, rozmowa kwalifikacyjna); udział i koordynacja merytoryczna w projektach edukacyjnych; monitoring karier zawodowych studentów i absolwentów całej Uczelni; współpraca z innymi jednostkami edukacyjnymi Uczelni oraz podmiotami zewnętrznymi (urzędy pracy, ośrodki aktywizacji zawodowej, centra informacji i planowania kariery zawodowej); wspieranie procesu edukacyjnego osób niepełnosprawnych.

Biuro Karier zatrudnia wykwalifikowaną kadrę specjalistów posiadających odpowiednie przygotowanie zawodowe, będących psychologami, doradcami kariery i certyfikowanymi coachami. Biuro Karier organizuje: **Spotkania z Medycznym Rynkiem Pracy** (gdzie zapraszani są przedstawiciele firm przybliżający swoją działalność i możliwości rozwoju zawodowego dla studentów i absolwentów, spotkania mają charakter prezentacji, wykładu lub warsztatów). Wybrane spotkania <https://kariera.wum.edu.pl/node/169>. **MedSessions** – to nowy cykl wirtualnych spotkań z pracodawcami, będący odpowiedzią na sytuację pandemiczną i niemożność organizowania spotkań (<https://targi.wum.edu.pl/node/315>). W ramach spotkań gościliśmy m.in. Polski Związek Pracodawców Firm Prowadzących Badania Kliniczne na Zlecenie (PolCRO) oraz Fundacja Warszawskie Hospicjum dla Dzieci. Pracodawcy mają **możliwość zamieszczania na stronie Biura Karier ogłoszeń informujących o miejscach pracy**, a także **organizowania kursów i szkoleń** dla zainteresowanych studentów. Przykładowo, zorganizowano szkolenie „*Data management w badaniach klinicznych i pharmacovigilance*”. Organizowane są **Medyczne Targi Pracy i Praktyk**, na które zapraszani są pracodawcy, z uwzględnieniem zainteresowań studentów. **Spotkania dedykowane dla kierunku lekarskiego:** „*Poznaj swoją specjalizację*” – spotkanie zorganizowane przez Biuro Karier we współpracy z IFMSA Poland – Oddział Warszawa (19.02.20). W trakcie spotkania poruszone zostały takie kwestie jak: rynek pracy dla lekarzy z perspektywy doradcy kariery, wybór specjalizacji dopasowany do osobowości i potrzeb osoby, ćwiczenia coachingowe wspierające w odkrywaniu głębokiej motywacji. Spotkanie cieszyło się bardzo dużym zainteresowaniem studentów kierunku lekarskiego. „*WUM...i co dalej?*” – nowy cykl spotkań (obecnie w wersji on-line) współorganizowany ze Studenckim Towarzystwem Naukowym WUM. W ramach tych spotkań doradcy Biura Karier będą przybliżać istotne aspekty - planowania kariery i wyboru swojej ścieżki zawodowej. Kolejne spotkanie poświęcono zarządzaniu informacjami w sytuacji poszukiwania/zmiany pracy (CB i profile w mediach społecznościowych). Sposoby komunikacji Biura Karier ze studentami i absolwentami: serwis internetowy biura, fanpage na Facebook, *Careerletter* wysyłany z reguły co tydzień do subskrybentów, kontakty ze starostami/organizacjami studenckimi (więcej informacji o Biurze Karier przedstawia załącznik nr 69).

W Uczelni realizowany jest nowatorski projekt **WUM AID „Akademia Innowacyjnej Dydaktyki WUM”** (do sierpnia 2022 roku). W ramach tego projektu stworzony został m.in. internetowy kreator CV, a studentom dwóch ostatnich lat oferowane są **konsultacje i testy psychologiczne**, pozwalające na zaplanowanie rozwoju zawodowego z uwzględnieniem cech temperamentu i osobowości, zapewniające kształtowanie i doskonalenie umiejętności radzenia sobie ze stresem, zarządzania czasem, autoprezentacji, funkcjonowania w zespole, rozwój kompetencji społecznych, motywacji. Ponadto, **studenci i absolwenci zapraszani są do udziału w spotkaniach doradczych i coachingowych** w czasie których uczestnicy przygotowują się do procesu rekrutacji, zapoznawani są z bieżącą ofertą rynku pracy, nabywają wiedzę i umiejętności

jak aktywnie szukać pracy, praktyk, staży. W ramach konsultacji zawodowej możliwe jest m.in. rozpoznanie obszaru zainteresowań zawodowych, określenie słabych i mocnych stron, wyznaczenie bliższych i dalszych celów zawodowych, przygotowanie do spotkania z pracodawcą (w tym symulacji rozmowy kwalifikacyjnej). W ramach spotkań coachingowych oferta jest rozszerzana o indywidualny i interaktywny proces pozwalający uzyskać pogłębioną wiedzę o preferowanym przez siebie sposobie działania oraz indywidualnych cechach wzbogacających zespół i wskazówkach najlepszego ich wykorzystania (z użyciem takich narzędzi jak *Insighful Profiler* i *Test Ról Zespołowych Belbina*). Liczba przeprowadzonych w 2020 roku konsultacji: 224.

Uczelnia prowadzi również system weryfikacji efektów kształcenia na podstawie badania losów zawodowych absolwentów. Ocenie podlegają zagadnienia dotyczące przebiegu studiów, stopnia przygotowania do pracy zawodowej, wiedzy, umiejętności i kompetencji opanowanych i rozwiniętych w toku kształcenia, poziomu satysfakcji studenta (m.in. z zakresu obsługi administracyjnej, bazy lokalowo-sprzętowej, możliwości własnego rozwoju), ogólnej oceny Uczelni, a wnioski z weryfikacji programu kształcenia wykorzystywane są w procesie przygotowywania programu kształcenia dla kolejnych cykli kształcenia. W ramach prowadzonego uczelnianego **monitoringu losów zawodowych absolwentów** każdy absolwent po okresie co najmniej 12 miesięcy od ukończeniu studiów ma możliwość wziąć udział w badaniu ankietowym dotyczącym jego aktywności zawodowej oraz oceny przygotowania kompetencyjnego do pracy. Badania ma charakter dobrowolny i mogą wziąć w nim udział osoby wyrażające pisemną zgodę na kontakt z nim po ukończeniu studiów. Ankiety wysyłane są w postaci zindywidualizowanego linku do ankiety on-line. Wśród pytań zadawanych respondentom w tym zakresie warto przywołać pytanie macierzowe: „*Jak oceniasz swoje przygotowanie kompetencyjne w poniższych wymiarach*”. Absolwenci określają poziom posiadanej kompetencji z listy w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „bardzo niski” a 5 „bardzo wysoki”. W pierwszej kolejności dokonują autooceny swoich kompetencji zestawiając je z poziomem pożądanym w miejscu zatrudnienia. Dane prezentowane są w postaci średnich wyników dla każdej z kompetencji. Pełna lista kompetencji obejmuje: myślenie analityczne, szybkie uczenie się, występowanie z nowymi pomysłami i rozwiązaniami, efektywne wykorzystanie czasu, działanie pod presją, odpowiedzialność za własne działania i ich konsekwencje, nawiązywanie kontaktów i podtrzymywanie relacji z innymi, wczuwanie się w sytuację drugiej osoby, współpraca w zespole, wywiązywanie się z zadań bez nadzoru, efektywna komunikacja z innymi, profesjonalistami/członkami zespołu, budowanie relacji z pacjentami, znajomość i umiejętność zastosowania przepisów prawnych dotyczących obszaru ochrony zdrowia. Jednocześnie powyższą listą kompetencji używaną jest do badania pracodawców zatrudniających absolwentów Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Określają oni z jednej strony stopień w jakim daną kompetencję posiadają absolwenci a z drugiej jaki jest pożądaný poziom kompetencji w danym miejscu pracy. W *załączniku nr 70* przedstawiony jest **raport z edycji ankiety prowadzonej wśród absolwentów z 2018 roku**. Aktualne badanie absolwentów z 2019 jest w toku i końcowy raport będzie przygotowywany w lutym 2021. Czas realizacji badania został aktualnie dostosowany do absolwentów kierunku lekarskiego tak, aby ankieta w wersji *on-line* dotarła do respondentów po zakończeniu stażu podyplomowego i zakończeniu specjalizacji. Z ostatniego raportu wynika, że w chwili jego przeprowadzenia 72% respondentów pracowało (pozostali oczekiwali na miejsce specjalizacyjne), 93% pracowało w swoim zawodzie. Większość respondentów zdecydowałaby się na ponowny wybór kierunku lekarskiego. Wśród proponowanych zmian dotyczących programu studiów absolwenci przede wszystkim postulowali upracticznienie studiów, w tym zwiększanie liczby godzin zajęć w Centrum Symulacji Medycznych – co jest stopniowo realizowane.

5. System motywowania studentów do osiągnięcia lepszych wyników w nauce oraz działalności naukowej oraz sposoby wsparcia studentów wybitnych

System motywowania studentów do osiągnięcia lepszych wyników w nauce jest na Wydziale rozbudowany. Poza możliwością uczestniczenia w studenckim ruchu naukowym, istnieje możliwość ubiegania się o **stypendium Rektora** (przy ocenie wniosków brane są pod uwagę osiągnięcia uzyskane w poprzednim roku akademickim i uwzględnia się następujące kryteria osiągnięć: wyniki w nauce (średnia ocen z egzaminów zdanych w pierwszym terminie), naukowe; sportowe (1-3 miejsca indywidualne i drużynowe w zawodach o randze mistrzostw międzynarodowych i krajowych); artystyczne (1-3 miejsca indywidualne i zespołowe w konkursach i festiwalach międzynarodowych i krajowych), **Nagrody Rektora za przygotowanie wybitnych prac naukowych** lub współudział w ich przygotowaniu (w latach 2018-2020 otrzymało je 12 studentów) oraz **Nagrody Ministra** (w latach 2018-2020 otrzymało je 33 studentów WL, przyznawana jest też **Złota Odznaka STN** (wyróżnienie przyznawane w trakcie dyplomatorium wybitnym absolwentom za całokształt pracy naukowej, które otrzymuje co roku 1-2 studentów). Corocznie absolwenci uzyskujący najlepsze wyniki w nauce otrzymują nagrodę **Złoty Laur Absolwenta**. Wsparciem studentów wybitnych jest też aktualnie realizowany w WL innowacyjny **Program WUM MD PhD**, finansowany w ramach grantu Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, wzorowany na podobnych programach funkcjonujących w najlepszych uniwersytetach na świecie (Harvard, Oxford), pozwalający rozpocząć pracę badawczą mającą na celu uzyskanie stopnia doktora już po IV roku studiów. Formą wsparcia działalności naukowej studentów są też **minigranty studenckie**. Wsparcie studentów wybitnych w ramach realizacji projektu „Szkola Orlów”, opartego na idei tutoringu, opisano powyżej.

6. Sposób rozstrzygania skarg i rozpatrywania wniosków zgłaszanych przez studentów oraz jego skuteczność, działania informacyjne i edukacyjne dotyczące bezpieczeństwa studentów, przeciwdziałania dyskryminacji i przemocy, zasady reagowania w przypadku zagrożenia lub naruszenia bezpieczeństwa, dyskryminacji i przemocy wobec studentów, jak również pomocy jej ofiarom

Warszawski Uniwersytet Medyczny przeciwdziała zachowaniom o charakterze mobbingu, dyskryminacji i wykorzystywaniu seksualnemu. Szczegółowe zasady postępowania zostały określone w Zarządzeniu Rektora WUM w sprawie wprowadzenia „*Procedury przeciwdziałania mobbingowi, dyskryminacji i wykorzystywaniu seksualnemu w Warszawskim Uniwersytecie Medycznym*” (załącznik nr 71), powołana jest też **Komisja Antymobbingowa**, zajmująca się badaniem skarg (również studentów) na zachowania noszące znamiona mobbingu, dyskryminacji czy wykorzystywania seksualnego oraz **Mąż Zaufania**. Kadra kierownicza Uczelni (w tym WL) uczestniczyła w obowiązkowym **szkoleniu antymobbingowym**. Organizowane były dyżury Ombudsmana – Rzecznika Akademickiego (towarzyszące np. obchodom Międzynarodowego Dnia Mediacji). Celem spotkań było zaprezentowanie przedstawicielom społeczności akademickiej WUM informacji na temat działalności Ombudsmana - Rzecznika Akademickiego, mediacji i alternatywnych sposobach polubownego rozwiązywania sporów i konfliktów, a także o innych instytucjach wsparcia działających na Warszawskim Uniwersytecie Medycznym. Podczas spotkań każdy Członek społeczności akademickiej miał możliwość uzyskać wiedzę oraz pomoc w rozwiązaniu problemów i konfliktów, z którymi boryka się na Uczelni. Podstawą działania Ombudsmana - Rzecznika Akademickiego WUM jest obecnie Zarządzenie nr 286/2020 Rektora WUM (załącznik nr 72). Ponadto, w Uczelni funkcjonują **Rzecznicy Dyscyplinarni** dla studentów, doktorantów i nauczycieli akademickich. Każdy student może złożyć skargę do Rzecznika, który przekazuje ją do właściwej komisji dyscyplinarnej. W Uczelni działa **Komisja Dyscyplinarna dla**

Studentów, Komisja Dyscyplinarna dla Doktorantów oraz Komisja Dyscyplinarna dla Nauczycieli Akademickich. W skład każdej komisji wchodzi przedstawiciele studentów. Procedurę powoływania Rzeczników i komisji dyscyplinarnych oraz zakres ich działań i odpowiedzialności, jak również wykaz wykroczeń podlegających odpowiedzialności dyscyplinarnej opisuje Statut WUM. Studenci Uczelni są informowani o tej możliwości i korzystają z niej. **Studenci mogą także składać skargi** m.in. za pośrednictwem ankiet studenckich (ankiety oceny zajęć i nauczycieli akademickich, ankiety oceny warunków studiowania, ankiety oceny praktyk), uczelnianej skrzynki jakości, poprzez Starostów i Opiekunów Roku, poprzez swoich przedstawicieli w Radzie Samorządu Studentów i innych zespołach/gremiach uczelnianych (np. na posiedzeniach Rady Pedagogicznej), bezpośrednio do Prorektora ds. Studenckich i Kształcenia, Dziekana i/lub właściwych prodziekanów. Istniejące procedury zapewniają, że wszystkie skargi, uwagi i pisma od studentów są rozpatrywane i brane pod uwagę. Skargi i wnioski studentów rozpatrywane są, w zależności od ich rodzaju i zakresu, przez kierowników jednostek oraz dziekana i prodziekanów. Skargi anonimowe nie są rozpatrywane. Jednak, w sposób zapewniający pełną anonimowość studenci mogą zgłaszać swoje uwagi na adres uczelnianej skrzynki jakości, wypowiadać się w ankiecie studenckiej (jak opisano powyżej), jak i korzystać ze skrzynki uwag, która umieszczona jest w korytarzu dziekanatu. Informacje o ww. kanałach zgłaszania skarg są przekazywane studentom w ramach zajęć integracyjnych na I roku oraz w trakcie trwania studiów – przez pracowników Dziekanatu, Samorząd Studentów, Opiekunów Roku, Biuro Jakości i Innowacyjności Kształcenia, etc. W zależności od rodzaju skargi i formy jej złożenia studenci uzyskują odpowiedź indywidualną (drogą pisemną, mailową – np. w przypadku skrzynki jakości) lub poprzez raporty z ankiet i oceny jakości kształcenia.

W zakresie zapewniania bezpieczeństwa studentów realizowany jest przedmiot obowiązkowy **Bezpieczeństwo i higiena pracy**, w wymiarze 4 godzin wykładów, na platformie e-learningowej, kończący się testem i uzyskaniem certyfikatu. Tak jak już wspomniano w roku 2020/2021 zorganizowano dodatkowy kurs dla studentów „*Bezpieczeństwo i higiena pracy w dobie pandemii COVID-19*”. Dodatkowo, jednostki dydaktyczne posiadają opracowane regulaminy zajęć ze studentami, uwzględniające aspekty bezpieczeństwa, w zależności od specyfiki jednostki. Dział Ochrony Pracy i Środowiska WUM udziela wsparcia merytorycznego w tworzeniu tych regulaminów.

7. Współpraca z samorządem studentów i organizacjami studenckimi

Podstawę skuteczności systemu stanowi **partnerska i bezpośrednia współpraca Władz Wydziału i Uczelni z Samorządem Studentów**, w tym Samorządem Wydziałowym WL. Przedstawiciele studentów wchodzi w skład wszystkich kluczowych organów Uczelni i Wydziału, w tym Senatu, Rady Wydziału, Rad Programowych, Rad Pedagogicznych, Zespołu ds. Jakości Kształcenia oraz wielu innych komisji i zespołów. Poprzez udział w ww. gremiach studenci aktywnie włączają się w kształtowanie uczelnianej i wydziałowej koncepcji, polityki i strategii kształcenia, w tym wsparcia oferowanego studentom. Przedstawiciele Wydziałowego Samorządu Studentów aktywnie uczestniczą w podejmowaniu decyzji dotyczących bieżących spraw Wydziału oraz jego rozwoju. Zgodnie ze Statutem Uczelni mają swoich przedstawicieli w Radzie Wydziału, przez których mogą zgłaszać wnioski w stałym punkcie obrad Rady Wydziału: sprawy studenckie. Ponadto, zgodnie z Regulaminem Studiów, przedstawiciel Samorządu Studentów uczestniczy, jako obserwator, w egzaminach komisyjnych organizowanych za zgodą Dziekana. W Uczelni, oprócz Samorządu Studentów, Studenckiego Towarzystwa Naukowego i Studenckich Kół Naukowych aktywnie działają liczne organizacje studenckie, wspierane przez Uczelnię i Wydział, które stwarzają studentom możliwość rozwoju własnych zainteresowań, jak również inicjują wiele wydarzeń popularnonaukowych,

społecznych, kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych, itp. w tym m.in.: EMSA (Europejskie Stowarzyszenie Studentów Medycyny), IFMSA (Międzynarodowe Stowarzyszenie Studentów Medycyny), ESN (Erasmus Student Network), Galen (czasopismo studentów WUM), Klub Uczelniany Akademickiego Związku Sportowego (AZS), Formacja Tańca Towarzyskiego, Ruch Akademicki Pod Prąd (RAPP), TAM (Towarzystwo Artystyczne Medyków), Chór Akademicki WUM, Orkiestra Kameralna WUM. Każda z organizacji studenckich posiada swój budżet, w ramach którego prowadzi działalność statutową. Organizacje współfinansują konferencje, obozy integracyjne, wyjazdy naukowe, Medykalia, Otrzęsiny, Bal Absolwenta, Bal Połowinkowy itp. Siedzibą Samorządu Studentów i organizacji studenckich jest Dom Medyka udostępniony studentom przez Uczelnię. Każdego roku jesienią Samorząd Studentów, przy współudziale władz Wydziału, organizuje tzw. dzień adaptacyjny dla nowoprzyjętych studentów WUM, podczas którego prezentowane są m. in. Uczelnia, zasady studiowania na WUM, organizacje studenckie. Dodatkowo, rokrocznie (z wyjątkiem czasu pandemii) organizowany jest obóz integracyjny dla studentów roku zerowego (wszystkich kierunków) w miesiącu poprzedzającym rozpoczęcie roku akademickiego. Władze Uczelni i Wydziału wspierają organizację ww. inicjatyw oraz biorą w nich udział. Spotkania z przedstawicielami studentów odbywają się regularnie, a komunikacja odbywa się drogą mailową, telefoniczną oraz za pomocą różnego rodzaju komunikatorów (MS Teams, Zoom).

Rozwój systemu wsparcia. Uczelnia i Wydział regularnie oceniają i doskonalą system opieki, wspierania i motywowania studentów. W proces ten włączona jest cała społeczność akademicka, w szczególności studenci, którzy aktywnie uczestniczą w projektowaniu prostudenckich rozwiązań, jak również w ich ewaluacji. Zgodnie z procedurą wprowadzoną Zarządzeniem nr 92/2014 Rektora, opinie studentów na temat jakości warunków studiowania i oferowanego im wsparcia są co roku zbierane przy pomocy uczelnianej **Ankiety Oceny Warunków Studiowania (AOWS)**. Do mechanizmów monitorowania oferowanego studentom wsparcia należą także raporty z audytów wewnętrznych, raporty z funkcjonowania systemu pomocy materialnej i socjalnej, raporty z działalności studenckich kół naukowych oraz raporty z działalności jednostek administracji zajmujących się zapewnieniem wsparcia (materialnego, socjalnego, związanego z tokiem studiów, doradztwem zawodowym, działalnością studencką czy mobilnością międzynarodową). Studenci mogą zgłaszać swoje uwagi i propozycje zmian poprzez **uczelnianą skrzynkę jakości**, swoich przedstawicieli w organach uczelnianych i wydziałowych, jak również **bezpośrednio do władz Uczelni/Wydziału**. Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia dokonuje szczegółowej analizy wyników ww. badań, w szczególności wyników AOWS. Raporty tego Zespołu z kolejnych lat wskazują na powolną, ale poprawiającą się ocenę systemu i kadry wspierającej studentów i proces kształcenia. Podejmowane są stosowane działania doskonalące, których zakres i kierunki są ustalane na podstawie wyników AOWS, rekomendacji Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia, opinii wyrażanych podczas regularnych spotkań i rozmów władz Wydziału i Uczelni ze studentami (przedstawicielami Samorządu Studentów i starostami) oraz uwag studentów zgłaszanych na poziomie jednostek dydaktycznych, Wydziału i Uczelni. Działania podejmowane przez Wydział i Uczelnię oraz całą społeczność akademicką stanowią dowód dbałości o zapewnienie odpowiedniego wsparcia dla studentów. Świadczą także o tym, iż wsparcie jest traktowane jako istotny czynnik jakości procesu studiowania, pomagający osiągnąć zakładane cele i efekty kształcenia. Działania dziekanów kolejnych kadencji przyczyniły się do poprawy funkcjonalności i sprawności pracy w dziekanacie, m.in. poprzez **reorganizację personalną** oraz **modyfikacje czasu pracy dziekanatu**. Zapewniono możliwość **konsultacji z dziekanami poza oficjalnymi i stałymi godzinami przyjęć**, zgłaszania problemów i uwag drogą mailową bezpośrednio do dziekana i prodziekanów.

Realizując wyniki oceny wewnętrznej, wdrożono następujące działania mające na celu rozwój systemu wsparcia: wydłużono godziny otwarcia Dziekanatu (do 17.00), pracownicy przeszli

internetowe szkolenie w zakresie profesjonalnej obsługi studenta. Zmiany zostały wprowadzone w reakcji na powtarzające się apele i skargi studentów wyrażane m.in. w Ankiecie Oceny Warunków Studiowania (najniżej ocenianym elementem było dopasowanie godzin pracy dziekanatu do grafiku zajęć studentów, a najwyżej – sprawność załatwiania spraw studenckich), które zostały zgłoszone do WZJK, dostosowano plan zajęć do potrzeb i oczekiwań studentów. W odpowiedzi na apele studentów, ograniczono liczbę zajęć w godzinach popołudniowych, zmniejszono liczbę długich przerw pomiędzy zajęciami (tzw. okienek), bardziej równomiernie rozłożono zajęcia w tygodniu; wdrożono nowy system Wirtualnego Dziekanatu i e-indeksu. Realizując postulaty studentów, uruchomiono **Studencką Strefę Relaksu**, w tym strefę kuchenną, strefę spożywania posiłków oraz strefę odpoczynku i rekreacji, tj. 180 metrów kwadratowych powierzchni, gdzie studenci mogą odpocząć między zajęciami, podgrzać posiłek, przygotować gorące napoje, naładować urządzenia elektroniczne oraz samodzielnie lub wspólnie się uczyć.

Dodatkowe informacje, które uczelnia uznaje za ważne dla oceny kryterium 8:

System wsparcia studentów kierunku lekarskiego został wyróżniająco oceniony przez Zespół Oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w październiku 2017 r. PKA potwierdziła jego kompleksowość i zgodność zarówno z potrzebami i oczekiwaniami studentów, jak i zakładaną koncepcją i celami kształcenia na kierunku. Ekspertzy podkreślili, że motywuje on studentów do wszechstronnego rozwoju, nie tylko dydaktycznego i naukowego, ale również społecznego, zawodowego, artystycznego i sportowego.

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach

1. Zakres, sposoby zapewnienia aktualności i zgodności z potrzebami różnych grup odbiorców, w tym przyszłych i obecnych studentów, udostępnianej publicznie informacji o warunkach przyjęć na studia, programie studiów, jego realizacji i osiągniętych rezultatach

oraz

2. Sposoby, częstość i zakres oceny publicznego dostępu do informacji, udział w ocenie różnych grup interesariuszy, w tym studentów, a także skuteczność działań doskonalących w tym zakresie

Wszystkie informacje zapewniające publiczny dostęp do wiedzy o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach zawarte są na **stronie internetowej Wydziału** (<http://lekarski.wum.edu.pl>). Strona Wydziału jest na bieżąco aktualizowana i wzbogacana przez pracowników dziekanatu (kierownika dziekanatu oraz zastępcę kierownika dziekanatu), władze dziekańskie, a interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni mogą nadsyłać uwagi i propozycje zmian i informacji na adres: lekarski.wum.edu.pl. Raz w roku strona internetowa Wydziału podlega audytowi wewnętrznemu realizowanemu przez Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia. Wnioski i rekomendacje z audytu są przekazywane władzom Wydziału, które na ich podstawie modernizują i aktualizują dane na niej zawarte. W ocenie publicznego dostępu do informacji biorą udział interesariusze wewnętrzni (nauczyciele, studenci, doktoranci, pracownicy administracji) oraz zewnętrzni (przedstawiciele pracodawców). Na stronie internetowej WL WUM wydzielone są zakładki dedykowane studentom (zawierają m.in. informacje takie jak: regulamin studiów, program studiów, plan zajęć, przewodniki dydaktyczne, praktyki wakacyjne, wykaz zajęć fakultatywnych, informacje o zadaniach i osobach pełniących funkcje opiekuna roku, koordynatorach przedmiotów, opłatach, wykaz dokumentów do pobrania), kandydatom (zawierają m.in. informacje takie jak: rekrutacja, nostryfikacja, zasady przeniesienia z innych uczelni), pracownikom. Strona wydziału dostarcza informacji o władzach wydziału, włączając terminy dyżurów, zawiera wykaz jednostek z linkami do ich stron, informacje o regulaminach Rady Wydziału, Rad Pedagogicznych i Rad Programowych oraz informacje o składzie Rad Programowych i Rady Wydziału. **Strona Wydziału zawiera też zakładkę Jakość Kształcenia** zawierającą m.in.: regulamin i skład Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia, Strategię Kształcenia WL, Politykę Jakości Kształcenia, Misję WL WUM, **Roczny Raport Jakości Kształcenia**, przygotowywany przez WZJK (zawierający m.in. informacje o weryfikacji efektów uczenia się, wyniki uzyskiwane przez studentów i absolwentów, ich osiągnięcia), **Bank Dobrych Praktyk Dydaktycznych**, informacje o możliwych ścieżkach zgłaszania uwag nt. jakości kształcenia na Wydziale. Na stronie Wydziału zamieszczane są ważne komunikaty dla studentów z podziałem na lata studiów (np. zasady organizacji zajęć w przypadku wystąpienia zagrożenia epidemiologicznego, komunikaty Rektora WUM, terminy posiedzeń Rad Pedagogicznych). W 2020 roku została zmieniona strona WL dedykowana studentom ED, dokonano audytu wewnętrznego treści zamieszczanych na stronie dedykowanej dla studentów polskojęzycznych, wskazując obszary wymagające aktualizacji i uporządkowania (np. jakość kształcenia, praktyki studenckie). Ponadto, **jednostki organizacyjne WUM administrują swoimi stronami internetowymi**. Na stronach internetowych jednostek znajdują się zakładki opisujące skład osobowy (wraz z danymi kontaktowymi), zasady i zakres prowadzonej działalności dydaktycznej, naukowej, zasady funkcjonowania Studenckich Kół Naukowych, historia jednostek, najważniejsze osiągnięcia naukowe i dydaktyczne, współpraca krajowa i międzynarodowa. **Jednostki dodatkowo rozbudowują swoje strony internetowe (poza standardowe dane)**, zamieszczając na nich informacje o organizowanych przez nie

konferencjach i szkoleniach, autorskie materiały dydaktyczne, co przyczynia się do zwiększenia ich popularności. Przykładowo, Zakład Medycyny Społecznej i Zdrowia Publicznego wzbogacił swoją stronę o aktualne doniesienia nt. pandemii COVID-19 (od momentu powstania strony w 2017 roku zanotowano 750.000 wejść), Zakład Anatomii Prawidłowej zamieszcza „Atlas anatomii radiologicznej”, „Atlas mózgowia”, „Leksykon osteologiczny”, a Katedra i Zakład Histologii i Embriologii zamieszcza zdjęcia preparatów histologicznych. Na stronach internetowych jednostek znajdują się też informacje o zasadach bezpieczeństwa i higieny podczas pandemii, informacje o zasadach odbywania zajęć z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość (ze wskazaniem platformy, na której prowadzone są zajęcia synchroniczne lub zamieszczane materiały do zajęć asynchronicznych), terminami dyżurów dydaktycznych i zasadami odbywania konsultacji dla studentów z uwzględnieniem procedur przeciwepidemicznych. Autorefleksyjnie, należy jednak stwierdzić, że jakość stron internetowych jednostek jest zróżnicowana. Niektóre z nich są prowadzone z dużym zaangażowaniem i dbałością o aktualizację zamieszczanych informacji, inne są znacznie uboższe. Jest to obecnie przedmiotem audytu dokonywanego przez WZJK.

Dodatkowo, do komunikacji w WUM wykorzystywany jest **intranet**; o wszelkich istotnych dla procesu kształcenia sprawach studenci są informowani za pomocą: ogłoszeń na tablicy oraz stronie internetowej, mediów społecznościowych (Facebook), wiadomości mailowych przesyłanych na konta grupowe i starosty roku. Wszyscy studenci i pracownicy WM posiadają przypisane konto w systemie wewnętrznym Uczelni, w którym uzyskuje informacje dotyczące m.in. statutu, regulaminu studiów, rozkładu roku akademickiego, bieżących zarządzeń, uchwał, wzorów dokumentów, relacji ze spotkań organizowanych przez Uczelnię. Ponadto studenci posiadają stały dostęp do wirtualnego indeksu z ocenami. Dokumenty związane z jakością kształcenia są ogólnostępne na Platformie Q (<https://platformaq.wum.edu.pl/>). Dokumenty związane z platformą e-learningową WUM są zamieszczone i uaktualniane na stronie <https://e.wum.edu.pl/PL>. Aktualności związane z projektem WUM AID Akademia Innowacyjnej Dydaktyki figurują na stronie <https://wumaid.wum.edu.pl/content>.

Realizując zalecenia sformułowane podczas ocen zewnętrznych, uzupełniono i ujednolicono dokumenty udostępniane na stronach internetowych Uczelni i Wydziału (m.in. wprowadzając zakładkę Jakość Kształcenia), zaktualizowano w 2020 roku Regulamin Rad Programowych, Regulamin Rad Pedagogicznych, Regulamin Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia, Regulamin Praktyk wakacyjnych. Zaktualizowano stronę internetową Wydziału, zawierającą poszerzone, zaktualizowane i łatwiej dostępne informacje dla wewnętrznych i zewnętrznych interesariuszy WL, w tym informacje dotyczące toku, programów i planów studiów, jakości kształcenia, gremiów kolegialnych, wydarzeń wydziałowych, czy komunikaty dotyczące spraw incydentalnych (np. przesunięć terminów zajęć). W przyszłości, zgodnie z rekomendacjami WZJK, zaplanowano powstanie zakładki „Najczęstsze pytania i odpowiedzi”, co dodatkowo ma usprawnić pracę dziekanatu; uruchomiono, uatrakcyjniono i/lub zaktualizowano strony www jednostek Wydziału – obecnie 95% jednostek naukowo-dydaktycznych Wydziału posiada aktualne strony internetowe zawierające informacje dotyczące dyżurów dydaktycznych nauczycieli, kół naukowych, zajęć fakultatywnych, wykładów otwartych organizowanych przez jednostki, etc. Ponadto, w odpowiedzi na apele studentów i władz wydziału (m.in. przedstawiane na Radzie Wydziału i w postaci pism Dziekana do kierowników jednostek) na stronach umieszczane są informacje o miejscu, gdzie zamieszczane są materiały dydaktyczne dla studentów, w tym prezentacje z zajęć; zamieszczane są sylabusy przedmiotów. Ta forma przepływu informacji cieszy się dużym powodzeniem, o czym świadczą liczby wejść rzędu kilkudziesięciu tysięcy rocznie (np. strona Zakładu Medycyny Społecznej i Zdrowia Publicznego, uruchomiona w 2017 roku – ponad 750 tys. wejść);

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

1. Sposoby sprawowania nadzoru merytorycznego, organizacyjnego i administracyjnego nad kierunkiem studiów, kompetencji i zakresu odpowiedzialności osób odpowiedzialnych za kierunek, w tym kompetencje i zakres odpowiedzialności w zakresie ewaluacji i doskonalenia jakości kształcenia na kierunku

Polityka jakości kształcenia

Wierzymy, że wysoka jakość kształcenia to efekt naszej wspólnej pracy i ciągłego doskonalenia, dlatego naszym celem jest rozwój kultury jakości, na którą składają się: projakościowe postawy i działania członków społeczności akademickiej oraz relacje między nimi; jasno określone, spójne i efektywne struktury, procesy i narzędzia służące zapewnieniu, ocenie i doskonaleniu jakości, wspierające i koordynujące indywidualne i instytucjonalne wysiłki w tym zakresie. Zgodnie z **Polityką Jakości Kształcenia WUM i Polityką Jakości Kształcenia WL**, cel ten będziemy realizować poprzez: przestrzeganie i obronę fundamentalnych wartości akademickich, takich jak prawda, rzetelność, wolność i odpowiedzialność, budowanie uczciwych, życzliwych i opartych na wzajemnym szacunku relacji pomiędzy członkami społeczności akademickiej, podnoszenie rangi działalności dydaktycznej, w tym stymulowanie i nagradzanie wysokiej jakości nauczania, podejmowanie i promowanie inicjatyw doskonalących jakość kształcenia, upowszechnianie dobrych praktyk i wymiana doświadczeń w zakresie jakości kształcenia, angażowanie całej społeczności akademickiej oraz interesariuszy zewnętrznych w budowę uczelnianej i wydziałowej kultury jakości, współpracę z innymi uczelniami oraz instytucjami z kraju i zagranicy w zakresie jakości kształcenia, wspieranie procesu kształcenia przez badania naukowe. W Uczelni funkcjonuje Uczelniana Rada ds. Kształcenia, w skład której wchodzi m.in. Dziekan WL i przedstawiciel Samorządu Studentów. Do zadań Uczelnianej Rady ds. Kształcenia należy w szczególności: opracowywanie strategii rozwoju Uczelni w obszarze dydaktycznym, opiniowanie: tworzenia lub likwidacji kierunków kształcenia, opiniowanie programów kształcenia, zasad rekrutacji, zasad i wyników ewaluacji kształcenia, regulaminów studiów i innych aktów prawnych dotyczących kształcenia, wysokości opłat za usługi edukacyjne, wniosków o nagrody Rektora za osiągnięcia dydaktyczne, projektów dydaktycznych finansowanych ze środków zewnętrznych, projektu zakresu obowiązków dydaktycznych nauczycieli akademickich, pensum i zasad realizacji zajęć dydaktycznych, w tym na rzecz innych uczelni.

System zarządzania jakością kształcenia

W Warszawskim Uniwersytecie Medycznym funkcjonuje **system zarządzania jakością kształcenia** wspierający rozwój uczelnianej kultury jakości. Ogólne ramy systemu określa uchwała nr 12/2015 Senatu Uczelni (*załącznik nr 73*). System służy realizacji „*Polityki jakości kształcenia*” Uczelni i wzmocnieniu jej potencjału dydaktycznego na poziomie wydziałowym, celem Systemu jest zapewnienie osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia poprzez wsparcie indywidualnych i instytucjonalnych wysiłków w tym zakresie. **System jest tworzony przy udziale społeczności akademickiej i interesariuszy zewnętrznych:** zgodnie z wymaganiami i wytycznymi zewnętrznymi, w tym postanowieniami Procesu Bolońskiego i Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego (w szczególności według Standardów i wskazówek zapewnienia jakości kształcenia w EOSW opracowanych przez ENQA), zgodnie z wizją, misją i strategią Uczelni, z uwzględnieniem autonomii i specyfiki Wydziałów, w oparciu o uczelniane, krajowe i międzynarodowe dobre praktyki i dotychczasowe doświadczenia w zakresie zarządzania jakością kształcenia, drogą szerokich konsultacji i dialogu, z poszanowaniem wartości i tradycji akademickich. **Za jakość kształcenia odpowiedzialni są wszyscy**

członkowie społeczności akademickiej Uczelni, w tym władze, nauczyciele akademicy, pracownicy administracji, studenci, doktoranci oraz słuchacze studiów podyplomowych Uczelni – poprzez swoją postawę i działania. Formalna struktura organizacyjna Systemu służy zapewnieniu, ocenie i doskonaleniu jakości kształcenia w Uczelni, jak również ma za zadanie inspirować, wspierać i koordynować indywidualne oraz instytucjonalne działania w tym zakresie. Podstawową strukturę organizacyjną Systemu wspierającą Władze WUM w zarządzaniu jakością kształcenia tworzą: **Uczelniany Zespół ds. Jakości Kształcenia, Wydziałowe Zespoły ds. Jakości Kształcenia, Biuro Jakości i Innowacyjności Kształcenia. Nadzór nad wdrożeniem i doskonaleniem systemu sprawuje Rektor Uczelni**, który w szczególności: wyznacza cele i działania Uczelni w zakresie zarządzania jakością kształcenia oraz monitoruje ich osiągnięcie, wydaje zarządzenia określające szczegółowe ramy instytucjonalne Systemu, zatwierdza roczny „*Uczelniany raport z oceny jakości kształcenia*” i „*Uczelniany plan poprawy jakości kształcenia*”. Rektor działa za pośrednictwem Pełnomocnika Rektora ds. Jakości Kształcenia, ściśle współpracującego z Prorektorem ds. Dydaktyczno-Wychowawczych WUM. Do zadań Pełnomocnika należy m.in. kierowanie pracami Uczelnianego Zespołu ds. Jakości Kształcenia. **Uczelniany Zespół ds. Jakości Kształcenia** jest powoływany na okres kadencji władz Uczelni, na mocy zarządzenia Rektora. Zespół podlega Rektorowi Uczelni i pełni wobec niego funkcję doradczą i rekomendacyjną. **Do zadań Uczelnianego Zespołu ds. Jakości Kształcenia należy:** opracowywanie i przedstawianie Rektorowi rekomendacji celów i działań Uczelni w zakresie zarządzania jakością kształcenia, projektów ram instytucjonalnych systemu na poziomie uczelnianym, „*Uczelnianego raportu z oceny jakości kształcenia*” za poprzedni rok akademicki, uwzględniającego dane z raportów wydziałowych, „*Uczelnianego planu poprawy jakości kształcenia*” na dany rok kalendarzowy, ze wskazaniem celów, odpowiedzialności i harmonogramu działań projakościowych; stałe monitorowanie jakości procesu kształcenia na poziomie uczelnianym; okresowa analiza i ocena jakości procesu i efektów kształcenia na poziomie uczelnianym; okresowa analiza i ocena funkcjonowania i efektywności Systemu na poziomie uczelnianym; nadzór nad wdrażaniem działań doskonalących na poziomie uczelnianym; inspirowanie i nadzór merytoryczny nad działalnością Wydziałowych Zespołów ds. Jakości Kształcenia. **Za funkcjonowanie systemu Zarządzania Jakością Kształcenia na poziomie wydziałowym**, w tym za zarządzanie jakością procesu kształcenia, **odpowiada Dziekan**, który wyznacza cele i działania wydziału w zakresie zarządzania jakością kształcenia oraz monitoruje ich osiągnięcie, zatwierdza i przedstawia Radzie Wydziału roczny „*Wydziałowy raport z oceny jakości kształcenia*”, zatwierdza roczny „*Wydziałowy plan poprawy jakości kształcenia*”. Kopie dokumentów, raportów i planów Dziekan przekazuje Przewodniczącemu Uczelnianego Zespołu ds. Jakości Kształcenia. **Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia (WZJK)** jest powoływany na okres kadencji władz, na mocy uchwały Rady Wydziału i działa zgodnie z Regulaminem WZJK (*załącznik nr 74*). Aktualny skład WZJK przedstawia *załącznik nr 75*. **WZJK podlega Dziekanowi i pełni funkcję doradczą i rekomendacyjną.** Spotkania WZJK są protokołowane. W skład WZJK wchodzi nauczyciele akademicy danego wydziału, przy zachowaniu zasady reprezentatywności poszczególnych specjalności, eksperci wskazani przez Radę Wydziału, przedstawiciele studentów, doktorantów, a także interesariusze zewnętrzni (przedstawiciele pracodawców). **Do zadań Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia należy:** opracowywanie i przedstawianie Dziekanowi rekomendacji celów i działań wydziału w zakresie zarządzania jakością kształcenia, projektów ram instytucjonalnych Systemu na poziomie wydziałowym, corocznego „*Wydziałowego raportu z oceny jakości kształcenia*”, „*Wydziałowego planu poprawy jakości kształcenia*”, nadzór nad wdrożeniem na wydziale ogólnouczelnianych ram instytucjonalnych Systemu; stałe monitorowanie jakości procesu kształcenia na poziomie wydziałowym; okresowa analiza i ocena jakości procesu i efektów kształcenia na poziomie wydziałowym; okresowa analiza i ocena funkcjonowania i efektywności

Systemu na poziomie wydziałowym; nadzór nad wdrażaniem działań doskonalących na poziomie wydziałowym; udział w procesie akredytacji instytucjonalnej i programowej oraz w innych procesach zewnętrznej oceny jakości wydziału i kierunków prowadzonych na wydziale; zbieranie informacji dotyczących oddolnych działań i dobrych praktyk w zakresie zarządzania jakością kształcenia realizowanych na Wydziale; nadzór nad polityką informacyjną wydziału w zakresie jakości kształcenia; współpraca z Uczelnianym Zespołem ds. Jakości Kształcenia, Radami Programowymi, Radami Pedagogicznymi, innymi organami mającymi wpływ na jakość kształcenia na poziomie wydziałowym. Działania wymienionych gremiów wchodzących w skład Systemu Zarządzania Jakością Kształcenia oraz prace nad rozwojem Systemu koordynuje i wspiera **Biuro Jakości i Innowacyjności Kształcenia**. Biuro jest jednostką administracji podporządkowaną Prorektorowi ds. Studenckich i Kształcenia. Zakres zadań jednostek określa Regulamin Organizacyjny WUM (zarządzenie Rektora nr 274/2020) - załącznik nr 76 i Statut WUM z dnia 16 grudnia 2019 r. (Uchwała Senatu nr 88/2019) - załącznik nr 52.

Systemowe działania na rzecz jakości kształcenia podejmują też niżej wymienione jednostki i gremia uczelniane. **Rady Programowe** - na WL funkcjonują następujące Rady Programowe: Rada Programowa przedmiotów przedklinicznych, Rada Programowa przedmiotów klinicznych zabiegowych, Rada Programowa przedmiotów klinicznych niezabiegowych dla dzieci, Rada Programowa przedmiotów niezabiegowych dla dorosłych. Aktualny skład Rad Programowych przedstawia załącznik nr . Rady Programowe powoływane są przez Dziekana na okres kadencji czteroletniej i funkcjonują na podstawie Regulaminu Rad Programowych (załącznik nr 77). Spotkania Rad Programowych odbywają się co najmniej raz w roku akademickim i są protokołowane. **Zadania Rad Programowych:** przygotowanie we współpracy z władzami dziekańskimi programu kształcenia, zgodnie z obowiązującymi aktualnie aktami prawnymi; opiniowanie i bieżący nadzór nad prawidłową realizacją programu studiów, w tym w szczególności: analiza treści merytorycznej sylabusów pod względem ich spójności, poprawności i zgodności z aktualnymi założeniami programowymi, proponowanie zmian w zakresie struktury kształcenia, m. in. w kierunku e-learningu i upraktycznienia studiów, opiniowanie i monitorowanie rozdziału pensum dydaktycznego, zgodnie z programem studiów i zatrudnieniem w poszczególnych jednostkach; proponowanie kierunków działań, których celem jest podnoszenie jakości kształcenia, realizowane we współpracy z Wydziałowym Zespołem ds. Jakości Kształcenia i Radami Pedagogicznymi dla poszczególnych lat studiów; wyrażanie opinii w innych sprawach przedłożonych przez Dziekana odnoszących się do merytorycznych i organizacyjnych kwestii kształcenia na WL. Rada Programowa jest zobowiązana do przygotowania podsumowania wyników działalności i przedłożenia ich władzom dziekańskim w okresie 3-6 miesięcy przed zakończeniem kadencji. **Rady Pedagogiczne** - powoływane są przez Dziekana na okres roku akademickiego, działają zgodnie z Regulaminem Rad Pedagogicznych (załącznik nr 78), spotkania odbywają się co najmniej trzy razy w ciągu roku akademickiego i są protokołowane. W posiedzeniach Rad uczestniczą przedstawiciele jednostek dydaktycznych, starości grup dziekańskich oraz prodziekan kierunku. Radami kierują przewodniczący będący jednocześnie **Opiekunami Roku**, którzy zostali powołani przez dziekana Wydziału. **Zadania Rad Pedagogicznych:** zajmują się organizacją i przebiegiem procesu kształcenia, w tym analizą postępu i wyników osiągniętych przez studentów, stosowanych metod dydaktycznych, zasad oceniania studentów, planów zajęć i sesji. **Frekwencja** na posiedzeniach jest **bardzo wysoka**, sprawdzane są listy obecności, a nieobecności muszą być usprawiedliwiane z zapewnieniem dostarczenia przewodniczącemu Rady niezbędnych informacji (np. listy studentów zagrożonych niezaliczeniem). W związku z tym, że społeczność akademicka jest licznie reprezentowana na Radach, możliwa jest skuteczna **komunikacja pomiędzy jednostkami dydaktycznymi i studentami** (wyjaśnienie oczekiwań, bieżące reagowanie na zgłaszane przez studentów uwagi). Protokoły Rad są analizowane przez

WZJK (raz na kadencję), a wnioski prezentowane w raporcie opisującym jakość kształcenia na Wydziale. Jednym z wniosków, który nasunął się po analizie opinii z ankiet studenckich i analizie protokołów była konieczność zdefiniowania zadań Opiekuna Roku oraz wypromowanie w społeczności akademickiej informacji na jego/jej temat, co zostało zrealizowane – informacja o Opiekunie Roku znajduje się na stronie internetowej Wydziału.

Powyższe gremia współpracują ze sobą i przekazują sobie wyniki dokonywanych przeglądów i ocen (za pośrednictwem dziekanatu). Ścisła i stała **współpraca** jest ponadto zapewniona poprzez fakt, że nauczyciele akademicy Wydziału często działają w kilku gremiach jednocześnie, np. przedstawiciele WZJK są członkami Rad Programowych, albo są zapraszani na posiedzenia Rad Programowych w charakterze eksperta z głosem doradczym.

Realizację zadań systemu zarządzania jakością kształcenia na poziomie Uczelni i Wydziału zapewniają narzędzia: procedury i ankiety. **Procedury** określają jasne wzorce i standardy postępowania w zakresie planowania, realizacji, oceny i doskonalenia procesu kształcenia. Zgodność postępowania z obowiązującymi procedurami podlega okresowej ocenie Uczelnianego i/lub Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia oraz w ramach audytów wewnętrznych. **Funkcjonujące na Wydziale procedury i regulaminy** to: Regulamin egzaminów pisemnych (*załącznik nr 79*), Regulamin egzaminów testowych (*załącznik nr 80*), Regulamin egzaminów elektronicznych (*załącznik nr 81*), Regulamin egzaminów ustnych (*załącznik nr 82*), Regulamin egzaminów praktycznych (*załącznik nr 83*). Zarządzenie Rektora 212/2020 reguluje przeprowadzanie zaliczeń, egzaminów i egzaminów dyplomowych poza siedzibą Uczelni, z załącznikami opisującymi: Regulaminy przeprowadzania egzaminów testowych, ustnych, pisemnych, dyplomowych poza siedzibą Uczelni przy użyciu środków komunikacji elektronicznej (*załącznik nr 84*). Ponadto, w celu zapewnienia jakości kształcenia w WL funkcjonują **procedury**: Procedura przygotowania nowych nauczycieli akademickich do dydaktyki (*załącznik nr 85*), Procedura hospitacji zajęć dydaktycznych, w tym: Wydziałowy plan hospitacji zajęć dydaktycznych, Międzywydziałowy plan hospitacji zajęć dydaktycznych, Protokół z hospitacji zajęć dydaktycznych, Protokół z zajęć dydaktycznych on-line (*załącznik nr 86*), Procedura badania opinii studentów, Procedura badania opinii doktorantów, Procedura badania opinii nauczycieli akademickich, Procedura badania opinii studentów uczestniczących w programach wymiany międzynarodowej, Procedura badania losów zawodowych absolwentów. Wszystkie wymienione **procedury są ogólnodostępne na platformie Q** (<https://platformaq.wum.edu.pl/>). Proces oceny jakości kształcenia w Uczelni i na Wydziale wspierają różnorodne narzędzia gromadzenia, analizy i wykorzystywania danych dotyczących jakości procesu i efektów kształcenia, powiązane w spójny system informacyjny (**ankiety**). Dane gromadzone z wykorzystaniem tych narzędzi (ankiet) umożliwiają dokonywanie regularnej, rzetelnej i wielowymiarowej, uwzględniającej perspektywę szerokiego grona interesariuszy, oceny jakości kształcenia oraz stanowią wiarygodną podstawę doskonalenia. W szczególności, dane gromadzone w ramach ww. systemu są wykorzystywane przy opracowywaniu raportów z oceny jakości kształcenia.

Aktualnie wykorzystywane do monitorowania jakości kształcenia podstawowe ankiety to: studencka ankieta oceny zajęć i nauczycieli akademickich (AOZINA), studencka ankieta oceny praktyk (AOP), studencka ankieta oceny warunków studiowania (AOWS), ankieta badania opinii absolwentów, ankieta badania opinii pracodawców, ankieta oceny studiów doktoranckich (AOSD), ankieta badania opinii kadry akademickiej (ABOKA). Ankieta oceny zajęć i nauczycieli akademickich (AOZINA) jest przyjazna i intuicyjna w obsłudze (aby ułatwić jej wypełnienie w Wirtualnym Dziekanacie, stworzono dedykowaną temu narzędziu oceny Instrukcję wypełniania, dostosowaną do specyfiki zajęć. Ankieta oceny praktyk pozwala na ocenę praktyk realizowanych w ramach programu studiów, w jednostkach WUM, jak również w jednostkach poza WUM. Ankieta Oceny Warunków Studiowania służy zebraniu opinii na temat jakości wsparcia oferowanego studentom (m.in. pracy dziekanatów i sekretariatów,

infrastruktury, biblioteki, informacji dla studentów, itp.). W roku akademickim 2018/2019 w badaniu ankietowym wzięło udział 51% wszystkich uprawnionych studentów. W poprzednich edycjach badania odsetek uczestników badania był zróżnicowany. W edycji 2017/2018 w badaniu uczestniczyło 46% uprawnionych, w 2016/2017 - 38% studentów, w roku 2015/2016 - 58%, w roku 2014/2015 - 53%, w roku 2013/2014 - 57%. W ostatniej edycji badania, w Ankiecie Oceny Zajęć i Nauczycieli Akademickich za rok 2019/2020, na WL ocenie poddano 213 zajęć o różnych ID przedmiotu, co oznacza, że oceniono tyle różnych zajęć. W opisywanej edycji badania studenci 2929 razy podzielili się swoją opinią lub skomentowali oceniane zajęcia.

Ogólna, średnia ocen odbytych przez studentów WL zajęć to 4,17. Studenci najgorzej ocenili odstępność zalecanej literatury w bibliotece WUM (3,87), a najwyżej ocenili klarowność warunków zaliczenia przedmiotu (4,41). Pozytywnym zjawiskiem jest fakt, iż studenci ocenili zajęcia jako poszerzające wiedzę (4,2), umożliwiające zdobycie umiejętności praktycznych (4,04) i stanowiące istotny element studiów (4,11). Materiały dydaktyczne uznawane były za wartościowe (4,24), a program zajęć wskazany w sylabusach został zrealizowany (4,26). Dodatkowo każdy student ma możliwość wyrażenia swojej opinii na temat ocenianego nauczyciela poprzez wpisanie tekstu w przeznaczonym do tego celu miejscu, z możliwości tej skorzystano 460 razy i ocenili pracę 562 nauczycieli. Łącznie dokonano 2847 ocen. **Średnia ocen** poszczególnych aspektów pracy nauczycieli WL dla wszystkich nauczycieli ocenionych w edycji badania za rok akademicki 2019/2020, wystawiona przez studentów **wyniosła 4,56.**

Wyniki ankiet są uwzględniane w procesie oceny i działaniach podejmowanych w celu doskonalenia jakości kształcenia w WUM. Służą m.in. jako jeden z elementów okresowej oceny nauczycieli akademickich, jako jedno z kryteriów przy przyznawaniu stypendiów doktoranckich, do wyłonienia i nagrodzenia najlepszych nauczycieli, do wskazania zajęć podlegających hospitacjom (zgodnie z procedurą hospitacji zajęć dydaktycznych, *załącznik nr 87*), do wprowadzenia zmian w programach kształcenia, do planowania szkoleń doskonalących dla nauczycieli akademickich, do identyfikacji mocnych i słabych stron procesu kształcenia, do podjęcia wymaganych – indywidualnych i instytucjonalnych – działań doskonalących. Wyniki ankiet służą także do wytypowania jednostek i nauczycieli do hospitacji. Na podstawie wyników ankiet kierownicy jednostek dydaktycznych przeprowadzają rozmowy wyjaśniająco – motywujące w przypadku zgłoszonych przez studentów uwag krytycznych, podejmowane są też decyzje o kontynuacji bądź zaprzestaniu współpracy z nauczycielami akademickimi. **Dostęp do szczegółowych wyników ankiet** mają m.in. ocenieni nauczyciele, ich przełożeni, Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia oraz Przewodniczący Uczelnianego i Wydziałowego Samorządu Studentów. Kolejnym narzędziem służącym do monitorowania jakości kształcenia jest **skrzynka jakości kształcenia**, do której link znajduje się bezpośrednio ze strony Wydziału (zakładka jakość kształcenia). Dodatkowo, w dziekanacie powieszona jest tradycyjna skrzynka jakości kształcenia, do której można anonimowo wrzucać opinie i uwagi.

Hospitacje zajęć dydaktycznych. Od 2015 r. w Uczelni i na Wydziale prowadzone są systemowe hospitacje zajęć dydaktycznych. Zgodnie z procedurą wprowadzoną Zarządzeniem nr 136/2018 Rektora, hospitacje prowadzone są według wydziałowego planu hospitacji określonego przez Dziekana na dany rok akademicki. Hospitacjami objęte są zarówno zajęcia teoretyczne, jak i praktyczne (wykłady, ćwiczenia, seminaria, lektoraty języków obcych), obowiązkowe i fakultatywne, praktyki, zajęcia prowadzone przez nauczycieli zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu, niepełnym wymiarze czasu, jak i na umowach dydaktycznych. Hospitacje obejmują zajęcia i nauczycieli wskazanych przez Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia na podstawie m.in. wyników studenckiej Ankiety Oceny Zajęć i Nauczycieli. Hospitacje prowadzone są zarówno u nauczycieli negatywnie ocenianych przez studentów (hospitacje doradczo-doskonalące lub oceniające), jak i uzyskujących bardzo dobre wyniki (w celu identyfikacji dobrych praktyk i potencjalnych nowych osób hospitujących). **W ramach hospitacji ocenie podlegają następujące obszary:** przedstawienie celów i efektów kształcenia,

dobór i prezentacja treści kształcenia, dobór i zastosowanie metod kształcenia, organizacja zajęć, nawiązywanie kontaktu ze studentami, uczestnictwo studentów, weryfikacja osiągnięcia celów i efektów uczenia. Hospitacje mogą mieć różny charakter: doradczo-doskonalący, opiniujący, interwencyjny. Po hospitacji hospikator sporządza protokół, który jest omawiany z hospitowanym, a kopie przedstawiana do wiadomości kierownikowi jednostki. **Hospitowane zajęcia są oceniane w skali:** ocena wyróżniająca, ocena pozytywna, ocena pozytywna z zastrzeżeniem, ocena negatywna. Dziekan Wydziału Lekarskiego może zarządzić przeprowadzenie powtórnej hospitacji w bieżącym lub kolejnym roku akademickim w przypadku negatywnego wyniku hospitacji, celem sprawdzenia, czy zostały wprowadzone zalecenia pohospitacyjne i/lub w sytuacji, gdy osoba hospitowana nie zgadza się z oceną z hospitacji. **Analiza wyników hospitacji stanowi element rocznego wydziałowego raportu jakości kształcenia.** Wyniki hospitacji są brane pod uwagę

w okresowej ocenie nauczycieli akademickich oraz podczas zmiany ich zatrudnienia w Uczelni, pozwalają na indentyfikację dobrych praktyk dydaktycznych, a tym samym aktualizację Banku Dobrych Praktyk Dydaktycznych. **Unikatowym rozwiązaniem** w skali Uczelni, wprowadzonym na WL są **konsultacje dydaktyczne Dziekana**, odbywające się zgodnie z zaproponowaną przez WZJK procedurą. Dobrą praktyką dydaktyczną zidentyfikowaną w WL są tzw. **hospitacje wewnętrzne (krzyżowe)**, polegające na tym, że nauczyciele z tej samej jednostki uczestniczą w zajęciach prowadzonych przez kolegów, co pozwala poznać treści kształcenia i ocenić sposób prowadzenia zajęć. Kolejną dobrą praktyką zidentyfikowaną w WL są **studenckie ankiety wewnętrzne**, dotyczące zarówno zajęć kontaktowych, jak i zajęć on-line. Ankiety takie funkcjonują np. w Katedrze i Zakładzie Biochemii, Katedrze Farmakologii Klinicznej i Doświadczalnej, Zakładzie Medycyny Społecznej i Zdrowia Publicznego, Klinice Pediatrii. Ankiety wewnętrzne pozwalają na bieżącą ocenę zajęć i nauczycieli, co z kolei pozwala na szybkie rozpoznanie słabych i mocnych stron i konieczne modyfikacje (w razie potrzeby – wdrożenie działań korygujących), na podstawie wyników ankiet wewnętrznych kierownicy jednostek podejmują m.in. decyzje o modyfikacji treści programowych, zastosowaniu innych niż dotychczas metod dydaktycznych. W części jednostek prowadzone są **regularne spotkania dydaktyczne** (np. odbywające się przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego w celu omówienia zadań dydaktycznych, wyników ocen zewnętrznych i wewnętrznych dydaktyki uzyskanych w minionym roku akademickim). Dobrą praktyką dydaktyczną jest też przekazywanie informacji, uwag, próśb i komentarzy zgłaszanych podczas posiedzeń Rad Pedagogicznych – nie tylko kierownikowi jednostki, ale wszystkim nauczycielom uczestniczącym w procesie dydaktycznym. Autorefleksyjnie, należy zauważyć, że choć liczba hospitacji zajęć dydaktycznych zwiększa się z roku na rok, a po zmianie procedury hospitacji możliwe są hospitacje bez uprzedniej zapowiedzi, do planu hospitacji włączono nie tylko zajęcia obowiązkowe, ale i fakultatywne, jak i praktyki wakacyjne, to jednak liczba hospitacji powinna być nadal zwiększana. Jedną ze zidentyfikowanych potencjalnych przeszkód w zwiększaniu liczby hospitacji jest brak możliwości wliczania do pensum godzin, które hospikator poświęca na przeprowadzenie hospitacji, sporządzenie protokołu i omówienie jej wyników z hospitowanym. WZJK zgłaszał propozycje zmian w zakresie rozliczania pensum w tym zakresie Dziekanowi i UZJK.

Raporty z oceny jakości kształcenia

Najważniejszym wydziałowym dokumentem, zawierającym (i podsumowującym) wyniki kompleksowej oceny jakości i efektów kształcenia oraz stanowiącym podstawę dalszych prac nad doskonaleniem programu, efektów i szeroko rozumianej jakości kształcenia jest coroczny **Wydziałowy raport z oceny jakości kształcenia**, opracowany zgodnie z wytycznymi określonymi przez Prorektora ds. Studenckich i Kształcenia (*załącznik nr 88*). Raport, przygotowywany przez Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia, obejmuje następujące elementy: wyniki oceny jakości programu kształcenia (analiza protokołów Rad Programowych,

analiza protokołów Rad Pedagogicznych, uwag zgłoszonych przez studentów, wyników ankiet (studenckiej, praktyk, warunków studiowania), wyniki oceny osiągniętych efektów kształcenia (analiza ocen i wyników studentów, wyniki LEK-u, liczba studentów kończących studia w terminie w stosunku do liczby zaczynających studia; terminowość zaliczania przedmiotów; odsetek studentów promowanych na następny rok; odsetek studentów powtarzających rok; odsetek studentów skreślonych ze studiów; odsetek studentów uzyskujących określoną ocenę na zakończenie studiów, na egzaminie końcowym z przedmiotu). Inne ważne elementy raportu to: analiza osiągnięć studentów (projekty, konkursy, stypendia Ministra, etc.), analiza i ocena jakości metod dydaktycznych stosowanych na Wydziale (np. na podstawie wyników hospitacji). Elementem raportu jest też okresowa inwentaryzacja narzędzi oceny jakości kształcenia na Wydziale i ocena efektywności systemu zarządzania jakością kształcenia na Wydziale. **Raport Jakości Kształcenia na WL za rok 2019/2020 przedstawia załącznik nr 89.**

Podsumowując, system ewaluacji, monitorowania i oceny przebiegu zajęć dydaktycznych oraz pracy nauczycieli prowadzony przez Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia obejmuje: badanie opinii studentów poprzez ankietyzację; hospitacje okresowe zajęć i praktyk studenckich. Zgodnie z powyższymi, źródłem ewaluacji kształcenia są: opinie studentów wyrażone w badaniach ankietowych prowadzonych systematycznie w cyklu rocznym, obejmujących wszystkie zajęcia i wszystkich nauczycieli; opinie nauczycieli i hospitatorów wyrażone w protokołach hospitacji; opinie wszystkich interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, którzy współuczestniczą w tworzeniu i ewaluacji programu kształcenia, głównie poprzez udział w zebraniach Rady Wydziału, a także udział w pracach rad i zespołów zaangażowanych w kształcenie (WZJK, Rady Programowe, Rady Pedagogiczne). **Dane z oceny jakości kształcenia wykorzystywane** są: jako jeden z elementów okresowej oceny nauczycieli akademickich, jako jedno z kryteriów przy przyznawaniu stypendiów doktoranckich do wyłonienia i nagrodzenia najlepszych nauczycieli, najlepiej ocenionych za pracę dydaktyczną przez studentów (**nagroda Kryształowy Lancet**), do wskazania zajęć podlegających hospitacjom (zgodnie z procedurą hospitacji zajęć dydaktycznych), do wprowadzenia zmian w programach kształcenia, do planowania szkoleń doskonalących dla nauczycieli akademickich, do identyfikacji mocnych i słabych stron procesu kształcenia, do podjęcia wymaganych - indywidualnych i instytucjonalnych - działań doskonalących. Ponadto, w ramach **inicjatyw projakościowych** podejmowane są działania opisane poniżej.

Co roku organizowane są **Dni Kultury Jakości Kształcenia**. Są one jednym z najistotniejszych narzędzi systemowych, służących promowaniu i rozpowszechnianiu doświadczeń i dobrych praktyk w dydaktyce medycznej oraz informacji o jakości kształcenia na WUM, jak również szerokim forum dyskusji na tematy związane z jakością kształcenia. VI edycja konferencji w 2019 roku odbyła się w formule „*unplugged*”. Wzięło w niej udział, jak co roku, ponad **150 członków społeczności akademickiej** Uczelni, w tym nauczyciele, pracownicy administracji, doktoranci i studenci. Wśród prelegentów dominowali przedstawiciele WL – pionierzy tej formy kształcenia studentów na WUM. W trakcie konferencji omówiono egzaminowanie programatyczne, progres-testy, wiarygodność ankiety oceny dydaktycznej i rolę dowodów naukowych w kształtowaniu kadr medycznych. Osobny temat stanowiło wykorzystanie w czasie zajęć dydaktycznych „*symulowanego pacjenta*” w kształceniu kompetencji komunikacyjnych, roli wykładowcy w erze Power Pointa oraz zasadności „*nauczania o nauce*”. Omówiono też pomysły radzenia sobie z frustracją studenta oraz zaprezentowano losy absolwentów na rynku pracy.

Szkolenie w zakresie dydaktyki dla nowozatrudnionych nauczycieli (jak dotąd wzięło w nich udział 49 nauczycieli WL). Celem szkoleń jest pokazanie nauczycielom różnorodnych, efektywnych metod dydaktycznych zorientowanych na studenta oraz zainspirowanie i zmotywowanie ich do dydaktyki. Formuła szkolenia obejmuje dwa 8-godzinne spotkania realizowane z odstępem pół roku. Drugie spotkanie służy pogłębieniu, sprawdzeniu zdobytych

umiejętności i omówieniu ich wykorzystania w praktyce. Uczestnicy otrzymują wytyczne i materiały dydaktyczne przed i po każdym spotkaniu oraz zadania do wykonania w okresie między spotkaniami. W programie szkoleń znajdują się m.in. następujące zagadnienia: dlaczego warto być nauczycielem; co to znaczy być nauczycielem/studentem w XXI wieku, planowanie zajęć dydaktycznych, praca z dużą grupą studentów (sposoby na utrzymanie uwagi studentów, zasady tworzenia efektywnej prezentacji), metody aktywizujące studentów, *case based learning*. Autorami i prowadzącymi szkolenia są doświadczeni i wysoko oceniani nauczyciele WUM, a zarazem pasjonaci i eksperci w dziedzinie edukacji medycznej.

Od roku akademickiego 2012/13 nauczycielom, którzy uzyskali najwyższą średnią w rankingu wydziałowym (przy spełnieniu kryterium uzyskania minimum 50 opinii studentów) przyznawana jest nagroda Samorządu Studentów „**Kryształowy Lancet**”. Wręczenie nagród odbywa się podczas uroczystego posiedzenia Senatu WUM. Uhonorowani nauczyciele, oprócz statuetki, uzyskują również nagrodę finansową Rektora (III st.);

Przyznawana jest też **nagroda za najciekawszą inicjatywę dydaktyczną „Orzeł WUM”**. W 2019 roku laureatką została dr Olga Rostkowska, doktorantka z Kliniki Medycyny Transplantacyjnej, Nefrologii i Chorób Wewnętrznych., którą nagrodzono za projekt „*Zestaw narzędzi i metod diagnostycznych wykorzystywanych na zajęciach z chorób wewnętrznych dla różnych kierunków na WUM.*”

Na Uczelni wydawane jest **czasopismo „Medycyna, Dydaktyka, Wychowanie”**, miesięcznik Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego – jest czasopismem o ponadczterdziestoletniej tradycji. W skład jego Rady Redakcyjnej i Naukowej wchodzi i wchodzi znani badacze, specjaliści w zakresie różnych dziedzin medycznych. Czasopismo zamieszcza artykuły informacyjne z życia Uczelni, a także prace mające charakter poglądowy i przeglądowy, z zakresu medycyny, farmacji, biologii i dziedzin pokrewnych, oraz nawiązujące do dydaktyki i wychowania. Misją miesięcznika jest również kultywowanie pamięci o dziejach Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego oraz osobach, które przez lata go tworzyły. Pismo jest adresowane do pracowników naukowych, personelu medycznego i studentów WUM, a także innych uczelni medycznych w Polsce, klinicystów województwa mazowieckiego i pracowników jednostek naukowo-badawczych podległych Ministerstwu Zdrowia.

Monitorowanie jakości kształcenia w dobie pandemii COVID-19

1. Raport WUM „*Kształcimy zdalnie, czyli jak?*” – pierwsze opracowanie dotyczące przebiegu i jakości kształcenia z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość (lipiec 2020). W marcu 2020 r. w trybie pilnym zaistniała konieczność zmiany narzędzi wykorzystywanych w procesie kształcenia, metod przekazywania wiedzy, sposobów kształtowania umiejętności, a także zmodyfikowania materiałów dydaktycznych. Kształcenie z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość musiało zostać zintensyfikowane, w zasadzie – w pierwszym etapie pandemii – wyparło kształcenie stacjonarne. Wyzwaniem było nie tylko przygotowanie zajęć w nowej formule, ale też zabezpieczenie prawidłowego funkcjonowania systemów informatycznych wykorzystywanych w czasie zdalnego kształcenia oraz zapewnienie, by proces kształcenia odbywał się zgodnie z obowiązującymi przepisami regulującymi dydaktykę, ale też zgodnie z prawem autorskim oraz RODO. W raporcie przedstawiono dane dotyczące kilku obszarów związanych ze zdalnym kształceniem: forma nauczania i wykorzystywane narzędzia; opinie o wykorzystywanych platformach e-learningowych oferowanych przez Uczelnię; opinie o pozostałych narzędziach wykorzystywanych do nauczania na odległość; organizacja zajęć; jakość materiałów dydaktycznych; wsparcie oferowane przez Uczelnię. W badaniu wykorzystano autorską ankietę elektroniczną. Stworzone zostały dwie ankiety – jedna skierowana do studentów, druga do nauczycieli. Badani otrzymali link do ankiety, który umożliwiał jednorazowe udzielenie odpowiedzi. Udział w badaniu był anonimowy. Badaną próbę stanowiło 954 studentów WUM (9,7% wszystkich studentów WUM) oraz 245 nauczycieli WUM (13,4% wszystkich nauczycieli zatrudnionych na WUM). Przystępując do podsumowania

zebranych wyników, należy podkreślić, że zostały one przeprowadzone 4 miesiące po wprowadzeniu *lockdown'u*, więc doświadczenie związane z kształceniem zdalnym dla większości badanych rozpoczęło się w marcu 2020 roku. Jedynie 14% badanych miało zajęcia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość przed pojawieniem się pandemii wirusa SARS-Cov-2. Problemy techniczne stanowiły ograniczenie udziału w kształceniu na odległość dla niewielu ponad 10% badanych studentów. Wnioskiem wynikającym z raportu była konieczność zorganizowania dla tej grupy studentów miejsca umożliwiające udział w zajęciach na terenie Uczelni – co zostało zrobione. 27% ankietowanych studentów deklarowało, że podczas zdalnego kształcenia czuła się wykluczona, o poczuciu wykluczenia mówiło 15% badanych nauczycieli. Dla tych grup wskazane było zorganizowanie różnych form wsparcia, WUM oferuje w tym zakresie poradnictwo psychologiczne opisane powyżej. Większość respondentów, szczególnie spośród studentów, jest zwolennikami przeniesienia wykładów oraz części seminariów na tryb zdalny także po zniesieniu ograniczeń związanych z sytuacją epidemiologiczną – co należy ocenić pozytywnie jako potencjalną korzyść z pandemii. Badani studenci najbardziej krytycznie ocenili te materiały umieszczane na platformie e-learningowej przygotowane do pracy samodzielnej, które nie były opatrzone komentarzem merytorycznym i wyjaśnieniami nauczyciela – wymaga to działań korygujących w przyszłości. Prawie połowa dydaktyków (48%) uważała, że wiedza, którą posiadają o prawach autorskich jest niewystarczająca – zorganizowano więc szkolenia i materiały informacyjne na ten temat. W celu dalszego nauczania z wykorzystaniem metod na odległość, nauczyciele potrzebują wsparcia głównie w zakresie dodatkowych szkoleń podnoszących kompetencje dydaktyczne. Najwięcej badanych nauczycieli sygnalizowało zainteresowanie szkoleniami z zakresu metod aktywizacji studentów podczas kształcenia na odległość (40%), sposobów przekazywania wiedzy za pomocą metod i technik kształcenia na odległość (28%), obsługi platformy e-learningowej (24%), a także z obsługi aplikacji MS Teams. 1/3 ankietowanych nauczycieli deklarował potrzebę wsparcia technicznego, takiego jak: możliwość korzystania z odpowiedniego sprzętu komputerowego ułatwiającego przygotowanie i prowadzenie zajęć (36%) oraz wsparcia technicznego przy tworzeniu materiałów do zajęć na odległość (34%). Część z tych postulatów udało się zorganizować, choć autorefleksyjnie należy stwierdzić, że szkoleń typowo merytorycznych, podnoszących kompetencje dydaktyczne kadry powinno być więcej. Badani studenci i nauczyciele uznali, że największym ograniczeniem kształcenia zdalnego jest brak możliwości nauczania umiejętności praktycznych. W przypadku konieczności prowadzenia zdalnych zajęć kształtujących umiejętności praktyczne, pojawia się konieczność opracowania skutecznych metod, które nie zastąpią oczywiście zajęć praktycznych, ale umożliwi kształtowanie umiejętności praktycznych w sytuacji, gdy nie ma sposobności prowadzenia zajęć kontaktowych. Pierwszym krokiem wdrożonym na Wydziale, mającym na celu promowanie wiedzy o możliwych sposobach prowadzenia zajęć praktycznych na odległość było stworzenie i opublikowanie na stronie WL „*Banku Dobrych Praktyk Dydaktycznych – zajęcia on line*”.

W podsumowaniu, autorzy raportu stwierdzili, iż porównując odpowiedzi studentów WUM i pozostałych uczelni medycznych w Polsce, można zauważyć, że studenci WUM zdecydowanie lepiej niż badani z innych uczelni medycznych ocenili organizację zajęć zdalnych, funkcjonalność platformy e-learningowej, jakość materiałów dydaktycznych, a także wsparcie, jakie zostało im zaoferowane przez uczelnie. Warto też zwrócić uwagę, że studenci WUM mają zdecydowanie dłuższe doświadczenie w realizacji dydaktyki z wykorzystaniem e-learningu niż studenci innych uczelni.

Bieżące monitorowanie jakości kształcenia *on-line* w semestrze zimowym roku akademickiego 2020/2021. Po rozpoczęciu roku akademickiego zajęcia prowadzone były w formie hybrydowej. Nadzór nad jakością dydaktyki sprawują głównie: nauczyciele, koordynatorzy przedmiotów, kierownicy jednostek, władze dziekańskie, władze rektorskie Uczelni, WZJK i UZJK – w ścisłej współpracy z samorządem studentów. Odbywają się

cotygodniowe spotkania Rektorskiego Zespołu ds. Organizacji Kształcenia w dobie pandemii COVID-19, w czasie których omawiane są bieżące problemy i proponowane działania korygujące, prowadzona jest ocena śródsesemestralna dydaktyki – za pomocą ankiet elektronicznych: wewnętrznych (w jednostkach), przeprowadzanych przez studentów, Dziekana (ankieta adresowana do kierowników jednostek), WZJK. Zidentyfikowane problemy i zaproponowane działania naprawcze obejmowały m.in.: konieczność prowadzenia ćwiczeń w mniejszych grupach (przeprowadzono rozmowy wyjaśniające z kierownikami), niewystarczająca komunikacja jednostek ze studentami dotycząca zasad prowadzenia zajęć (promowane jest spotkanie ze starostą grupy przed rozpoczęciem zajęć praktycznych w celu omówienia zasad ich odbywania, które mogą się różnić w zależności od specyfiki jednostki), zmianę platformy, na której prowadzone są zajęcia synchroniczne w celu wyeliminowania problemów technicznych. W jednostkach, w stosunku do których zgłoszono najwięcej uwag – zaplanowane zostały i zrealizowane hospitacje.

2. Zasady projektowania, dokonywania zmian i zatwierdzania programu studiów

oraz

3. Sposoby i zakres bieżącego monitorowania oraz okresowego przeglądu programu studiów na ocenianym kierunku oraz źródeł informacji wykorzystywanych w tych procesach

Program kształcenia jest opracowywany i dokonywany jest jego okresowy przegląd zgodnie z obowiązującą w WUM „Procedurą opracowywania i okresowego przeglądu programów kształcenia” (ZR 91/2014) oraz pozostałymi procedurami zapewnienia jakości kształcenia na WUM i uchwałą Senatu określającą ogólne ramy Systemu zarządzania jakością kształcenia WUM opisanego powyżej. Program kształcenia obejmuje: opis zakładanych efektów kształcenia, program studiów stanowiący opis procesu kształcenia prowadzącego do uzyskania tych efektów. Program studiów jest tworzony, aktualizowany, a jego realizacja monitorowana przy udziale interesariuszy wewnętrznych (w tym nauczycieli akademickich i studentów), jak i interesariuszy zewnętrznych. **Odpowiedzialność w zakresie opracowywania i okresowego przeglądu programu kształcenia: nauczyciele akademicy** odpowiedzialni za poszczególne przedmioty lub moduły kształcenia – opracowują i corocznie aktualizują sylabusy przedmiotów; **kierownicy jednostek dydaktycznych** – zatwierdzają sylabusy przedmiotów, zgłaszają Dziekanowi propozycje zmian do programów kształcenia i/lub nowych programów kształcenia, **Rady Programowe Wydziału** – opracowują nowe programy kształcenia, dokonują corocznego przeglądu i oceny obowiązujących programów kształcenia, opracowują i zgłaszają Dziekanowi propozycje zmian do obowiązujących programów kształcenia; **Samorząd Studentów** – opiniuje nowe programy kształcenia oraz zmiany do obowiązujących programów kształcenia, zgłasza Dziekanowi propozycje zmian do programów kształcenia, **Dziekan i Rada Wydziału** – zatwierdzają nowe programy kształcenia oraz zmiany do obowiązujących programów kształcenia, w tym plany studiów na dany rok akademicki, **Prorektor ds. Dydaktyczno-Wychowawczych** – zatwierdza plany studiów na dany rok akademicki, **Senat Uczelni** – zatwierdza efekty kształcenia dla danego kierunku studiów, **Rady Pedagogiczne Wydziału** – dokonują corocznej analizy wyników kształcenia studentów na danym roku studiów, w tym pod kątem osiągnięcia założonych efektów oraz adekwatności określonych w programie zasad oceniania studentów oraz zgłaszają Dziekanowi propozycje zmian do programów kształcenia, **Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia** – dokonuje corocznej oceny osiągnięcia efektów kształcenia dla kierunków prowadzonych na Wydziale (na podstawie wyników kształcenia i postępów studentów, ankiet badania opinii studentów, absolwentów i pracodawców, protokołów z Rad Programowych i Pedagogicznych), zgłasza Dziekanowi propozycje zmian do programów kształcenia.

Działania w zakresie okresowej oceny jakości programu są więc podejmowane na różnych poziomach i przez różne, współpracujące ze sobą, gremia/jednostki, w których skład wchodzi kadra akademicka Wydziału: zespoły dydaktyczne jednostek naukowo-dydaktycznych i koordynatorzy przedmiotów. **Na poziomie jednostek opracowywane są i corocznie analizowane oraz aktualizowane sylabusy przedmiotów** (tworzone przez nauczycieli pod nadzorem koordynatorów przedmiotów, zatwierdzane przez kierowników jednostek). Dla każdego przedmiotu objętego programem studiów opracowany jest sylabus, zgodnie z ogólnouczelnianym wzorem sylabusu. Sylabusy są udostępnione studentom najpóźniej na jeden dzień przed rozpoczęciem roku akademickiego – na stronie internetowej Wydziału, na stronach internetowych jednostek dydaktycznych, na platformie e-learningowej WUM, w jednostkach dydaktycznych. Zaktualizowane sylabusy są corocznie, w wyznaczonym terminie, przesyłane do Dziekana.

Koordynatorzy przedmiotów w ramach przeglądu biorą pod uwagę zgodność sylabusów z wytycznymi, o których mowa w załączniku. Koordynatorzy przedmiotów powoływani są celem synchronizowania procesu dydaktycznego. Oprócz przygotowania i przeglądu sylabusów, ściśle współpracują z Radami Programowymi, Radami Pedagogicznymi i Dziekanem w organizowaniu struktury nauczania danego przedmiotu, kontrolują program nauczania i treść sylabusów na poszczególnych latach studiów, czuwają nad udokumentowaniem ciągłości procesu dydaktycznego, współpracują przy układaniu planu studiów, organizują zebrania z Kierownikami jednostek nauczających przedmiot z udziałem przewodniczącego Rady Programowej i prodziekana, przygotowują egzamin z przedmiotu, itp.).

Zatwierdzanie programu studiów jest zadaniem statutowym Senatu Uczelni. Co roku, w okresie kwiecień-maj Rada Wydziału Lekarskiego opiniuje, po wcześniejszej akceptacji Rad Programowych kierunku lekarskiego, modyfikacje programu studiów, na podstawie którego tworzony jest plan studiów. Kolejnym krokiem jest kontrola merytoryczna aktualizowanych co roku sylabusów przedmiotów, przeprowadzana przez właściwych prodziekanów, WZJK i właściwą Radę Programową. Następnie, przed rozpoczęciem roku akademickiego sylabusy przedmiotowe są zamieszczane na stronie internetowej Wydziału w celu zapewnienia studentom możliwości jak najszybszego zapoznania się z treściami programowymi i metodami zaliczenia danego przedmiotu. Aktualnie, proces modyfikowania, aktualizowania, wdrażania, kontroli i programu studiów przebiega on dodatkowo z akceptacją utworzonej od 2019 r. Rady ds. Kształcenia, działającej jako ciało doradcze Prorektora WUM ds. Studenckich i Kształcenia oraz Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia Wydziału Lekarskiego.

4. Sposoby oceny osiągnięcia efektów uczenia się przez studentów ocenianego kierunku, z uwzględnieniem poszczególnych etapów kształcenia, jego zakończenia oraz przydatności efektów uczenia się na rynku pracy lub w dalszej edukacji, jak też wykorzystania wyników tej oceny w doskonaleniu programu studiów

Na WL prowadzone jest **systematyczna wieloetapowa ocena osiągniętych efektów uczenia się**. Weryfikacja osiągnięcia efektów uczenia się przeprowadzana jest w następujących etapach: 1) weryfikacja dokonywana przez nauczyciela akademickiego prowadzącego dany przedmiot dla każdego studenta; 2) weryfikacja zbiorcza dokonywana przez nauczyciela akademickiego odpowiedzialnego za przedmiot (na Radach Pedagogicznych); 3) weryfikacja dokonywana przez opiekunów ds. praktyk studenckich (opiekunów praktyk studenckich); 4) weryfikacja zbiorcza dokonywana przez Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia i Rady Programowe (m.in. analiza średnich ocen uzyskanych z egzaminów (w roku 2019/2020: najniższa średnia z egzaminu wynosiła 3,4 (parazytologia, fizjologia), a najwyższa – 4,9 (medycyna ratunkowa), analiza ocen uzyskanych na dyplomie (w roku 2019/2020 – 64% studentów otrzymało ocenę dobrą, 8,5% - ocenę bardzo dobrą, pozostali – dostateczną), analiza odsetka studentów

niepromowanych na kolejne lata studiów (w roku 2019/2020 negatywną ocenę w III terminie egzaminu z anatomii lub histologii otrzymało 12 studentów (9 z anatomii i 3 z histologii), co oznacza 1,9% studentów pierwszego roku.

Podczas zajęć dydaktycznych oceniane jest zweryfikowanie efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Zasady oceny osiągniętych efektów uczenia się studentów określone są w Regulaminie Studiów WUM. Wszystkie formy zajęć w ramach przedmiotów przewidzianych planem studiów podlegają ocenie. Nauczyciel akademicki prowadzący zajęcia ma obowiązek przedstawić studentom na początku semestru szczegółową metodę oceniania jego pracy oraz wymagania, jakie student będzie musiał spełnić, aby uzyskać zaliczenie z danego przedmiotu. Kontrolni warunków i przebiegu egzaminów/zaliczeń dokonuje Dziekan. W celu zabezpieczenia dokumentacji związanej z przebiegiem procesu dydaktycznego nauczyciele akademicy zobowiązani są przekazać do sekretariatów kierowników jednostek nauczających prace kontrolne studentów (testy, kolokwia, prace egzaminacyjne i zaliczeniowe). Prace te przechowywane są przez okres dwóch semestrów od zakończenia danego semestru. Efekty kształcenia osiągnięte przez studenta w toku studiów poddawane są regularnej weryfikacji, a sposoby weryfikacji dostosowane są do rodzaju efektów. Głównym sposobem weryfikacji efektów kształcenia z obszaru wiedza są egzaminy ustne i pisemne, testy, prace zaliczeniowe, eseje. W przypadku umiejętności dominują sprawdziany umiejętności praktycznych, bezpośrednia obserwacja studenta podczas wykonywania zadań, prezentacje, symulacje, projekty, inne prace praktyczne. Natomiast, formami sprawdzania kompetencji społecznych są autoprezentacje, obserwacja przez nauczyciela akademickiego i innych studentów bierna i czynna, praca w grupie, dyskusje. Tym samym metody weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się są zgodne z wymaganiami standardu kształcenia w tym zakresie.

Zasady, warunki i tryb uznawania efektów uczenia się i okresów kształcenia oraz kwalifikacji uzyskanych w innej uczelni, w tym w uczelni zagranicznej zamieszczone są w Regulaminie Studiów w odpowiednich paragrafach, które dotyczą szczegółowych procedur i warunków ich realizacji poprzez potwierdzenie zgodności efektów uczenia się, a Dziekan podejmuje decyzję po zasięgnięciu merytorycznej opinii kierownika właściwej jednostki dydaktycznej. Natomiast studentowi przenoszącemu zajęcia w ramach tego samego kierunku studiów zaliczone w uczelni innej niż macierzysta, w tym zagranicznej, z przypisanymi punktami ECTS, zajęcia te zalicza się do osiągnięć wyrażonych w punktach ECTS w uczelni macierzystej. Dziekan może zaliczyć zajęcia albo odmówić zaliczenia zajęć albo zaliczyć zajęcia pod warunkiem uzupełnienia różnic programowych na zasadach określonych przez kierownika właściwej jednostki dydaktycznej (np. uczęszczania na wybrane zajęcia, zdania egzaminu bez uczęszczania na zajęcia).

Dokonywana jest **ocena efektów uczenia się podczas praktyk wakacyjnych**. Służy do tego m.in. **Studencka Ankieta Oceny Praktyk**. Studenci WL stanowią najliczniejszą grupę wypowiadającą się na temat praktyk wakacyjnych wśród studentów WUM (49%), co sprawia, iż wypowiedzi są reprezentatywne i wskazuje na fakt, iż praktyki są uznawane przez studentów za ważny i potrzebny element kształcenia. Analiza ocen ankiety studenckiej dotyczącej praktyk wakacyjnych jest przedmiotem działań WZJK, a wnioski z tej analizy wraz z rekomendacjami działań korygujących i pro jakościowych są przedstawiane są Dziekanowi w postaci raportów, są włączane do corocznego Wydziałowego Raportu Jakości Kształcenia. Zwrócono m.in. uwagę na fakt, iż jedynie 2% studentów odbywa praktyki poza granicami kraju, wyrażając się o nich pozytywnie, a efekty kształcenia, są każdorazowo potwierdzane przez Opiekuna Praktyk na Wydziale (Karty Praktyk, wraz ze wskazanymi efektami uczenia się do realizacji w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych są dostępne w języku polskim i angielskim). Praktyki wakacyjne są oceniane przez studentów bardzo dobrze lub dobrze (70% opinii). Większość, bo 88% respondentów wskazywała, iż w czasie praktyk zrealizowano w pełni i bez trudności efekty uczenia się, w pozostałych 12% zgłoszone przez studentów uwagi spowodowały, iż wytypowano

miejsca praktyk, w których przeprowadzono ich hospitacje. Autorefleksyjnie, należy jednak stwierdzić, że konieczne jest zwiększenie liczby hospitacji praktyk (w 2019 roku odbyły się hospitacje 6 zakładów leczniczych, w których odbywają się praktyki). Aktualnie przedmiotem prac WZJK jest aktualizacja procedury hospitacji zajęć, uwzględniająca specyfikę hospitacji praktyk (dotychczas stosowany jest do oceny typowy protokół hospitacji zajęć dydaktycznych). Warto jednak zauważyć, że Regulamin Praktyk stworzony na potrzeby WL dopuszcza możliwość hospitacji telefonicznej praktyk, co jest szczególnie ważne w aspekcie możliwości dokonania takich hospitacji w warunkach ograniczeń sanitarno-epidemiologicznych. Większość, bo 90% ankietowanych pozytywnie ocenia pracę Opiekuna Praktyk, co wskazuje na fakt, iż zadania te realizowane są prawidłowo. **W celu poprawy jakości kształcenia, zmodyfikowano Kartę Praktyk, dodając do oceny umiejętności praktycznych, ocenę kompetencji społecznych i profesjonalizmu, która dokonywana jest przez koordynatora praktyk, w miejscu odbywania praktyki.** Zespół ds. Praktyk, powołany przez Dziekana, składający się ze specjalistów w danych dziedzinach, których dotyczy obszar danej praktyki wakacyjnej, opracował program praktyk wakacyjnych, przyporządkowując efekty uczenia się do poszczególnych praktyk, ocena dokonywana jest zgodnie z ustaloną skalą ocen. **Ostateczna ocena i zaliczenie praktyk dokonywana jest przez nauczyciela WL, Opiekuna Praktyk.** Warunkiem zaliczenia praktyki jest brak oceny niedostatecznej zarówno dotyczącej umiejętności, jak i kompetencji społecznych. Ocena z praktyk jest średnią ocen uzyskanych z poszczególnych elementów praktyk. Obecnie funkcję Opiekuna Praktyk pełni trzech nauczycieli (dwóch dla studentów polskojęzycznych i jeden dla studentów anglojęzycznych). Ponadto, **student dokonuje samooceny nabytych umiejętności i kompetencji społecznych, jak i dokonuje oceny miejsca praktyk** (w skali od 1 do 5).

W ramach prowadzonego uczelnianego **monitoringu losów zawodowych absolwentów** każdy absolwent po okresie co najmniej 12 miesięcy od ukończeniu studiów ma możliwość wziąć udział w badaniu ankietowym dotyczącym jego aktywności zawodowej oraz oceny przygotowania kompetencyjnego do pracy. Badania ma charakter dobrowolny i mogą wziąć w nim udział osoby wyrażające pisemną zgodę na kontakt z nim po ukończeniu studiów. Ankiety wysyłane są w postaci zindywidualizowanego linku do ankiety on-line. Wśród pytań zadawanych respondentom znajdują się te dotyczące autooceny kompetencji społecznych i profesjonalizmu w zestawieniu ich z poziomem pożądanym w miejscu zatrudnienia. Pytania dotyczą takich kompetencji jak: myślenie analityczne, szybkie uczenie się, występowanie z nowymi pomysłami i rozwiązaniami, efektywne wykorzystanie czasu działania pod presją, odpowiedzialność za własne działania i ich konsekwencje, nawiązywanie kontaktów i podtrzymywanie relacji z innymi, wczuwanie się w sytuację drugiej osoby, współpraca w zespole, wywiązywanie się z zadań bez nadzoru, efektywna komunikacja z innymi profesjonalistami/członkami zespołu, budowanie relacji z pacjentami, znajomość i umiejętność zastosowania przepisów prawnych dotyczących obszaru ochrony zdrowia.

Ostateczna weryfikacja osiągniętych efektów kształcenia odbywa się przez pozauczelniany Lekarski Egzamin Końcowy. Wydział analizuje wyniki tego egzaminu pod kątem niezbędnych modyfikacji programu kształcenia. W ostatnich kilku latach absolwenci znajdowali się w pierwszej piątce najlepiej zdających LEK (np. w 2015 r. zajęli 1 miejsce wśród lekarzy, którzy ukończyli studia ponad 2 lata temu i 2 miejsce wśród lekarzy, którzy ukończyli studia w ostatnich 2 latach; w 2018 r. w sesji wiosennej zajęli odpowiednio 2 i 5 miejsce). W sesji wiosennej 2020 – WL WUM znalazł się na III miejscu (średnia 140,29 pkt. w porównaniu do 143,61, które uzyskał UJ, plasując się na pierwszym miejscu). W sesji jesiennej 2020 roku Wydział Lekarski plasował się na 7 miejscu (średnia 126, 94 pkt.), w porównaniu do uzyskanej średniej liczby punktów 129,93 przez studentów Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu, który zajął pierwsze miejsce w rankingu. Wyniki LEK w latach 2013-2019, uwzględniające odsetek trwałych niepowodzeń (0,9%), przedstawia *załącznik nr 90*.

Ogólnopolskie dane dotyczące osiągnięć i losów zawodowych absolwentów WL, wyniki ankiet przeprowadzanych wśród pracodawców oraz wyniki rankingu Perspektywy potwierdzają, że absolwenci kierunku są dobrze wykształceni i cenieni na rynku pracy.

5. Zakres, formy udziału i wpływu interesariuszy wewnętrznych, w tym studentów, i interesariuszy zewnętrznych na doskonalenie i realizację programu studiów

Zakres i formy udziału interesariuszy wewnętrznych, w tym studentów w doskonaleniu i realizacji programu studiów opisano powyżej. W procesie opracowywania i okresowego przeglądu programów kształcenia uwzględniana jest opinia interesariuszy zewnętrznych Uczelni. Pracodawcy zgłaszają uwagi do programów za pośrednictwem swoich przedstawicieli zapraszanych na posiedzenia Rad Programowych Wydziału, będąc członkami Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia i/lub uczelnianej Rady Pracodawców, jak również poprzez ankietę badania opinii pracodawców. Autorefleksyjnie, należy stwierdzić, że największa aktywność pracodawców widoczna jest w pracach WZJK (wysoka frekwencja na spotkaniach, zgłaszanie propozycji działań projakościowych, np. konieczność uaktualniania treści programowych związanych z prawem medycznym, dokumentacją medyczną), podczas gdy niestety zwrotność ankiety kierowanej do pracodawców jest niewielka, co utrudnia uzyskiwanie reprezentatywnych wyników i wyciąganie wiarygodnych wniosków. Wskazuje to na potrzebę promocji tejże ankiety wśród pracodawców, co powinno być przedmiotem zainteresowania UZJK i WZJK.

Działania mające na celu poprawę jakości kształcenia podejmowane są też **w ramach realizacji projektów finansowanych ze środków zewnętrznych, uwzględniające postulaty zgłaszane przez interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych:**

- „*Time 2 MUW doskonałość dydaktyczna szansą rozwoju Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego*”. Celem głównym projektu jest podniesienie innowacyjności, jakości i efektywności kształcenia zorientowanego na studenta w WUM poprzez realizację do 31.05.2023 r. kompleksowego, zintegrowanego programu rozwoju Uczelni. Projekt ma na celu modyfikację programów kształcenia poprzez implementację nowoczesnych interaktywnych technik kształcenia np. w obszarze wirtualnej i rozszerzonej rzeczywistości, zwiększenie dostępu oraz umiędzynarodowienie programu kształcenia w zakresie studiów doktoranckich w WUM. Zakłada także rozwój: informatycznych narzędzi zarządzania uczelnią, kompetencji społecznych studentów oraz kompetencji kadry dydaktycznej, kierowniczej i administracyjnej WUM. W ramach projektu przewidziane jest m.in.: unowocześnienie oferty dydaktycznej poprzez opracowanie zintegrowanej platformy edukacyjnej wirtualnej i rozszerzonej rzeczywistości oraz opracowanie platformy dydaktyczno-klinicznej dla diagnostyki i dozymetrii; rozbudowa programu kształcenia fizjologii z patofizjologią, wykorzystującego wirtualną platformę edukacyjną oraz elementy VR; przygotowanie i wdrożenie zajęć fakultatywnych z zakresu komunikacji w zespole interdyscyplinarnym; wprowadzenie nowego programu kształcenia MD PhD; podnoszenie kompetencji kadry dydaktycznej w zakresie: poprawy jakości kształcenia, metodyki nauczania kompetencji komunikacyjnych; opracowanie kompleksowego systemu klasy ERP dotyczącego obsługi uczelni w obszarze: kontrolingu, planowania i budżetowania; elektronicznego obiegu wniosków dot. zakupów i umów cywilnoprawnych; funkcjonowania sklepu intranetowego;

- „*WUM for WUM: Warszawski Uniwersytet Medyczny Wiedza i Umiejętności dla Mazowsza*”. Celem głównym projektu jest wzrost innowacyjności i kreatywności szkolnictwa wyższego w regionie mazowieckim poprzez wprowadzenie nowatorskiego podejścia i wzrost efektywności kształcenia zorientowanego na studenta poprzez realizację do 30.09.2023 r. kompleksowego, zintegrowanego programu rozwoju Uczelni. Projekt ma na celu modyfikację programów kształcenia poprzez implementację nowoczesnych interaktywnych technik kształcenia np.

w obszarze rozszerzonej wirtualnej rzeczywistości oraz nabycie specjalistycznego sprzętu do prowadzenia zajęć dydaktycznych z biologii molekularnej, medycyny interwencyjnej, anatomii. Zakłada także rozwój: kompetencji społecznych studentów, kompetencji kadry dydaktycznej w obszarze medycyny ratunkowej i katastrof oraz informatycznych narzędzi zarządzania przepływem informacji i infrastrukturą uczelni. W ramach projektu przewidziane jest m.in.: wzbogacenie procesu kształcenia poprzez wykorzystanie nowoczesnych technologii w diagnostyce mikrobiologicznej; modyfikacja obowiązkowego programu zajęć z zakresu komunikacji dla studentów WUM; przygotowanie i przeprowadzenie pilotażowego egzaminu OSCE; podniesienie jakości i efektywności nauczania anatomii oraz zajęć klinicznych z wykorzystaniem zaawansowanych wizualizacji anatomicznych; opracowanie symulatora VR/AR dla kierunku lekarskiego oraz przygotowanie fakultetu dla studentów kierunku lekarskiego z zakresu medycyny interwencyjnej z wykorzystaniem technologii VR; wprowadzenie zajęć podnoszących kompetencje w zakresie robotyki, wirtualnej rzeczywistości, telerehabilitacji; opracowanie fakultetu z medycyny taktycznej i katastrof; podnoszenie kompetencji kadry dydaktycznej w medycynie taktycznej i katastrof; opracowanie systemu studenckiej informacji zwrotnej; opracowanie systemu do zarządzania działalnością infrastrukturą dydaktyczną;

- „WUM AID Akademia Innowacyjnej Dydaktyki Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego”, projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach POWER 2014-2020. Celem głównym projektu jest podniesienie jakości i efektywności kształcenia zorientowanego na studenta WUM poprzez realizację kompleksowego, zintegrowanego programu rozwoju Uczelni. Projekt ma na celu wzmocnienie rangi i międzynarodowej pozycji dydaktyki prowadzonej w WUM, rozwój dydaktyczny kadry Uczelni, zwiększenie innowacyjności programów i metod kształcenia, lepsze dostosowanie oferty, programów i efektów kształcenia do potrzeb rynku pracy, rozwój kompetencji społecznych studentów, wzrost umiędzynarodowienia kadry i programów kształcenia, podniesienie standardów usług Biura Karier oraz rozwój kompetencji kary kierowniczej i administracyjnej WUM. Cele szczegółowe projektu: podniesienie kompetencji osób uczestniczących w edukacji na poziomie wyższym, odpowiadających potrzebom gospodarki, rynku pracy i społeczeństwa; poprawa dostępności międzynarodowych programów kształcenia dla osób uczestniczących w edukacji na poziomie wyższym z Polski oraz dla cudzoziemców; wsparcie zmian organizacyjnych i podniesienie kompetencji kadr w systemie szkolnictwa wyższego. Projekt jest realizowany od września 2018 roku do końca sierpnia 2022 roku. W ramach projektu przewidziano następujące zadania (wymieniono te realizowane na WL): organizacja zajęć prowadzonych przez zagranicznych wykładowców (ang. *visiting professors*); Szkoła Letnia Zdrowia Publicznego (z udziałem wykładowców z Wydziału Lekarskiego); opracowanie i wdrożenie metodyki i materiałów interaktywnych do zajęć „*Biostatystyka w praktyce klinicznej*” oraz „*Informatyka kliniczna i telemedycyna*”, obrazowanie 3D w dydaktyce „*Kardiochirurgia wad wrodzonych*”, rozszerzenie oferty zajęć e-learningowych dla studentów WUM, wprowadzenie nowego programu kształcenia fizjologii z elementami patofizjologii wykorzystującego wirtualną platformę edukacyjną oraz elementy VR, wprowadzenie oferty dydaktycznej/szkoleniowej rozwijającej kompetencje społeczne i zawodowe studentów WUM, rozwój systemu usług biura karier wspierającego studentów we wchodzeniu na rynek pracy, podniesienie kompetencji kadry kierowniczej/administracyjnej WUM, podniesienie kompetencji dydaktycznych kadry Uczelni i rozwój systemu e-learningowego (Akademia Kompetencji Dydaktycznych, Metodologicznych i Społecznych).

6. Sposoby wykorzystania wyników zewnętrznych ocen jakości kształcenia i sformułowanych zaleceń w doskonaleniu programu kształcenia na ocenianym kierunku

Uwzględniając wyniki zewnętrznych ocen jakości kształcenia i zaleceń, podjęto następujące działania:

1. Zmodyfikowano program studiów tak, by zrealizować wszystkie wskazane w standardzie efekty uczenia się, wprowadzając m.in. takie przedmioty jak geriatryka, medycyna paliatywna, a także wzbogacając ofertę zajęć o przedmioty niewymagane standardami (onkogenetyka, komunikacja medyczna, metodologia badań naukowych). Zmodyfikowano i uaktualniono, program, kładąc nacisk na aspekty praktyczne i wprowadzając innowacyjne metody kształcenia, treści

i metody kształcenia podczas nauczania m.in. takich przedmiotów jak: pediatria, choroby wewnętrzne, chirurgia, patomorfologia, farmakologia, biochemia, fizjologia z patofizjologią, higiena i epidemiologia, anatomia prawidłowa, zdrowie publiczne, co opisano szerzej w raporcie.

2. W programie studiów znajdują się zajęcia w języku obcym, które pozwalają ułatwić studentom utrwalić specjalistyczne słownictwo, rozbudowano zajęcia fakultatywne z języków nowożytnych. Zwiększono liczbę profesorów wizytujących, wykładających w języku angielskim.

3. Upraktyczniono zajęcia, m.in. wdrażając ćwiczenia zajęcia z wykorzystaniem symulacji medycznych.

4. Rozpoczęto wdrażanie i popularyzację metody nauczania problemowego (np. podczas zajęć z pediatrii, zdrowia publicznego).

5. Znacząco rozbudowano kształcenie z użyciem metod i technik kształcenia na odległość, zarówno w zakresie zajęć obowiązkowych, jak i fakultatywnych, z wykorzystaniem zewnętrznych platform e-learningowych (*Incision Academy* i *Lecturio*) i wewnętrznej platformy e-learningowej.

6. Wdrożono szersze monitorowanie osiągniętych przez studentów efektów uczenia się, w postaci nie tylko raportów ustnych zgłaszanych przez przedstawicieli jednostek na posiedzeniach Rad Pedagogicznych (odbywających się co najmniej trzy razy w roku), aktualnie prowadzona jest przez WZJK coroczna analiza osiągniętych efektów uczenia się z uwzględnieniem średniej ocen z egzaminów i liczby studentów nieuzyskujących zaliczenia w kolejnych terminach, dla poszczególnych przedmiotów, dokonywane są porównania z poprzednimi latami w zakresie uzyskiwanych wyników. Zidentyfikowano przedmioty, w stosunku do których w sposób powtarzalny osiągnięte są najgorsze wyniki uczenia się (anatomia prawidłowa i histologia z embriologią oraz farmakologia). Studenci zagrożeni niezaliczeniem przedmiotu są wskazywani na posiedzeniach Rad Pedagogicznych, proponowane są działania mające na celu uzyskanie efektów uczenia się (w tym konsultacje indywidualne z nauczycielami). Osiąganie efektów uczenia się monitorowane jest także poprzez analizę ocen uzyskanych na dyplomie, analizę wyników LEKu, analizę wyników ankiety absolwentów oraz analizę ankiety praktyk i analizę ankiety studenckiej.

7. W sylabusach określono w sposób bardziej szczegółowy metody weryfikacji zakładanych efektów kształcenia w zakresie kompetencji społecznych. Najczęściej jest to obserwacja oraz standaryzowany kwestionariusz (np. Lucasa). Stworzono „*Bank Dobrych Praktyk Dydaktycznych – sposoby weryfikacji efektów uczenia się w zakresie kompetencji społecznych*” i zamieszczono go na stronie internetowej Wydziału w celu ich popularyzacji.

8. Zaktualizowano regulaminy i procedury oceniania studentów, ustalając przejrzyste dla studentów zasady i terminy przeprowadzania egzaminów i zaliczeń. Umożliwiono studentom dyskusję z nauczycielem dotyczącą pracy zaliczeniowej i egzaminacyjnej – na konsultacjach/dyżurach dydaktycznych u nauczycieli. Informacja o dyżurach dydaktycznych znajduje się w przewodnikach dydaktycznych, a także na stronach internetowych jednostek (np. <https://msizp.wum.edu.pl/content/dydaktyka-0>).

9. Zapoznano koordynatorów praktyk pracujących w ośrodkach przyjmujących studentów z zakładanymi efektami uczenia się dla danej praktyki (wymagane efekty uczenia się znajdują

się w Kartach Praktyk i sylabusach praktyk). Określono kompetencje osoby odpowiedzialnej za praktyczne kształcenie studenta w czasie praktyk wakacyjnych (kompetencje koordynatora praktyk ocenia Opiekun Praktyk, nauczyciel WUM wskazany przez Dziekana). Zmodyfikowano zasady oceniania i zaliczania praktyk wakacyjnych, wprowadzając zarówno ocenę umiejętności praktycznych, jak i kompetencji społecznych.

10. Pracodawcy uczestniczą w analizie i projektowaniu programu studiów oraz w analizie efektów uczenia się (głównie aktywnie uczestnicząc w pracach Wydziałowego Zespołu ds. jakości Kształcenia); zwiększono realną współpracę z pracodawcami, czego skutkiem jest np. upracticznienie zajęć m.in. z prawa medycznego i wprowadzenie przedmiotu komunikacja medyczna, wzbogacenie oferty zajęć fakultatywnych o te związane z bezpieczeństwem pacjenta i zakażeniami szpitalnymi, wprowadzenie do programu studiów przedmiotu geriatra.

Rozbudowany **opis wdrożonych w latach 2016-2020 działań doskonalących**, na podstawie oceny zewnętrznej i wewnętrznej, znajduje się w Raporcie Jakości Kształcenia (podpunkt pt. „Skuteczność systemu zarządzania jakością kształcenia – działania służące zapewnianiu i doskonaleniu jakości kształcenia”), załącznik nr 89.

Podsumowując przedstawiony powyżej raport samooceny, chcielibyśmy się odnieść do analizy mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń dla naszego Wydziału i w szerszej perspektywie – Uczelni, nawiązując **autorefleksyjnie** do poszczególnych ocenianych wyżej kryteriów.

W aspekcie **koncepcji kształcenia** słusznym wydaje się większe uwzględnianie w przyszłości faktu, iż stajemy się globalnie Społeczeństwem 5.0., definiowanym jako „społeczeństwo zorientowane na człowieka, w którym postęp ekonomiczny zawierający rozwiązania kwestii społecznych równoważony jest przez system oferujący wysoką integrację przestrzeni cyfrowej i rzeczywistej”. Wynika z tego konieczność zawarcia w koncepcji kształcenia, a bardziej szczegółowo w programie studiów elementów pozwalających na nabycie umiejętności zarządzania informacją, szczególnie w odniesieniu do świadczeniodawcy w systemie opieki zdrowotnej, na potrzeby zdrowia publicznego, jak i w zakresie pozyskiwania wiarygodnych danych naukowych, pozwalających na podejmowanie optymalnych decyzji w opiece medycznej sprawowanej nad pacjentem. Drugim ważnym elementem jest fakt, iż niewątpliwie zmierzmy się wkrótce jako cywilizacja, a szczególnie – jako lekarze ze społeczeństwem „post-COVID”, co uzasadnia położenie większego niż dotąd nacisku na profilaktykę (zarówno chorób zakaźnych, jak i niezakaźnych, w tym zaburzeń psychicznych), wczesne wykrywanie chorób cywilizacyjnych i możliwości leczenia oraz rehabilitacji. Wydaje się konieczne zwiększenie kompetencji społecznych studentów medycyny jako przyszłych lekarzy w zakresie komunikacji – również w sytuacji kryzysu zdrowotnego.

W aspekcie **programu kształcenia** Wydział w swojej opinii stworzył zgodną ze standardami ofertę programową, wzbogacając ją o bardzo szeroki panel zajęć fakultatywnych. Autorefleksyjnie, stwierdzić jednak można, że Wydział może w przyszłości rozszerzyć ofertę zajęć obowiązkowych w taki sposób, by w pełni wykorzystać ogromny i unikatowy potencjał kadrowy i naukowy. Zwłaszcza w obszarze innowacyjnych technologii diagnostycznych, terapeutycznych, telemedycyny potencjał do rozwoju jest szczególnie widoczny. Kolejnym aspektem w zakresie programu i treści nauczania jest upracticznianie studiów, postulowane przez studentów i pracodawców. W tym miejscu podkreślić, że studia na kierunku lekarskim mają profil ogólnoakademicki, w związku z tym konieczne jest zachowanie równowagi pomiędzy aspektami praktycznymi i teoretycznymi. Wydział dokłada starań, by odniesienia do pracy lekarza miały miejsca także w czasie przedmiotów teoretycznych, a podczas zajęć klinicznych studenci mają kontakt z pacjentami (co nota bene pozytywnie oceniają w swoich ankietach). Tym niemniej jednak, wykazała to chociażby pandemia COVID-19, oprócz zajęć z pacjentem konieczne są także zajęcia organizowane w warunkach symulowanych. Autorefleksyjnie, należy stwierdzić, że Wydział dostrzega fakt, iż zajęć przeprowadzanych w centrum symulacji powinno być zdecydowanie więcej, a więc w przyszłości należy zwiększyć

liczbę godzin w centrum symulacji z przedmiotów, z których te zajęcia już są tam organizowane, jak i rozszerzyć spektrum przedmiotów, które są realizowane w warunkach symulowanych. Wymaga to jednak nakładów finansowych, stałej i dogodnej lokalizacji, przeszkolonej, a nawet wyspecjalizowanej w tej metodzie kształcenia kadry.

W aspekcie **weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się**, Wydział na wielu poziomach dokonuje tej weryfikacji (weryfikacja indywidualna przez nauczyciela akademickiego, weryfikacja zbiorcza – wyniki egzaminów, zdawalność na kolejne lata, uzyskiwane oceny na dyplomie, wyniki egzaminu LEK). Autorefleksyjnie, należy jednak stwierdzić, że Wydział widzi konieczność wprowadzenia obiektywnego egzaminu praktycznego (umiejętności praktycznych) z przedmiotów klinicznych, ale także np. podobnego zaliczenia w przypadku zajęć z komunikacji medycznej. Wydział widzi też potrzebę dokonania pogłębionej analizy powiązania wyników uczenia się podczas studiów z wynikami LEK. Autorefleksyjnie stwierdzić bowiem trzeba, że choć absolwenci Wydziału uzyskują dobre wyniki na LEK, jednak biorąc pod uwagę możliwości kadry dydaktycznej, jak i osiągnięcia studentów na polu działalności naukowej należy aktywniej identyfikować niewykorzystany potencjał i zintensyfikować działania mają na celu poprawę wyników absolwentów na LEK.

W **aspekcie kadry dydaktycznej**, Wydział jest dumny z posiadania licznej i bardzo wysoko wykwalifikowanej kadry, prowadzącej działalność naukową i dydaktyczną.

Autorefleksyjnie, trzeba jednak stwierdzić, że choć nastąpił progres w zakresie uznawania znaczenia działalności dydaktycznej, chociażby w ocenie pracowniczej, nie jest ona wystarczająco doceniana. Nauczyciele na kierunku lekarskim w porównaniu do innych kierunków studiów, prowadzą bowiem nie tylko działalność dydaktyczną i naukową, ale także – działalność usługową. I nie jest to łatwe doskonale realizować zadania we wszystkich trzech obszarach: dydaktycznym, naukowym i usługowym, typowo lekarskim. Z tym większym zadowoleniem i radością Władze Wydziału uznają przyznaną nauczycielom przez studentów w ich ankiecie więcej niż dobrą ocenę zajęć i dydaktyków (4,2-4,4). Tym niemniej jednak, Wydział widzi konieczność wspierania rozwoju dydaktycznej kadry, jak i jego nagradzania (również finansowego). W tym celu konieczne jest jednak zmniejszenie obciążeń dydaktycznych (poprzez np. zwiększenie liczby zatrudnionych nauczycieli), optymalizacja systemu motywowania kadry do rozwoju dydaktycznego (np. nagrody, wymiana krajowa i międzynarodowa).

W **aspekcie umiędzynarodowienia**, Wydział docenia liczbę możliwości wymiany doświadczeń i prowadzenia współpracy, zarówno na polu naukowym, jak i dydaktycznym. Autorefleksyjnie, stwierdzić jednak należy, że Wydział widzi potrzebę dalszego zwiększania liczby profesorów wizytujących z innych uczelni, zwiększania liczby wizyt studyjnych i innych aktywności pozwalających w jeszcze większym zakresie na wymianę dobrych praktyk dydaktycznych.

W **aspekcie infrastruktury i bazy dydaktycznej**, Wydział dostrzega konieczność jej dalszej modernizacji i rozbudowy. Przede wszystkim konieczna jest rozbudowa Centrum Symulacji Medycznych, jak i rewitalizacja bazy jednostek mieszczących się w Campusie Lindleya.

W aspekcie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym Wydział dostrzega poprawę tę współpracy w ciągu ostatnich lat. Przykłady zmian treści programowych, będących efektem tej współpracy, opisano powyżej. Niewykorzystany optymalnie potencjał Wydział widzi m.in. w zakresie współpracy z organizacjami pacjenckimi, ale także z pracodawcami poza Warszawą (poprawa współpracy wskazana jest np. z ośrodkami realizującymi praktyki wakacyjne studentów).

W **aspekcie wsparcia studentów**, Wydział widzi problem w niewielkim wykorzystaniu przez studentów możliwości wsparcia psychologicznego, co jest szczególnie ważne w dobie pandemii COVID-19, jak i po jej zakończeniu, np. w związku ze zgłaszanym przez część studentów problemem poczucia wykluczenia.

W **aspekcie jakości kształcenia**, Wydział jest świadomy zagrożeń potencjalnie mających negatywny wpływ na jakość kształcenia w czasie pandemii. Mimo sprawnego zorganizowania

zajęć z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość, które zostały ocenione w procesie ankietyzacji wewnętrznej dość pozytywnie, mamy świadomość, że nic nie jest zastąpić nauczania z bezpośrednim kontaktem z nauczycielem, zajęć kontaktowych z pacjentem. W związku z tym szczególny nacisk musi być i teraz i w przyszłości położony na monitorowanie jakości kształcenia, identyfikację obszarów wymagających pilnego wdrożenia działań korygujących, identyfikację tych efektów uczenia się, których realizacja napotyka trudności. W tym celu konieczne jest zintensyfikowanie wysiłku całej społeczności akademickiej: studentów i nauczycieli i optymalne wykorzystanie funkcjonujących w WUM narzędzi pozwalających ocenić jakość kształcenia (ankiety, w tym ankiety wewnętrzne), procedury – w tym najważniejsza naszym zdaniem procedura hospitacji, w tym hospitacje wewnętrzne.

Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów

Analiza SWOT programu studiów na ocenianym kierunku i jego realizacji, z uwzględnieniem szczegółowych kryteriów oceny programowej

	POZYTYWNE	NEGATYWNE
Czynniki wewnętrzne	<p>Mocne strony</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wysoka renoma Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego oraz Wydziału Lekarskiego wśród uniwersytetów medycznych w Polsce. 2. Wysokie i nieustannie doskonalone kwalifikacje dydaktyczne, zawodowe i naukowe nauczycieli akademickich oraz ich zaangażowanie w realizację zadań dydaktycznych i badawczych. 3. Dostosowanie oferty kształcenia do rynku pracy i oczekiwań społecznych oraz stałe uaktualnianie i poszerzanie oferty dydaktycznej dla studentów. 4. Dostęp do nowoczesnej bazy dydaktycznej i sportowej (Centrum Dydaktyczne, Centrum Biblioteczno-Informacyjne, Centrum Sportowo-Rehabilitacyjne). Wysokospecjalistyczna baza szpitalna o najwyższym stopniu referencyjności. 5. Otwarcie na współpracę międzyuczelnianą krajową i zagraniczną, w tym promocja Wydziału i studiów w języku angielskim. 	<p>Słabe strony</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ograniczone rozwiązania systemowe wspomagające szkolenie nauczycieli akademickich i weryfikacji ich umiejętności. 2. Niewystarczająca infrastruktura dydaktyczna w stosunku do liczby kształconych studentów. Niedostateczny dostęp do Centrum Symulacji Medycznych. 3. Spadek atrakcyjności Wydziału jako pracodawcy: niskie wynagrodzenie w stosunku do wynagrodzeń rynkowych dla pracowników o wysokich kwalifikacjach zawodowych. 4. Niewystarczająca liczba nauczycieli akademickich w dużej części jednostek dydaktycznych skutkująca stosunkowo dużymi grupami studentów przypadającymi na jednego nauczyciela oraz nadmiernym przeciążeniem dydaktycznym osób prowadzących zajęcia dydaktyczne. Zanikanie relacji mistrz-uczeń w procesie dydaktycznym. 5. Niefunkcjonalny i niedostosowany do potrzeb system informatyczny mający zapewnić obsługę administracyjną studentów.

Czynniki zewnętrzne	Szanse	Zagrożenia
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobre perspektywy dla Wydziałów kształcących lekarzy – duże zapotrzebowanie rynku pracy na absolwentów, duża liczba chętnych do podjęcia studiów. 2. Dobre perspektywy rozwoju naukowego wynikające z priorytetów polityki państwowej, wśród których kluczowe znaczenie ma szybki rozwój naukowy i gospodarczy, państwowe i regionalne inicjatywy promujące współpracę między ośrodkami naukowymi a przemysłem, szerokie możliwości aplikowania o finansowanie projektów o charakterze edukacyjnym i badawczym. 3. Podjęcie decyzji o lokalizacji i szybkie uruchomienie nowego Centrum Symulacji Medycznej, które zwiększy ofertę kształcenia w warunkach symulowanych. 4. Szerokie możliwości ubiegania się o realizację projektów badawczych, także studenckich, współpracy dydaktycznej i wymiany doświadczeń pomiędzy nauczycielami akademickimi i studentami różnych kierunków medycznych – w ramach współpracy wewnętrznej, krajowej międzynarodowej. 5. Możliwy rozwój technologii i metod kształcenia i komunikowania się na odległość jako skutek pandemii COVID-19. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ryzyko utraty wysokiej pozycji Wydziału w stosunku do innych uczelni medycznych związana z pogarszającymi się warunkami kształcenia (infrastruktura), zbyt wysokimi limitami przyjęć na kierunku lekarskim oraz utratą wykwalifikowanej kadry dydaktycznej na rzecz innych uczelni niepublicznych (w tym dwóch wydziałów lekarskich w Warszawie), jak również nowo powstałych i powstających uczelni publicznych. 2. Destabilizacja dydaktyki prowadzonej w jednostkach klinicznych związana z niepewnością i pogorszeniem funkcjonowania bazy klinicznej wynikającymi ze zmian organizacyjnych w okresie konsolidacji szpitali klinicznych oraz zadłużeniem szpitali klinicznych wpływającym negatywnie na jakość i liczbę udzielanych świadczeń medycznych. 3. Niewystarczające dotacje budżetowe na wprowadzenie zmian programowych związanych z uprzątnieniem studiów lekarskich, ryzyko zmniejszenia wsparcia finansowego na rozwój naukowy związane z wynikami zbliżającej się ewaluacji dyscyplin naukowych. 4. Niepewna sytuacja finansowa wynikająca z trudności gospodarczych na skutek pandemii COVID-19. 5. Możliwe trudności w utrzymaniu jakości kształcenia związane z pandemią COVID-19.

(Pieczęć uczelni)

.....
(podpis Dziekana)

.....
(podpis Rektora)

Warszawa, dnia 29.01.2021 roku

Część III. Załączniki

Załącznik nr 1. Zestawienia dotyczące ocenianego kierunku studiów

Tabela 1. Liczba studentów ocenianego kierunku

Poziom studiów	Rok studiów	Studia stacjonarne		Studia niestacjonarne	
		Dane sprzed 3 lat	Bieżący rok akademicki	Dane sprzed 3 lat	Bieżący rok akademicki
jednolite studia magisterskie	I	708	668	166	144
	II	646	651	127	96
	III	606	561	124	126
	IV	578	617	127	101
	V	548	649	92	102
	VI	462	610	86	97
Razem:		3548	3756	722	666

Tabela 2. Liczba absolwentów ocenianego kierunku w ostatnich trzech latach poprzedzających rok przeprowadzenia oceny

Poziom studiów	Rok ukończenia	Studia stacjonarne		Studia niestacjonarne	
		Liczba studentów, którzy rozpoczęli cykl kształcenia kończący się w danym roku	Liczba absolwentów w danym roku	Liczba studentów, którzy rozpoczęli cykl kształcenia kończący się w danym roku	Liczba absolwentów w danym roku
jednolite studia magisterskie	2020	593	578	119	118
	2019	573	544	87	80
	2018	498	556*	81	0*
Razem:		1664	1678	287	198

*W roku akademickim 2017/2018 zgodnie Regulaminem Studiów WUM studenci ostatniego roku studiów byli przenoszeni na studia stacjonarne.

Tabela 3. Wskaźniki dotyczące programu studiów na ocenianym kierunku studiów, poziomie i profilu określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. poz. 1861 z późn. zm.)

Nazwa wskaźnika	Liczba punktów ECTS/Liczba godzin
Liczba semestrów i punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na ocenianym kierunku na danym poziomie	12 semestrów/ 364 ECTS
Łączna liczba godzin zajęć	5759
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia	339,88 ECTS
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom związanym z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów	312 ECTS
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych w przypadku kierunków studiów przyporządkowanych do dyscyplin w ramach dziedzin innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne	5 ECTS
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom do wyboru	20 ECTS
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana praktykom zawodowym (jeżeli program kształcenia na tych studiach przewiduje praktyki)	20 ECTS
Wymiar praktyk zawodowych (jeżeli program kształcenia na tych studiach przewiduje praktyki)	600 godzin
W przypadku stacjonarnych studiów pierwszego stopnia i jednolitych studiów magisterskich liczba godzin zajęć z wychowania fizycznego.	60 godzin
W przypadku prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość:	
1. łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach stacjonarnych/ łączna liczba godzin zajęć na studiach stacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.	1. 5759/427
2. łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach niestacjonarnych/ łączna liczba godzin zajęć na studiach niestacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.	3. 5759/427

Tabela 4. Zajęcia lub grupy zajęć związane z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów

Nazwa zajęć/grupy zajęć	Forma/formy zajęć	Łączna liczba godzin zajęć stacjonarne/niestacjonarne	Liczba punktów ECTS
Nauki morfologiczne (Anatomia, Histologia z embriologią)	Wykłady/seminaria /ćwiczenia	300	31
Naukowe podstawy medycyny (Podstawy biologii molekularnej, Biochemia z elementami chemii, Fizjologia z patofizjologią, Cytofizjologia, Metodologia badań naukowych, Statystyka i informatyka)	Wykłady/seminaria /ćwiczenia	534	43
Nauki przedkliniczne (Genetyka, Parazytologia, Mikrobiologia, Immunologia, Immunologia kliniczna, Patomorfologia, Farmakologia i toksykologia, Propedeutyka medycyny uzależnień, Onkogenetyka)	Wykłady/seminaria /ćwiczenia	545	44
Nauki behawioralne i społeczne z elementami profesjonalizmu (Psychologia medyczna, Komunikacja medyczna, Etyka lekarska z elementami filozofii, Historia medycyny)	Wykłady/seminaria /ćwiczenia	129	6,5
Nauki kliniczne niezabiegowe (Pediatria, Neonatologia, Choroby wewnętrzne, Neurologia, Psychiatria, Psychiatria dzieci, Dermatologia z wenerologią, Onkologia, Geriatria, Medycyna rodzinna i podstawy geriatry, Choroby zakaźne, Diagnostyka laboratoryjna, Farmakologia kliniczna, Rehabilitacja, Medycyna paliatywna)	Wykłady/seminaria /ćwiczenia	1182	69
Nauki kliniczne zabiegowe (Chirurgia, Laryngologia, Urologia, Okulistyka, Anestezjologia i intensywne terapia, Ginekologia i położnictwo, Neurochirurgia, Radiologia, Medycyna nuklearna, Transplantologia, Ortopedia i traumatologia narządu ruchu, Propedeutyka stomatologii i chirurgia szczękowo-twarzowa, Chirurgia dziecięca, Pierwsza pomoc i elementy pielęgniarstwa)	Wykłady/seminaria /ćwiczenia	900	52,5
Prawne i organizacyjne aspekty medycyny (Higiena i epidemiologia, Zdrowie publiczne, Prawo medyczne i medycyna sądowa)	Wykłady/seminaria /ćwiczenia	129	6

Praktyczne nauczanie kliniczne (Choroby wewnętrzne, Pediatria, Chirurgia, Ginekologia i położnictwo, Psychiatria, Medycyna ratunkowa, Medycyna rodzinna, Specjalność wybrana przez studenta)	Seminaria/ ćwiczenia	900	60
Razem:		4619	312

Tabela 5. Zajęcia lub grupy zajęć służące zdobywaniu przez studentów kompetencji inżynierskich / Zajęcia lub grupy zajęć przygotowujące studentów do wykonywania zawodu nauczyciela

Nie dotyczy kierunku lekarskiego

Tabela 6. Informacja o programach studiów/zajęciach lub grupach zajęć prowadzonych w językach obcych

Nazwa programu/zajęć/grupy zajęć	Forma realizacji	Semestr	Forma studiów	Język wykładowy	Liczba studentów (w tym niebędących obywatelami polskimi)
Anatomia	W (40 h), S (54 h), ćw. (160 h).	1&2	stacjonarna	Angielski	110
Histologia z embriologią	W (10 h), S (30 h), ćw. (60 h).	1&2	stacjonarna	Angielski	110
Bezpieczeństwo i higiena pracy	W (4 h).	1	stacjonarna	Angielski	110
Biofizyka	W (4 h), S (15 h), ćw. (15 h).	2	stacjonarna	Angielski	110
Statystyka i informatyka medyczna	W (4 h), S (6 h), ćw. (24 h).	1&2	stacjonarna	Angielski	110
Historia medycyny	S (30 h).	2	stacjonarna	Angielski	110
Język łaciński w medycynie	ćw. (20 h).	1&2	stacjonarna	Angielski	110
Język polski	ćw. (80 h).	1&2	stacjonarna	Angielski	110
Podstawy biologii molekularnej	S (5 h), ćw. (15 h).	1	stacjonarna	Angielski	110
Propedeutyka medycyny uzależnień	S (5 h), ćw. (10 h).	2	stacjonarna	Angielski	110

Przysposobienie biblioteczne	S (2 h).	1&2	stacjonarna	Angielski	110
Wychowanie fizyczne	ćw. (30 h).	1	stacjonarna	Angielski	110
Pierwsza pomoc i elementy pielęgniarstwa	S (9 h), ćw. (36 h).	2	stacjonarna	Angielski	110
Przedmiot do wyboru	S (60 h).	2	stacjonarna	Angielski	110
Praktyki zawodowe	pr. (120)	1&2	stacjonarna	Angielski	110
Biochemia z elementami chemii	W (40 h), S (50 h), ćw. (90 h).	3&4	stacjonarna	Angielski	145
Cytofizjologia	W (10 h), S (10 h), ćw. (25 h).	3	stacjonarna	Angielski	145
Fizjologia z patofizjologią	W (65 h), S (65 h), ćw. (90 h).	3&4	stacjonarna	Angielski	145
Immunologia	S (40 h).	4	stacjonarna	Angielski	145
Język polski	ćw. (80 h).	3&4	stacjonarna	Angielski	145
Etyka lekarska z elementami filozofii	W (18 h), S (12 h).	3	stacjonarna	Angielski	145
Genetyka	S (8 h), ćw. (17 h).	4	stacjonarna	Angielski	145
Komunikacja medyczna	W (20 h), ćw. (12 h).	4	stacjonarna	Angielski	145
Higiena i Epidemiologia	S (10 h), ćw. (20 h).	3	stacjonarna	Angielski	145
Metodologia badań	W (5 h), S (15 h), ćw. (15 h).	3	stacjonarna	Angielski	145
Przedmiot do wyboru	S (60 h).	3&4	stacjonarna	Angielski	145
Praktyki zawodowe	pr. (120)	4	stacjonarna	Angielski	145
Genetyka	W (2 h), S (11 h), ćw. (17 h).	6	stacjonarna	Angielski	85
Mikrobiologia	S (10 h), ćw. (70 h).	5&6	stacjonarna	Angielski	85
Parazytologia	S (10 h), ćw. (25 h).	5	stacjonarna	Angielski	85

Patomorfologia	W (60 h), S (20 h), ćw. (107 h).	5&6	stacjonarna	Angielski	85
Diagnostyka laboratoryjna	W (5 h), S (25 h), ćw. (15 h).	6	stacjonarna	Angielski	85
Radiologia	W (10 h), S (15 h), ćw. (47 h).	5	stacjonarna	Angielski	85
Język polski	ćw. (60 h).	5&6	stacjonarna	Angielski	85
Onkogenetyka	S (10 h), ćw. (3 h).	6	stacjonarna	Angielski	85
Propedeutyka chorób wewnętrznych	W (10 h), S (20 h), ćw. (70 h).	5&6	stacjonarna	Angielski	85
Psychologia medyczna	S (10 h), ćw. (10 h).	5	stacjonarna	Angielski	85
Komunikacja medyczna	ćw. (10 h).	5	stacjonarna	Angielski	85
Farmakologia i toksykologia	W (30 h), S (10 h), ćw. (60 h).	5&6	stacjonarna	Angielski	85
Pediatrya	S (20 h), ćw. (40 h).	5&6	stacjonarna	Angielski	85
Medycyna nuklearna	S (7 h), ćw. (23 h).	5	stacjonarna	Angielski	85
Propedeutyka stomatologii	W (18 h).	6	stacjonarna	Angielski	85
Praktyki zawodowe	pr. (140)	6	stacjonarna	Angielski	85
Przedmiot do wyboru	S (60 h).	5&6	stacjonarna	Angielski	85
Dermatologia z wenerologią	W (36h), S (4 h), ćw. (50 h).	8	stacjonarna	Angielski	85
Choroby zakaźne	S (45 h), ćw. (60 h).	7	stacjonarna	Angielski	85
Urologia	S (10 h), ćw. (20 h).	8	stacjonarna	Angielski	85
Otolaryngologia	S (18 h), ćw. (27 h).	7	stacjonarna	Angielski	85
Laryngologia dziecięca	S (6 h), ćw. (9 h).	7	stacjonarna	Angielski	85

Farmakologia kliniczna	W (15 h), S (15 h), ćw. (20 h).	7	stacjonarna	Angielski	85
Diagnostyka obrazowa pediatria	S (18 h).	7&8	stacjonarna	Angielski	85
Chirurgia	W (10 h), S (30 h), ćw. (70 h).	8	stacjonarna	Angielski	85
Chirurgia dzieci	S (15 h), ćw. (15 h).	7	stacjonarna	Angielski	85
Choroby wewnętrzne-hematologia	S (20 h), ćw. (10 h).	7&8	stacjonarna	Angielski	85
Choroby wewnętrzne-kardiologia	S (10 h), ćw. (20 h).	7&8	stacjonarna	Angielski	85
Choroby wewnętrzne-pulmonologia	S (20 h), ćw. (10 h).	7	stacjonarna	Angielski	85
Choroby wewnętrzne-reumatologia	S (20 h), ćw. (10 h).	7&8	stacjonarna	Angielski	85
Immunologia kliniczna	S (10 h), ćw. (10 h).	8	stacjonarna	Angielski	85
Medycyna rodzinna z elementami geriatrici	S (30 h), ćw. (10 h).	8	stacjonarna	Angielski	85
Pediatria - alergologia i pulmonologia	S (10 h), ćw. (15 h).	7&8	stacjonarna	Angielski	85
Pediatria - gastroenterologia	S (10 h), ćw. (15 h).	7&8	stacjonarna	Angielski	85
Pediatria - endokrynologia	S (10 h), ćw. (15 h).	7&8	stacjonarna	Angielski	85
Psychiatria	S (30 h), ćw. (30 h).	7	stacjonarna	Angielski	85
Psychiatria dziecięca	S (2 h), ćw. (18 h).	7	stacjonarna	Angielski	85
Chirurgia twarzowo-szczękowa	S (12 h).	7&8	stacjonarna	Angielski	85
Praktyki zawodowe	pr. (140)	8	stacjonarna	Angielski	85
Przedmiot do wyboru	S (60 h).	7&8	stacjonarna	Angielski	85
Anestezjologia i intensywna terapia	S (20 h), ćw. (40 h).	9	stacjonarna	Angielski	106

Neurologia	S (30 h), ćw. (70 h).	9	stacjonarna	Angielski	106
Onkologia	W (20 h), S (20 h), ćw. (20 h).	9&10	stacjonarna	Angielski	106
Ortopedia z traumatologią	S (20 h), ćw. (40 h).	9&10	stacjonarna	Angielski	106
Medycyna sądowa z elementami prawa	S (25 h), ćw. (25 h).	9&10	stacjonarna	Angielski	106
Okulistyka	S (10 h), ćw. (40 h).	9&10	stacjonarna	Angielski	106
Choroby wewnętrzne - diabetologia	W (4 h), S (16 h), ćw. (10 h).	9&10	stacjonarna	Angielski	106
Choroby wewnętrzne - gastroenterologia	W (4 h), S (16 h), ćw. (10 h).	9&10	stacjonarna	Angielski	106
Choroby wewnętrzne - nefrologia	W (4 h), S (16 h), ćw. (10 h).	9	stacjonarna	Angielski	106
Choroby wewnętrzne - endokrynologia	W (4 h), S (16 h), ćw. (10 h).	9&10	stacjonarna	Angielski	106
Neurochirurgia	S (10 h), ćw. (20 h).	10	stacjonarna	Angielski	106
Pediatrya - nefrologia	W (5 h), S (10 h), ćw. (15 h).	9&10	stacjonarna	Angielski	106
Pediatrya - hematologia i onkologia	W (5 h), S (10 h), ćw. (15 h).	9&10	stacjonarna	Angielski	106
Pediatrya - neonatologia	S (5 h), ćw. (10 h).	9&10	stacjonarna	Angielski	106
Ginekologia i położnictwo	S (20 h), ćw. (120 h).	10	stacjonarna	Angielski	106
Chirurgia	S (35 h), ćw. (65 h).	9&10	stacjonarna	Angielski	106
Ochrona własności intelektualnej	W (2 h).	10	stacjonarna	Angielski	106
Rehabilitacja	S (10 h), ćw. (20 h).	10	stacjonarna	Angielski	106

Transplantologia	W (6 h), S (19 h), ćw. (15 h).	10	stacjonarna	Angielski	106
Medycyna paliatywna	S (15 h).	9	stacjonarna	Angielski	106
Praktyki zawodowe	pr. (140)	10	stacjonarna	Angielski	106
Przedmiot do wyboru	S (60 h).	9&10	stacjonarna	Angielski	106
Choroby wewnętrzne - kardiologia	S (15 h), ćw. (75 h).	11&12	stacjonarna	Angielski	92
Choroby wewnętrzne - pulmonologia	S (10 h), ćw. (50 h).	11&12	stacjonarna	Angielski	92
Choroby wewnętrzne - endokrynologia	S (5 h), ćw. (25 h).	11&12	stacjonarna	Angielski	92
Choroby wewnętrzne - diabetologia	S (5 h), ćw. (25 h).	11&12	stacjonarna	Angielski	92
Choroby wewnętrzne - nefrologia	S (5 h), ćw. (25 h).	11&12	stacjonarna	Angielski	92
Pediatrya	S (40 h), ćw. (80 h).	11&12	stacjonarna	Angielski	92
Chirurgia	S (20 h), ćw. (100 h).	11&12	stacjonarna	Angielski	92
Ginekologia i położnictwo	S (10 h), ćw. (50 h).	11	stacjonarna	Angielski	92
Psychiatria	S (10 h), ćw. (50 h).	11	stacjonarna	Angielski	92
Medycyna ratunkowa	S (10 h), ćw. (50 h).	11	stacjonarna	Angielski	92
Medycyna rodzinna	S (10 h), ćw. (50 h).	11	stacjonarna	Angielski	92
Specjalność wybrana przez studenta	S (30 h), ćw. (150 h).	12	stacjonarna	Angielski	92

Załącznik nr 2. Wykaz materiałów uzupełniających

Dokumenty, dołączono do raportu samooceny w formie elektronicznej.

1. Program studiów dla kierunku studiów, profilu i poziomu opisany zgodnie z art. 67 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1668 z późn. zm.) oraz § 3-4 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. poz. 1861 z późn. zm.) – przedstawia *załącznik nr 91*

2. Obsada zajęć na kierunku lekarskim studia stacjonarne i niestacjonarne w roku akademickim 2020/2021:
załącznik nr 92a przedstawia obsadę zajęć przez nauczycieli zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy, *załącznik nr 92b* przedstawia obsadę zajęć przez nauczycieli zatrudnionych w połowie wymiaru czasu pracy, *załącznik nr 92c* przedstawia obsadę zajęć przez nauczycieli zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy, *załącznik nr 92d* przedstawia obsadę zajęć przez nauczycieli zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych
3. Harmonogram zajęć na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych, obowiązujący w roku akademickiego 2020/2021:
załącznik nr 93a przedstawia plan zajęć dla I roku na semestr letni
załącznik nr 93b przedstawia plan zajęć dla I roku na semestr zimowy
załącznik nr 93c przedstawia plan zajęć dla II roku na semestr letni
załącznik nr 93d przedstawia plan zajęć dla II roku na semestr letni – Metodologia badań naukowych
załącznik nr 93e przedstawia plan zajęć dla II roku na semestr letni – Komunikacja medyczna
załącznik nr 93f przedstawia plan zajęć dla II roku na semestr zimowy
załącznik nr 93g przedstawia plan zajęć dla II roku na semestr zimowy – Metodologia badań naukowych
załącznik nr 93h przedstawia plan zajęć dla III roku na semestr zimowy i letni
załącznik nr 93i przedstawia plan zajęć dla IV roku na semestr zimowy i letni
załącznik nr 93j przedstawia plan zajęć dla V roku dawny II WL na semestr zimowy i letni
załącznik nr 93k przedstawia plan zajęć dla V roku dawny I WL na semestr zimowy i letni
załącznik nr 93l przedstawia plan zajęć dla VI roku dawny I WL na semestr zimowy i letni
załącznik nr 93m przedstawia plan zajęć dla VI roku dawny II WL na semestr zimowy i letni
4. Charakterystykę nauczycieli akademickich oraz innych osób prowadzących zajęcia lub grupy zajęć wykazane w tabeli 4, tabeli 5 (jeśli dotyczy ocenianego kierunku) oraz opiekunów prac dyplomowych (jeśli dotyczy ocenianego kierunku), a w przypadku kierunku lekarskiego także nauczycieli akademickich oraz inne osoby prowadzące zajęcia z zakresu nauk klinicznych, sporządzoną wg wzoru: przedstawia *załącznik nr 94*
5. Charakterystyka działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności wskazanych w zaleceniach o charakterze naprawczym sformułowanych w uzasadnieniu uchwały Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę oraz przedstawienie i ocena skutków tych działań: przedstawia *załącznik nr 95*.
6. Charakterystyka wyposażenia sal wykładowych, pracowni, laboratoriów i innych obiektów, w których odbywają się zajęcia związane z kształceniem na ocenianym kierunku, a także informacja o bibliotece i dostępnych zasobach bibliotecznych i informacyjnych:
załącznik nr 96a przedstawia charakterystykę wyposażenia sal wykładowych,
załącznik nr 96b przedstawia charakterystykę wyposażenia pracowni, laboratoriów i innych obiektów, w których odbywają się zajęcia związane z kształceniem na kierunku lekarskim, a także informację o bibliotece i dostępnych zasobach bibliotecznych i informacyjnych
7. Wykaz tematów prac dyplomowych uporządkowany według lat, z podziałem na poziomy oraz formy studiów; wykaz można przygotować według przykładowego wzoru:

Nie dotyczy kierunku lekarskiego

Czynniki zewnętrzne	Szanse	Zagrożenia
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobre perspektywy dla Wydziałów kształcących lekarzy – duże zapotrzebowanie rynku pracy na absolwentów, duża liczba chętnych do podjęcia studiów. 2. Dobre perspektywy rozwoju naukowego wynikające z priorytetów polityki państwowej, wśród których kluczowe znaczenie ma szybki rozwój naukowy i gospodarczy, państwowe i regionalne inicjatywy promujące współpracę między ośrodkami naukowymi a przemysłem, szerokie możliwości aplikowania o finansowanie projektów o charakterze edukacyjnym i badawczym. 3. Podjęcie decyzji o lokalizacji i szybkie uruchomienie nowego Centrum Symulacji Medycznej, które zwiększy ofertę kształcenia w warunkach symulowanych. 4. Szerokie możliwości ubiegania się o realizację projektów badawczych, także studenckich, współpracy dydaktycznej i wymiany doświadczeń pomiędzy nauczycielami akademickimi i studentami różnych kierunków medycznych – w ramach współpracy wewnętrznej, krajowej międzynarodowej. 5. Możliwy rozwój technologii i metod kształcenia i komunikowania się na odległość jako skutek pandemii COVID-19. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ryzyko utraty wysokiej pozycji Wydziału w stosunku do innych uczelni medycznych związana z pogarszającymi się warunkami kształcenia (infrastruktura), zbyt wysokimi limitami przyjęć na kierunku lekarskim oraz utratą wykwalifikowanej kadry dydaktycznej na rzecz innych uczelni niepublicznych (w tym dwóch wydziałów lekarskich w Warszawie), jak również nowo powstałych i powstających uczelni publicznych. 2. Destabilizacja dydaktyki prowadzonej w jednostkach klinicznych związana z niepewnością i pogorszeniem funkcjonowania bazy klinicznej wynikającymi ze zmian organizacyjnych w okresie konsolidacji szpitali klinicznych oraz zadłużeniem szpitali klinicznych wpływającym negatywnie na jakość i liczbę udzielanych świadczeń medycznych. 3. Niewystarczające dotacje budżetowe na wprowadzenie zmian programowych związanych z uprzączeniem studiów lekarskich, ryzyko zmniejszenia wsparcia finansowego na rozwój naukowy związane z wynikami zbliżającej się ewaluacji dyscyplin naukowych. 4. Niepewna sytuacja finansowa wynikająca z trudności gospodarczych na skutek pandemii COVID-19. 5. Możliwe trudności w utrzymaniu jakości kształcenia związane z pandemią COVID-19.

DZIEKAN
Wydziału Lekarskiego

prof. dr hab. n. med. Rafał Krenke

(podpis Dziekana)

(Pieczęć uczelni)

REKTOR

prof. dr hab. n. med. Zbigniew Gacjonek

(podpis Rektora)

Warszawa, dnia 29.01.2021 roku